

Begroting 2017

INHOUDSOPGAVE

Begroting 2017	1
Inhoudsopgave	4
Leeswijzer	5
Uiteenzetting financiële positie	6
Programma 1 Openbare orde en veiligheid	19
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	22
Programma 3 Economische zaken	28
Programma 4 Onderwijs	33
Programma 5 Cultuur, sport en recreatie	37
Programma 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	48
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	57
Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	64
Programma 9 Financiën en bedrijfsvoering	73
Programma 10 Algemeen bestuur	78
Paragrafen	80
I. Lokale lasten	80
II. Weerstandsvermogen	88
III. Onderhoud kapitaalgoederen	97
IV. Financiering	101
V. Bedrijfsvoering	105
VI. Verbonden partijen	109
VII. Grondbeleid	121
Bijlagen	125
I. Meerjarenraming + toelichting	125
II. PNL 2017-2020	127
III. Overzicht reserves en voorzieningen	129
IV-a. Overzicht Incidentele baten en lasten	140
IV-b. Meerjarig overzicht mutaties reserves	141
IV-c. EMU-saldo	141
V. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	142
VI. Recapitulatie baten en lasten per programma	143
VII. Specificaties mutaties in reserves per programma	147

LEESWIJZER

Leeswijzer

In Programmabegroting geven we bij elk programma een beknopte inhoudelijke duiding en we vermelden wat we willen bereiken. Wat we daarvoor concreet gaan doen is in detail uitgewerkt in de verschillende speerpunten in de Uitvoeringsagenda 2016-2018. In de voorliggende begroting benoemen wij de speerpunten die betrekking hebben op het komende jaar.

Bij elk programma tonen wij de totale lasten en baten. Deze zijn tevens gespecificeerd weergegeven per taakveld. Op grond van de nieuwe administratieve voorschriften is de product-indeling in de begroting vervangen door voorgeschreven taakvelden.

In het kader van uitwerking speerpunt 'verbetering P&C-cyclus' zullen wij met ingang van het komende jaar over de beleidsmatige en financiële voortgang van de begroting per kwartaal gaan rapporteren. Deze rapportages komen in de plaats van de voor- en najaarsnota. Vanzelfsprekend stellen we wel elk jaar een kadernota op waarmee de raad richting kan geven aan de komende begrotingsperiode.

In deze programmabegroting staan eveneens de beleidsnota's vermeld die betrekking hebben op het programma en de bijbehorende taakvelden. Deze nota's zijn – in digitale vorm – te openen. Hiermee is relevante informatie snel beschikbaar.

Ook nieuw zijn de beleidsindicatoren per programma. Volgens de nieuwe voorschriften dienen de gemeenten met ingang van de begroting 2017 beleidsindicatoren op te nemen ter toelichting van de maatschappelijke effecten. Dit zijn verplichte indicatoren ontleend aan voorgeschreven bronnen (CBS e.d).

De PNL-posten zijn in een aparte tabel per programma opgenomen. Voor een inhoudelijke toelichting van deze posten verwijzen wij naar de Kadernota 2017.

Samenvattend geven we met deze begrotingsopzet invulling aan het speerpunt 'verbeterde P&C cyclus' en voldoen wij tevens aan de gewijzigde begrotingsvoorschriften die vanaf 2017 van toepassing zijn.

UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE

Toelichting

1.1 Algemeen

In dit gedeelte van de Programmabegroting 2017 schetsen wij op beknopte wijze het financiële beeld voor de periode 2017-2020. De indeling van dit financiële hoofdstuk is als volgt.

In onderdeel 1.2 geven wij eerst aan wat het begrotingssaldo 2017 is en het meerjarenperspectief. Daarna treft u nogmaals de bij u bekende cijfers van de Kadernota 2017 aan en een verklaring van de verschillen. In onderdeel 1.3 lichten wij de belangrijkste uitgangspunten van deze begroting toe. Tot slot lichten wij onder 1.3.10 de huisvestingsplannen nader toe.

1.2 Programmabegroting 2017 en verschillen met Kadernota 2017 (bedragen x € 1.000)

Op basis van de uitgangspunten van de Kadernota hebben we de begrotingsstukken samengesteld. Eerst is de uitgebreide Productenraming 2017 opgesteld en de hierop gebaseerde Programmabegroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020. Dit heeft geresulteerd in het volgende begrotingssaldo en meerjarenperspectief, waarin o.a. de financiële consequenties van de meicirculaire 2016 van de algemene uitkering zijn verwerkt.

Begrotingssaldo 2017 en het meerjarenperspectief van deze begroting

2017	2018	2019	2020
1.340	1.779	1.934	2.239

(saldi van de voorgaande jaarschijf werken telkens door in volgende jaarschijf)

Een mooi financieel perspectief met begrotingsoverschot 2017 van € 1.340.000 en oplopende overschotten in het meerjarenperspectief.

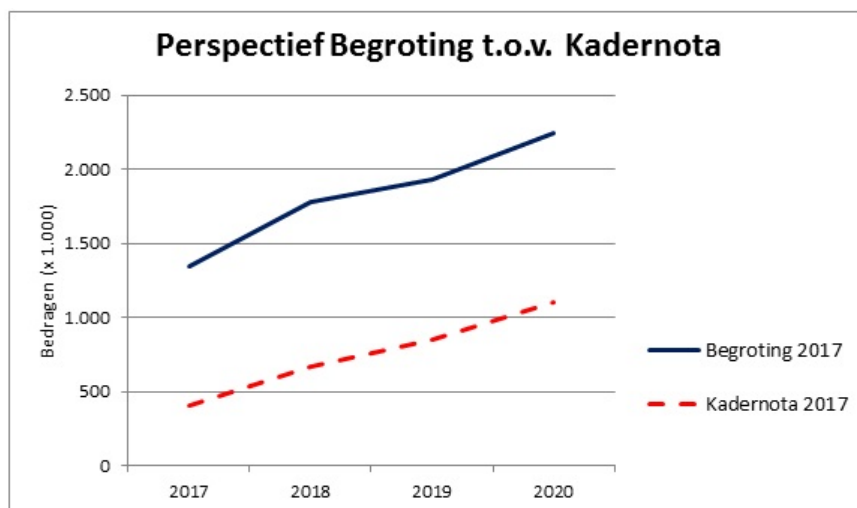
Het overschot 2017 wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Hieronder treft u het meerjarenperspectief aan dat we hebben gepresenteerd in de Kadernota 2017.

Dit was nog gebaseerd op o.a. de decembercirculaire 2015 van de algemene uitkering en minder gunstig dan bovenvermeld perspectief, hetgeen ook blijkt uit de grafiek onderaan deze pagina.

Meerjarenperspectief Kadernota 2017

2017	2018	2019	2020
+ 403	+ 668	+ 853	+ 1.103



Hieronder geven wij eerst een analyse van het verschil van het begrotingssaldo 2017 t.o.v. de Kadernota en vervolgens van het verschil in het nieuwe meerjarenperspectief 2018-2020 t.o.v. van die nota. De meerjarenraming met toelichting is opgenomen als bijlage I.

Begrotingssaldo 2017 hoger dan Kadernota

Jaarschijf 2017 vertoont nu een overschot van € 1.340.000,0 t.o.v. een overschot van € 403.000 in de Kadernota. Een voordelig verschil 2016 dus van € 937.000.

Hieronder een toelichting op de belangrijkste oorzaken van dit verschil.

Hogere algemene uitkering Voornamelijk 2e fase groot onderhoud cluster VHROSH (bij Kadernota was nog niet bekend wanneer en in welke omvang)	€ 220.000
--	-----------

Voordeel op
WWB

Hogere rijksvergoeding BUIG o.b.v. nadere beschikking	€ 317.000
Lager aantal uitkeringsgerechtigden (14 x 13.400)	€ 187.600
Af: hoger gemiddeld uitkeringsbedrag (609 x € 400)	<u>€ -243.600</u>
	+
	€ 261.000

Per saldo hogere doorbelasting van overheadkosten in tarieven van enkele heffingen	€ 188.000
Dit naar aanleiding n.a.v. de nieuwe begrotingsvoorschriften (zie ook de toelichting in de Paragraaf lokale heffingen)	

Hoger voordeel rente/afschrijving t.o.v. Renterapport	€ 158.000
---	-----------

Lagere bijdragen aan samenwerkingsverbanden	
Heroverweging Schoolbegeleiding eerder (oorspronkelijk 2018)	€ 18.700
Idem VGGM (oorspronkelijk 2018)	€ 52.300
Lagere bijdragen overige (voornamelijk deel stadsregio; nog nader overleg reservering deel voordeel?)	<u>€ 43.000</u> +
	€ 114.000

Aantal overige mutaties van per saldo	€ <u>-4.000</u> +
---------------------------------------	-------------------

Per saldo voordeel t.o.v. Kadernota € 937.000

Dit voordeel werkt door naar volgende jaarschijven.

Meerjarenperspectief: overschot jaarschijf 2020 hoger dan in Kadernota

Zoals uit de overzichten op de vorige pagina blijkt, vertoont jaarschijf 2020 van de begroting een hoger overschot van € 1.136.000 (2.239.000 – 1.103.000).

Dit voordelige verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door:

de doorwerking naar volgende jaarschijven van een hoger overschot 2017 (zie hierboven)	€ 934.000
een hogere algemene uitkering in de periode 2018-2020	€

t.g.v. de meicirculaire 2016
enkele overige kleine mutaties (per saldo
nadeel)

291.000
€ -
89.000 +

**Per saldo jaarschijf 2020 €
voordeliger t.o.v. Kadernota 1.136.000**

1.3 Belangrijkste uitgangspunten van deze begroting

In deze paragraaf lichten we diverse uitgangspunten en ontwikkelingen toe, die de basis zijn geweest bij de samenstelling van deze Programmabegroting.

1.3.1 Al jaarlijkse heroverweging door toepassen nullijn op deel begroting

De nullijn houdt kort gezegd in dat er geen verhoging van begrotingsramingen plaatsvindt door prijsstijging en areaaluitbreiding (toename woningen/inwoners, onderhoudsbestanden wegen, plantsoenen, etc.). In deze gemeente wordt al jaren bij het opstellen van de begroting voor een deel van de ramingen de nullijn gehanteerd en is slechts een beperkte afwijking van die nullijn toegestaan. Met ingang van begrotingsjaar 2005 is in het kader van bezuinigingen het totaalbedrag voor de afwijking van de nullijn door de raad al verlaagd van € 550.000 naar € 275.000. Vervolgens is naar aanleiding van de operatie Schatgraven dit resterende bedrag met ingang van 2011 nogmaals gehalveerd en vastgesteld op maximaal € 138.000 per jaar.

Een aantal onderdelen is van de nullijn uitgezonderd (verhogingen van deze onderdelen hoeven dus niet ten laste van de € 138.000), zoals:

1. hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden;
2. hogere netto lasten sociale uitkeringen in brede zin;
3. verhoging van de salariskosten op basis van nieuwe CAO, e.d.

Jaarlijks wordt bij de aanlevering van begrotingsgegevens aan de budgethouders gevraagd om prijsverhogingen en extra kosten van areaaluitbreiding zoveel mogelijk op te vangen binnen eigen budgetten. Op deze wijze vindt er jaarlijks organisatiebreed dus al een heroverwegings- / efficiencyoperatie plaats op de exploitatiebegroting, waardoor prijsstijgingen en extra kosten van areaaluitbreiding over een deel van het gemeentebudget worden opgevangen.

1.3.2 Algemene uitkering

Zoals aangegeven waren in de Kadernota nog niet de consequenties van de meicirculaire 2016 van de algemene uitkering verwerkt. In deze begroting 2017 is dat wel het geval.

Over het gehele meerjarenperspectief heeft deze circulaire een positieve financiële invloed gehad; in totaliteit is er sprake van een verhoging van de algemene uitkering van afgerond € 5 ton (exclusief mutaties decentralisaties).

Wij wijzen u erop dat op het moment dat deze Programmabegroting 2017 gereed was, er een andere belangrijke circulaire is verschenen, namelijk de septembercirculaire 2016. De consequenties daarvan zijn dus niet meer verwerkt in deze begroting maar worden zoals gebruikelijk meegenomen in de Voorjaarsnota 2017.

1.3.3 Tariefsaanpassingen 2017 belastingen en rechten

Belangrijk uitgangspunt is nog steeds om de lasten voor onze inwoners zo beperkt mogelijk te houden en waar mogelijk te verlagen.

De rioolheffing was in 2010 al verlaagd met 10%. Tot en met 2012 is dat lage niveau gehandhaafd.

Met ingang van 2013 zijn de tarieven opnieuw verlaagd (-3%) en t/m 2015 op dat lage niveau gehandhaafd. Per 1-1-2016 zijn de tarieven opnieuw fors verlaagd op basis van een financiële tussenevaluatie van het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2013-2017 en wel met 14%.

Zoals al aangekondigd in de Kadernota 2017 stellen wij u voor om de tarieven rioolheffing per 1-1-2017 opnieuw fors te verlagen en wel met 26%, is afgerond € 40 per woning.

In de loop van 2017 wordt er een nieuw GRP 2018-2022 opgesteld dat basis zal zijn voor de tarieven rioolheffing met ingang van 2018.

De afvalstoffenheffing is in 2015 verlaagd met 3,5%. Voor 2016 was een kleine verhoging noodzakelijk van 1,86% door invoering van een nieuwe rijksbelasting voor het verbranden van afval.

In de begroting 2017 zijn de gevolgen van de uitvoering van het door u vastgestelde afvalplan 2017 opgenomen. Dit plan leidt tot € 130.000 hogere lasten. Daarnaast is er sprake van een hogere doorbelasting van overheadkosten door wijziging van de begrotingsvoorschriften en zijn de verwachte opbrengsten wat lager door de verwachte vermindering van het aantal aanbiedingen restafval.

Voordelen zijn ontstaan door het vervallen van de kosten voor de verbrandingsbelasting en door de

vrijval van kapitaallasten. Door deze voordelen kunnen de per saldo door te berekenen hogere kosten beperkt worden tot € 44.000. Dit leidt voor de inwoners tot een lastenstijging van 1,2% (incl. de mutaties van het aantal aanbiedingen en de gratis aanbieding van GFT conform het afvalplan). Tenslotte zullen de tarieven van o.a. de leges en de OZB in de lijn van voorgaande jaren met 1,5% worden verhoogd.

De tarieven van de hondenbelasting worden niet verhoogd.

Per saldo zal de belastingdruk in onze gemeente -vooral door de forse verlaging van de rioolheffing- in belangrijke mate dalen ten opzichte van 2016, terwijl onze gemeente landelijk en in Gelderland al heel goed scoorde wat betreft relatief lage belastingdruk. Hieronder een vooruitblik op de consequenties voor 2017 ten opzichte van het regionale en landelijke gemiddelde.

Het Centrum voor Onderzoek van de economie van de lagere overheden (COELO) maakt jaarlijks een atlas van de lokale lasten. Daarin is o.a. een rangordening opgenomen voor de woonlasten per gemeente.

Voor 2016 gaat het voor Overbetuwe COELO uit van een gemiddelde belastingdruk voor een gezin van € 618. In de rangordening van een laagste belastingdruk scoort Overbetuwe: voor Gelderland de 8^{ste} plaats en voor geheel Nederland de 40^{ste} plaats. Dit is al een uitstekende score en het gevolg van bewust beleid wat we op dit beleidsterrein hebben gevolgd.

Uitgaande van de tariefsverlaging van € 40 voor rioolheffing én een gelijke tariefontwikkeling in alle gemeenten voor de overige belastingen in 2017 wordt de rangordening nog gunstiger en wel als volgt:

- voor Gelderland stijgen we waarschijnlijk naar de 4^{de} plaats van goedkoopste gemeenten
- en voor geheel Nederland naar de 15^{de}

1.3.4 Uitgangspunten voor de berekening en toerekening van de overhead 2017 nieuwe BBV

Op basis van nieuwe voorschriften in het Besluit Begroting- en Verantwoording (BBV) die per 1-1-2017 in werking treden, moeten overheadkosten op een andere wijze worden verwerkt in de begroting. Ook voor de doorbelasting van die kosten naar derden gelden nieuwe regels. De beleidsuitgangspunten voor de wijze van berekening en toerekening daarvan moeten in principe worden opgenomen in de Financiële Verordening. De concrete uitwerking daarvan vindt dan plaats in de Paragraaf Lokale Heffingen.

De VNG is bezig om alle wijzigingen die moeten worden doorgevoerd op basis van o.a. het nieuwe BBV te verwerken in nieuwe modelverordening. Deze verordening dus is nog in voorbereiding en nog niet beschikbaar. Wij willen die modelverordening als basis gebruiken voor de door u vast te stellen nieuwe Financiële Verordening die met ingang van 2017 moet gaan gelden. Door het nog niet beschikbaar zijn van de modelverordening kan –gelet op de termijnen van bestuurlijke voorbereiding- de nieuwe verordening op z'n vroegst pas in januari 2017 aan u ter vaststelling worden aangeboden. Om toch te voldoen aan de eis dat de raad de beleidsuitgangspunten voor de wijze van berekening en toerekening van overheadkosten aan derden transparant vastlegt en vaststelt hebben wij die beleidsuitgangspunten en concrete uitwerking daarvan in een afzonderlijk onderdeel van de Paragraaf Lokale Heffingen opgenomen. Met de vaststelling van deze begroting, inclusief genoemde paragraaf, stelt u dan de hierin opgenomen uitgangspunten vast voor berekening en toerekening van overheadkosten aan derden, vooruitlopend op de vaststelling van de Financiële Verordening

1.3.5 Programma Nieuwe Lasten

Het bijgevoegde PNL 2017-2020 (**bijlage II**) is nagenoeg gelijk aan dat van de Kadernota 2017 met uitzondering van het volgende:

- toegevoegd zijn de budgettaire neutrale investeringen huisvesting; zie toelichting onder 1.3.11);
- de investering voor het project spoor kruisingen Rijksweg Noord zijn afgestemd op het raadsvoorstel, dat u onlangs heeft ontvangen.
- verhoging structureel bedrag nieuw beleid cultuur (post 22b) naar € 30.000 (van € 15.000)
- jaar van uitvoering kunstgrasveld SC Valburg gewijzigd in 2017 (was 2018)
- toevoeging eenmalig budget van € 95.000 voor uitvoering resterende posten LandschapsOntwikkelingsPlan (PNL-post 23)

De totale structurele lasten per jaarschijf van het PNL bij deze Programmabegroting zijn afgerond als volgt:

- 2017 € 230.000
- 2018 € 887.000
- 2019 € 250.000 (stelpost)
- 2020 € 250.000 (stelpost)

Voor het PNL 2017-2020 wordt er per saldo geen middelen uit algemene reserve gehaald; er wordt zelfs € 25.000 aan toegevoegd (enerzijds bijdragen uit deze reserve van € 667.000; anderzijds

terugstorting gelden vanuit het decentralisatiebudget van € 692.000).

Voor diverse rioleringsprojecten wordt er in de jaren 2017-2020 voor ruim 1,1 miljoen over de voorziening riolering beschikt.

1.3.6 Overzicht reserves en voorzieningen en het weerstandsvermogen

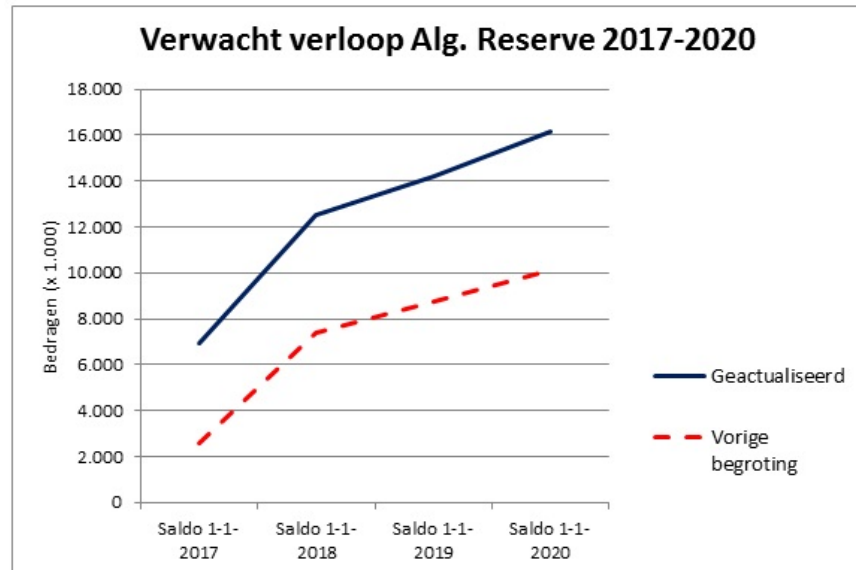
Op **bijlage III** geven wij een meerjarig overzicht van de reserves en voorzieningen met toelichtingen. Achter die bijlage is een overzicht van de algemene reserve opgenomen, waarin de afzonderlijke mutaties per jaarschijf zijn vermeld.

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de algemene reserve volgens de vorige begroting en in de laatste kolom de geactualiseerde cijfers van deze begroting (per 1-1 van elk jaar x € 1.000).

Jaar	Begroting 2016	Actuele prognose
2017	2.615	6.940
2018	7.410	12.533
2019	8.722	14.215
2020	10.124	16.149

Met name met ingang van 1-1-2018 ontwikkelen de saldi zich positief ten opzichte van de prognose in de Kadernota 2017 door hogere overschotten (zie toegelicht in paragraaf 1.2) die worden toegevoegd aan de algemene reserve.

In de Kadernota 2017 gaven wij al aan dat er een sterke verbetering was van de algemene reserve t.o.v. de vorige begroting. Het verloop van de algemene reserve is op basis van de meest actuele cijfers in deze begroting nog iets beter geworden door de toegenomen overschotten. Hieronder is die positieve ontwikkeling op basis van actuele cijfers nogmaals beknopt weergegeven.



In de Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing geven wij toelichtingen op de ontwikkeling van het eenmalige en structurele weerstandsvermogen. De conclusies op basis van de geactualiseerde gegevens zijn op hoofdlijnen als volgt:

Het incidentele weerstandsvermogen (verhouding tussen eenmalige risico's en eenmalige weerstandscapaciteit) kwalificeren wij als: **redelijk goed**.

Het structurele weerstandsvermogen (structurele risico's t.o.v. structurele weerstandscapaciteit) ontwikkelt zich positief en kwalificeren wij als: **goed**.

Voor nadere informatie verwijzen wij naar bijgevoegde Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. Daaruit blijkt o.a. dat bovenvermelde onderdelen sterk zijn verbeterd t.o.v. van de vorige begroting, hetgeen mooie stappen zijn naar een stabiele financiële situatie.

1.3.7 Financiering

In overeenstemming met de Kadernota 2017 en het daarin opgenomen Rapport Renteonderzoek worden met ingang van 2017 de volgende rentepercentages gehanteerd:

	Rente in %
- nieuwe investeringen (PNL)	2,5
- grondexploitatie	2,5
- lang geld	2,5
- kort geld	0,5
- (over deel) reserves/voorzieningen	2,5

Voor de overige financieringsaspecten verwijzen wij naar de Paragraaf Financiering.

1.3.8 Eenmalige voor- en nadelen

In de begroting 2017 zijn enkele eenmalige voor- en nadelen opgenomen, die worden verrekend met de algemene reserve (om te voorkomen dat het budget hierdoor structureel wordt beïnvloed) of waartegenover eenmalige uitgaven of inkomsten zijn geraamd van dezelfde omvang.

In overeenstemming met de begrotingsvoorschriften worden deze eenmalige posten samengevat in een afzonderlijke **bijlage IV-a**.

1.3.9 Overige bijlagen

Verder treft u bij deze begroting nog de volgende bijlagen aan:

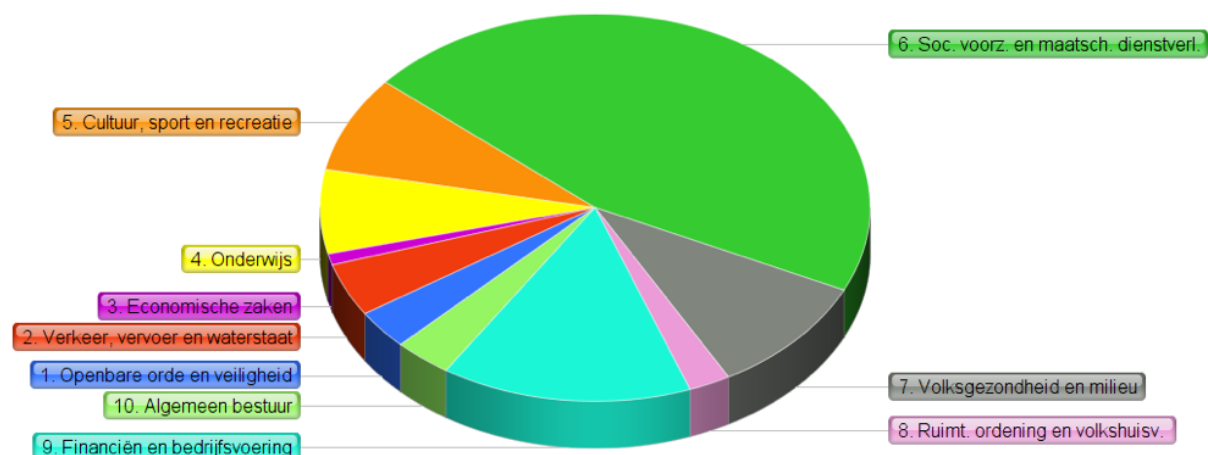
- **bijlage IV-b** Meerjarig overzicht mutaties reserves
- **bijlage IV-c** EMU-saldo
- **bijlage V** Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen
- **bijlage VI** Recapitulatie van de cijfers per Programma

1.3.10 Recapitulatie

Hieronder is een recapitulatie opgenomen met de uitgaven per programma en de belangrijkste inkomsten voor de gemeente in 2017. Per saldo is er sprake van een begrotingsoverschot van afgerond € 1.340.000.

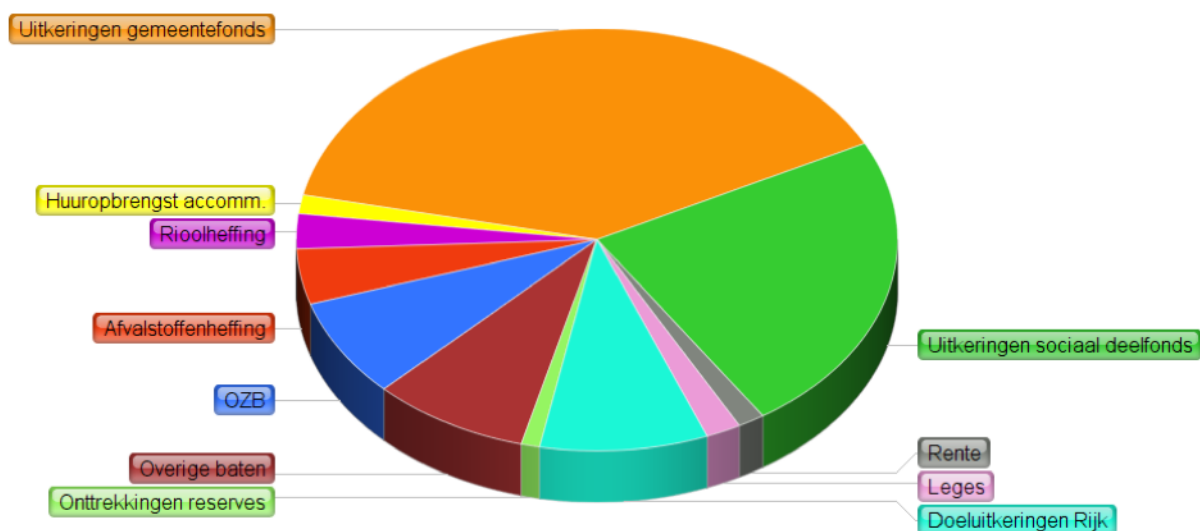
In 2017 wordt ruim € 85 miljoen uitgegeven aan de tien programma's en bijbehorende projecten. In onderstaande tabel ziet u hoe dat bedrag over de verschillende programma's wordt verdeeld.

UITGAVEN 2017 (bedragen afgerond op € 100.000)	
1. Openbare orde en veiligheid	€ 2.800.000
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 3.800.000
3. Economische zaken	€ 800.000
4. Onderwijs	€ 6.000.000
5. Cultuur en recreatie	€ 6.900.000
6. Sociale voorzieningen en maatschapp. dienstverlening	€ 39.200.000
7. Volksgezondheid en milieu	€ 8.500.000
8. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	€ 2.100.000
9. Financiën en bedrijfsvoering	€ 12.600.000
10. Algemeen bestuur	€ 2.900.000
Totale uitgaven programma's en bijbehorende projecten	€ 85.600.000
Diverse overige lasten (onvoorz., inning belast., stort. reserves)	€ 3.000.000
Totaal uitgaven	€ 88.600.000



Tegenover bovenstaande uitgaven staan uiteraard ook inkomsten. In onderstaande tabel is een specificatie opgenomen van de belangrijkste inkomstenbronnen in 2017.

INKOMSTEN 2017 (bedragen afgerond op € 100.000)	
OZB	€ 6.800.000
Afvalstoffenheffing	€ 3.800.000
Rioolheffing	€ 2.400.000
Huuropbrengst accommodaties (o.a. De Helster)	€ 1.300.000
Uitkeringen gemeentefonds	€ 35.100.000
Uitkeringen sociaal deelfonds	€ 20.900.000
Rente eigen en vreemd vermogen	€ 1.300.000
Leges (o.a. bouwvergunningen, APV)	€ 1.700.000
Doeluitkeringen Rijk (o.a. WWB)	€ 8.100.000
Onttrekkingen uit reserves	€ 900.000
Diverse overige baten (incl. begrotingsoverschot € 1.340.000)	€ 7.600.000
Totaal inkomsten	€ 89.900.000



1.3.11 Naar een centrale en toekomstbestendige huisvesting

1. Inleiding

In de Kadernota 2017 en speerpunt 44 van de Uitvoeringsagenda 2016 – 2018 ('Flexibel werken met passende faciliteiten') heeft u kennis kunnen nemen van de toekomstvisie van het college op de gemeentelijke huisvesting. Deze toekomstvisie wordt gefaseerd uitgevoerd.

De *doelstelling* is het centraliseren (fase 1) en toekomstbestendig maken (fase 2) van de gemeentelijke huisvesting.

Gewenste eindresultaten:

Fase 1: In 2017 alle ambtenaren van gemeente Overbetuwe huisvesten in Elst.

Fase 2: Toekomstbestendige huisvesting realiseren in het gemeentehuis in Elst.

Het *beoogde effect* is het creëren van adequate, centrale huisvesting voor bestuur en medewerkers in een toekomstbestendig, duurzamer gebouw. Met daarbij de faciliteiten die nodig zijn om medewerkers op de plaats en het tijdstip te kunnen laten werken dat het meest efficiënt is vanuit de organisatiedoelen, die bijdragen aan het goed uit kunnen voeren van hun werk en die de flexibiliteit bieden om wijzigingen in de omvang en structuur van de organisatie adequaat op te kunnen vangen.

Voor beiden fasen gelden onderstaande uitgangspunten:

- passend bij de visie van de organisatie op flexibel werken, mobiele devices (smartphones, laptops, tablets) en huisvesting
- streven naar budgetneutrale structurele lasten (zie uitwerking in paragraaf 1.4)
- werkplekratio: 0,9 per fte
- gedurende de verbouwing moet 'de winkel gewoon open blijven'

Bij de uitwerking van fase 1 wordt in ieder geval uitgegaan van:

- sociaal domein (teams Zorg & Inkomen en Werk & Inkomen) huisvesten in het Ambtshuis
- medewerkers Andelst huisvesten in gemeentehuis Elst
- Ambtshuis en gemeentehuis Elst gereed maken voor flexibel werkplekconcept
- uiterlijk eind 2017 gereed
- minimale / geen desinvesteringen i.r.t. fase 2 (bv. geen investeringen in 't Fort)
- afstoten gemeentehuis Andelst en werklocatie Arnhem

Bij de uitwerking van fase 2 wordt in ieder geval uitgegaan van toekomstbestendigheid (aanvaardbaar huisvestingsniveau voor komende 25 jaar), sloop van bouwdeel 't Fort, verduurzaming van de huisvesting en onderzoek naar een multifunctioneel vergadercentrum.

2. Stand van zaken en vooruitblik fase 1

We gaan gebruik maken van de mogelijkheden die er zijn om de huisvesting van onze medewerkers te centraliseren:

- Zoals al eerder aangegeven, blijkt uit intern onderzoek dat het mogelijk is om alle medewerkers vanuit Andelst te huisvesten in Elst, door het hanteren van een werkplekratio van 0,9 (0,9 werkplek per fte).
- Het realiseren van de technische aanpassingen die tijd- en plaatsonafhankelijk werken mogelijk maken, zijn in volle gang. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het vervangen van een deel van de vaste computers door laptops in het najaar van 2016. Dit is noodzakelijk om een lagere werkplekratio te kunnen hanteren. De benodigde financiële middelen zijn hiervoor beschikbaar.
- Het Ambtshuis wordt op korte termijn gereed gemaakt om de medewerkers van het sociale domein in te huisvesten. In het eerste kwartaal van 2017 is de verwachting dat zij daar hun intrek kunnen nemen. Hiervoor wordt het Ambtshuis in het najaar van 2016 verbouwd om adequate werk- en overlegruimten te realiseren, alsook een nieuwe ontvangstbalie voor klanten.
- Na afronding van de verbouwing in het Ambtshuis verhuizen de teams Zorg & Inkomen en Werk & Inkomen hier naartoe. In de eerste helft van 2017 wordt het gemeentehuis in Elst intern verbouwd om de benodigde en gewenste andere manier van werken (flexibel werkplekconcept, lagere werkplekratio) te laten slagen. De indeling van het pand moet geschikt(er) gemaakt worden voor een activiteitgeoriënteerd kantoorconcept. Meer (half) open werkruimten, concentratiewerkplekken, kamers waarin samengewerkt kan worden, zitjes voor informeel overleg, 'touch down' werkplekken voor laptops en voldoende vergaderruimtes. Na deze verbouwing is eind 2017 het gemeentehuis in Elst ook geschikt om de medewerkers uit Andelst in te huisvesten.
- Op termijn zal locatie Andelst afgestoten worden. De komende tijd worden scenario's onderzocht die hiervoor het meest kansrijk en passend zijn.

3. Stand van zaken en vooruitblik fase 2

Fase 2 gaat uit van sloop van 't Fort en vervangende nieuwbouw. Dit in verband met de bouwkundig

slechte staat van dit bouwdeel en de slechte indeelbaarheid, omdat het een voormalig woonhuis is. Sloop en (deels) vervangende nieuwbouw is daarom de enige verantwoorde keuze. In de Kadernota 2017 kon u lezen dat een drietal scenario's voor nieuwbouw c.q. uitbouw bestaat. Deze scenario's gaan uit van de ruimtelijke mogelijkheden van het hoofdgebouw aan de Dorpsstraat in Elst. Alle scenario's gaan uit van de sloop van 't Fort. Deze drie scenario's zijn:

1. Scenario 'naar achteren' Nieuwbouw op de huidige plek van 't Fort.
2. Scenario 'naar voren' Uitbouw aan de voorkant van het gemeentehuis, richting de Dorpsstraat.
3. Scenario 'naar boven' Een extra etage op het huidige hoofdgebouw van het gemeentehuis plaatsen.

In de Kadernota 2017 hebben we aangekondigd in het najaar van 2016 tijdens een voorbereidende vergadering de uitwerking van de meest kansrijke scenario's aan u voor te leggen. Voortschrijdend inzicht heeft ertoe geleid dat wij dit graag in deze programmabegroting aan u voorleggen. De stuurgroep Huisvesting (met daarin vertegenwoordiging vanuit college, directie, OR en management) heeft onderzoek laten doen naar bovenstaande scenario's. Hierbij is onder meer gebruik gemaakt van reeds eerder uitgevoerde interne en externe onderzoeken naar de gemeentelijke huisvesting.

De drie scenario's zijn op hoofdlijnen onderzocht op basis van onderstaande criteria, die de stuurgroep Huisvesting vooraf bepaald heeft:

- **Bouwtechnisch:** is de gewenste aanpassing bouwtechnisch eenvoudig te realiseren?
- **Bouwkosten:** werkt het scenario kostenverhogend?
- **Planologisch:** heeft het scenario grote planologische consequenties?
- **Impact op de organisatie:** heeft het scenario grote impact op de organisatie qua continuïteit of overlast?
- **Impact op de omgeving:** heeft het scenario een positieve impact op de omgeving?
- **Functioneel:** levert het scenario functionele beperkingen op?
- **Tijd en termijnen:** heeft het scenario een negatieve invloed op uitvoerings- en voorbereidingstijd?

Het criterium 'bouwkosten' (welk scenario heeft de laagste realisatiekosten?) is niet gewogen in absolute zin. Het project heeft immers een vastgesteld maximumbudget, waarbij het uitgangspunt budgetneutrale structurele lasten is. Ingrepen die kostenverhogend werken en daarmee een lagere kostenefficiëntie met zich meebrengen, worden benoemd in het criterium 'bouwkosten'.

In onderstaand overzicht wordt per scenario antwoord gegeven op bovenstaande vragen.

Bouwtechnisch		
Naar voren	Naar boven	Naar achteren
Bouwtechnisch mogelijk, maar met aandachtspunten door aansluiting van nieuw op bestaand: - Aansluiting van bouwhoogte is een aandachtspunt vanwege het hoogteverschil; 'begane grond' wordt dan verdiept (souterrain) uitgevoerd - Kwaliteit van de bestaande bouw heeft invloed op de aanbouw	Hoogbouw vraagt een hogere investering dan laagbouw (kostenefficiëntie is lager dan bij laagbouw) Kan 'onafhankelijk' worden gerealiseerd. Er is sprake van geen of zeer beperkte fasering van het bouwproces wat kostenefficiënter is	Solitaire bouw, kan 'onafhankelijk' worden gerealiseerd. Er is daarmee sprake van geen of zeer beperkte fasering van het bouwproces wat kostenefficiënter is Aansluiting nieuw op bestaand vraagt wellicht een hogere investering

Bouwkosten		
Naar voren	Naar boven	Naar achteren
Meer aansluitdetails aan bestaande bouw werkt	Hoogbouw vraagt een hogere investering dan	Solitaire bouw, kan 'onafhankelijk' worden gerealiseerd. Er is

kostenverhogend De voorgevel zal, vanwege de uitstraling op de Dorpsstraat, esthetisch hoogwaardiger moeten worden uitgevoerd en is daarmee minder kostenefficiënt De kostenefficiency daalt vanwege de benodigde fasering van de bouwwerkzaamheden ('winkel moet open blijven')	laagbouw (kostenefficiency is lager dan bij laagbouw) Kan 'onafhankelijk' worden gerealiseerd. Er is sprake van geen of zeer beperkte fasering van het bouwproces wat kostenefficiënter is	daarmee sprake van geen of zeer beperkte fasering van het bouwproces wat kostenefficiënter is Aansluiting nieuw op bestaand vraagt wellicht een hogere investering
--	---	---

Planologisch		
Naar voren	Naar boven	Naar achteren
Bestemmingsplan procedure noodzakelijk (min. 26 weken) Kans op bezwaar uit de omgeving (grootte van kans is vooralsnog lastig in te schatten)	Past in huidige bestemmingsplan Heeft een grotere invloed om de omgeving (omwonenden) vanwege het toegenomen bouwvolume en extra bouwlaag. Daardoor grote kans op bezwaar uit de omgeving op omgevingsvergunning	Past in huidige bestemmingsplan, uitgaande van exact herbouwen binnen huidige bouwvolume en -oppervlakte. Het pad tussen het hoofdgebouw en 't Fort (onder de huidige loopbrug) mag niet bebouwd worden zonder bestemmingsplanwijziging Kans op bezwaar uit de omgeving gezien beperkte afstand tot omliggende woningen

Impact op de organisatie		
Naar voren	Naar boven	Naar achteren
De impact op de organisatie is groot, de huidige entree en publiekszone zijn langere tijd niet bruikbaar Sloop en verbouw entree leidt tot tijdelijke voorzieningen voor loketfunctie en medewerkers	De impact op de organisatie is klein, nieuwbouw kan verricht worden als de organisatie operationeel is Meer verhuis- en transportbewegingen door het gebouw Geen sloopactiviteiten nodig	Aandacht voor verhuisbewegingen; tijdelijke huisvesting voor huidige medewerkers 't Fort nodig Nieuwbouw kan verricht worden als de organisatie operationeel is Geen transportbewegingen door het bestaande gebouw nodig

Impact op de omgeving		
Naar voren	Naar boven	Naar achteren
Beeld richting Dorpsstraat wordt aanzienlijk verbeterd ('het visitekaartje') Het plein krijgt een ander aanzicht, het grote bordes voor de publiekshal verdwijnt	Bouwvolume wordt verhoogd, kan als massaal ervaren worden Het treft een beperkt aantal woningen in de omgeving van het hoofdgebouw	Beperkt, bestaande volume komt (deels) terug Het treft een beperkt aantal woningen in de omgeving van 't Fort, maar de ruimte ten opzichte van de omliggende bewoning is krap

Functioneel		
Naar voren	Naar boven	Naar achteren
Goede mogelijkheid om entree en publiekshal aan te passen naar de moderne dienstverleningsconcepten en centrale voorzieningen in te passen	Zichtbaarheid voor organisatie beperkt Beperkte toegankelijkheid (via trappenhuis) Interne logistiek verbetert niet,	Beperkte toegang tot dit bouwdeel i.v.m. ligging aan de achterzijde (een 'afzonderlijk' gebouw) Zichtbaarheid voor organisatie

Interne looplijnen zijn gemakkelijk aan elkaar te verbinden en worden korter Mogelijkheid om een 'hart' in het gebouw te creëren	looplijnen worden langer	beperkt Interne logistiek verbetert niet, looplijnen worden niet korter
---	--------------------------	--

Tijd en termijnen		
Naar voren	Naar boven	Naar achteren
Planologische procedures vergen veel tijd Kan onafhankelijk van fase 1 starten Bouwtijd is langer vanwege de benodigde fasering en tijdelijke voorzieningen	Planologische procedures vergen minder tijd, hoewel bezwaar op omgevingsvergunning reëel is Geen fasering nodig waarmee de bouwtijd zo efficiënt mogelijk wordt Complexere locatie maakt transport lastig, wat de bouwtijd verlengt	Planologische procedures vergen veel tijd (uitgaand van aanpassen bestemmingsplan) Kan pas starten na sloop van 't Fort, dus na fase 1 Geen fasering nodig binnen fase 2 waarmee de bouwtijd zo efficiënt mogelijk wordt

De stuurgroep Huisvesting heeft de drie scenario's beoordeeld op basis van de genoemde criteria en komt tot onderstaande samenvatting en conclusie.

Scenario 'naar boven' is bouwtechnisch onzeker en valt af:

- De constructieve onderzoeken (uit het verleden, maar ook van recente datum) kunnen niet onomstotelijk vaststellen dat dit scenario constructief mogelijk is.
- Daarnaast is het functioneel gezien ('beperkt toegankelijk door etage erop') en qua kostenefficiëntie geen wenselijk scenario ('hoogbouw is duurder dan laagbouw').

Scenario 'naar achteren' is o.a. minder functioneel en valt daardoor af:

- De toegang tot dit bouwdeel is beperkt in verband met de ligging aan de achterzijde (een 'afzonderlijk' gebouw). Daarmee verbetert de interne logistiek niet en worden looplijnen niet korter.
- Binnen het huidige bestemmingsplan mag het pad tussen het hoofdgebouw en 't Fort niet bebouwd worden (vandaar nu de smalle loopbrug).
- De ruimte ten opzichte van de omliggende bewoning is krap. Inkijk vanuit de kantoren in de tuinen van aangrenzende percelen is bijna niet te vermijden.
- Tijdens de werkzaamheden is tijdelijke huisvesting elders benodigd voor medewerkers in verband met het niet meer kunnen gebruiken van 't Fort (omdat dit bouwdeel eerst gesloopt moet worden).

Scenario 'naar voren' is het meest wenselijk, zeker gezien het uitgangspunt van toekomstbestendige huisvesting voor de komende 25 jaar:

- De bestaande publiekshal is 'terugliggend' ten opzichte van de straat, terwijl 2 gebouwen links en rechts ervan direct aan de Dorpsstraat grenzen. Daarmee is de hoofdentree, tevens de entree van de publiekshal, vanaf de Dorpsstraat onvoldoende herkenbaar en zichtbaar. Een uitbreiding aan de voorzijde kan de entree/publiekshal beter toegankelijk maken (wegnemen hoogteverschil) en beter herkenbaar/zichtbaar als ingang van het gemeentehuis vanaf de Dorpsstraat.
- Dit scenario biedt de mogelijkheid om een publiekshal in dit uitbreidingsdeel opnieuw vorm te geven, naar de huidige inzichten van dienstverlening.
- Functioneel wordt het hoofdgebouw beter gevuld (benutten van het 'hart' van het gebouw), de interne looplijnen worden verbeterd.
- Het gegeven dat in een eerdere periode op deze plek sprake is geweest van bebouwing, ondersteunt dat bebouwing op deze plek passend kan zijn. Een breuk in het aanzicht van de Dorpsstraat wordt met dit scenario aangepakt, waardoor er een beeld ontstaat voor de centrale winkelstraat in Elst wat beter past bij de gewenste uitstraling.

Kanttekeningen:

- Dit scenario zorgt voor overlast voor het publiek en medewerkers tijdens de bouw, door het aanpassen van de entree en aansluiting op het huidige pand.
- Vanwege de noodzakelijke bestemmingsplanprocedure is er een kans op bezwaren vanuit de omgeving.

Beschikbare beheersmaatregelen:

- Overlast kan beperkt worden door een slimme fasering van de werkzaamheden en door overlastgevendende werkzaamheden zoveel mogelijk op rustige tijden (vrijdag, vakantieperiode) uit te voeren.
- Bezwaar als gevolg van de bestemmingsplanprocedure is niet 100% te voorkomen. Wat de kans op bezwaren kan verkleinen, is door aan de voorkant van het proces zwaar in te zetten op burgerparticipatie door in gesprek te gaan met omwonenden en winkeliers.

Uit bovenstaande blijkt dat het scenario 'naar voren' het beste past bij het gewenste eindresultaat van fase 2, namelijk het realiseren van toekomstbestendige huisvesting in het gemeentehuis in Elst. Dit scenario kent ook geen kritische kanttekeningen die niet te pareren zijn. De ambtelijke organisatie (vertegenwoordigd in de stuurgroep Huisvesting, waarin ook de OR deelneemt) heeft dit scenario dan ook unaniem gekozen en voorgelegd aan ons. Wij hebben dit voorstel overgenomen en geven vervolg aan het uitwerken van het scenario 'naar voren' binnen fase 2.

Over de keuze voor dit scenario worden betrokkenen (zoals omwonenden, winkeliers en medewerkers) gelijktijdig geïnformeerd bij het openbaar worden van deze Programmabegroting 2017 eind september.

De komende periode zal dan ook in het teken staan van communicatie met betrokkenen, nadere uitwerking van de plannen in een Programma van Eisen en het voorbereiden van de bestemmingsplanprocedure.

4. Investerings 2017 en 2018 en structurele kapitaallasten: budgettair neutraal

Zoals vermeld, zal de gemeentelijke huisvesting in fasen worden uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is dat het gemeentebudget niet extra belast zal worden.

In het PNL bij deze begroting hebben we de deelinvesterings opgenomen en de jaarlijkse kapitaallasten geraamd. Hiertegenover zijn nieuwe structurele dekkingsmiddelen opgenomen waarmee de lasten volledig opgevangen kunnen worden zodat het geheel budgettair neutraal verloopt. Hieronder lichten we dit nader toe.

Fase 1 (2017) - aanpassingen t.b.v. centrale huisvesting: investering van € 1,5 miljoen

Met de hiervoor noodzakelijke aanpassingen van het gemeentehuis Elst en het Ambtshuis is in 2017 (start eind 2016) een investering gemoeid van € 1,5 miljoen. Hierbij wordt in de werkzaamheden ook al rekening gehouden met de uitvoering van fase 2.

Bij afschrijving van dit bedrag in 25 jaar en een rentepercentage van 2,5 bedragen de jaarlijkse kapitaallasten met ingang van 2018 afgerond € 81.000. In overeenstemming met de uitgangspunten van het vastgestelde Renterapport is er in het investeringsjaar 2017 nog geen afschrijving en ook (nagenoeg) geen rente.

Fase 2 (2018 e.v.) - toekomstbestendige huisvesting: investering van € 3,5 miljoen

Deze fase heeft betrekking op sloop van 't Fort en vervangende nieuwbouw aan de voorkant van het gemeentehuis Elst, richting de Dorpsstraat. De plannen moeten nog verder worden uitgewerkt, maar de investering zal maximaal € 3,5 miljoen bedragen.

De jaarlijkse kapitaallasten van deze investering zijn afgerond € 190.000 met ingang van 2019 (afschrijvingstermijn eveneens in 25 jaar en rente 2,5%).

De totale jaarlijkse kapitaallasten bedragen € 271.000 en kunnen volledig worden gedekt met structurele financiële voordelen die met ingang van 2018/2019 zullen ontstaan op de bedrijfsvoering:

Lagere exploitatielasten gebouwen (buiten gebruik stellen gebouw Andelst)	€ 62.000
Wegvallen huurbijdrage aan gemeente Arnhem (vertrek team Werk & Inkomen)	€ 56.500
Vrijval van kapitaallasten (afstoten gebouw Andelst)	€ 32.500
Effectiever en efficiënter werken door centrale huisvesting en meer digitaal werken (o.a. minder dienstreizen)	€ 20.000
Beter en meer samenwerken in de regio levert efficiencyvoordeel in overheadkosten op	€ 100.000
Totaal	€ 271.000

Het geheel verloopt hierdoor budgettair neutraal en is op deze wijze verwerkt in het PNL 2017-2020.

Eenmalige frictiekosten overgangperiode

Wel kan er in de overgangperiode 2017-2019 sprake zijn van eenmalige frictiekosten. Hiervoor zullen wij tijdelijke financiële maatregelen treffen en u hierover tussentijds rapporteren (in o.a. Voor- en Najaarsnota of in een afzonderlijke rapportage). Ook hierbij streven wij naar zoveel mogelijk budgettair neutrale oplossingen.

PROGRAMMA 1 | OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Toelichting

Overbetuwe is een veilige gemeente en werkt daar voortdurend aan. We laten aan inwoners zien dat we daarmee succes hebben. Zo behouden en versterken we het gevoel van veiligheid. Overbetuwe richt zich daarbij vooral op vier onderwerpen:

1. Preventiewoninginbraken
2. Verkeersveiligheid
3. Risicocommunicatie over de gevolgen op het gebied van veiligheid van gebeurtenissen die plaatsvinden of kunnen plaatsvinden.
4. Overlast van personen in bepaalde woonvormen, bijvoorbeeld begeleid wonen, Heldringstichting.

Dit zijn onderwerpen waarbij we onze actieve rol op het gebied van veiligheid meer naar buiten willen laten zien. Veiligheid mag zich meer gaan profileren, juist ook om het veiligheidsgevoel dat er heerst onder de Overbetuwe inwoners te behouden. Het verbeteren van de veiligheid is vastgelegd in de Uitvoeringsagenda 2014-2018.

Beleidsnota's

nota Integrale Veiligheid	2015-2019
---------------------------	-----------

Wat willen we bereiken?

Verhoging van de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners, bezoekers en organisaties van Gemeente Overbetuwe om op die manier de kwaliteit van de leef-, woon- en werkomgeving te verbeteren

Integrale Veiligheid is vooral een manier van (samen)werken. Dit gebeurt door een goede afstemming tussen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie van de gemeenten, Openbaar Ministerie, politie en, indien nodig, andere betrokken instanties in het district Rivierenland. Deze samenwerking bepaalt de effectiviteit van het veiligheidsbeleid. Samenwerking van de partijen versterkt de sociale cohesie in Overbetuwe en draagt daarbij bij aan het verbeteren van het veiligheidsgevoel.

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

09. Integrale Veiligheid

In 2015 is de Nota Integrale Veiligheid 2015-2019 (IV) door de raad vastgesteld. In deze nota staan de volgende prioriteiten benoemd:

- Woninginbraken (beperken aantal)
- Verkeersveiligheid (accenten op hard rijden en fietsveiligheid)
- Risicocommunicatie (communicatie over risico's, maatregelen om kansen op een incident of ramp zo klein mogelijk te houden, burgers informeren wat ze moeten doen wanneer zich een incident of ramp voordoet)
- Overlast door verschillende woonvormen (beperken van de woonoverlast door cliënten van verschillende woonvormen, bijv. van begeleid wonen)

Naast de prioriteiten zijn er ook overige strategische thema's. Deze kennen een lager profiel en zijn in sterke mate 'going concern'. De thema's zijn verdeeld over de vijf veiligheidsvelden: veilige leefomgeving, bedrijvigheid en veiligheid, jeugd en veiligheid, fysieke veiligheid en integriteit en veiligheid.

Het beleid dat in deze nota is vastgelegd, wordt vertaald in uitvoeringsplannen. Deze worden per jaar opgesteld. Zo is voor alle partners duidelijk wat de prioriteiten in een bepaald jaar zijn. Bovendien is het een goed middel om alert te reageren op veranderde omstandigheden. Het Overbetuws veiligheidsbeleid is een dynamisch gebeuren. Want het is belangrijk snel en adequaat te reageren op nieuwe ontwikkelingen of op veiligheidsproblemen die plotseling opduiken. Dit geldt ook voor de problemen of ontwikkelingen die bij het opstellen van de Nota IV of de uitvoeringsplannen niet waren voorzien. In het Uitvoeringsplan 2017 staan de geplande activiteiten voor 2017.

Beoogd effect

Integrale Veiligheid is vooral een manier van (samen)werken. Dit gebeurt door een goede afstemming tussen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie van de gemeenten, Openbaar Ministerie, politie en, indien nodig, andere betrokken instanties in het district Rivierenland. Deze samenwerking bepaalt de

effectiviteit van het veiligheidsbeleid. Samenwerking van de partijen versterkt de sociale cohesie in Overbetuwe en draagt daarbij bij aan het verbeteren van het veiligheidsgevoel.

De strategische doelstelling van de nota Integrale Veiligheid is:

Verhoging van de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners, bezoekers en organisaties van Gemeente Overbetuwe om op die manier de kwaliteit van de leef-, woon- en werkomgeving te verbeteren.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

De Nota IV is een nota voor de periode van vier jaar (t/m 2018). In deze vier jaar moeten de prioriteiten zijn opgepakt. Met alle prioriteiten wordt in 2016 een start gemaakt. Hiervan is momenteel nog geen planning.

Aanpak

In het Uitvoeringsplan 2017 wordt aangegeven hoe de prioriteiten en de overige strategische thema's in 2017 worden opgepakt.

Nieuw voor 2017 is de aanpak van ondermijning.

Ondermijning

Ondermijning, of vermenging van de onderwereld met de bovenwereld, komt in Nederland steeds vaker voor. Bij ondermijnende criminele activiteiten gaat het niet alleen om inmenging in overheidsinstanties. Het gaat ook om aantasting of het verzwakken van de structuur van onze maatschappij door criminele activiteiten. Hier moeten gemeente Overbetuwe, haar inwoners en ondernemers bewust van zijn en op voorbereid zijn (versterken weerbaarheid).

De aanpak van ondermijnende criminaliteit vraagt om een georganiseerde overheid. Alléén zo'n overheid is in staat tot het geïntegreerd inzetten van al haar bestuurlijke, strafrechtelijke, fiscale en privaatrechtelijke instrumenten. De lokale overheid moet actief deel uitmaken van die georganiseerde overheid. Daarom wordt het thema ondermijning toegevoegd als een aparte prioriteit aan het speerpunt Integrale Veiligheid.

Portefeuillehouder: Asseldonk Toon, van

Startdatum: 22-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.812.336	2.812.336	2.812.336	2.812.336
Baten	65.544	65.544	65.544	65.544
Resultaat	-2.746.792	-2.746.792	-2.746.792	-2.746.792

Taakveld | 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.159.311	2.159.311	2.159.311	2.159.311
Resultaat	-2.159.311	-2.159.311	-2.159.311	-2.159.311

Taakveld | 1.2 Openbare orde en Veiligheid

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	653.025	653.025	653.025	653.025
Baten	65.544	65.544	65.544	65.544
Resultaat	-587.481	-587.481	-587.481	-587.481

Beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio	waarde	Bron	Beschrijving
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2015	Overbetuwe	0,8	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
		2015	Nederland	2,4		
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2015	Overbetuwe	3,1	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
		2015	Nederland	5,4		
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2015	Overbetuwe	2,1	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
		2015	Nederland	3,9		
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2015	Overbetuwe	4,2	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
		2015	Nederland	6,1		
Verwijzingen Halt	per 10.000 inw.	2014	Overbetuwe	68,3	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
		2014	Nederland	139,7		
Hardekern jongeren	per 10.000 inw.	2014	Overbetuwe	0,5	Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)	Het aantal hardekern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
		2014	Nederland	1,3		

PROGRAMMA 2 | VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Programma 2 | Verkeer, vervoer en waterstaat

Toelichting

Gemeente Overbetuwe ligt centraal tussen Arnhem en Nijmegen aan een knooppunt van snelwegen en een belangrijke openbaar vervoer. We zetten maximaal in op een goede bereikbaarheid en ontsluiting van onze gemeente.

Een snelle en veilige afwikkeling van verkeersstromen, inclusief het goederenvervoer, vinden wij belangrijk. Vanzelfsprekend hebben we aandacht voor de leefbaarheid van de kernen en willen we verkeershinder zo veel mogelijk beperken. We werken intensief samen met verschillende medeoverheden en externe partijen.

Beleidsnota's

Historische invalswegen	2010
Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe (GMO)	2004
Toekomstvisie+	2009
Gebiedsvisie stationsomgeving Zetten-Andelst	2015
Betere bereikbaarheid van modaliteit naar mobiliteit-uitwerking OV-visie, fase 1 (2020)	2016
Fietsvisie Stadsregio Arnhem-Nijmegen	2010
Regionale Aanpak mobiliteit stadsregio Arnhem-Nijmegen	2011

Wat willen we bereiken?

Een optimaal verkeers- en vervoersnetwerk binnen Overbetuwe

Gemeente Overbetuwe zet zich in om een optimaal verkeers- en vervoersnetwerk te realiseren binnen Overbetuwe.

Speerpunt(en)/Wat gaan we er voor doen?

13a. Elst Centraal en Spoorzone

Elst Centraal omvat de herontwikkeling van de stationsomgeving in Elst. In 2012 is een stedenbouwkundig plan vastgesteld. Mede naar aanleiding van de besluitvorming ten aanzien van het Huis de Gemeente, is het stedenbouwkundig plan in 2015 op onderdelen herzien, echter nog niet vastgesteld.

In 2013 is besloten tot een financiële koerswijziging voor Elst Centraal. De gronden waar het woningbouwprogramma is geprojecteerd (Het Klooster, De Woongaard en Station West) en/of die in eigendom zijn van marktpartijen (De Woongaard, De Overtoom en deels Het Klooster) zijn uit de grondexploitatie gehaald, maar blijven onderdeel van het project en de herontwikkeling van het stationsgebied en daarvoor geldt nu een passief grondbeleid. De actieve gebiedsontwikkeling in een grondexploitatie is beperkt tot de 1e fase.

Er is een ruimtelijke verwevenheid met de realisatie van de onderdoorgangen voor snel- en langzaam verkeer onder het spoor bij het station. Deze zijn apart gefinancierd via het project Spoorzone.

Het project Spoorzone omvat de volgende onderdelen:

- de eerste fase van het 3e spoor vanuit Tiel en benodigde perronaanpassingen- en toegangen,
- de auto-onderdoorgang voor hulpdiensten, bus- en autoverkeer,
- de fietsonderdoorgang en
- nieuwe fietsenstallingen.

De realisatie van het spoor en de perronaanpassingen is uitgevoerd in opdracht van de Stadsregio Arnhem Nijmegen en is begin 2015 opgeleverd. De gemeente Overbetuwe is opdrachtgever naar ProRail voor de auto- en fietsonderdoorgang en fietsenstallingen. Als gevolg van de auto-onderdoorgang krijgt het bedrijf H.J. Heinz een nieuwe ontsluiting aan de zuidzijde van het perceel

zodat vrachtverkeer niet meer door het centrum rijdt. Deze zuidelijke ontsluiting (TEOstraat) op de Olympiasingel is in april 2015 opgeleverd en is door H.J. Heinz in gebruik genomen.

Beoogd effect

Een moderne veilige stationsomgeving met ruimte voor wonen en werken.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Het grootste deel van de infrastructurele delen van het project is in 2016 afgerond. De tunnels onder het spoor zijn in het najaar van 2016 opgeleverd en, nadat de openbare ruimte rond het station woonrijp gemaakt is, in gebruik genomen. In 2017 worden de laatste afrondende werkzaamheden worden uitgevoerd.

De gronduitgifte is in de afgelopen jaren gestagneerd. In 2017 worden een kavel ten westen van het station actief in de markt gezet. Het in de markt zetten van de overige locaties ten westen van het station (appartementen) is afhankelijk van de uitkomsten van de woninbouwprogrammering. De kavels Spoorlaan I en II worden actief bij de regionale makelaars onder de aandacht gebracht. Om bezwaren tegen een toekomstig bestemmingsplan te voorkomen, wordt getracht om te komen tot bindende afspraken met de bedrijven Martens en Otco.

Aanpak

Het project wordt met succes aangestuurd door de projectorganisatie.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2021

13b. Verbeteren infrastructuur Elst Noord

Uitvoering van de afspraak uit het coalitieakkoord: "Schrappen van de Noord Tangent en ontwikkelen van een verkeersveilig alternatief."

Beoogd effect

Een verkeersveilige en adequate verkeersstructuur voor Elst Noord. Opheffen van de gelijkvloerse spoor kruisingen vergroot de veiligheid op het spoor en op de weg en neemt een knelpunt weg in de landelijke dienstregeling en de doorstroming van het verkeer.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Extern ingenieursbureau gecontracteerd.

Concept Voorontwerp opgesteld.

Gronden verworven.

Omgevingsmanagement mondt uit in aangedragen oplossing voor de westelijke ontsluiting van Rijksweg Noord.

Planning

- Aan de gemeenteraad leggen wij in 2017-Q4 een integraal VoorOntwerp voor van de 1e Weteringsewal en de Rijksweg Noord inclusief een compleet beeld van alle financiële aspecten van deze integrale uitwerking;
- Gemeente Overbetuwe stelt een overdrachtdossier op ten behoeve van de tunnelalliantie (ProRail). Hiermee wordt zo snel mogelijk gestart en bovenal het oplossen van het veiligheidsknelpunt op de Rijksweg Noord;
- ProRail heeft het formele proces van de NaNOV-gelden doorlopen en ondersteunt daarnaast aangeboden de gemeente met het opstellen van het overdrachtdossier;
- Gemeente Overbetuwe heeft uitstel verkregen van het ministerie van I&W voor de inzet van de SpoDO-subsidie.
- De gemeenteraad zal in 2018-Q4 de bestemmingsplan wijzigingen vaststellen.

Aanpak

Gemeente Overbetuwe, tevens wegbeheerder, heeft volgens de afspraken in het bestuurlijk overleg van juli 2014 het initiatief genomen om samen met de provincie Gelderland en ProRail tot een lange termijn oplossing te komen voor de overweg Rijksweg Noord in Elst. Er is een variantenstudie opgesteld, resulterend in een oplossing voor de beide spoor kruisingen Rijksweg Noord en 1e Weteringsewal. De uitkomsten van de studie zijn besproken in het bestuurlijk overleg op 7 september 2015 met provincie en ProRail. Tijdens dit overleg is overeenstemming bereikt over het opheffen van beide spooroverwegen en de bijdragen die deze partners leveren voor het bereiken van alternatieve (ongelijkvloerse) oplossingen. De Rijksweg Noord zal middels een onderdoorgang het spoor kruisen en bij de 1e Weteringsewal zal het gemotoriseerd verkeer het spoor kruisen middels een viaduct en het langzaamverkeer middels een onderdoorgang.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2020

14. Stationsomgeving Zetten-Andelst

Uitvoering geven aan de ambitie die is gesteld in de Gebiedsvisie Stationsomgeving Zetten-Andelst (raadsbesluit 14 juli 2015), een impuls geven aan de kwaliteitsverbetering van het stationsgebied. Belangrijke kwesties zijn de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid. Wij werken een voorstel uit met maatregelen die op korte termijn een bijdrage leveren aan kwaliteitsverbetering van het stationsgebied.

Beoogd effect

- Beter functionerend stationsgebied Zetten-Andelst
- Meer reizigers maken gebruik van station Zetten-Andelst

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Wat	Wanneer
Start onderzoek	april 2016
Rapportage	mei 2016
B&W voorstel	juni 2016

Aanpak

De provincie erkent de problematiek en heeft het initiatief genomen een verkenning uit te voeren naar maatregelen die nodig zijn om de bereikbaarheid te voet, per fiets, per gemotoriseerd verkeer en met het openbaar vervoer te verbeteren.

Samen met de betrokken partijen provincie, ProRail, NS, vervoerders Arriva en Breng/Hermes worden werksessies georganiseerd om de problematiek in beeld te krijgen en om oplossingsrichtingen te verkennen. Deze verkenning moet uitmonden in een ontwerp voor het stationsgebied Zetten-Andelst. Maatregelen zijn gericht op verbetering van de verkeersveiligheid op o.a. de omliggende kruispunten en voorzieningen op het station (P+R en fietsenstalling, etc.). Vervolgens zal gezamenlijk met de partijen overeenstemming moeten worden bereikt over de verdeling van de kosten om de maatregelen daadwerkelijk te realiseren.

Naast deze studie is er ook een studie gestart naar stedelijke herverkaveling voor het gebied. Tevens wordt er gekeken naar strategische grondaankopen. Er zal afstemming gezocht worden met deze initiatieven.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-12-2018

16. Bevorderen optimale verbindingen tussen de kernen

Het bevorderen van optimale fietsverbindingen tussen de kernen. De studie maakt inzichtelijk waar kansen liggen voor optimalisatie van fietsverbindingen tussen de kernen.

Beoogd effect

- Optimale fietsverbindingen tussen de kernen
- Toename van gebruik fietsverbindingen

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Wat	Wanneer
Bestuursopdracht vaststellen college	juni 2016
Rapportage	vierde kwartaal 2016
B&W advies	eerste kwartaal 2017
Raadsadvies	eerste kwartaal 2017

Aanpak

Onderzocht wordt welke verbindingen verder geoptimaliseerd kunnen worden binnen Overbetuwe.

Het onderzoek bestaat o.a. uit een analyse van het bestaande fietsnetwerk (gebruik en kwaliteit) en in beeld brengen van relevante (beleid)ontwikkelingen.

De uitkomsten worden besproken met diverse partijen zoals de fietsersbond, provincie, omliggende gemeenten en dorpsraden. Uiteindelijk leveren deze inzichten een voorstel op met kansrijke projecten. Naast deze projecten wordt een voorstel gedaan voor financiering.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-01-2018

51. Omgevingsvisie

Eén integrale visie die ingaat op een duurzame fysieke leefomgeving in Overbetuwe. Zoals de nieuwe Omgevingswet vraagt vanaf 2021. Een integrale visie waarin Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe, Woonvisie, Sociaal Economisch Beleidsplan, Landschapsontwikkelingsplan, Milieubeleidsplan, Kadernota Visie op Ruimte en Waterplan (gedeeltelijk) geïntegreerd kunnen worden tot één overzichtelijk sturend document. Deze sectorale plannen hebben namelijk allemaal invloed op de leefomgeving.

Beoogd effect: Een strategisch politiek-bestuurlijk document dat

- Het beleid voor de fysieke leefomgeving voor het gemeentelijk grondgebied integraal omschrijft. Dus een samenhangende eenduidige koers op strategisch niveau. Gebiedsgericht, niet een optelsom van beleidsvisies voor verschillende sectoren of gebieden. Alles doen kan immers niet, keuzes zijn vereist.
- Iedereen uitnodigt en inspireert om mee te denken, praten en doen. De fysieke leefomgeving is van ons allemaal en iedereen heeft baat en belang bij een goede kwaliteit daarvan. En iedereen kan daaraan bijdragen! Ook de lokale omgevingsvisie zal daarom (parallel aan de kanteling in het sociaal domein) inzetten op gedragsverandering om uit te kunnen gaan van het oplossend vermogen van partijen. Binnen de gekozen koers moet daarom ruimte zijn voor eigen invulling en oplossingen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Uitvraag bureaus: april 2016
- Gunning aanbesteding: mei 2016
- Themabijeenkomsten B&W en raad cocreatie: juni/juli 2016
- Omgevingsagenda: Q 3 2016
- Concept omgevingsvisie: Q1 2017

Exact proces volgt uit inhoud. De mate waarin kwesties geagendeerd worden en de complexiteit van die thema's (onderling) heeft invloed op het vervolgproces. Concreet betekent dit dat bij de omgevingsagenda de planning wordt geactualiseerd.

Aanpak

Partijen verbinden met cocreatie.

De omgevingsvisie is en wordt niet alleen van de gemeente Overbetuwe. Om uiteindelijk tot een gedragen en samenhangende visie te komen, is het nodig dat partners in en rond Overbetuwe samenwerken in een cocreatief proces. Alleen dan kan de visie uitgevoerd worden! Parallel aan ontwikkelingen in het sociale domein, is in de omgevingsvisie het oplossend vermogen van private partijen uitgangspunt. Inwoners, ondernemers, corporaties, natuur- en milieuorganisaties maar ook college- en raadsleden zijn allen 'mede-eigenaar' van de omgeving. Zij kunnen zinvol bijdragen aan een duurzame fysieke leefomgeving met een goede kwaliteit. Cocreatie is samenwerken, waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van het proces. Door cocreatie wordt de betrokkenheid en draagvlak groter, de inhoud sterker en daarmee de kwaliteit van de omgevingsvisie beter. En last but not least: de kans op inzet van partners in bij uitvoering wordt groter! De benodigde afwegingen en keuzes maken we vanzelfsprekend niet in de 'ivoren toren'; het vereist een zorgvuldig en interactief proces met de belangrijke partners.

Om in dit proces te komen tot aanvaardbare uitkomsten, is geven en nemen noodzakelijk. Er spelen namelijk altijd meer belangen dan alleen het eigen belang van de deelnemers aan dit proces. Daarom houden we rekening met de verschillen tussen de diverse partners, geven ook aandacht aan de groep die niet participeert én zoeken de balans tussen cocreatie en het bestuur (kaderstellende rol, antenne op de samenleving). Voldoende tijd en aandacht hiervoor kan de uitvoeringskracht ten goede komen. Ook kan dit positief doorwerken naar (begrip voor) bestuurlijke keuzes. Als alle betrokkenen in het cocreatieve proces niet komen tot oplossingen, legt de gemeente uit welke afweging zij uiteindelijk maakt vanuit haar publiekrechtelijke belangen en taken. De gemeente is hierbij trekker van het gehele proces.

Wijze van verantwoording voortgang

Aan de hand van tussendocumenten op alle beheersaspecten. Aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever wordt bij de tussendocumenten (participatieplan, informatieplan en (concept-versies van) Omgevingsagenda en Omgevingsplan) inzicht gegeven hoe er gestuurd wordt op kwaliteit, organisatie, informatie, tijd, financiën en risico's. Een samenvatting hiervan gebruiken we voor monitoring in het kader van de Uitvoeringsagenda.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2018

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	3.754.353	3.754.353	3.754.353	3.754.353
Baten	66.299	66.299	66.299	66.299
Resultaat	-3.688.054	-3.688.054	-3.688.054	-3.688.054

Taakveld | 2.1 Verkeer en Vervoer

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	3.493.786	3.493.786	3.493.786	3.493.786
Baten	66.299	66.299	66.299	66.299
Resultaat	-3.427.487	-3.427.487	-3.427.487	-3.427.487

Taakveld | 2.2 Parkeren

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	202.492	202.492	202.492	202.492
Resultaat	-202.492	-202.492	-202.492	-202.492

Taakveld | 2.5 Openbaar vervoer

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	58.075	58.075	58.075	58.075
Resultaat	-58.075	-58.075	-58.075	-58.075

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2017	2018	2019	2020
1.	<u>Openbare verlichting</u>						
a.	2016 investeringen armaturen	2016	194.986	6.254			
b.	2016 investeringen masten	2016	245.147	4.883			
2.	<u>Vogelbuurt Driel</u>						
a.	Vogelbuurt Driel 2016	2016	233.000	7.473			
b.	Vogelbuurt Driel 2017	2017	233.000		14.946		
3.	<u>Vervanging asfaltribbelstroken</u>						
a.	Weteringsewal tussen A50 en Slopestraat	2016	211.600	6.787			
4.	<u>Fietsviaduct A325</u>						
a.	beheerskosten	2017	(exploitatie)	1.600			
5.	Fietsverbind. zuidelijk tracé De Park - Elst Noord	2016	117.288	3.762			
6.	<u>Reconstructie Bloemenbuurt Heteren</u>						

a.	Reconstructie Bloemenbuurt Heteren 2018	2018	173.333			11.119	
b.	Reconstructie Bloemenbuurt Heteren 2019	2019	173.333				11.119
c.	Reconstructie Bloemenbuurt Heteren 2020	2020	173.333				
7.	Herinrichting De Griend Elst	2017	90.000		5.773		
8.	Verbreden Kerkepad en aanbr. trottoir + verlicht.	2017	130.000		8.339		
9.	Herinr. Mozartstraat vanaf Griegstraat Elst						
a.	Herinr. Mozartstraat vanaf Griegstraat Elst 2019	2019	125.000				8.018
b.	Herinr. Mozartstraat vanaf Griegstraat Elst 2020	2020	125.000				
10.	Herinrichting Veldse Hofstede Zetten	2017	205.000		13.150		
11.	Reconstr. Marijkestraat en Wouterplasstr. Zetten	2017	95.000		6.094		
12.	Infrastructuur Elst Noord						
a.	Tunnel Rijksweg Noord	2017	700.000		44.903		
b1.	Spoorkruisingen Weteringsew. en Rijksw. N (2018)	2018	2.925.000			187.630	
b2.	Spoorkruisingen Weteringsew. en Rijksw. N (2019)	2019	2.925.000				187.630
			TOTAAL	30.759	93.205	198.749	206.767
Eenmalige nieuwe lasten:							
Geen.							

Beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio	waarde	Bron	Beschrijving
Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2014	Overbetuwe	10	VeiligheidNL	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
		2014	Nederland	7		
Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	%	2014	Overbetuwe	11	VeiligheidNL	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
		2014	Nederland	10		

PROGRAMMA 3 | ECONOMISCHE ZAKEN

Toelichting

Overbetuwe heeft ruim 4.000 bedrijven. Uit onderzoek blijkt dat Overbetuwe bij de 50 toplocaties van Nederland hoort. Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid, participatiebanen en hebben een belangrijke bijdrage in de sociale structuur van onze gemeenschap. Gemeente Overbetuwe vindt het daarom belangrijk om het huidige ondernemingsklimaat te behouden/versterken en te zorgen voor een goede dienstverlening voor ondernemers.

Beleidsnota's

Economisch Uitvoeringsprogramma	2015
---	------

Wat willen we bereiken?

Sterk ondernemersklimaat en ondernemersvriendelijke dienstverlening

De gemeente Overbetuwe zet samen met Overbetuwse ondernemers in op volgende drie speerpunten:

- Ambitie en samenwerking
- Ondernemersvriendelijke gemeente
- Sterke en vitale werklocaties

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

21. Economisch Uitvoeringsprogramma

In 2015 is door het college het Economisch Uitvoeringsprogramma 2015-2016 vastgesteld. Dit programma is in samenwerking met het Overbetuwse bedrijfsleven opgesteld (enquête verstuurd naar alle Overbetuwse ondernemers en een bijeenkomst georganiseerd in samenwerking met diverse ondernemersnetwerken). Er staan drie speerpunten in het Economisch Uitvoeringsprogramma die uitgewerkt zijn in concrete acties:

1. Ambitie en samenwerking
2. Ondernemersvriendelijke dienstverlening
3. Sterke en vitale werklocaties (o.a. Elst als het (winkel)centrum van de Betuwe)

Het Economisch Uitvoeringsprogramma is aangepast/verlengd voor de periode 2017-2018. In 2017 wordt er een omgevingsvisie opgesteld voor Overbetuwe. In deze ruimtelijk economische visie worden onder andere strategische keuzes gemaakt over de ruimte die ondernemers innemen en nodig hebben om optimaal te kunnen ondernemen. Ondernemers worden bij het opstellen van deze visie betrokken. De omgevingsvisie wordt in de 2018 afgerond en dit Economisch Uitvoeringsprogramma zal daarop worden afgestemd en waar nodig aangepast.

Beoogd effect

- Gemeente Overbetuwe wordt door Overbetuwse ondernemers getypeerd als een ondernemersvriendelijke gemeente
- Gemeente Overbetuwe werkt samen met lokale en regionale partners aan een sterk vestigingsklimaat en staat hierom ook bekend (profilering en communicatie)
- Elst is 'het' winkelcentrum van de Betuwe (sterke samenwerking tussen Centrum Management Elst en de gemeente Overbetuwe)

Portefeuillehouder: Asseldonk Toon, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

51. Omgevingsvisie

Eén integrale visie die ingaat op een duurzame fysieke leefomgeving in Overbetuwe. Zoals de nieuwe Omgevingswet vraagt vanaf 2021. Een integrale visie waarin Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe, Woonvisie, Sociaal Economisch Beleidsplan, Landschapsontwikkelingsplan,

Milieubeleidsplan, Kadernota Visie op Ruimte en Waterplan (gedeeltelijk) geïntegreerd kunnen worden tot één overzichtelijk sturend document. Deze sectorale plannen hebben namelijk allemaal invloed op de leefomgeving.

Beoogd effect: Een strategisch politiek-bestuurlijk document dat

- Het beleid voor de fysieke leefomgeving voor het gemeentelijk grondgebied integraal omschrijft. Dus een samenhangende eenduidige koers op strategisch niveau. Gebiedsgericht, niet een optelsom van beleidsvisies voor verschillende sectoren of gebieden. Alles doen kan immers niet, keuzes zijn vereist.
- Iedereen uitnodigt en inspireert om mee te denken, praten en doen. De fysieke leefomgeving is van ons allemaal en iedereen heeft baat en belang bij een goede kwaliteit daarvan. En iedereen kan daaraan bijdragen! Ook de lokale omgevingsvisie zal daarom (parallel aan de kanteling in het sociaal domein) inzetten op gedragsverandering om uit te kunnen gaan van het oplossend vermogen van partijen. Binnen de gekozen koers moet daarom ruimte zijn voor eigen invulling en oplossingen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Uitvraag bureaus: april 2016
- Gunning aanbesteding: mei 2016
- Themabijeenkomsten B&W en raad cocreatie: juni/juli 2016
- Omgevingsagenda: Q 3 2016
- Concept omgevingsvisie: Q1 2017

Exact proces volgt uit inhoud. De mate waarin kwesties geagendeerd worden en de complexiteit van die thema's (onderling) heeft invloed op het vervolgproces. Concreet betekent dit dat bij de omgevingsagenda de planning wordt geactualiseerd.

Aanpak

Partijen verbinden met cocreatie.

De omgevingsvisie is en wordt niet alleen van de gemeente Overbetuwe. Om uiteindelijk tot een gedragen en samenhangende visie te komen, is het nodig dat partners in en rond Overbetuwe samenwerken in een cocreatief proces. Alleen dan kan de visie uitgevoerd worden! Parallel aan ontwikkelingen in het sociale domein, is in de omgevingsvisie het oplossend vermogen van private partijen uitgangspunt. Inwoners, ondernemers, corporaties, natuur- en milieuorganisaties maar ook college- en raadsleden zijn allen 'mede-eigenaar' van de omgeving. Zij kunnen zinvol bijdragen aan een duurzame fysieke leefomgeving met een goede kwaliteit. Cocreatie is samenwerken, waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van het proces. Door cocreatie wordt de betrokkenheid en draagvlak groter, de inhoud sterker en daarmee de kwaliteit van de omgevingsvisie beter. En last but not least: de kans op inzet van partners in bij uitvoering wordt groter! De benodigde afwegingen en keuzes maken we vanzelfsprekend niet in de 'ivoren toren'; het vereist een zorgvuldig en interactief proces met de belangrijke partners.

Om in dit proces te komen tot aanvaardbare uitkomsten, is geven en nemen noodzakelijk. Er spelen namelijk altijd meer belangen dan alleen het eigen belang van de deelnemers aan dit proces. Daarom houden we rekening met de verschillen tussen de diverse partners, geven ook aandacht aan de groep die niet participeert én zoeken de balans tussen cocreatie en het bestuur (kaderstellende rol, antenne op de samenleving). Voldoende tijd en aandacht hiervoor kan de uitvoeringskracht ten goede komen. Ook kan dit positief doorwerken naar (begrip voor) bestuurlijke keuzes. Als alle betrokkenen in het cocreatieve proces niet komen tot oplossingen, legt de gemeente uit welke afweging zij uiteindelijk maakt vanuit haar publiekrechtelijke belangen en taken. De gemeente is hierbij trekker van het gehele proces.

Wijze van verantwoording voortgang

Aan de hand van tussendocumenten op alle beheersaspecten. Aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever wordt bij de tussendocumenten (participatieplan, informatieplan en (concept-versies van) Omgevingsagenda en Omgevingsplan) inzicht gegeven hoe er gestuurd wordt op kwaliteit, organisatie, informatie, tijd, financiën en risico's. Een samenvatting hiervan gebruiken we voor monitoring in het kader van de Uitvoeringsagenda.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2018

57. Nota Recreatie en Toerisme

In nauwe samenwerking met de gemeente Lingewaard is er voor de periode 2017 -2022 een nieuwe nota Recreatie en Toerisme opgesteld. Voor beide gemeenten creëren we hiermee een eenduidig

beleid op het gebied van recreatie en toerisme. Daarbij blijven we oog houden voor de kwaliteiten van de individuele gemeente, maar werken we vanuit de gedachte 'eenheid in verscheidenheid'.

Beoogd effect

Op 10 januari 2017 is de nieuwe beleidsnota door de gemeenteraad vastgesteld. In deze nota worden de actiepunten genoemd waar voor de jaren 2017 t/m 2022 op het gebied van recreatie en toerisme verder vorm aan wordt gegeven. Het beoogd effect wordt na twee jaar voor beide gemeenten gemonitord.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Voor de actiepunten die beginnen in 2017 maar met een langere loopt zijn belangrijke stappen gezet.

Voor 2017 moeten nog een 3 tal projecten worden afgerond:

Realisatie Project Water als Wapen (subsidie van de Eurregio is toegekend)

Juridische knelpunten camperplaatsen bij particulieren

Gemeentelijke websites voorzien van een gezamenlijke toeristische portaal

De verwachting is dat deze worden afgerond voor 1 januari 2018

Portefeuillehouder: Hol Wijnte

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

62. Arbeidsparticipatie: werk aan de winkel

- Praktische invulling geven aan lokale benadering van werkgelegenheid en arbeidsmatige participatie met als doel het lokaal bieden van werkgelegenheid en plekken voor arbeidsmatige participatie;
- Focus ligt op doen, actie: samenwerking en afstemming tussen de interne partijen die zich met ondernemers/ werkgevers bezighouden;
- Werkvorm: gemeente in rol als facilitator voor initiatieven van werkgevers en verbindend met andere initiatieven

Beoogd effect

- Een effectieve lokale benadering van werkgevers;
- Mobiliseren van de lokale samenleving (werkgevers, verenigingsleven, zorgpartijen, wijk- en buurtschappen) om dicht bij huis werkgelegenheid en mogelijkheden van arbeidsparticipatie te verwezenlijken en als gemeente te ondersteunen;
- Pilot met nieuwe rol van gemeente: niet meer de organisator maar de facilitator, verbinder en/of initiator

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Eindresultaat niet te benoemen: dit speerpunt is onderdeel van de transformatie en going concern

Aanpak

- Goede monitoring op initiatieven en resultaten van de initiatieven;
- Overleggen/afstemming met interne organisatie om dienstverlening aan werkgevers af te stemmen
- Sparringsessies tussen bestuurder en de operationeel en inhoudelijk betrokkenen (focus, afstemming, inspiratie)
- Sleutelpersonen die de "lijntjes" volgen en aan elkaar knopen

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2018

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	786.725	786.725	786.725	786.725
Baten	618.194	618.194	618.194	618.194
Resultaat	-168.531	-168.531	-168.531	-168.531

Taakveld | 3.1 Economische ontwikkeling

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	279.446	279.446	279.446	279.446
Resultaat	-279.446	-279.446	-279.446	-279.446

Taakveld | 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	449.936	449.936	449.936	449.936
Baten	582.193	582.193	582.193	582.193
Resultaat	132.257	132.257	132.257	132.257

Taakveld | 3.3 Bedrijfsloket- en regelingen

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	57.343	57.343	57.343	57.343
Baten	36.001	36.001	36.001	36.001
Resultaat	-21.342	-21.342	-21.342	-21.342

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invest. BCF	2017	2018	2019	2020
13.	Verhoging EZ-budget	2017	(exploitatie)	33.000			
			TOTAAL	33.000	0	0	0

Beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio	waarde	Bron	Beschrijving
Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	index	2013	Overbetuwe	104	Atlas voor Gemeenten	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (100) wordt ge
Functiemenging	%	2013 2015	Nederland Overbetuwe	100 50,6	LISA	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2015 2015	Nederland Overbetuwe	51,3 137,8	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
		2015	Nederland	122,4		

PROGRAMMA 4 | ONDERWIJS

Toelichting

Goed en passend onderwijs biedt alle kinderen een goede basis voor de rest van hun leven. We gaan uit van de kracht van de kinderen en hun ouders. Gemeente schept kansen door onderwijs goed te faciliteren op de gebieden waar zij verantwoordelijk voor is: huisvesting, een zorgstructuur, schoolbegeleiding en educatie op het gebied van cultuur, natuur en milieu. Uitgangspunt is dat onderwijs en zorg dichtbij ieder kind beschikbaar zijn voor zover dat mogelijk is gezien de schaalgrootte van onze gemeente. Voor kinderen die een extra steun in de rug nodig hebben, investeren we meer dan wettelijk voorgeschreven in voor- en vroegschoolse educatie, passend onderwijs en leerlingenvervoer.

Wij willen de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt verbeteren. Bijvoorbeeld door lokale en regionale ondernemers aan het onderwijs te koppelen. Wij willen een goede beroepskeuze (en voorafgaand daaraan een geschikte profielkeuze) stimuleren voor alle leerlingen van het Voorgezet Onderwijs.

Voldoende digitale, reken- en lees- en schrijfvaardigheden zijn een basis vereiste om mee te kunnen blijven doen in de maatschappij. Daarom willen wij extra werk maken van de bestrijding van laaggeletterdheid.

Beleidsnota's

Nota Leerlingenvervoer	2014
Nota toezicht en handhavingsbeleid Kinderopvang	2013
Bibliotheekvisie	2015
Onderwijsbegeleiding	2010-2014
Jeugdbeleid	2011
VVE beleid	2013

Wat willen we bereiken?

Een divers onderwijsaanbod in adequate en toekomstbestendige gebouwen; een leven lang leren mogelijk maken.

In stand houden van een divers onderwijsaanbod in voldoende ruime, adequate en toekomstbestendige gebouwen. Door een kwalitatief goede leer- en ontwikkelomgeving te bieden maken wij een leven lang leren mogelijk.

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

22. Onderwijsagenda

Onder dit speerpunt benoemen wij vijf onderwerpen met een relatie tot het onderwijs

- De gemeente Overbetuwe krijgt op de middellange termijn te maken met een bevolkingsdaling in delen van de gemeente. Dit heeft als eerste zijn weerslag op het aantal leerlingen in het basisonderwijs, dat zal afnemen. Wij willen samen met de schoolbesturen een integrale visie ontwikkelen op het basisonderwijs. In deze visie maken wij afspraken over een onderwijsaanbod in de kernen en leggen wij relaties met kinderopvang, welzijn en leefbaarheid.
- Bovenstaande visie dient als vertrekpunt voor het ontwikkelen van een strategie op ons (onderwijs)vastgoed en de financiële middelen die hiermee gemoeid zijn. Wij betrekken hierbij ook het totale aanbod aan maatschappelijk vastgoed in de kernen (zie ook speerpunt 67).
- In het Klein Casus Overleg (KCO) werken jeugdarts, maatschappelijk werker en interne schoolbegeleiders nauw samen wanneer een kind in een moeilijke situatie verkeert. Vanuit de zorg voor onze jeugd is de gemeente hier direct bij betrokken. Samen met Lingewaard willen wij komen tot een goede inrichting van dit KCO om zo een doorgaande leerlijn voor onze jeugd in stand te houden. Wij betrekken hierbij ook leerplichtambtenaren en de kernteams.
- Wij willen werk maken van de bestrijding van laaggeletterdheid. Er zijn een groot aantal partners actief bij het signaleren van dit maatschappelijk probleem en het aanpakken hiervan. Zoals benoemd in de visie op bibliotheekfuncties willen wij een regierol vervullen in de samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en (welzijns)instellingen. Wij willen de

Gemeenschappelijke Regeling Onderwijs benutten om afspraken te maken op regionaal niveau.

- Om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren is Betuwe On Stage van start gegaan. Dit is een goed voorbeeld van het koppelen van lokale en regionale ondernemers aan het onderwijs. Wij willen een betere beroepskeuze (en voorafgaand daaraan een geschikte profielkeuze) uitbreiden naar leerlingen van al het Voorgezet Onderwijs.

Beoogd effect

- Wij willen een divers onderwijsaanbod, met een kwalitatief goede leer- en ontwikkelomgeving in voldoende, adequate en toekomstbestendige schoolgebouwen.
- De afgelopen twee jaar hebben we de basisstructuur voor zorg & ondersteuning opgezet (curatieve deel). De komende periode is het tijd om door te ontwikkelen. De focus verschuift naar preventie want het is beter om zelfredzaam te zijn. Bijkomend voordeel is dat mensen minder vaak een beroep hoeven te doen op (dure) zorg en/of bijstand. We verbeteren hiermee de kwaliteit van leven van onze inwoners.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

1. In Q3 presenteren wij via een raadsinformatiememo een plan van aanpak om, samen met kinderopvang, PO en VO, een integrale visie op het onderwijs in de kernen en de gevolgen voor de (onderwijs)huisvesting. In de kadernota 2017 wordt voor ondersteuning hierbij geld gevraagd.
2. Afspraken over de werkwijze in en rond het KCO nemen wij op in een informatiememo dat wij in Q4 aanbieden aan de raad.
3. De resultaten en planning van de bestrijding van laaggeletterdheid verwerken wij in de planning van de uitvoering bibliotheekvisie.
4. Dit punt kent een operationele aanpak. Betuwe on Stage wordt geëvalueerd en op basis hiervan worden afspraken voor een vervolg gemaakt. In Q1 van 2017 informeren wij de raad hierover via een memo.

Aanpak

De vijf ontwerpen kennen een relatie met het onderwijs. Omwille van een duidelijke afbakening maken wij voor elk van deze onderwerpen een apart plan van aanpak (bestuursopdracht) waarin projectresultaat en planning apart worden benoemd.

We sluiten bij elk onderwerp zoveel mogelijk aan bij bestaande netwerken en (overleg)structuren. Zo starten wij visie op het basisonderwijs binnen de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) en bij de bestrijding van laaggeletterdheid benutten wij het netwerk van het lokale en regionale Bondgenootschap voor geletterdheid.

Portefeuillehouder: Engels Rob

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-03-2018

23. Huisvesting OBC

Gemeente Overbetuwe en het Over Betuwe College (OBC) in Elst hebben de intentie om samen te zoeken naar een oplossing voor het huidige huisvestingsprobleem van het OBC. De huidige locaties van het OBC Elst voldoen, ondanks de aanwezigheid van moderne onderwijskundige voorzieningen, niet meer aan de eisen van moderne onderwijshuisvesting. Daarnaast is door de gestage groei van de school meer onderwijsruimte nodig. Ook de huisvesting in twee gebouwen die op 800 meter van elkaar liggen is niet ideaal. Het OBC is daarom in overleg met de gemeente Overbetuwe over de huisvesting.

Beoogd effect

In stand houden van een divers onderwijsaanbod in voldoende ruime, adequate en toekomstbestendige schoolgebouwen., met een kwalitatief goede leer- en ontwikkelomgeving

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

De gemeente heeft een bedrag van €6.051.207,33 opgevoerd in de Kadernota 2016-2019 voor de jaarschijf 2017. In Q3 doen wij een voorstel aan de raad over locatie voor deze nieuwbouw.

Aanpak

De gemeente vormt samen met bestuur van OBC de stuurgroep huisvesting. Deze stuurgroep zoekt naar een nieuwe locatie voor nieuwbouw. Hierover moet in het tweede kwartaal van 2016

overeenstemming worden bereikt om met nieuwbouw in 2017 te kunnen starten. Ook de bijdrage van OBC aan bouw- en of locatiekosten is nog onderwerp van gesprek.

Portefeuillehouder: Engels Rob

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 30-04-2020

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	5.983.733	5.983.733	5.983.733	5.983.733
Baten	303.071	303.071	303.071	303.071
Resultaat	-5.680.662	-5.680.662	-5.680.662	-5.680.662

Taakveld | 4.1 Openbaar basisonderwijs

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	14.557	14.557	14.557	14.557
Resultaat	-14.557	-14.557	-14.557	-14.557

Taakveld | 4.2 Onderwijshuisvesting

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	3.158.390	3.158.390	3.158.390	3.158.390
Baten	71.691	71.691	71.691	71.691
Resultaat	-3.086.699	-3.086.699	-3.086.699	-3.086.699

Taakveld | 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.810.786	2.810.786	2.810.786	2.810.786
Baten	231.380	231.380	231.380	231.380
Resultaat	-2.579.406	-2.579.406	-2.579.406	-2.579.406

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2017	2018	2019	2020
14.	Onderwijshuisvesting						
a.	Uitbreiding inrichting basisschool De Vallei - 2016	2016	26.301	1.503			
b.	Uitbreiding 1e inrichting basisschool De Vallei	2017	24.423		2.791		
15.	Constructiefout dak Klimboom	2016	33.959	922			
16.	Huisvesting OBC						
a.	Huisvesting OBC schoolgebouw	2017	5.344.400		290.072		
b.	Uitbreiding 1e inrichting	2017	96.886		11.070		

c.	Huisvesting OBC gymzaal	2017	700.000		37.993		
17.	<u>Onderwijshuisvesting</u>						
a.	Huisvesting speciaal onderwijs in De Plataan	2017	110.000		5.970		
b.	Uitbreiding eerste inrichting basisschool De Vallei	2018	32.557			3.720	
d.	Terugbet. voorfinanc. huisv. Lyceum Elst 2017	2017	204.175	8.985			
e.	Terugbet. voorfinanc. huisv. Lyceum Elst 2018	2018	72.920		3.271		
f.	Terugbet. voorfinanc. huisv. Lyceum Elst 2019	2019	pm				
g.	Huisvesting De Vallei in Driel	2017	600.000		23.902		
18.	<u>Onderwijsagenda</u>						
a.	Verbetering aansluiting Onderw. op arbeidsmarkt	2017	(exploitatie)	20.000			
b.	Bestrijding laaggeletterdheid	2017	(exploitatie)	50.000			
			TOTAAL	81.410	375.069	3.720	0
	Eenmalige nieuwe lasten:						
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2017	2018	2019	2020
17.	<u>Onderwijshuisvesting</u>						
c.	Bijdrage locatie Elst SBO De Vlinderboom	2017	16.200	16.200			
18.	<u>Onderwijsagenda</u>						
c.	Integrale visie Basisonderwijs	2017	30.000	30.000			
			TOTAAL	46.200	0	0	0

Beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio	waarde	Bron	Beschrijving
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2012	Overbetuwe	2,4	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
		2012	Nederland	3,2		
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2014	Overbetuwe	0	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
		2014	Nederland	5		
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2014	Overbetuwe	46	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
		2014	Nederland	60		

PROGRAMMA 5 | CULTUUR, SPORT EN RECREATIE

Toelichting

De gemeente streeft naar een variatie en diversiteit in culturele uitingen. Kernwoorden daarbij zijn verbinding, samenwerken en ontmoeten, waarbij jeugd en educatie belangrijke onderwerpen zijn. Overbetuwe heeft veel te bieden aan kunst, cultuur en erfgoed. Uit de meest recente sportnota blijkt dat de gemeente een sportieve gemeente is. Voor de inwoner is er van alles te doen. Van binnen- tot buitensporten en van individuele tot teamsporten. Een belangrijke bouwsteen is de keuze voor de versterking van de sportieve infrastructuur. Daarnaast willen we de positieve maatschappelijke effecten van sport, zoals gezondheid en participatie beter benutten. Het taakveld recreatie en toerisme heeft als doelstelling om samen met de gemeente Lingewaard recreatie en toerisme te versterken en daardoor de aantrekkelijkheid van het gebied te vergroten. Dit doen we bijvoorbeeld door verblijfsmogelijkheden uit te breiden, dagrecreatie te bevorderen en bereikbaarheid te optimaliseren. Daarbij zijn marketing en communicatie sleutelwoorden.

Cultuur, sport en recreatie staan overigens niet los van andere beleidsterreinen. Het zijn namelijk beleidsterreinen die een bijdrage leveren aan het realiseren van onze brede maatschappelijke doelen, zoals meedoen, multifunctionaliteit en eigen kracht.

Beleidsnota's

Startnota archeologische monumentenzorg Overbetuwe	2010
Cultuurnota	2009
Erfgoedplan Overbetuwe	2004
Actualisatie Flora en Fauna-onderzoek Elst Centraal	2009
Natuurwaardenonderzoek	2003
Uitvoeringsbeleid evenementen	2016
Landschapsvisie	2010
Monumentenlijst 2014	2014
Nota kampeerbeleid	2008
Nota recreatie en toerisme	2008
Nota Toeristische bewegwijzering	2013
Schatten van waarde	2017

Wat willen we bereiken?

Uitvoeren van actiepunten uit nota Kunst, Cultuur en Erfgoed en de nota Recreatie en Toerisme. Daarnaast willen we sport beter in beeld brengen.

In 2017 maken we gebruik van de twee nieuwe nota's op het gebied van Kunst, Cultuur en Erfgoed en Recreatie en Toerisme. We kijken terug op de ervaringen van de Sportnota zodat we deze ervaringen kunnen gebruiken om sport beter in beeld te brengen. Daarnaast kijken naar onze infrastructuur op het gebied van sport en accommodaties, zoals sportvelden, MFC's en zwembaden. Onderdeel hiervan is ook het onderhoud.

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

02. Aanleg Kunstgrasveld buitensportvereniging (SC Valburg)

In 2015 zijn bij 4 voetbalverenigingen (te weten RKSVDriel, SDOO, SVHA en SC Elistha) 4 kunstgrasvelden aangelegd, uitgaande van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van deze verenigingen. Deze opdracht is inmiddels afgerond. Door voetbalvereniging SC Valburg is ook de

wens uitgesproken voor de aanleg van een kunstgrasveld op hun sportpark. Deze vereniging beschikt nog niet over een kunstgrasveld.

Beoogd effect

Een duurzame gebruiks- en onderhoudsvriendelijke sportvoorziening voor SC Valburg, die ook is te gebruiken voor andere activiteiten die de sociale samenhang in de kern bevorderen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Gesprekken met SC Valburg over de exacte invulling en de verwachtingen (2e helft 2016)
- Intern onderzoek ontwikkelmogelijkheden (2e helft 2016 & 1e kw 2017)
- Informatiememo B&W over ontwikkelmogelijkheden (april 2017)
- Opnemen in Kadernota en begroting 2018 (juni en oktober 2017)
- Aanbestedingsprocedure (1e kwartaal 2018)
- Gunning (=B&W advies) (mei 2018)
- Aanleg (zomer 2018)

Aanpak

SC Valburg beschikt nu over 2 velden en een trainingshoek. Met de aanleg van een kunstgrasveld ontstaat er deels ruimte voor een andere ruimtelijke invulling van het huidige sportpark. Gekoppeld aan de gesprekken met SC Valburg over de exacte invulling, zal intern het traject over deze alternatieve invulling opgestart en ingevuld moeten worden. Deze andere invulling kan mogelijk een financiële bijdrage leveren aan de aanleg van het kunstgrasveld. Als beide trajecten in hoofdlijnen zijn afgerond is globaal het benodigde budget bekend. Aanleg is gepland in de zomer van 2018.

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 22-06-2016 Einddatum: 30-09-2017

03. Uitwerken kostendekkende tarieven accommodaties

Opstellen voorstel waarin het uitgangspunt kostendekkende tarieven, daar waar wenselijk en mogelijk, concreet wordt uitgewerkt.

In het collegeprogramma is één van de afspraken een voorstel voor de concrete uitwerking van kostendekkende tarieven. In de Voorzieningennota (door raad vastgesteld in 2013) is het vergroten van de kostendekkendheid van accommodaties één van de uitgangspunten. Méér kostendekkendheid van accommodaties kan onder andere door kostendekkende tarieven.

De mate waarin onze huidige huurtarieven kostendekkend zijn, verschilt per cluster (buitensport, binnensport, welzijn multifunctioneel en welzijn monofunctioneel). In ieder geval betekenen kostendekkende tarieven een aanzienlijke stijging van de huurkosten voor alle clusters. Tegelijkertijd geeft een aantal gebruikers zoals kinderopvang en peuterspeelzaal al een tijdje aan dat onze tarieven voor hen niet (meer) op te brengen zijn. Een verhoging van de tarieven zal niet zonder gevolgen voor de gebruikers (en het gebruik) van onze accommodaties zijn. Een zorgvuldige verkenning van de mogelijkheden, mogelijke gevolgen en scenario's is daarom nodig, voor we een keuze maken voor een aanpassing van het tarievenbeleid.

Dit speerpunt hangt nauw samen met de 'visie op vastgoed' die team Buitenruimte en Vastgoed in voorjaar / zomer 2016 opstelt a.h.v. de actuele en concrete vragen op het gebied van vastgoed (speerpunt 67). Ook hangt het samen met speerpunt 33, over een nieuwe systematiek voor kleine subsidies. Veel van de organisaties die een 'kleine' subsidie van de gemeente ontvangen (op het gebied van cultuur en welzijn) zijn nl. ook (soms) huurder van ruimte(s) in onze accommodaties. Tot slot is er een verband met speerpunt 29, dat gaat over het overdragen van het beheer van buitensportaccommodaties aan verenigingen. Het is daarom van belang dat we de uitwerking van kostendekkende tarieven in samenhang met deze speerpunten / ontwikkelingen oppakken.

Beoogd effect

Inzicht in de tarievenssystematiek van onze accommodaties, de mogelijkheden die we hebben om die méér kostendekkend te maken (en de gevolgen die dat mogelijk heeft) en voorstellen doen voor een meer kostendekkend tariefensysteem. Uiteindelijk moet de raad een keuze maken voor het al dan niet aanpassen van het tariefensysteem.

Portefeuillehouder: Hol Wijnte

Startdatum: 22-06-2016

04. Investeren in maatschappelijke voorzieningen in Herveld-Andelst

In het coalitieprogramma 2014-2018 is het streven opgenomen om de levendigheid en leefbaarheid in onze dorpen te behouden. Hierbij hoort een voorzieningenpakket op maat, dat onder andere afhankelijk is van de omvang en de eigenheid van het dorp. In de kern Herveld-Andelst gaat het dan om de functies bewegingsonderwijs en binnensport (momenteel gehuisvest in de gymzaal) en ontmoeten/dorpshuisfuncties en sociaal-cultureel (gehuisvest in De Hoendrik). In de begroting van 2016 is hiertoe een bedrag gereserveerd van € 4.000.000, -. Dit betreft een eenmalige investering. Verder is door het college bepaald dat de exploitatie door het dorp zelf moet worden uitgevoerd en dat het Heterens model moest worden toegepast (6 mei 2016).

Beoogd effect

- Leefbaarheid en levendigheid van de kern Herveld-Andelst behouden.
- De maatschappelijke voorzieningen voor ontmoeten en binnensport in het dorp behouden en versterken.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Functie: Ontmoeten (dorpshuisfunctie) en sociaal-cultureel

Tussenresultaat

Het college heeft besloten om twee scenario's te laten onderzoeken: nieuwbouw en renovatie van De Hoendrik. Het college heeft het bestuur en de leden van de Hoendrik gevraagd om hun voorkeur kenbaar te maken. Het bestuur en de leden van De Hoendrik hebben zich uitgesproken voor renovatie. Het bestuur stelt inmiddels een renovatieplan op. Besluitvorming hierover is gepland voor eind april 2016 of begin mei 2016.

Eindresultaat

Door een financiële bijdrage aan de renovatie te leveren kan De Hoendrik worden gemoderniseerd en klaargemaakt voor de toekomst. Langs deze weg realiseert het college de ambitie om de maatschappelijke voorzieningen in Herveld-Andelst te behouden en versterken.

Planning

Het college neemt eind april/begin mei 2016 een besluit over de concrete invulling van dit onderdeel van het speerpunt. In mei is er weer overleg tussen gemeente en bestuur. De keuze van het college wordt dan besproken. Daarna kunnen we van start gaan met het maken van één plan.

Functie: bewegingsonderwijs/binnensport

Tussenresultaat

Door de keuze van het bestuur van De Hoendrik is de optie van nieuwbouw van één MFC van de baan. Dit betekent dat er geen geïntegreerde sportvoorziening in De Hoendrik komt. Daarom moest een richting voor de huisvesting van de functies bewegingsonderwijs en binnensport worden gekozen. Naar aanleiding van de opiniërende collegevergadering van 15 maart jl. heeft het college uitgesproken dat hiervoor nieuwbouw moet worden gerealiseerd. Het college streeft ernaar dat de nieuw te bouwen sportzaal gekoppeld wordt aan De Hoendrik. Dit scenario moet nu verder worden uitgewerkt.

Eindresultaat

Een binnensportvoorziening die toekomstbestendig is en passend bij de behoefte van de kern Herveld-Andelst. Daarbij moeten beide ontwikkelingen (renovatie De Hoendrik en sportzaal) binnen het taakstellende budget van 4 miljoen worden gerealiseerd.

Planning

Het college heeft een voorkeur voor nieuwbouw, maar er is nog geen besluitvorming geweest. Eind april/begin mei zal het college hierover een besluit nemen. Dit is de basis voor het vervolg van het proces.

In het voornoemde b&w-advies hebben we de volgende planning opgenomen. Deze planning is meer gericht op de nieuwbouw van een sportzaal, maar wij verwachten dat dit proces parallel zal lopen met de renovatie van De Hoendrik, zodat realisatie min of meer gelijktijdig zal plaatsvinden.

- | | |
|---|-----------------|
| 1. Opstellen PvE De Hoendrik en sportzaal | zomer 2016 |
| 2. Architectenselectie | zomer 2016 |
| 3. Schetsontwerp maken (1) | Q3/Q4 2016 |
| 4. Gesprekken met belanghebbenden | Q4 2016 |
| 5. Uitwerken ontwerp door architect | Q4 2016/Q1 2017 |
| 6. Grondverwerving | Q1 2017 |
| 7. Opstellen bestemmingsplan | Q1/Q2 2017 |
| 8. Bestemmingsplanprocedure 9 maanden, vaststelling (bij snel doorlopen van de procedure) | Q4 2017/Q1 2018 |
| 9. Omgevingsvergunning | Q1 2018 |

Aanpak

Wij hebben onder de kopjes tussen- en eindresultaat en planning al aangegeven hoe wij dit proces zullen voortzetten.

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 22-06-2016 Einddatum: 31-12-2020

05. Visie zwembaden

Het zwembad De Helster in Elst kan nog 10 jaar mee tot 2022 (in 2012 is groot onderhoud uitgevoerd op basis van instandhouding voor nog 10 jaar). De exploitatieovereenkomst met zwembad De Leygraaf in Zetten loopt af in 2023. Voor die tijd moet er een visie op zwembaden zijn.

Beoogd effect

Door een visie op zwembaden in 2018 te ontwikkelen zijn alle mogelijke opties, zoals in eigen beheer houden (nemen), privatiseren of regionaliseren bekeken. Ook de toekomstige locatie(s) en gewenste omvang maakt daarvan deel uit.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Oprichting werkgroep 3e kwartaal 2017.

Aanpak

In het coalitieprogramma is opgenomen om de visie op zwembaden in 2018 uit te voeren. Voor het einde van 2017 zal hiervoor een werkgroep worden samengesteld.

Het uitvoeringsadvies voorzieningennota is op 6 mei 2015 door het college vastgesteld en ter kennisname aan de gemeenteraad gestuurd. Dit speerpunt is geagendeerd voor 2017/2018.

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 22-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

06. Uitvoering visie bibliotheekfuncties

Maart 2015 is de visie op bibliotheekfuncties door de gemeenteraad vastgesteld. De raad heeft bij motie aangedrongen op het snel zichtbaar maken van concrete uitvoering van deze visie. Er zijn in de visie (en motie) een aantal momenten benoemd waarop we resultaten in P&C documenten vastleggen.

Beoogd effect

de bibliotheek(functies) draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van mensen en de verbetering van hun kansen in de maatschappij.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

De ontwikkelvisie is geen afgerond project maar een levend document dat richtinggevend is bij de gestuurde ontwikkeling van bibliotheekfuncties in Overbetuwe. We benoemen een aantal momenten waarop we (tussen)resultaten willen benoemen.

- in 2016 overleggen wij met OBGZ om al een aantal duidelijke uitvoeringsstappen te zetten en deze te verwerken in de begroting 2017 van OBGZ. In Q4 informeren wij de raad hierover via een raadsinformatiememo.
- op de middellange termijn, maar zeker voor de begroting 2018, komen wij met concrete voorstellen voor de Overbetuwse kernen;
- in de kadernota 2018 verwerken wij een concreet financieringsvoorstel.

Aanpak

- We willen een kleinschaliger en fijnmaziger netwerk van voorzieningen maken. De bibliotheek werkt daarin samen met scholen, dorps- en wijkcentra en andere (maatschappelijke) voorzieningen. Maatwerk per dorp is hierbij van belang. We beginnen vanuit de locaties waar nu bibliotheekvestigingen zijn om van daaruit ruimte (ook financieel) te creëren voor initiatieven in andere kernen.
- Wij sluiten aan bij de kernenestafette en benutten initiatieven die hieruit ontstaan.
- Wij gaan met BOS-scholen en OBGZ in gesprek over de mogelijkheid om de bibliotheek op school open te stellen voor het dorp. Deze innovatie maakt aanpassingen aan de landelijk ontwikkelde BOS-methodiek noodzakelijk. Het toegankelijk maken van een collectie boeken

voor het dorp mag niet ten koste gaan van de beschikbaarheid van het aanbod voor de school.

- Via het reguliere overleg dat gemeente heeft met basisscholen en voortgezet onderwijs scholen onderzoekt de gemeente welke behoefte er bestaat voor ondersteuning door de bibliotheek.
- Wij willen samen met de partners het leesbevorderingsprogramma Boekstart inzetten om de taalontwikkeling te bevorderen. Samenwerkingspartners zijn de JGZ instelling (consultatiebureau), kinderopvanginstellingen, Bibliotheek en de gemeente.
- De gemeente wil een regiefunctie vervullen bij de bestrijding van laaggeletterdheid. Goede samenwerking en alertheid bij mogelijke vindplaatsen zoals welzijnsorganisaties, Kernteams, loketten werk & inkomen en zorg & inkomen, het UWV, vluchtelingenwerk, bedrijfsleven en zelfs het voortgezet onderwijs is van belang voor signalering van dit maatschappelijk probleem.

Portefeuillehouder: Engels Rob

Startdatum: 22-06-2016 Einddatum: 20-02-2018

29. Besparen op onderhoud sportaccommodaties

Met de aanleg van de 4 kunstgrasvelden zijn de 4 verenigingen waar dit veld is aangelegd al verantwoordelijk voor het onderhoud en realisatie van de club- en kleedaccommodatie. Bij de andere 4 voetbalverenigingen is bij SC Valburg en Excelsior Zetten sprake van een meer dan acceptabele nul-situatie. Hier kan het onderhoud en realisatie van de club- en kleedaccommodatie ook overgedragen worden. Met EMM Randwijk zijn we (samen met het dorpshuis) in gesprek over nieuwbouw. Voor de nieuwbouw zijn geen financiële middelen gereserveerd/beschikbaar. Voor Spero is reeds budget beschikbaar gesteld, op korte termijn wordt gestart met de bouw. Na afronding kan de verantwoordelijkheid voor de kleedkamers aan Spero worden overgedragen.

Resteert het overdragen van het onderhoud van de velden. De beoogde besparing van € 80.000 is voor het eerst ingeboekt in jaarschijf 2017. In 2015 is van elk veld de nulsituatie in beeld gebracht. Deze nulmeting zal geactualiseerd moeten worden. Het beschikbare krediet voor de (proces)begeleiding is reeds uitgegeven aan het plan van aanpak, de beide nulmetingen en de begeleiding van de nieuwbouw van SV Spero. Voor nieuwe werkzaamheden zal geld beschikbaar moeten worden gesteld.

Bij dit speerpunt speelt nadrukkelijk een relatie met speerpunt 3 Kostendekkende tarieven.

Beoogd effect

De buitensportverenigingen krijgen meer verantwoordelijkheid voor het onderhouden van hun accommodatie.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Actualiseren nulmeting velden (1e helft 2017)
- Overleg verenigingen (2017-2018)
- Rondetafelgesprek raad-B&W (3e kwartaal 2017)
- Besluit B&W uitvoeren extra onderhoud (maart-april 2018)
- Uitvoeren extra onderhoud t.b.v. acceptabele nulsituatie (2e kwartaal 2018)
- Overdragen onderhoud velden aan verenigingen 1 augustus 2018

Aanpak

De gemeente betaalt nu nog het onderhoud aan de velden (sommige verenigingen doen dit zelf en ontvangen een onderhoudsbijdrage). De verenigingen zijn op de hoogte van het voornemen dat de gemeente het onderhoud willen overdragen. Overdracht kan pas plaatsvinden als er sprake is van een acceptabele nulsituatie. In het kader daarvan is in 2015 een nulmeting uitgevoerd. Deze zal in 2017 geactualiseerd moeten worden. Uit de geactualiseerde nulmeting kan blijken dat extra onderhoud noodzakelijk is. Dit kan opgenomen worden in de kadernota en begroting 2018. In 2018 kan het extra onderhoud uitgevoerd worden.

Goed en zorgvuldig overleg met de verenigingen is belangrijk. De geactualiseerde nulmeting kan hiervoor het startpunt zijn. Externe ondersteuning bij dit proces is gewenst.

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 28-06-2016

51. Omgevingsvisie

Eén integrale visie die ingaat op een duurzame fysieke leefomgeving in Overbetuwe. Zoals de nieuwe Omgevingswet vraagt vanaf 2021. Een integrale visie waarin Gemeentelijk Mobiliteitsplan

Overbetuwe, Woonvisie, Sociaal Economisch Beleidsplan, Landschapsontwikkelingsplan, Milieubeleidsplan, Kadernota Visie op Ruimte en Waterplan (gedeeltelijk) geïntegreerd kunnen worden tot één overzichtelijk sturend document. Deze sectorale plannen hebben namelijk allemaal invloed op de leefomgeving.

Beoogd effect: Een strategisch politiek-bestuurlijk document dat

- Het beleid voor de fysieke leefomgeving voor het gemeentelijk grondgebied integraal omschrijft. Dus een samenhangende eenduidige koers op strategisch niveau. Gebiedsgericht, niet een optelsom van beleidsvisies voor verschillende sectoren of gebieden. Alles doen kan immers niet, keuzes zijn vereist.
- Iedereen uitnodigt en inspireert om mee te denken, praten en doen. De fysieke leefomgeving is van ons allemaal en iedereen heeft baat en belang bij een goede kwaliteit daarvan. En iedereen kan daaraan bijdragen! Ook de lokale omgevingsvisie zal daarom (parallel aan de kanteling in het sociaal domein) inzetten op gedragsverandering om uit te kunnen gaan van het oplossend vermogen van partijen. Binnen de gekozen koers moet daarom ruimte zijn voor eigen invulling en oplossingen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Uitvraag bureaus: april 2016
- Gunning aanbesteding: mei 2016
- Themabijeenkomsten B&W en raad cocreatie: juni/juli 2016
- Omgevingsagenda: Q 3 2016
- Concept omgevingsvisie: Q1 2017

Exact proces volgt uit inhoud. De mate waarin kwesties geagendeerd worden en de complexiteit van die thema's (onderling) heeft invloed op het vervolgproces. Concreet betekent dit dat bij de omgevingsagenda de planning wordt geactualiseerd.

Aanpak

Partijen verbinden met cocreatie.

De omgevingsvisie is en wordt niet alleen van de gemeente Overbetuwe. Om uiteindelijk tot een gedragen en samenhangende visie te komen, is het nodig dat partners in en rond Overbetuwe samenwerken in een cocreatief proces. Alleen dan kan de visie uitgevoerd worden! Parallel aan ontwikkelingen in het sociale domein, is in de omgevingsvisie het oplossend vermogen van private partijen uitgangspunt. Inwoners, ondernemers, corporaties, natuur- en milieuorganisaties maar ook college- en raadsleden zijn allen 'mede-eigenaar' van de omgeving. Zij kunnen zinvol bijdragen aan een duurzame fysieke leefomgeving met een goede kwaliteit. Cocreatie is samenwerken, waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van het proces. Door cocreatie wordt de betrokkenheid en draagvlak groter, de inhoud sterker en daarmee de kwaliteit van de omgevingsvisie beter. En last but not least: de kans op inzet van partners in bij uitvoering wordt groter! De benodigde afwegingen en keuzes maken we vanzelfsprekend niet in de 'ivoren toren'; het vereist een zorgvuldig en interactief proces met de belangrijke partners.

Om in dit proces te komen tot aanvaardbare uitkomsten, is geven en nemen noodzakelijk. Er spelen namelijk altijd meer belangen dan alleen het eigen belang van de deelnemers aan dit proces. Daarom houden we rekening met de verschillen tussen de diverse partners, geven ook aandacht aan de groep die niet participeert én zoeken de balans tussen cocreatie en het bestuur (kaderstellende rol, antenne op de samenleving). Voldoende tijd en aandacht hiervoor kan de uitvoeringskracht ten goede komen. Ook kan dit positief doorwerken naar (begrip voor) bestuurlijke keuzes. Als alle betrokkenen in het cocreatieve proces niet komen tot oplossingen, legt de gemeente uit welke afweging zij uiteindelijk maakt vanuit haar publiekrechtelijke belangen en taken. De gemeente is hierbij trekker van het gehele proces.

Wijze van verantwoording voortgang

Aan de hand van tussendocumenten op alle beheersaspecten. Aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever wordt bij de tussendocumenten (participatieplan, informatieplan en (concept-versies van) Omgevingsagenda en Omgevingsplan) inzicht gegeven hoe er gestuurd wordt op kwaliteit, organisatie, informatie, tijd, financiën en risico's. Een samenvatting hiervan gebruiken we voor monitoring in het kader van de Uitvoeringsagenda.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2018

52. MFC Valburg

Het huidige dorpshuis 't Kriekske voldoet niet meer aan de huidige eisen. Tijdens de vergadering van juni 2013 heeft de raad middelen beschikbaar gesteld om een multifunctioneel centrum in Valburg te realiseren. Er is een investeringsbudget van € 2 miljoen beschikbaar gesteld. Uit dit budget moeten we ook de kosten voor de verplaatsing van de peuterspeelzaal naar de Jacobusschool betalen.

Beoogd effect: Realisatie van een multifunctionele accommodatie met een centraal ontmoetingshart in Valburg ter behoud en bevordering van:

- de leefbaarheid en levendigheid van de kern Valburg;
- de maatschappelijke voorzieningen voor de kern Valburg.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

De dorpsraad Valburg heeft als initiatiefnemer een plan uitgewerkt voor de nieuwbouw van een MFC. Het plan van februari 2015 bleek financieel niet haalbaar. Op aangeven van het college zijn de plannen aangepast om deze financieel haalbaar te maken. Er is een nieuw plan opgesteld dat wel haalbaar is binnen de gestelde kaders. Eind 2015 begin 2016 lopen de gesprekken met de huidige eigenaar van de grond ten aanzien van de verwerving. Ook wordt onderzoek uitgevoerd naar de invloed van de nieuwbouw van het MFC op het functioneren van de molen in Valburg. De locatie waar de nieuwbouw van het MFC is voorzien valt binnen de molenbiotoop. Conform de Omgevingsverordening Gelderland moeten we dan aantonen wat het effect van de nieuwbouw is op de windvang.

Als uit het onderzoek naar de windvang blijkt dat de nieuwbouw geen nadelig effect heeft, werken we de plannen voor de nieuwbouw verder uit. Om de realisatie mogelijk te maken moet het bestemmingsplan worden gewijzigd en moeten we overeenstemming bereiken met de huidige grondeigenaar ten aanzien van de verwerving. Het geniet de voorkeur om de bestemmingswijziging voor het MFC binnen de bestemmingswijziging voor het plan Molenzicht onder te brengen. Wanneer deze koppeling vertragend werkt knippen we deze plannen en doorlopen we voor ieder plan een aparte bestemmingsplanprocedure.

Het eindresultaat is de oplevering van een nieuw MFC voor Valburg. Met het nodige voorbehoud lijkt oplevering van een nieuw MFC eind 2017 mogelijk.

Aanpak

De Dorpsraad is trekker en verantwoordelijk voor het totale proces om te komen tot realisatie van een nieuw MFC in Valburg. Wij bieden ondersteuning aan dit proces door inzet vanuit verschillende vakdisciplines en dragen zorg voor de publiekrechtelijke taken. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek naar de windvang (molenbiotoop) en de verwerving van de benodigde grond wordt in 2016 het bestemmingsplan gewijzigd om de realisatie van het MFC planologisch mogelijk te maken. Als het bestemmingsplan onherroepelijk is kan de omgevingsvergunning worden afgegeven. Op dat moment starten we met de realisatie van het MFC.

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2019

57. Nota Recreatie en Toerisme

In nauwe samenwerking met de gemeente Lingewaard is er voor de periode 2017 -2022 een nieuwe nota Recreatie en Toerisme opgesteld. Voor beide gemeenten creëren we hiermee een eenduidig beleid op het gebied van recreatie en toerisme. Daarbij blijven we oog houden voor de kwaliteiten van de individuele gemeente, maar werken we vanuit de gedachte 'eenheid in verscheidenheid'.

Beoogd effect

Op 10 januari 2017 is de nieuwe beleidsnota door de gemeenteraad vastgesteld. In deze nota worden de actiepunten genoemd waar voor de jaren 2017 t/m 2022 op het gebied van recreatie en toerisme verder vorm aan wordt gegeven. Het beoogd effect wordt na twee jaar voor beide gemeenten gemonitord.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Voor de actiepunten die beginnen in 2017 maar met een langere loopt zijn belangrijke stappen gezet. Voor 2017 moeten nog een 3 tal projecten worden afgerond:

Realisatie Project Water als Wapen (subsidie van de Euregio is toegekend)

Juridische knelpunten camperplaatsen bij particulieren

Gemeentelijke websites voorzien van een gezamenlijke toeristische portaal

De verwachting is dat deze worden afgerond voor 1 januari 2018

Portefeuillehouder: Hol Wijnte

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

66. Sport in beeld

Opmaat naar nieuw sportbeleid: Sport en bewegen via (buurtsportcoachplatform) Overbetuwebeweegt.nl met andere taakvelden verbinden.

Beoogd effect

Sport verbindt.

Door de interactieve website Overbetuwebeweegt.nl en de actieve teamleden van dit uitvoerende sportplatform worden er steeds meer verbindingen mogelijk, activiteiten ontwikkeld en meer taakvelden aan sport en bewegen gekoppeld. Daarmee wordt duidelijk dat sport geen doel op zich is, maar een middel voor een gezonde samenleving. Deze activiteiten genereren steeds meer effect door de olievlekwerking ervan.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

In Q4 stelt het college de Uitvoeringsnota Sport 2018-2021 vast met een reeks aan uit te voeren activiteiten vanaf 2018 tot en met 2020. Basis qua beleid blijft de Sportnota 'Sterk(er) aan de basis'. Per 2018 is Overbetuwe JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) gemeente met een JOGG regisseur. (preventieve werking)

Per schooljaar 2018/2019 wordt GO (Gezond Onderweg voor kinderen en hun ouders met obesitas) van een pilot in Herveld uitgerold over de hele gemeente. (curatieve werking)

Aanpak

In de aanpak van dit speerpunt is een duidelijke rol voor de teamleden van Overbetuwebeweegt.nl weggelegd. Deze platformpartners hebben de taak om de verbindende rol te vervullen tussen sport en bewegen en andere relevante terreinen, met de focus op doelgroepen als:

- Sportverenigingen
- Jeugd
- Senioren
- Lage ses / Minima
- Beperkten
- Uitkeringsgerechtigden

Aanpalende werkterreinen van het sportbeleid –óók in het kader van preventie- zijn:

Gezondheidsbeleid, Jeugdbeleid, Minimabeleid, Participatie en Meedoen, Verenigingsondersteuning.

In toekomstige werkafspraken met de platformpartners kunnen we hierop sturen. Om het speerpunt Sport in beeld letterlijk vorm te geven, is zichtbaarheid genereren voor (de activiteiten van) Overbetuwebeweegt.nl een nieuw item om ook op te nemen in de resultaatafspraken.

In het begin van 2017 is een inventarisatie gedaan bij Sportverenigingen, het Onderwijs en bij collega's uit het Sociale Domein om input te halen voor de te volgen koers na 2018. Ook vanuit het bestuur is de wens uitgesproken om sport als middel in te zetten om inwoners van Overbetuwe te stimuleren een gezonde leefstijl aan te meten. Het omarmen van de JOGG (Jongeren op gezond gewicht)-gedachte i.c.m. de uitbreiding van de pilot van GO! (Gezond op weg) door het college bij de kadernota 2018 is daar een goed signaal van. De nieuwe koers heeft effect op de prestatieafspraken met de zeven partners van Overbetuwebeweegt.nl.

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

68. Nota Kunst, Cultuur en Erfgoed

De huidige Nota Cultuur loopt tot en met 2016. Uit de tussenevaluatie is gebleken dat een groot aantal actiepunten uit de huidige nota zijn bereikt en dat nieuw beleid gewenst is voor een nieuwe periode. Met dit speerpunt gaan we dan ook op weg naar nieuw beleid voor Kunst, Cultuur en Erfgoed.

Beoogd effect

Het eindresultaat moet zijn dat we een duidelijk beeld hebben met welke acties wij ons gebied cultureel beter op de kaart kunnen zetten, zodat de gemeente haar aanjaagfunctie, haar wettelijke functie en haar controlerende functie kan vervullen op het gebied kunst, cultuur en erfgoed.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

In het vierde kwartaal 2016 wordt aan de raad een nieuwe beleidsnota ter vaststelling voorgelegd. In deze nota worden de actiepunten genoemd waar voor de jaren 2016 t/m 2020 op het gebied van

cultuur en erfgoed verder vorm aan wordt gegeven. Het beoogd effect wordt na twee jaar met tussenrapportage beoordeeld.

Aanpak

Op basis van een Plan van Aanpak beleidsnota Kunst, Cultuur en Erfgoed die inmiddels aan de gemeenteraad is aangeboden wordt een nieuwe beleidsnota Cultuur opgesteld. Gesprekken met alle betrokkene culturele instanties en verenigingen worden voorbereid en de uitnodigingen zijn inmiddels verzonden om een grote gezamenlijke bijeenkomst op het HPC te organiseren. De nieuwe beleidsnota bevat een 5-tal thema's namelijk Media en Letteren, Cultureel Erfgoed, archeologie en monumenten, Beeldende Kunst en Bouwkunst, Amateurkunsten en Cultuureducatie.

Portefeuillehouder: Engels Rob

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2020

69. Multifunctionele accommodatie (MFA) Randwijk

Het college voert diverse gesprekken in de samenleving om te werken aan toekomstbestendige kernen. De inzet is dan om levendige dorpen te behouden met een duidelijk eigen karakter en identiteit. In Randwijk hebben wij in 2014 en 2015 gesprekken gevoerd met voetbalclub EMM over hun velden en kleedaccommodatie (lees nulmeting kleedkamers). Met de Randwijkse Hof spraken wij over de levensvatbaarheid op de (middel)lange termijn, nadat het dorps huis een periode gesloten is geweest. Tijdens de begrotingsbehandeling 2016 en 2017 gaf wethouder Hol aan dat wij samen met de belangrijkste partijen een haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden van een multifunctionele accommodatie voor Randwijk gaan uitvoeren in 2016 en in 2017 voorleggen.

Beoogd effect

Het beoogde effect is dat het college en de gemeenteraad een keuze kan maken op basis een gedegen haalbaarheidsonderzoek, waarbij zowel inhoudelijke haalbaarheid, als ruimtelijke en financiële haalbaarheid is meegenomen. We nemen niet alleen het gebouw mee in dit onderzoek, maar we verkennen ook de mogelijkheden van de velden en de buitenruimte om het gebouw.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- B&W advies en informatiememo gemeenteraad 12 april 2016
- B&W advies en informatiememo gemeenteraad 21 juni 2016
- (indien haalbaar) Invlechten in Kadernota met PNL bedrag en behandeling in raad 28 juni 2016
- Het politieke besluitvormingsproces in het college en gemeenteraad afronden in het tweede kwartaal van 2017

Portefeuillehouder: Hol Wijnte

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2019

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	6.883.520	6.883.520	6.883.520	6.883.520
Baten	1.120.974	1.120.974	1.120.974	1.120.974
Resultaat	-5.762.546	-5.762.546	-5.762.546	-5.762.546

Taakveld | 5.1 Sportbeleid en activering

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	408.227	408.227	408.227	408.227
Resultaat	-408.227	-408.227	-408.227	-408.227

Taakveld | 5.2 Sportaccommodaties

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.129.311	2.129.311	2.129.311	2.129.311
Baten	877.344	877.344	877.344	877.344
Resultaat	-1.251.967	-1.251.967	-1.251.967	-1.251.967

Taakveld | 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	252.598	252.598	252.598	252.598
Resultaat	-252.598	-252.598	-252.598	-252.598

Taakveld | 5.5 Cultureel erfgoed

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	46.500	46.500	46.500	46.500
Resultaat	-46.500	-46.500	-46.500	-46.500

Taakveld | 5.6 Media (bibliotheek en lokale omroep)

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	800.615	800.615	800.615	800.615
Resultaat	-800.615	-800.615	-800.615	-800.615

Taakveld | 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	3.246.269	3.246.269	3.246.269	3.246.269
Baten	243.630	243.630	243.630	243.630
Resultaat	-3.002.639	-3.002.639	-3.002.639	-3.002.639

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2017	2018	2019	2020
19.	MFC Herveld	2016	4.000.000		79.673		
20.	Landschapspark De Danenberg						
a.	Gemeentelijke bijdrage 2017	2017	500.000		32.074		
b.	Gemeentelijke bijdrage 2018	2018	300.000			19.244	

c.	Gemeentelijke bijdrage 2019	2019	200.000				12.829
21.	Kunstgrasveld SC Valburg	2018	450.000			21.500	
22.	<u>Nieuw beleid Kunst, Cultuur en Erfgoed</u>						
b.	Structureel bedrag	2017	(exploitatie)	15.000			
			TOTAAL	15.000	111.747	40.744	12.829
Eenmalige nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2017	2018	2019	2020
22.	<u>Nieuw beleid Kunst, Cultuur en Erfgoed</u>						
a.	Eenmalig bedrag	2017	45.000	45.000			
23.	Uitvoering resterende projecten L.O.P.	2017	95.000	95.000	0	0	0
			TOTAAL	140.000	0	0	0

Beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio	waarde	Bron	Beschrijving
Niet-sporters	%	2014	Overbetuwe	46,9	RIVM - Zorgatlas	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
		2014	Nederland	49,9		

PROGRAMMA 6 | SOCIALE VOORZIENINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

Toelichting

De gemeente Overbetuwe wordt, net als alle andere gemeenten in Nederland, geconfronteerd met grote veranderingen op het gebied van het zogenaamde Sociaal Domein (de verzamelterm voor de gemeentelijke verantwoordelijkheid op het gebied van zorg en welzijn, werk en inkomen en 'maatschappelijke' ondersteuning). De eerste jaren hebben we ingezet op een soepele 'transformatie', zodat inwoners geen last zouden ondervinden van alle veranderingen. Inmiddels ligt de officiële overheveling van de verantwoordelijkheden bijna twee jaar achter ons en is de focus verschoven naar de 'transformatie'. Hiermee bedoelen we dat we richting willen geven aan een maatschappelijke verandering, die nodig is om zorg en ondersteuning ook op de lange termijn toegankelijk en betaalbaar te houden.

We streven hiertoe naar een samenleving waar inwoners elkaar ondersteunen, hun eigen kracht en die van hun netwerk optimaal benutten en naar vermogen kunnen meedoen. Dit betekent voor zorg en welzijn dat mensen die het nodig hebben, nog steeds kunnen rekenen op hulp vanuit de gemeente. Maar het betekent ook dat we inwoners helpen om hun eigen kracht te versterken. En dat we investeren in laagdrempelige algemene voorzieningen. Op het gebied van werk en inkomen staat het meedoen naar vermogen centraal. Uitgangspunt is dat inwoners die kunnen werken, het beste af zijn als ze in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Als zij daarbij ondersteuning nodig hebben, geeft de gemeente die. Inwoners die (nog) niet kunnen werken, participeren op een andere, passende manier. Als werken (nog) niet tot de mogelijkheden behoort, mogen inwoners rekenen op financiële ondersteuning door de gemeente.

Beleidsnota's

Kaderstellende nota voor de decentralisaties	2014
Sociaal Maatschappelijke Visie	2013
Transformatieagenda 2.0	2016
Nota Wonen-Zorg-Welzijn 2011-2015	2012-2015
Ruimte voor de Jeugd	2010-2020
Wonen en leven	2008

Wat willen we bereiken?

Toegankelijke en toekomstbestendige gemeentelijke ondersteuning op het gebied van welzijn, zorg, werk en inkomen

Het toegankelijk en toekomstbestendig houden/maken van de gemeentelijke ondersteuning op het gebied van welzijn, zorg, werk en inkomen voor onze inwoners

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

18. Transformatie agenda

In Overbetuwe werken we met een Transformatieprogramma om vernieuwing in het sociaal domein te realiseren. In het programma zijn 2 hoofddoelen geformuleerd die nog steeds actueel zijn. 1. Samen met onze partners en inwoners gaan we bouwen aan een samenleving, waarin de Overbetuwse inwoners zo lang mogelijk zelfredzaam kunnen zijn. 2. Doorontwikkelen van een sterk stelsel voor individuele hulp en ondersteuning van inwoners die (tijdelijk) extra hulp nodig hebben. Om uitvoering te geven aan de doelen uit het programma, werken we met een Transformatieagenda. De eerste agenda liep af op 1 januari 2017. Het realiseren van de doelen is echter niet binnen 2 jaar te realiseren. Voor een verandering als waar we het in dit programma over hebben, een echt andere

manier van werken en denken, hebben we veel meer tijd nodig. De komende periode gaan we investeren in innovatie, in preventie en in het versterken van de ketensamenwerking. Dit doen we met de Transformatieagenda 2.0. We pakken dit op samen met inwoners en partners. We doen dit niet alleen op Overbetuwe schaal, ook regionaal gaan we de komende periode stappen zetten die bijdragen aan de transformatie in de zorg. Waar we ons lokaal richten op het ontwikkelen van de 0e en 1e lijn, zetten we regionaal in op het verbeteren van de specialistische zorg.

Beoogd effect

- Er zijn met de samenleving werkwijzen ontwikkeld die leiden tot meer maatwerk, die beter aansluiten bij wat de zorgvrager nodig heeft en die betaalbaar zijn.
- Er is een proces in werking gezet waarbij innoveren structureel onderdeel is van onze werkwijzen in het sociaal domein.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Lokale transformatie

De periode tot 1 januari 2017 gebruiken we om de 'oude' Transformatieagenda 2015 – 2017 af te ronden en de nieuwe agenda 2.0 op te zetten. Dit doen we onder de paraplu van het Transformatieprogramma, dat op 14 juli 2015 door de raad vastgesteld is.

Tussenresultaten

- 15 mei 2016: Bepalen methodiek en contracteren extern procesbegeleider
- 6 juni 2016: Bespreken procesaanpak met raad tijdens politieke avond (RTG college),
- 15 juni 2016: Opstellen procesaanpak d.m.v. brainstorm met select gezelschap
- 30 juni 2016: Vaststellen procesdocument door college en informatiememo raad
- Tot 1 november 2016: Opstellen transformatieagenda (B&W advies, informatiememo raad)
- December 2016: Bespreken transformatieagenda 2.0 tijdens politieke avond (RTG college)
- Vanaf 1 januari 2017: Uitvoeren transformatieagenda 2.0, periodieke terugkoppeling college en raad

Eindresultaat: Het op gang brengen van een beweging in het sociaal domein, waarbij de transformatieagenda een dynamische leidraad is.

Regionale transformatie

Regionaal richten we ons dit jaar op het gezamenlijk inkopen van (jeugd)zorg en dagbesteding (oktober 2016 afgerond) en op het oprichten van een Modulaire gemeenschappelijke regeling (raadsbesluit 29-09-2016).

Aanpak

We staan met de Transformatieagenda 2.0 niet aan het begin van een nieuwe ontwikkeling. Met deze agenda sluiten we aan bij de maatschappelijke beweging die er al is. Het opstellen en uitvoeren van de agenda 2.0 pakken we op in een co-creatief proces. We starten een tijdelijk vernieuwingsnetwerk. Samen met stakeholders ontwikkelen we een nieuwe aanpak en bepalen wij gezamenlijk wat de vraagstukken zijn waar we samen aan moeten werken. Per vraagstuk zoeken we mensen die eigenaar willen zijn van een vraagstuk. Deze aanpak sluit aan bij de beweging dat (groepen) inwoners, al dan niet met ondersteuning door professionele (zorg)partners, steeds meer zaken zelf gaan oppakken. Om dit participatieve proces goed vorm te geven, zetten we een externe procesbegeleider in.

Omdat wij samen met onze partners en inwoners een transformatie en doorontwikkeling vormgeven, moet er ruimte zijn voor lerend doorontwikkelen. Dat betekent dat de wijze waarop een proces verloopt of de uitkomst van een proces niet altijd op voorhand te voorspellen zijn. De agenda zal daarom periodiek worden aangescherpt en bijgesteld.

Portefeuillehouder: Engels Rob

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

60. Kernteams: doorontwikkeling

De Sociale Kernteams maken een proces van doorontwikkeling door. De globale kaders waarbinnen de Kernteams opereren en de werkwijze ligt globaal vast. Doorontwikkeling dient plaats te vinden op de aspecten inrichting van de kernteams, preventie, creëren van vraaggestuurde algemene voorzieningen en het uitwerken van een effectiever samenwerkingsmodel met het loket Z&I (adviseursrol bij indicatiestelling). In de 2e helft van 2016 wordt de raad meegenomen in de definitieve visie op de Kernteams vanaf 2017.

Beoogd effect

- Optimale en robuuste toegang tot zorg en ondersteuning voor inwoners.
- Versterken algemene voorzieningen in kernen
- Eenduidige positionering van de Kernteams, zowel intern als extern

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Tussenresultaat

Het college heeft besloten om medio 2016 op basis van een scenario onderzoek te komen tot een definitief inrichtingsmodel voor de Kernteams. Samen met de rapportage van de Effectencalculator 2015/2016 vormt dit het tussenresultaat van dit speerpunt. De medewerkers van de Kernteams worden geconsulteerd voor het scenario onderzoek.

Eindresultaat

De gemeenteraad wordt actief betrokken in de door het college opgestelde visiedocument voor de Kernteams vanaf 2017. De uitkomst van het raadsbesluit vormt tevens de basis voor het interne ontwikkelproces voor de vorming van een nieuw team "Sociaal Domein".

Het eindresultaat is een vastgesteld visiedocument "Sociaal Kernteams Overbetuwe".

Planning

In de periode maart – mei vindt de ambtelijke voorbereiding van het scenario onderzoek en visiedocument plaats.

In de periode juni / juli zal de rapportage "Effectencalculator 2015/2016" gereed zijn, alsmede een beknopte tussenrapportage Kernteams. Deze twee documenten vormen de basis voor het visiedocument dat door het college in juli zal worden vastgesteld.

De gemeenteraad wordt in september / oktober geconsulteerd om te komen tot een definitief visiedocument. Op basis hiervan worden Kernteams verder ingericht en krijgen een plek in de ontwikkeling van een nieuw team "Sociaal Domein".

- De omschrijving is gewijzigd

Portefeuillehouder: Engels Rob

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

61. Jeugdzorg

Doel van dit speerpunt is het versterken van de 0e en 1e lijn in de lokale jeugdzorg. Dit is van belang omdat we daarmee de beleidsdoelen van het door de raad vastgestelde Beleidsplan Sociaal Beleid 2015-2017 realiseren:

- de zelfredzaamheid van de inwoner en zijn netwerk zo groot mogelijk houden / maken (preventie / duurzaam resultaat)
- de hulp dicht bij huis houden (prettiger voor de inwoner)
- zo mogelijk voorkomen dat jongeren (specialistische) zorg nodig hebben (preventie),
- parallel aan de specialistische zorg de jeugdige / het gezin ondersteunen om snel te kunnen afronden en de nazorg te waarborgen.

Het speerpunt wordt opgepakt in samenhang met de uitvoering van de transformatieagenda. Met name de doorontwikkeling van de sociale kernteams kan bijdragen aan genoemde versterking.

Beoogd effect

Het beoogd effect is dat we:

- De mogelijkheden van de inwoners zelf en van de 0e en 1e lijn beter benutten. Concreet kan dit effect te zien zijn in een toename in variatie aan collectieve voorzieningen. Op termijn kan ook uit het lokaal regiesysteem blijken of de mogelijkheden beter worden benut.
- Minder gebruik maken van specialistische zorg. Regionaal streven we naar een vermindering van het gebruik van 30% in de periode 2016-2018.
- De inwoner beter helpen door, als er wel specialistische zorg nodig is, gericht door te verwijzen. Het effect kan gemeten worden via de klanttevredenheid: minstens 6,9 (score 2015), liefst hoger.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

1. Tussenresultaat 1: Kort overzicht van de huidige 0e en 1e lijns mogelijkheden in de jeugdhulp (juni 2016)
2. Tussenresultaat 2: Mogelijkheden voor versterking van de 0e en 1e lijn in de jeugdhulp (september 2016)
3. Eindresultaat: Collegevoorstel uitvoerbare acties (qua personele inzet, financiën bij uitbesteden taken, te verwachten effectiviteit) in de tijd uitgezet (november 2016)

Aanpak

- Algemeen: er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij lopende trajecten b.v. in het kader van de transformatieagenda b.v. over preventie Voor deze opdracht:

- Inventarisatie van huidige 0e en 1e lijns jeugdhulp op hoofdlijnen via stukken, individuele gesprekken met collega's (wat doen we al?)
- Onderzoeken behoeften (welke behoeften signaleren inwoners zelf of via professionals) en mogelijkheden versterking 0 en 1e lijn via collega's, brainstormgroepje jeugd, lokale externen en jongeren netwerk regio Arnhem (wat is aanvullend nodig?)
- Toetsen op realiseerbaarheid met collega's jeugd (met waar nodig advies instellingen die in de gemeente werken) en op samenhang met andere decentralisaties (Passend Onderwijs / WMO / participatiewet) (wat kunnen we doen / laten doen?)
- Collegevoorstel met concrete, haalbare acties voor 2017 – 2018 (wat kunnen we wanneer doen / laten doen?)

Portefeuillehouder: Engels Rob

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2016

62. Arbeidsparticipatie: werk aan de winkel

- Praktische invulling geven aan lokale benadering van werkgelegenheid en arbeidsmatige participatie met als doel het lokaal bieden van werkgelegenheid en plekken voor arbeidsmatige participatie;
- Focus ligt op doen, actie: samenwerking en afstemming tussen de interne partijen die zich met ondernemers/ werkgevers bezighouden;
- Werkvorm: gemeente in rol als facilitator voor initiatieven van werkgevers en verbindend met andere initiatieven

Beoogd effect

- Een effectieve lokale benadering van werkgevers;
- Mobiliseren van de lokale samenleving (werkgevers, verenigingsleven, zorgpartijen, wijk- en buurtschappen) om dicht bij huis werkgelegenheid en mogelijkheden van arbeidsparticipatie te verwezenlijken en als gemeente te ondersteunen;
- Pilot met nieuwe rol van gemeente: niet meer de organisator maar de facilitator, verbinder en/of initiator

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Eindresultaat niet te benoemen: dit speerpunt is onderdeel van de transformatie en going concern

Aanpak

- Goede monitoring op initiatieven en resultaten van de initiatieven;
- Overleggen/afstemming met interne organisatie om dienstverlening aan werkgevers af te stemmen
- Sparringsessies tussen bestuurder en de operationeel en inhoudelijk betrokkenen (focus, afstemming, inspiratie)
- Sleutelpersonen die de "lijntjes" volgen en aan elkaar knopen

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2018

63. Minimabeleid

Wij willen weten wat de effecten zijn van het ophogen van de inkomensgrens tot 120%. Daarnaast willen wij weten of de GelrePas voor inwoners met een laag inkomen een middel is om deelname aan activiteiten te bevorderen. Hiervoor is het noodzakelijk het huidige minimabeleid te evalueren. Als wij de inkomensgrens ophogen tot 120% verwachten wij voor de uitvoering hiervan €336.000,00 extra nodig te hebben. Dit is inclusief €68.000,00 voor de uitvoeringskosten.

Beoogd effect

Verhogen participatiegraad voor een grotere groep inwoners met een laag inkomen door financiële drempels weg te nemen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Bestand pashouders Overbetuwe opgevraagd op 1 april 2016
- Start onderzoek door KWIZ op 7 april 2016
- Versturen enquête op 21 april 2016
- Financiële effecten inkomensgrens bekend i.v.m. Kadernota eind april 2016
- Verwerken enquête week 19 2016
- Verzamelen gegevens onderzoek mei 2016

- Collegevoorstel uiterlijk 29 juni 2016
- Informatiememo raad uiterlijk 29 juni 2016
- Politieke avond Voorronde 30 augustus 2016
- Raadsadvies- en besluit in Raadsvergadering 27 september 2016
- Overgangsperiode/ voorbereidende werkzaamheden september t/m december 2016
- Wijziging minimabeleid per 1-1-2017

Aanpak: Wat willen wij meten:

- Beperken wij met 110% de armoedeval
- Wat is het effect bij ophogen inkomensgrens tot 120% (grootte doelgroep, effecten armoedeval, effect budget en personeel gemeente)
- Hebben wij aandacht voor de meest kwetsbare groepen
- Is het minimabeleid eenvoudiger en transparanter dan voorgaand beleid
- Is er slechts in bijzondere situaties recht op financiële compensatie via de BB
- Hebben wij sinds 1 januari 2014 meer grip op de uitgaven
- Hebben wij in vergelijking tot de regio nog steeds een sterk en sociaal minimabeleid

Hoe willen wij dat meten:

- KWIZ voert hiertoe een onderzoek uit. Start 7 april.

Wat willen wij weten:

- Stimuleert de GelrePas de deelname aan activiteiten
- Sluit de GelrePas aan qua aanpak aan bij regiogemeenten
- Hoe ervaren gebruikers de GelrePas
- -Alternatief GelrePas (voor- en nadelen)

Hoe willen wij dat meten:

- D.m.v. enquête onder pashouders (verzending 21 april 2016)
- Gegevens monitor gemeente Arnhem (14 maart 2016)
- Vergelijken klantenbestand en aantal passen (1 april 2016)

Portefeuillehouder: Engels Rob

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	39.246.570	39.246.570	39.250.510	39.250.510
Baten	10.132.232	10.132.232	10.132.232	10.132.232
Resultaat	-29.114.338	-29.114.338	-29.118.278	-29.118.278

Taakveld | 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	4.007.097	4.007.097	4.011.037	4.011.037
Baten	701.243	701.243	701.243	701.243
Resultaat	-3.305.854	-3.305.854	-3.309.794	-3.309.794

Taakveld | 6.2 Wijkteams

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.088.073	2.088.073	2.088.073	2.088.073
Baten	100.000	100.000	100.000	100.000
Resultaat	-1.988.073	-1.988.073	-1.988.073	-1.988.073

Taakveld | 6.3 Inkomensregelingen

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	10.532.260	10.532.260	10.532.260	10.532.260
Baten	8.397.636	8.397.636	8.397.636	8.397.636
Resultaat	-2.134.624	-2.134.624	-2.134.624	-2.134.624

Taakveld | 6.4 Begeleide participatie

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	4.914.535	4.914.535	4.914.535	4.914.535
Resultaat	-4.914.535	-4.914.535	-4.914.535	-4.914.535

Taakveld | 6.5 Arbeidsparticipatie

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	554.256	554.256	554.256	554.256
Resultaat	-554.256	-554.256	-554.256	-554.256

Taakveld | 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	1.069.298	1.069.298	1.069.298	1.069.298
Resultaat	-1.069.298	-1.069.298	-1.069.298	-1.069.298

Taakveld | 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	7.066.360	7.066.360	7.066.360	7.066.360
Baten	933.353	933.353	933.353	933.353
Resultaat	-6.133.007	-6.133.007	-6.133.007	-6.133.007

Taakveld | 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	7.746.273	7.746.273	7.746.273	7.746.273
Resultaat	-7.746.273	-7.746.273	-7.746.273	-7.746.273

Taakveld | 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	1.268.418	1.268.418	1.268.418	1.268.418
Resultaat	-1.268.418	-1.268.418	-1.268.418	-1.268.418

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2017	2018	2019	2020
25.	Doorontwikkeling Werkgeversservicepunt	2017	(exploitatie)	pm			
26.	Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI)	2017	(exploitatie)	15.000			
27.	<u>Minimabeleid</u>						
b.	Structureel bedrag	2018	(exploitatie)		250.000		
			TOTAAL	15.000	250.000	0	0
Eenmalige nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2017	2018	2019	2020
24.	<u>Vorbereidingskosten 3 decentralisaties</u>						
	<u>Terugstorting algemene reserve</u>						
a.	Terugstorting 2017	2017	-456.000	-456.000			
b.	Terugstorting 2018	2018	-236.000		-236.000		
27.	<u>Minimabeleid</u>						
a.	Eenmalig bedrag	2017	250.000	250.000			
28.	Financiële impuls Kracht van de Kernen	2017	30.000	30.000			
29.	Extra huisv. statushouders (bijz. bijst inricht.kstn)	2017	86.000	86.000			
			TOTAAL	-90.000	-236.000	0	0

Beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio	waarde	Bron	Beschrijving
Jongeren met delict voor rechter	%	2012	Overbetuwe	3,12	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
		2012	Nederland	2,57		
% kinderen in uitkeringsgezin	%	2012	Overbetuwe	1,97	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
		2012	Nederland	5,66		
% achterstandsleerlingen	%	2012	Overbetuwe	5,23	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
		2012	Nederland	11,61		
% werkloze jongeren	%	2012	Overbetuwe	1,08	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
		2012	Nederland	1,21		
Netto arbeidsparticipatie	%	2015	Overbetuwe	69	CBS - Arbeidsdeelname	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
		2015	Nederland	65,4		
Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jre	2015	Overbetuwe	194,9	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
		2015	Nederland	405,1		
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-65jr	2015	Overbetuwe	276,2	CBS - Participatie Wet	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
		2015	Nederland	311,9		
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2015	Overbetuwe	9,3	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
		2015	Nederland	10		
Jongeren met jeugdreclassering	%	2015	Overbetuwe	0,4	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
		2015	Nederland	0,5		
Jongeren met jeugdbescherming	%	2015	Overbetuwe	1	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel
		2015	Nederland	0,5		

					gel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
		2015	Nederland	1,2	
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2015	Overbetuwe	?	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO
					Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
		2015	Nederland	569	

PROGRAMMA 7 | VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Toelichting

We willen een schone gemeente zijn waar het fijn wonen, werken en recreëren is. Niet alleen voor ons zelf, maar ook voor de generaties na ons. We willen een duurzame gemeente zijn/worden. Een toekomstbestendige gemeente met een langdurige balans tussen 'people, planet en profit'. Samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties kunnen we, onder andere door in te spelen op lokale en regionale initiatieven, duurzaamheid in Overbetuwe verstevigen.

Beleidsnota's

Nota geluidbeleid	2009
Nota hogere grenswaarden	2009
Nota evenementen en geluid	2009
Nota bedrijven en geluid	2009
Geluidbeleid	2009
Klimaatbeleid	2009
Milieubeleidsplan	2009
Milieukompas voor de toekomst	2009
Waterplan Gemeente Overbetuwe	2008

Wat willen we bereiken?

Duurzame, veilige en gezonde samenleving

Overbetuwe streeft ernaar in 2050 energieneutraal te zijn. De normen voor milieu en veiligheid voldoen minimaal aan de wettelijke normen. Op het gebied van de volksgezondheid sluiten wij aan op de regionale visie "publieke gezondheid".

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

09. Integrale Veiligheid

In 2015 is de Nota Integrale Veiligheid 2015-2019 (IV) door de raad vastgesteld. In deze nota staan de volgende prioriteiten benoemd:

- Woninginbraken (beperken aantal)
- Verkeersveiligheid (accenten op hard rijden en fietsveiligheid)
- Risicocommunicatie (communicatie over risico's, maatregelen om kansen op een incident of ramp zo klein mogelijk te houden, burgers informeren wat ze moeten doen wanneer zich een incident of ramp voordoet)
- Overlast door verschillende woonvormen (beperken van de woonoverlast door cliënten van verschillende woonvormen, bijv. van begeleid wonen)

Naast de prioriteiten zijn er ook overige strategische thema's. Deze kennen een lager profiel en zijn in sterke mate 'going concern'. De thema's zijn verdeeld over de vijf veiligheidsvelden: veilige leefomgeving, bedrijvigheid en veiligheid, jeugd en veiligheid, fysieke veiligheid en integriteit en veiligheid.

Het beleid dat in deze nota is vastgelegd, wordt vertaald in uitvoeringsplannen. Deze worden per jaar opgesteld. Zo is voor alle partners duidelijk wat de prioriteiten in een bepaald jaar zijn. Bovendien is het een goed middel om alert te reageren op veranderde omstandigheden. Het Overbetuws veiligheidsbeleid is een dynamisch gebeuren. Want het is belangrijk snel en adequaat te reageren op nieuwe ontwikkelingen of op veiligheidsproblemen die plotseling opduiken. Dit geldt ook voor de problemen of ontwikkelingen die bij het opstellen van de Nota IV of de uitvoeringsplannen niet waren voorzien. In het Uitvoeringsplan 2017 staan de geplande activiteiten voor 2017.

Beoogd effect

Integrale Veiligheid is vooral een manier van (samen)werken. Dit gebeurt door een goede afstemming tussen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie van de gemeenten, Openbaar Ministerie, politie en, indien nodig, andere betrokken instanties in het district Rivierenland. Deze samenwerking bepaalt de effectiviteit van het veiligheidsbeleid. Samenwerking van de partijen versterkt de sociale cohesie in Overbetuwe en draagt daarbij bij aan het verbeteren van het veiligheidsgevoel.

De strategische doelstelling van de nota Integrale Veiligheid is:

Verhoging van de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners, bezoekers en organisaties van Gemeente Overbetuwe om op die manier de kwaliteit van de leef-, woon- en werkomgeving te verbeteren.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

De Nota IV is een nota voor de periode van vier jaar (t/m 2018). In deze vier jaar moeten de prioriteiten zijn opgepakt. Met alle prioriteiten wordt in 2016 een start gemaakt. Hiervan is momenteel nog geen planning.

Aanpak

In het Uitvoeringsplan 2017 wordt aangegeven hoe de prioriteiten en de overige strategische thema's in 2017 worden opgepakt.

Nieuw voor 2017 is de aanpak van ondermijning.

Ondermijning

Ondermijning, of vermenging van de onderwereld met de bovenwereld, komt in Nederland steeds vaker voor. Bij ondermijnende criminele activiteiten gaat het niet alleen om inmenging in overheidsinstanties. Het gaat ook om aantasting of het verzwakken van de structuur van onze maatschappij door criminele activiteiten. Hier moeten gemeente Overbetuwe, haar inwoners en ondernemers bewust van zijn en op voorbereid zijn (versterken weerbaarheid).

De aanpak van ondermijnende criminaliteit vraagt om een georganiseerde overheid. Alléén zo'n overheid is in staat tot het geïntegreerd inzetten van al haar bestuurlijke, strafrechtelijke, fiscale en privaatrechtelijke instrumenten. De lokale overheid moet actief deel uitmaken van die georganiseerde overheid. Daarom wordt het thema ondermijning toegevoegd als een aparte prioriteit aan het speerpunt Integrale Veiligheid.

Portefeuillehouder: Asseldonk Toon, van

Startdatum: 22-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

20. Routekaart duurzaamheid

Actualiseren van het Klimaatbeleid en daarbij meenemen van de aandachts- en speerpunten uit het coalitieprogramma. Samengevat gaat het om:

1. Woningbestand en gemeentelijke gebouwen energiezuiniger maken;
2. Stimuleren duurzame energie;
3. Energie een vast onderdeel maken van aanvraag milieuvergunning;
4. Instellen duurzaamheidsprijs;
5. Voor Windmolens bij Reeth geldt 'nee, tenzij';
6. Ontwikkelen werkwijze waarmee het thema duurzaamheid een leidend principe wordt in alle gemeente onderwerpen.

Beoogd effect

Een Routekaart die als input dient voor de omgevingsvisie en die aangeeft hoe Overbetuwe invulling geeft aan de ambities voor duurzaamheid van de raad (hoe gaan wij de acties organiseren met de samenleving). De Routekaart geeft ook randvoorwaarden voor 'duurzaamheid is een leidend principe' in alle gemeentelijke onderwerpen.

Aanpak

In december 2015 heeft de raad de kaders vastgesteld voor het te voeren beleid voor duurzaamheid. Er is gekozen voor het scenario; 'Gelders Energie Akkoord'. De gemeente Overbetuwe heeft op basis van dit scenario de ambitie om in 2020 de CO₂-uitstoot te verminderen met 20%, jaarlijks in te zetten op een energiebesparing van 1,5% en streeft naar een aandeel van 14% duurzame energie in 2020. Op dit moment werken wij vanuit de Routekaart duurzaamheid Overbetuwe 2016-2020. In de Routekaart heeft een vertaling plaatsgevonden van de vastgestelde ambities en de uitvoeringsagenda (1-4). Omdat de gemeente zelf beperkte financiële middelen heeft en de investeringen die nodig zijn om de ambitie te halen fors zijn, zijn wij voor een groot gedeelte afhankelijk van investeringen vanuit de samenleving. De vraag hoe wij de samenleving kunnen 'bewegen' en hoe wij de uitvoering moeten organiseren om de gestelde doelen te halen, zijn de hoofdvragen waarop de Routekaart een antwoord geeft.

Bij het actualiseren van het beleid voor duurzaamheid wordt aansluiting gezocht bij de integrale, lokale omgevingsvisie (onderdeel 51). Vooral waar het gaat om de ruimtelijke doorvertaling van de doelstellingen en maatregelen voor duurzaamheid (locatie windturbines en 'zonnevelden').

In de Kadernota 2015 is een bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van een werkwijze waarmee het thema duurzaamheid een leidend principe wordt in alle gemeentelijke onderwerpen. In de uitvoeringsnotitie worden hiervoor uitgangspunten geformuleerd. De uitwerking hiervan vindt in 2017 en 2018 plaats.

Tussen- en eindresultaat

Datum/periode	(Tussen)resultaat
april-juni 2016	Opstellen Routekaart duurzaamheid Overbetuwe 2016-2020 met de 'stakeholders'
juli 2016	Concept Routekaart toelichten in de Werkgroep Duurzaamheid Overbetuwe
augustus 2016	B&W-advies over concept Routekaart en deze doorleiden naar griffie ter kennisname raad (informatiememo)
2016	Ontwikkelen werkwijze waarmee het thema duurzaamheid een leidend principe wordt in alle gemeentelijke onderwerpen

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2020

24. Realiseren taakstelling samenwerkingsverbanden

We pleiten bij onze samenwerkingspartners voor het opleggen van een taakstelling aan de samenwerkingsverbanden ODRA en de VGGM. Dit moet resulteren in een besparingsbedrag van € 26.783 in 2018.

Beoogd effect

Voorgenomen besparing is gerealiseerd met zo min mogelijk maatschappelijke impact

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Besluitvorming colleges van B&W oktober 2016

Besluitvorming DB en AB van samenwerkingsverbanden februari 2017

Structurele besparing op samenwerkingsverbanden van € 26.783,00 per jaar vanaf 2018

Aanpak

Opstellen plan van aanpak realisering taakstelling

Ambtelijk overleg met gemeenten, provincie (m.b.t. ODRA), VGGM en ODRA over de te realiseren taakstelling

Opmerking

Uit de jaarrekening 2014 van VGGM blijkt dat er sprake is van een structureel voordeel van € 54.000,00. Voorstel is om vanaf 2018 hiervan € 27.000,00 aan te wenden voor het realiseren van de taakstelling samenwerkingsverbanden.

Portefeuillehouder: Asseldonk Toon, van, Engels Rob, Horsthuis Dimitri

Startdatum: 22-06-2016

25. Bezuinigen op wettelijke taken GGD

We zetten in op het in overleg met de samenwerkingspartners verlagen van de bijdrage aan de wettelijke taken die de GGD uitvoert. We gaan daarbij uit van een taakstelling van 10%, wat op termijn een besparing oplevert van € 53.288.

Beoogd effect

Voorgenomen besparing is gerealiseerd met zo min mogelijk maatschappelijke impact

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Besluitvorming colleges van B&W

Oktober 2016

Besluitvorming DB en AB VGGM

Maart 2017

Gefaseerde verlaging van bijdrage aan wettelijke taken GGD

vanaf 2018

Aanpak

Opstellen plan van aanpak en vervolgens via ambtelijk overleg met gemeenten en VGGM komen tot een voorstel over de realiseren taakstelling.

Opmerking

Uit de jaarrekening 2014 van VGGM blijkt dat er sprake is van een structureel voordeel van € 54.000,00. Voorstel is om vanaf 2018 hiervan € 27.000,00 aan te wenden voor het realiseren van de bezuinigingen op wettelijke taken GGD.

Portefeuillehouder: Asseldonk Toon, van

Startdatum: 28-06-2016

51. Omgevingsvisie

Eén integrale visie die ingaat op een duurzame fysieke leefomgeving in Overbetuwe. Zoals de nieuwe Omgevingswet vraagt vanaf 2021. Een integrale visie waarin Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe, Woonvisie, Sociaal Economisch Beleidsplan, Landschapsontwikkelingsplan, Milieubeleidsplan, Kadernota Visie op Ruimte en Waterplan (gedeeltelijk) geïntegreerd kunnen worden tot één overzichtelijk sturend document. Deze sectorale plannen hebben namelijk allemaal invloed op de leefomgeving.

Beoogd effect: Een strategisch politiek-bestuurlijk document dat

- Het beleid voor de fysieke leefomgeving voor het gemeentelijk grondgebied integraal omschrijft. Dus een samenhangende eenduidige koers op strategisch niveau. Gebiedsgericht, niet een optelsom van beleidsvisies voor verschillende sectoren of gebieden. Alles doen kan immers niet, keuzes zijn vereist.
- Iedereen uitnodigt en inspireert om mee te denken, praten en doen. De fysieke leefomgeving is van ons allemaal en iedereen heeft baat en belang bij een goede kwaliteit daarvan. En iedereen kan daaraan bijdragen! Ook de lokale omgevingsvisie zal daarom (parallel aan de kanteling in het sociaal domein) inzetten op gedragsverandering om uit te kunnen gaan van het oplossend vermogen van partijen. Binnen de gekozen koers moet daarom ruimte zijn voor eigen invulling en oplossingen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Uitvraag bureaus: april 2016
- Gunning aanbesteding: mei 2016
- Themabijeenkomsten B&W en raad cocreatie: juni/juli 2016
- Omgevingsagenda: Q 3 2016
- Concept omgevingsvisie: Q1 2017

Exact proces volgt uit inhoud. De mate waarin kwesties geagendeerd worden en de complexiteit van die thema's (onderling) heeft invloed op het vervolgproces. Concreet betekent dit dat bij de omgevingsagenda de planning wordt geactualiseerd.

Aanpak

Partijen verbinden met cocreatie.

De omgevingsvisie is en wordt niet alleen van de gemeente Overbetuwe. Om uiteindelijk tot een gedragen en samenhangende visie te komen, is het nodig dat partners in en rond Overbetuwe samenwerken in een cocreatief proces. Alleen dan kan de visie uitgevoerd worden! Parallel aan ontwikkelingen in het sociale domein, is in de omgevingsvisie het oplossend vermogen van private partijen uitgangspunt. Inwoners, ondernemers, corporaties, natuur- en milieuorganisaties maar ook college- en raadsleden zijn allen 'mede-eigenaar' van de omgeving. Zij kunnen zinvol bijdragen aan een duurzame fysieke leefomgeving met een goede kwaliteit. Cocreatie is samenwerken, waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van het proces. Door cocreatie wordt de betrokkenheid en draagvlak groter, de inhoud sterker en daarmee de kwaliteit van de omgevingsvisie beter. En last but not least: de kans op inzet van partners in bij uitvoering wordt groter! De benodigde afwegingen en keuzes maken we vanzelfsprekend niet in de 'ivoren toren'; het vereist een zorgvuldig en interactief proces met de belangrijke partners.

Om in dit proces te komen tot aanvaardbare uitkomsten, is geven en nemen noodzakelijk. Er spelen namelijk altijd meer belangen dan alleen het eigen belang van de deelnemers aan dit proces. Daarom houden we rekening met de verschillen tussen de diverse partners, geven ook aandacht aan de groep die niet participeert én zoeken de balans tussen cocreatie en het bestuur (kaderstellende rol, antenne op de samenleving). Voldoende tijd en aandacht hiervoor kan de uitvoeringskracht ten goede komen. Ook kan dit positief doorwerken naar (begrip voor) bestuurlijke keuzes. Als alle betrokkenen in het cocreatieve proces niet komen tot oplossingen, legt de gemeente uit welke afweging zij uiteindelijk maakt vanuit haar publiekrechtelijke belangen en taken. De gemeente is hierbij trekker van het gehele proces.

Wijze van verantwoording voortgang

Aan de hand van tussendocumenten op alle beheersaspecten. Aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever wordt bij de tussendocumenten (participatieplan, informatieplan en (concept-versies van) Omgevingsagenda en Omgevingsplan) inzicht gegeven hoe er gestuurd wordt op kwaliteit, organisatie, informatie, tijd, financiën en risico's. Een samenvatting hiervan gebruiken we voor monitoring in het kader van de Uitvoeringsagenda.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2018

53. Uitvoeren onderzoek wonen onder hoogspanningskabels

Uitvoeren haalbaarheidsstudie verkabeling hoogspanningsleidingen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

2015 en 2016; gesprekken met TenneT voor uitbrengen offerte haalbaarheidsonderzoek

In het 2de kwartaal van 2016 start haalbaarheidsonderzoek en wordt opgeleverd voor 1 oktober 2016

In november 2016 bepaalt college de vervolgstappen

Beoogd effect

Een haalbaarheidsonderzoek die de verschillende verkabelingsvarianten (ook omlegging en aantakking van hoogspanningsleidingen) en de totale verkabelingskosten voor Overbetuwe helder in beeld brengt ten behoeve van besluitvorming over verkabeling door de raad.

Aanpak

In de kadernota 2015 is voor 2015 een eenmalig bedrag van € 50.000 opgenomen voor het uitvoeren van een 'haalbaarheidsstudie verkabeling hoogspanningslijnen'. Doordat de Eerste kamer de Wet Stroom op 22 december 2015 heeft verworpen, is het tot op dit moment niet duidelijk wat de 'verplichte wettelijke' bijdragen van de gemeenten zijn, als de gemeente het besluit neemt te 'verkabelen'. Het verwerpen van de wet was voor ons de aanleiding het haalbaarheidsonderzoek uit te stellen. Op dit moment wordt door het ministerie van EZ samen met de VNG en het platform Hoogspanning gewerkt aan een reparatie van de wet.

Onlangs hebben wij nog gesprekken met TenneT gehad over de uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek. De uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek zal afhangen van de snelheid waarmee het wetgevingsproces vormt krijgt. Wij verwachten hier aan het einde van het 2de kwartaal mee te starten

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning:

- Gesprekken met TenneT over de uitvoering van het onderzoek (1e helft 2016)
- Uitvoering Haalbaarheidsonderzoek (2e helft 2016)
- B&W-advies (november 2016)
- Informatiebijeenkomst raad (jan 2017)

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 27-06-2016

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	8.476.006	8.476.006	8.476.006	8.476.006
Baten	8.306.840	8.306.840	8.306.840	8.306.840
Resultaat	-169.166	-169.166	-169.166	-169.166

Taakveld | 7.1 Volksgezondheid

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	1.271.554	1.271.554	1.271.554	1.271.554
Resultaat	-1.271.554	-1.271.554	-1.271.554	-1.271.554

Taakveld | 7.2 Riolering

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.422.080	2.422.080	2.422.080	2.422.080
Baten	3.537.394	3.537.394	3.537.394	3.537.394
Resultaat	1.115.314	1.115.314	1.115.314	1.115.314

Taakveld | 7.3 Afval

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	3.495.766	3.495.766	3.495.766	3.495.766
Baten	4.698.067	4.698.067	4.698.067	4.698.067
Resultaat	1.202.301	1.202.301	1.202.301	1.202.301

Taakveld | 7.4 Milieubeheer

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	1.227.945	1.227.945	1.227.945	1.227.945
Resultaat	-1.227.945	-1.227.945	-1.227.945	-1.227.945

Taakveld | 7.5 Begraafplaatsen

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	58.661	58.661	58.661	58.661
Baten	71.379	71.379	71.379	71.379
Resultaat	12.718	12.718	12.718	12.718

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2017	2018	2019	2020
31.	Duurzame energie	2018	(exploitatie)		13.500		
			TOTAAL	0	13.500	0	0
Eenmalige nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2017	2018	2019	2020
30.	Deelname ODRA 2017 (netto)	2017		0	0		
			TOTAAL	0	0	0	0

Beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio	waarde	Bron	Beschrijving
Huishoudelijk restafval	kg	2014	Overbetuwe	131	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
		2014	Nederland	205		
Hernieuwbare elektriciteit	%	2014	Overbetuwe	1,2	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
		2014	Nederland	8,7		

PROGRAMMA 8 | RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKSHUISVESTING

Toelichting

Overbetuwe ontwikkelt door als een onderscheidende, krachtige gemeente met een aangenaam woon-, leef- en vestigingsklimaat. Vanzelfsprekend rekening houdend met de interne en externe ontwikkelingen in de toekomst. Voortbouwend op de aanwezige omgevingskarakteristieken en kwaliteiten in de samenleving. En vanzelfsprekend integraal; we zetten in op het verbinden van mensen, netwerken, beleidsvelden én identiteit en beleving. woonvisie

Beleidsnota's

Toekomstvisie+	2009
Beeldkwaliteitplan Heteren Centrum	2016
Beeldkwaliteitplan Centrum Elst	2016
Woonvisie 2010 - 2015	2009
Welstandsnota 2016	2016

Wat willen we bereiken?

Een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving

Een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

19. Woonagenda

De Woonvisie Overbetuwe 2010-2015 is verlopen en niet meer actueel. In 2015/2016 ontwikkelen we, samen met partners, een nieuwe woonagenda. Hierin nemen we de aandachts- en speerpunten uit het coalitieprogramma mee. Samengevat gaat het om:

- Verschuiven accent naar vernieuwing en optimale benutting bestaand bebouwd gebied en bestaande planlocaties;
- Prioriteit geven aan sociale huurwoningen;
- Stimuleren van mogelijkheden voor levensloopbestendig bouwen en energiezuinig/ duurzaam bouwen.

Beoogd effect

Inwoners hebben een passend huis, in een prettige leefomgeving. De Woonagenda vormt een toetsingskader en agenda om hieraan samen met partners op de woningmarkt te werken.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Een Opgavennotitie Overbetuwe door Atrivé (eind 2015);
- Een Nacht van het Woonvraagstuk, georganiseerd met partners en inwoners om de opgaven te bepalen (27 januari 2016);
- Een Woonalliantiefabriek, in de vorm van een werkatelier. Samen met partners werken aan oplossingsrichtingen en allianties sluiten (31 maart 2016).
- Een Working Diner samen met corporaties en huurdersverenigingen, over nieuwe rollen en de opmaat naar prestatieafspraken (april/ mei 2016)
- Een informatiebijeenkomst B&W in juni 2016
- Een B&W advies Woonagenda Overbetuwe 2016-2020 in juli 2016
- Een raadsadvies en –besluit in Q3 2016

Eindresultaat

Een door de raad vastgestelde Woonagenda Overbetuwe 2016-2020 in het derde kwartaal van 2016.

Aanpak

We gaan voor een woonagenda die het resultaat is van een vernieuwend en inspirerend proces. Een visie die inzicht geeft in de belangrijkste woonvraagstukken en beleidskeuzes weergeeft. Tegelijkertijd een uitvoeringsgerichte agenda waar we samen met onze partners mee aan de slag gaan. Daarom is er in het proces veel aandacht voor samenwerking met andere partijen en verwachten we ook van onze partners dat ze zich verbinden aan thema's op de woonagenda.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

50. Gelderse corridor

De 'strategie A15-corridor' (14uit28113, december 2014¹) beschrijft wat de gemeente in de corridor rondom Waal, A15 en Betuweroute wil bereiken², hoe we hierop kunnen (bij)sturen in twee provinciale trajecten Gelderse corridor en 'knoop 38' én hoe we hierover goed kunnen communiceren. Op het niveau van de gehele Gelderse corridor heeft de provincie het proces inmiddels uitgelijnd dat voorziet in het - binnen een half jaar - totstandkomen van een programma (visie/doelstellingen én uitvoeringsagenda). Op het niveau van 'knoop 38' is de provincie inmiddels een proces gestart dat als eerste voorziet in een gebiedsvisie.

Beoogd effect

Gelderse corridor: Vanuit 'deelgebied midden' input voor én verbinding met de Gelderse corridor borgen. Kan tevens bijdragen aan draagvlak. Inzet richting provincie zodat zij hun coördineerde rol kunnen waarmaken. Om zo bij te dragen aan de (door de provincie vastgestelde) hoofddoelen:

- Logistieke kracht: meerwaarde genereren voor de logistieke positie van de drie knooppunten in de corridor: Emmerich/De Liemers, Nijmegen/Overbetuwe én Tiel/Medel.
- Hoogwaardige tuinbouwsector: Agrologistieke kansen voor deze sector benoemen om de concurrentiekracht een impuls te geven.

Knoop 38: Vanuit de gemeente Overbetuwe belangen en randvoorwaarden inbrengen (ambities en doelen voor dit gebied in beleid en visie) in gebiedsproces. Inclusief passende communicatie, die kan bijdragen aan draagvlak. Om zo bij te dragen aan de (door de provincie vastgestelde) doelen:

- Belangen, kansen en knelpunten voor het gebied in beeld brengen en komen tot een (gezamenlijke) aanpak voor het vervolgproces;
- De integrale ontwikkeling van het gebied lokaal, regionaal en internationaal 'op de kaart' te zetten om zo individuele opgaven te versnellen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Concept Programma Gelderse corridor: Juli 2016
- Concept Gebiedsvisie knoop 38: Juli 2016
- Besluitvorming door provincie inzake programma Gelderse corridor: Q3 2016
- Besluitvorming knoop 38 door provincie, Nijmegen en Overbetuwe (B&W en raad): Q4 2016

Beide processen worden gecoördineerd door de provincie. Zij hebben eindregie, zij sturen op de zes beheersaspecten (o.a. planning). Dit kan wel beïnvloed worden door alle betrokken partijen, waaronder de gemeente Overbetuwe.

Aanpak

Gelderse corridor: Opbouw van een programma (visie/doelstellingen én uitvoeringsagenda), dat relaties legt met onderzoek en programma's van Euregio, Rijk en Europa, tevens meerwaarde biedt voor (gemeenten in) de deelgebieden. Dit laatste vraagt coördinatie per deelgebied om input bij provincie voor programma te stroomlijnen. In deelgebied midden heeft Overbetuwe deze rol op zich genomen.

Knoop 38: Een samenhangend en gebiedsgericht proces volgen bij knoop 38 om voor de langere termijn duidelijkheid en oplossingen te bieden voor de omgeving, anderzijds om de integrale ontwikkeling van het gebied lokaal, regionaal en internationaal 'op de kaart' te zetten om zo individuele opgaven te versnellen.

Wijze van verantwoording voortgang

Aan de hand van tussendocumenten op alle beheersaspecten. In beide trajecten levert de provincie concept-documenten aan (programma, gebiedsvisie of uitgangspunten daarvoor). Aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever wordt op dergelijke momenten inzicht gegeven hoe wij sturen op onze doelstellingen en of (in voorkomend geval) er bijstelling van de strategie nodig is. Een samenvatting hiervan gebruiken we voor monitoring in het kader van de Uitvoeringsagenda.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2022

51. Omgevingsvisie

Eén integrale visie die ingaat op een duurzame fysieke leefomgeving in Overbetuwe. Zoals de nieuwe Omgevingswet vraagt vanaf 2021. Een integrale visie waarin Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe, Woonvisie, Sociaal Economisch Beleidsplan, Landschapsontwikkelingsplan, Milieubeleidsplan, Kadernota Visie op Ruimte en Waterplan (gedeeltelijk) geïntegreerd kunnen

worden tot één overzichtelijk sturend document. Deze sectorale plannen hebben namelijk allemaal invloed op de leefomgeving.

Beoogd effect: Een strategisch politiek-bestuurlijk document dat

- Het beleid voor de fysieke leefomgeving voor het gemeentelijk grondgebied integraal omschrijft. Dus een samenhangende eenduidige koers op strategisch niveau. Gebiedsgericht, niet een optelsom van beleidsvisies voor verschillende sectoren of gebieden. Alles doen kan immers niet, keuzes zijn vereist.
- Iedereen uitnodigt en inspireert om mee te denken, praten en doen. De fysieke leefomgeving is van ons allemaal en iedereen heeft baat en belang bij een goede kwaliteit daarvan. En iedereen kan daaraan bijdragen! Ook de lokale omgevingsvisie zal daarom (parallel aan de kanteling in het sociaal domein) inzetten op gedragsverandering om uit te kunnen gaan van het oplossend vermogen van partijen. Binnen de gekozen koers moet daarom ruimte zijn voor eigen invulling en oplossingen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Uitvraag bureaus: april 2016
- Gunning aanbesteding: mei 2016
- Themabijeenkomsten B&W en raad cocreatie: juni/juli 2016
- Omgevingsagenda: Q 3 2016
- Concept omgevingsvisie: Q1 2017

Exact proces volgt uit inhoud. De mate waarin kwesties geagendeerd worden en de complexiteit van die thema's (onderling) heeft invloed op het vervolgproces. Concreet betekent dit dat bij de omgevingsagenda de planning wordt geactualiseerd.

Aanpak

Partijen verbinden met cocreatie.

De omgevingsvisie is en wordt niet alleen van de gemeente Overbetuwe. Om uiteindelijk tot een gedragen en samenhangende visie te komen, is het nodig dat partners in en rond Overbetuwe samenwerken in een cocreatief proces. Alleen dan kan de visie uitgevoerd worden! Parallel aan ontwikkelingen in het sociale domein, is in de omgevingsvisie het oplossend vermogen van private partijen uitgangspunt. Inwoners, ondernemers, corporaties, natuur- en milieuorganisaties maar ook college- en raadsleden zijn allen 'mede-eigenaar' van de omgeving. Zij kunnen zinvol bijdragen aan een duurzame fysieke leefomgeving met een goede kwaliteit. Cocreatie is samenwerken, waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van het proces. Door cocreatie wordt de betrokkenheid en draagvlak groter, de inhoud sterker en daarmee de kwaliteit van de omgevingsvisie beter. En last but not least: de kans op inzet van partners in bij uitvoering wordt groter! De benodigde afwegingen en keuzes maken we vanzelfsprekend niet in de 'ivoren toren'; het vereist een zorgvuldig en interactief proces met de belangrijke partners.

Om in dit proces te komen tot aanvaardbare uitkomsten, is geven en nemen noodzakelijk. Er spelen namelijk altijd meer belangen dan alleen het eigen belang van de deelnemers aan dit proces. Daarom houden we rekening met de verschillen tussen de diverse partners, geven ook aandacht aan de groep die niet participeert én zoeken de balans tussen cocreatie en het bestuur (kaderstellende rol, antenne op de samenleving). Voldoende tijd en aandacht hiervoor kan de uitvoeringskracht ten goede komen. Ook kan dit positief doorwerken naar (begrip voor) bestuurlijke keuzes. Als alle betrokkenen in het cocreatieve proces niet komen tot oplossingen, legt de gemeente uit welke afweging zij uiteindelijk maakt vanuit haar publiekrechtelijke belangen en taken. De gemeente is hierbij trekker van het gehele proces.

Wijze van verantwoording voortgang

Aan de hand van tussendocumenten op alle beheersaspecten. Aan de ambtelijk en bestuurlijk opdrachtgever wordt bij de tussendocumenten (participatieplan, informatieplan en (concept-versies van) Omgevingsagenda en Omgevingsplan) inzicht gegeven hoe er gestuurd wordt op kwaliteit, organisatie, informatie, tijd, financiën en risico's. Een samenvatting hiervan gebruiken we voor monitoring in het kader van de Uitvoeringsagenda.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2018

53. Uitvoeren onderzoek wonen onder hoogspanningskabels

Uitvoeren haalbaarheidsstudie verkabeling hoogspanningsleidingen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

2015 en 2016; gesprekken met TenneT voor uitbrengen offerte haalbaarheidsonderzoek

In het 2de kwartaal van 2016 start haalbaarheidsonderzoek en wordt opgeleverd voor 1 oktober 2016

In november 2016 bepaalt college de vervolgstappen

Beoogd effect

Een haalbaarheidsonderzoek die de verschillende verkabelingsvarianten (ook omlegging en aantakking van hoogspanningsleidingen) en de totale verkabelingskosten voor Overbetuwe helder in beeld brengt ten behoeve van besluitvorming over verkabeling door de raad.

Aanpak

In de kadernota 2015 is voor 2015 een eenmalig bedrag van € 50.000 opgenomen voor het uitvoeren van een 'haalbaarheidsstudie verkabeling hoogspanningslijnen'. Doordat de Eerste kamer de Wet Stroom op 22 december 2015 heeft verworpen, is het tot op dit moment niet duidelijk wat de 'verplichte wettelijke' bijdragen van de gemeenten zijn, als de gemeente het besluit neemt te 'verkabelen'. Het verwerpen van de wet was voor ons de aanleiding het haalbaarheidsonderzoek uit te stellen. Op dit moment wordt door het ministerie van EZ samen met de VNG en het platform Hoogspanning gewerkt aan een reparatie van de wet.

Onlangs hebben wij nog gesprekken met TenneT gehad over de uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek. De uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek zal afhangen van de snelheid waarmee het wetgevingsproces vormt krijgt. Wij verwachten hier aan het einde van het 2de kwartaal mee te starten

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning:

- Gesprekken met TenneT over de uitvoering van het onderzoek (1e helft 2016)
- Uitvoering Haalbaarheidsonderzoek (2e helft 2016)
- B&W-advies (november 2016)
- Informatiebijeenkomst raad (jan 2017)

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 27-06-2016

54. Elst Centrum

Er is een plan van aanpak 'Hart van Elst' vastgesteld. Deze heeft de richting van ontwikkeling van zowel het openbare gebied als de ontwikkellocaties bepaald. Vervolgens zijn vanaf 2009 de Nota van uitgangspunten Centrum Elst en het Beeldkwaliteitsplan Centrum Elst en de vastgesteld. Deze bepalen de verschijningsvorm en geven kaders voor de uitwerking van het openbaar gebied en de ontwikkellocaties.

Beoogd effect

Herontwikkeling van het Centrum van Elst, waarbij integraal de potentiële bouwlocaties worden ontwikkeld en de openbare ruimte wordt heringericht.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning*Herinrichting openbaar gebied*

De herinrichting van het openbaar gebied is in vijf fasen uitgevoerd. Hiermee hebben de Dorpsstraat en aanliggende straten een nieuw rioolstelsel en moderne uitstraling gekregen. In het najaar 2017 wordt gezien of gewenste aanpassingen in de openbare ruimte, en buiten de scope van het project vallen, gerealiseerd kunnen worden binnen de beschikbare middelen. In Q3 van 2017 wordt daarnaast onderzoek naar verkeersveiligheid afgerond.

Het budget voor de fasen in 2013 t/m 2017 bedroeg (netto na aftrek van subsidies en bijdragen) € 4.065.000,- . Naar verwachting kan het project, waarvoor opdracht is gegeven, binnen budget worden gerealiseerd.

Ontwikkellocaties

Europaplein Noord (44 appartementen met commerciële ruimte), Valburgseweg (Albert Heijn, commerciële ruimten en parkeerde) en Sint Maartenstraat (21 appartementen) en Irenestraat (10 zorgappartementen) zijn afgerond.

De bestemmingsplannen voor de ontwikkellocaties Europaplein Zuid (15 appartementen) en Irenestraat (beschut wonen) zullen voor vaststelling worden behandeld in de raad van december 2017. Realisatie zal in 2018 plaatsvinden.

Voor Land van Tap worden momenteel de kaders bepaald. Na vaststelling en opdracht zal het project worden opgestart.

In de afronding van het project is de gelegenheid ontstaan grond te verwerven zodat een passage tussen Europaplein en Werenfriedplein gerealiseerd kan worden. De verwerving en realisatie kan plaatsvinden binnen beschikbare budgetten.

Buiten de scope van het project is in het centrum is tijdens de werkzaamheden een archeologische vondst gedaan en is een motie aangenomen de verkeersveiligheid in het centrum te verbeteren.

Aanpak

De herinrichting van het openbaar gebied is in opdracht van gemeente uitgevoerd door externe partijen. Hiervoor zijn door middel van openbare aanbestedingen opdrachten verstrekt. Een en ander op basis van het vastgestelde Beeldkwaliteitsplan en Nota van Uitgangspunten. De directievoering wordt door gemeente Overbetuwe zelf uitgevoerd.

Met de grondeigenaren van de ontwikkellocaties zijn of worden overeenkomsten gesloten voor ontwikkeling conform het vastgestelde Beeldkwaliteitsplan en Nota van Uitgangspunten.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-05-2018

55. Heteren Centrum

In juni 2011 is met Artica Vastgoedontwikkeling BV een koop-en realisatieovereenkomst afgesloten over de ontwikkeling en realisatie van het Centrumplan Heteren. Er zijn binnen dit plan verschillende deelprojecten t.w. Beemdhof, Haafakkers, Schoutenkamp, Liefkenshoek, Flessestraat en Bongerd/Plein.. Artica is verantwoordelijk voor de realisatie en ontwikkeling van de woninglocaties en commerciële ruimten van deze locaties. Artica koopt van ons de benodigde gronden om dit kunnen te realiseren. Gemeente draagt zorg voor het bouw- en woonrijp maken van deze locaties. De gemeente is verantwoordelijk voor en draagt de kosten van de realisatie en inrichting van de openbare ruimte, inclusief noodzakelijk werkzaamheden aan de riolering Flessestraat.

Eind 2015 is een traject gestart om te komen tot een herijking van de afspraken met Artica. Artica heeft het verzoek gedaan om tot een aanpassing van het plan en de programmering te kunnen komen omdat de marktsituatie de afgelopen jaren sterk is veranderd. In het voorjaar van 2017 heeft B&W ingestemd met de hoofdlijnen van een aangepaste overeenkomst met Artica. B&W heeft ook ingestemd met het beschikbaar stellen van een krediet voor het realiseren van een tijdelijk plein voor de kermis en de Midsummernight. De hoofdlijnen van de nieuwe afspraken met Artica zijn vertaald in een nieuwe overeenkomst die in december 2017 ter vaststelling aan B&W zal worden aangeboden.

Beoogd effect

De leefbaarheid in Heteren verbeteren door vernieuwing van het dorpscentrum. Daarnaast realiseren van woningbouw binnen Heteren.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

De Beemdhof en omgeving worden in 2017 opgeleverd.

Over de planning en fasering van het Dorpsplein, Liefkenshoek en Flessestraat vinden op dit moment gesprekken plaats die tot een aanpassing in de planning zullen leiden. Ten behoeve van de kermis en de Midsummernight is een tijdelijk plein gerealiseerd.

Aanpak

Met name verwachte de aanpassing van het plan voor het Dorpscentrum zal breed moeten worden gecommuniceerd. Na uitwerking van het plan zal dit ter informatie aan B&W worden aanboden. Als B&W zich kan vinden in richting van de aanpassing van het plan, zal een communicatieslag worden gemaakt met Dorpsraad en overige belanghebbenden. Vervolgens zal besluitvorming over het aangepast plan moeten plaatsvinden en zal de overeenkomst met Artica moeten worden herijkt.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-12-2021

56. Schil Zetten Hemmen

De dorpsgemeenschap wil graag een algemene begraafplaats. De gemeente heeft besloten dit te faciliteren. Daarnaast wil Stichting Lijndensch Fonds (SLF) een landschappelijke bufferzone creëren, mede door middel van landschappelijk wonen, tussen de kern Zetten en het landgoed Hemmen. Woonstichting Valburg wil aan de Veldstraat ecologische woningen ontwikkelen.

Beoogd effect

Een proces doorlopen dat uiteindelijk is gericht op realisatie van een landschappelijke bufferzone, met daarin een begraafplaats, woningen en recreatieve functies.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Het proces burgerparticipatie is in Q1 van 2017 afgerond. In januari 2017 is een (nieuwe) visiekaart 'schilplan Zetten - Hemmen' aangeleverd. Mede op basis van de burgerparticipatie en genoemde visiekaart is een overeenkomst met de initiatiefnemende partij SLF gesloten voor de realisatie van:

- Een begraafplaats, inclusief parkeerplaats en ontsluiting;
- Openluchttheatertje;
- Woongebouw Molenstraat;
- Haventje nabij pannenkoekenhuis;
- Legalisatie van de parkeerplaats nabij het pannenkoekenhuis.

De initiatiefnemer heeft in mei 2017 de gevraagde informatie aangeleverd voor de procedure bestemmingsplan. Nadat aanvullende informatie is ontvangen is de procedure bestemmingsplan in voorbereiding genomen en zijn de benodigde onderzoeken uitgevoerd. Het ontwerp bestemmingsplan zal in Q4 van 2017 of Q1 van 2018 ter visie worden gelegd. Verwachting is dat het bestemmingsplan in de eerste helft van 2018 wordt vastgesteld. Realisatie zal daarna naar verwachting eveneens in 2018 plaatsvinden.

Het eindresultaat is een landschappelijke bufferzone tussen de kern Zetten en landgoed Hemmen.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-12-2018

58a. Landschapspark Park Lingezen

Ontwikkelen van een sterke samenhangende landschappelijke structuur die mogelijkheden biedt voor recreatie en toerisme en welke tegenwicht bieden tegen verstedelijking.

Beoogd effect

1. Realisatie en doorontwikkeling van park Lingezen.
 - Realiseren basisuitrusting vóór 2019.
 - Missing links en knelpunten oplossen vóór 2019.
 - Uitbreiden met nieuwe gebruiksmogelijkheden.
 - Opzetten solide beheer/parkorganisatie na 2019.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

B&W advies en brief aan park over missing links en knelpunten. 1e kwartaal 2016

Uitwerken van (gemeentelijke) strategie park Lingezen. 2e kwartaal 2016

Standpuntbepaling strategie in B&W en raad. 3e kwartaal 2016

Aanpak

In een notitie missing links en knelpunten maken we de belangen voor Overbetuwe inzichtelijk. Op basis daarvan kan wethouder Hol het gesprek aangaan met betrokken partijen op welke wijze de missing links ingevuld worden. Voor de doorontwikkeling van het park werken we een strategie uit.

Portefeuillehouder: Hol Wijnte

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 31-12-2018

58b. Landschapspark De Danenberg

Ontwikkelen van een sterke samenhangende landschappelijke structuur die mogelijkheden biedt voor recreatie en toerisme en welke tegenwicht bieden tegen verstedelijking.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- | | |
|---|------------------|
| 1. Ontwikkeling en realisatie park De Danenberg. | 2018 en volgende |
| a. Opstellen gedragen definitief ontwerp met ontwikkelaar De combinatie | 2017/2018 |
| b. Opstellen voorontwerp bestemmingsplan | gereed |
| c. Afspraken gegarandeerde projecten | 2017/2018 |

- d. Financiering zoeken
voor niet gegarandeerde delen en beheer 2017/2018
- e. Opstellen beheerplan 2017/2018

Aanpak

Voor de aanpak en realisatie van de landschappelijke en recreatieve hoofdstructuren en 42 woningen heeft de gemeente diverse contractuele afspraken gemaakt met initiatiefnemer De Brouwerij. Belangrijk is dat er binnen de gemeente voor het behalen van de genoemde resultaten integrale afstemming plaatsvindt om voor inwerkingtreding van het bestemmingsplan te kunnen sturen

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016

59. Extra huisvesting statushouders en eigen inwoners

Minimaal 50 (tijdelijke) woningen realiseren in 2016. Het woningbouwprogramma voor permanente sociale huurwoningen wordt versneld. In 2016 zal het effect hiervan nog gering zijn.

Beoogd effect

Huisvesten vluchtelingen met status conform de wettelijke taakstelling op een zodanige wijze, dat de wachttijd van reguliere woningzoekenden niet langer wordt.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

- Op 14 maart 2017 heeft de raad besloten om een krediet beschikbaar te stellen voor de bouw van 26 doorstroomwoningen (20 in Elst/6 in Zetten)
- Eind 2017: realisatie van 26 tijdelijke woningen in 2017:

Aanpak

Het college heeft een projectplan vastgesteld waarin afspraken en ambities zijn benoemd en een planning is uitgewerkt om de opgave voor 2016 én voor de komende jaren duurzaam te realiseren. In intensief periodiek overleg tussen gemeente en de woningbouwcorporaties worden locaties in Overbetuwe geselecteerd om tijdelijke woningbouw te plegen die in 2017 wordt opgeleverd. Er is veel aandacht voor communicatie met raad, burgers en alle betrokken en meedenkende partijen. Tegelijkertijd is en wordt een inspanning gepleegd om woningbouw op bestaande woningbouwlocaties te versnellen in overleg met diverse partijen. Het laatste is een taai proces.

Portefeuillehouder: Baal Jan, van

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-07-2018

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.145.806	2.145.806	2.145.806	2.145.806
Baten	1.379.767	1.379.767	1.379.767	1.379.767
Resultaat	-766.039	-766.039	-766.039	-766.039

Taakveld |8.1 Ruimtelijke Ordening

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	641.156	641.156	641.156	641.156
Baten	149.463	149.463	149.463	149.463
Resultaat	-491.693	-491.693	-491.693	-491.693

Taakveld | 8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	454.856	454.856	454.856	454.856
Baten	413.852	413.852	413.852	413.852
Resultaat	-41.004	-41.004	-41.004	-41.004

Taakveld | 8.3 Wonen en bouwen

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	1.049.794	1.049.794	1.049.794	1.049.794
Baten	816.452	816.452	816.452	816.452
Resultaat	-233.342	-233.342	-233.342	-233.342

Beleidsindicatoren

Indicator	eenheid	periode	regio	waarde	Bron	Beschrijving
Woonlasten éénpersoonshuishoudens	euro	2016	Overbetuwe	561	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoonshuishoudens	euro	2016	Nederland	643		
		2016	Overbetuwe	618	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
WOZ-waarde woningen	dzd euro	2015	Nederland	716		
		2015	Overbetuwe	227	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2015	Nederland	206		
		2013	Overbetuwe	6,3	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
Demografische druk	%	2013	Nederland	6,6		
		2016	Overbetuwe	56,7	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
		2016	Nederland	53		

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Investeer. BCF	2017	2018	2019	2020
32.	Schil Zetten-Hemmen	2017	350.000		22.451		
			TOTAAL	0	22.451	0	0
Eenmalige nieuwe lasten:							
Geen.							

PROGRAMMA 9 | FINANCIËN EN BEDRIJFSVOERING

Toelichting

Gemeente Overbetuwe voert een vernieuwend, solide financieel beleid. We doen geen uitgaven die we niet kunnen betalen en kiezen voor goede langetermijn investeringen. Door realistisch te begroten en regelmatig te rapporteren, houden we grip op onze financiën. We spannen ons in om de gemeentelijke lasten voor onze inwoners op een laag niveau te houden. We behoren nu tot de 15% goedkoopste gemeenten van Nederland.

Binnen dit programma zijn de volgende speerpunten geformuleerd:

- Invoeren “anders werken, altijd digitaal, plaatsonafhankelijk (@@P)”
- Zorgen voor solide en toekomstbestendige financiën
- Verbeteren sturing
- visie op vastgoed

In de paragraaf bedrijfsvoering vindt u op hoofdlijnen nadere informatie over deze speerpunten en andere bedrijfsvoeringsaspecten.

Wat willen we bereiken?

De gemeentelijke bedrijfsvoering volgt en anticipeert op ontwikkelingen in de maatschappij, door de optimale ondersteuning van het primaire proces

De gemeentelijke bedrijfsvoering volgt en anticipeert op ontwikkelingen in de maatschappij, door de optimale ondersteuning van het primaire proces. Dit komt tot uiting in een solide, transparante, vraaggerichte en flexibele bedrijfsvoering ten behoeve van dit primaire proces. In 2020 kenmerkt de relatie van bedrijfsvoering met het primaire proces zich als een ‘klant-leverancier’ relatie. De komende jaren werken we daar als organisatie, samen met externe partners, in juiste stappen naartoe.

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

44. Flexibel werken met passende faciliteiten

Het centraliseren (fase 1) en toekomstbestendig maken (fase 2) van de huisvesting, met inachtneming van de mogelijkheden tot flexibilisering van het werk (faciliteren tijd- en plaatsonafhankelijk werken met mobiele devices = fase 0).

Beoogd effect

Adequate, centrale huisvesting voor bestuur en medewerkers in een toekomstbestendig, duurzamer gebouw. Met daarbij de faciliteiten die nodig zijn om medewerkers op de plaats en het tijdstip te kunnen laten werken dat het meest efficiënt is vanuit de organisatiedoelen, die bijdragen aan het goed uit kunnen voeren van hun werk en die de flexibiliteit bieden om wijzigingen in de omvang en structuur van de organisatie adequaat op te kunnen vangen.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

	Planning
FASE 0	
Projectplan met aanpak voor speerpunt 44 opstellen	Maart/april 2016
Pilot met laptops (laatste fase @@p)	April/mei 2016
Uitrol laptops ter vervanging van thin clients voor een deel van de organisatie (laatste fase @@p)	Vanaf sept 2016
Eindresultaat fase 0: vervanging van terminals door laptops voor een grote groep medewerkers om flexibeler te kunnen werken	Eind 2016
FASE 1	
Aanvragen eerste voorbereidingskrediet	Mei/juni 2016
Starten met projectorganisatie + voorbereidingen aanbesteding	Mei 2016
Vaststellen Programmabegroting 2017, incl. consequenties huisvestingsplannen	November 2016
Aanpassingen Ambtshuis gereed t.b.v. centraliseren huisvesting sociale domein	April 2017
Aanpassingen gemeentehuis Elst gereed t.b.v. flexibel werkplekconcept en huisvesten medewerkers Andelst	December 2017
Gemeentehuis Andelst en locatie Arnhem kunnen afgestoten worden	2017/2018
Eindresultaat fase 1: alle ambtenaren van gemeente Overbetuwe gehuisvest in Elst	December

	2017
FASE 2	
Kaders voor fase 2 vast laten stellen door college	
Ruimtelijke onderbouwing (onderzoeken) en ter visielegging ontwerp beeldkwaliteitsplan (BKP)	Vanaf Q3 2016 Q1 en Q2 2017
Optie: PNL-aanvraag m.b.t. extra middelen huisvesting fase 2 bij Kadernota 2018	April 2017
Vaststelling BKP door de raad, architectenselectie en start bouwplanontwikkeling	Q3 en Q4 2017
Omgevingsvergunning, sloop en bouw	2018
Oplevering aanbouw en omgeving	2019
Sloop van 't Fort en herinrichting	2019
Eindresultaat fase 2: toekomstbestendige huisvesting van ambtenaren in het gemeentehuis in Elst	2019

Aanpak

Starten met het opstellen van een projectplan om de opdracht scherper te krijgen en de gevraagde inzet. Voor zowel fase 1 als 2 zal extern advies ingewonnen moeten worden ten aanzien van o.a. bouwkundige aanpassingen en een flexibel werkplekconcept.

Portefeuillehouder: Asseldonk Toon, van, Hol Wijnte

Startdatum: 27-06-2016

48. Verbeterde P&C cyclus

Dit speerpunt is een nieuwe vertaling van het oorspronkelijke speerpunt 48, te weten 'Zorgen voor solide en toekomstbestendige financiën', in samenhang met het nieuwe speerpunt 70. 'Financiën: goed rentmeesterschap'. We willen bijdragen aan een meer eigentijdse P&C cyclus, passend bij de sturingsbehoeften van raad en college, waarbij duidelijk is voor de organisatie wat ieders rol en verantwoordelijkheid is. De boodschap luidt: terug naar de kern: meer grip, meer sturing, minder papier!

Met dit speerpunt willen we meer in control komen als bestuur en organisatie. Het budgetbeheer en de processen rond de P&C cyclus moeten zodanig plaatsvinden dat op elk moment relevante informatie beschikbaar is zonder extra inspanning. Adequate informatievoorziening is hierbij van groot belang en is mogelijk indien het budgetbeheer naar behoren wordt ingevuld en het proces van kaderstelling en controle goed functioneert.

Beoogd effect

Een hoog kwaliteitsniveau budgetbeheer en een goede facilitering van de kaderstellende en controlerende rol van de raad.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

De projectgroep stelt een plan van aanpak op. Dit plan van aanpak biedt de basis voor de beoogde doorontwikkeling. De doorlooptijd van het plan zal ongeveer 1 jaar zijn. We starten in oktober, waarbij de periode tot december gebruikt wordt om goed en breed gedragen bestuursopdracht en plan van aanpak op te stellen. Quick-winners worden per direct opgepakt. 2015 gebruiken we als transitiejaar om de P&C cyclus te moderniseren door invulling te geven aan de hierboven genoemde projectonderdelen.

Maart 2016	Gunning software P&C
April 2016	Nieuw rekeningschema 2017
April-november 2016	Digitalisering workflow P&C werkorganisatie
Oktober 2016	Voorstel nieuwe beleids- en P&C cyclus met vernieuwde rapportages 2017
Oktober 2016	Digitale programmabegroting 2017
November 2016	Beleidsbibliotheek
December 2016	Voorstel financiële verordening 2017
December 2016	Budgethoudersregeling 2017

Aanpak

Het speerpunt wordt projectmatig opgepakt, waarbij door de verschillende projectgroepen, aangestuurd door een stuurgroep, voorstellen worden uitgewerkt en gerealiseerd voor:

- verbetering van de kwaliteit van de P&C stukken (betrouwbare sturingsinformatie op maat)

- verbetering van het budgetbeheer en budgethouderschap
- meer control op de informatieprocessen (betere ondersteunende systemen, interne werkprocessen en hulpmiddelen)

Op onderdelen maken we gebruik van externe expertise en laten we ons inspireren door best practices.

Portefeuillehouder: Hol Wijnte

Startdatum: 27-06-2016

67. Visie op Vastgoed

Een visie op vastgoed ontwikkelen waarbij ons gemeentelijk vastgoed strategisch kan worden ingezet. Dit speerpunt heeft een relatie met speerpunt 3. Kostendekkende tarieven accommodaties.

Beoogd effect

Door een integrale visie op vastgoed te ontwikkelen wordt duidelijk wanneer welke objecten voor de beleidsdoelstellingen op maatschappelijk gebied ingezet kunnen worden. Ook is dit een basis om objecten te verkopen of objecten in een Meerjarig Onderhouds Programma op te nemen. De definitieve integrale visie op vastgoed zal er in 2018 zijn. In 2016 en 2017 zullen er tussenvisies op vastgoed gemaakt worden.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

WAT	WANNEER
Startnotitie vastgoed voor college en raad	R April en juni 2016
De basisgegevens op een eenduidige manier toegankelijk en beschikbaar	2e kwartaal 2016
De begroting inzichtelijk per pand. Hierdoor zicht op financiële inhaalslagen en het behalen van quick wins	3e kwartaal 2016
Een methodiek voor het bepalen van de kostendekkende tarieven.	Zie speerpunt 3.
Inzicht in de volledige vastgoedportefeuille, inclusief de inkomsten en de uitgaven.	4e kwartaal 2016
Een vastgoedvisie voor alle gebouwen de komende 5 jaar, gericht op de technische gegevens.	4e kwartaal 2016
Per vastgoedobject vastgelegde exploitaties en kostendekkende huurtarieven. Hiermee krijgen we inzicht in de mate van subsidiering in het vastgoed. Ook krijgen we hiermee zicht op mogelijke besparingen in de vastgoedportefeuille	1e/2e kwartaal 2017
Mogelijke besparingen door aanpassingen in de BTW- labeling van de gebouwen inzichtelijk.	3e kwartaal 2017
Een vastgoedvisie voor alle gebouwen, gericht op de technische- en financiële gegevens.	3e kwartaal 2017
Inzicht in het presteren van de gebouwen vanuit de gebruikers	1e kwartaal 2018
Mogelijke besparingen door optimalisaties in de exploitatie van de gebouwen	2e kwartaal 2018
Een integrale vastgoedvisie voor alle gebouwen, gericht op de technische-, financiële- en functionele gegevens.	2e kwartaal 2018

Aanpak

We volgen de startnotitie vastgoed.

In 2016 brengen we de basis van het technisch beheren van de vastgoedportefeuille verder op orde. In 2017 komen we financieel in control, vastgoed technisch gezien. 2018 richt zich op het integraal benaderen van vastgoed als geheel. Hierbij staat de eindgebruiker nu centraal.

Portefeuillehouder: Hol Wijnte

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 01-03-2018

70. Goed rentmeesterschap

Het op orde brengen en houden van de gemeentelijke financiële positie, waarbij we zorgen voor een goed eenmalig en structureel weerstandsvermogen. Dit houdt onder andere het volgende in:

- Algemene reserve van behoorlijke omvang (minimumnorm vaststellen);
- Meerjarig structureel overschotten van een gezond niveau;
- Het uitbreiden van risicomanagement;
- Consistent beleid voeren t.a.v. belastingen en heffingen (anticiperen op toekomstige ontwikkelingen lokale belastingen)

Beoogd effect

Zorgen voor solide en toekomstbestendige financiën.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Het laten vaststellen van kaders voor incidenteel en structureel weerstandsvermogen (kadernota en begroting 2017). Het behalen van de gewenste omvang van de algemene reserve en het creëren van substantiële begrotingsoverschotten.

Juni 2016 Vaststellen van de Kadernota 2017

November 2016 Vaststellen van de gemeentebegroting 2017 -2020

2017 - 2020 Realiseren gewenste niveau van eenmalig en structureel weerstandsvermogen

Aanpak

Het opstellen van de Kadernota 2017 en gemeentebegroting 2017 (inclusief meerjarenraming 2018-2020). Inbreng door alle keyspelers (vanuit organisatie en bestuur) en daarbij commitment creëren. Specifieke acties op uitvoerend niveau (periode 2016-2018):

- Debiteurenonderzoek: opstellen en uitwerken plan van aanpak
- Adequaats vastgoedbeheer
- Inzicht in en grip op verleende garantstellingen
- (Fraude)risicoanalyse structureel inbedden in bedrijfsvoering
- Financiële taakstellingen in gemeentebegroting bewaken op uitvoering

Zie verder ook speerpunt 48 Verbeterde P&C-cyclus

Portefeuillehouder: Hol Wijnte

Startdatum: 27-06-2016 Einddatum: 30-06-2018

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	12.505.887	12.505.617	12.505.617	12.505.617
Baten	1.119	1.119	1.119	1.119
Resultaat	-12.504.768	-12.504.498	-12.504.498	-12.504.498

Taakveld | 0.4 Overhead

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	12.505.887	12.505.617	12.505.617	12.505.617
Baten	1.119	1.119	1.119	1.119
Resultaat	-12.504.768	-12.504.498	-12.504.498	-12.504.498

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2017	2018	2019	2020
33.	<u>Aanpassing huisvesting</u>						
a.	Fase 1	2017	1.500.000		81.000		
	<i>Dekking ten laste van structurele voordelen bedrijfsvoering ed.</i>				- 81.000		
b.	Fase 2	2018	3.500.000			190.000	
	<i>Dekking ten laste van structurele voordelen bedrijfsvoering ed.</i>					- 190.000	
			TOTAAL	0	0	0	0
Eenmalige nieuwe lasten:							
Geen.							

PROGRAMMA 10 | ALGEMEEN BESTUUR

Toelichting

Regionale samenwerking

De gemeente Overbetuwe, liggend in het hart van de regio Arnhem-Nijmegen, is een groot voorstander van regionale samenwerking. Zo wordt samengewerkt met andere gemeenten in allerlei samenwerkingsverbanden (met Lingewaard, subregio Arnhem (sociaal domein), regio Arnhem-Nijmegen (economie, mobiliteit, wonen en duurzaamheid), VGGM, Gelderse Corridor etc.). Overbetuwe vindt het belangrijk dat de regionale samenwerking effectief en slagvaardig is opgezet om de gezamenlijke doelen te realiseren. Dat is noodzakelijk om de concurrentiepositie, aantrekkingskracht en bereikbaarheid van onze regio te versterken.

De gemeente Overbetuwe is zowel qua omvang (inwoners en oppervlakte) als geografische ligging een factor van betekenis in het regionale en provinciale krachtenveld. Dit wordt nog versterkt door de van oudsher zeer actieve, zelfbewuste en coöperatieve houding van bestuur en organisatie in de regio. Wij weten wat we als gemeente te bieden hebben en opereren als betrouwbare partner vanuit een duidelijke visie. Wij werken daarbij efficiënt en resultaatgericht en stimuleren innovatieve oplossingen. Vanuit onze krachtige, zelfstandige positie gaan wij samenwerking aan met anderen als deze een meerwaarde biedt voor onze inwoners, organisaties, instellingen en bedrijven. Ook staan wij open voor samenwerking, zowel binnen als buiten onze gemeente, om daarmee anderen te helpen. We zijn daarmee een gemeente die gericht is op de samenleving, lokaal en regionaal.

Kernenbeleid / participatie

We leven in een landelijke woonomgeving met het comfort van de dorpsgemeenschap waar je weet dat je er toe doet en het verschil kunt maken. We hebben te maken met een andere overheid met minder budget. Dit vraagt om meer samenleving. De gemeente wil hierbij een partner zijn die krachtige kernen faciliteert door bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven onderling te verbinden en door bewonersinitiatieven te begeleiden. Samen maken wij in Overbetuwe krachtige kernen.

Wat willen we bereiken?

Het versterken van de levendigheid en sociale vitaliteit van de kernen vanuit de urgentie van de kernen zelf

Er komt meer ruimte voor inzet van de samenleving en voor initiatieven van bewoners zelf. Daarnaast het opdoen en delen van ervaring in de 'nieuwe' manier van samenwerken tussen samenleving en gemeente.

Speerpunt(en)/ Wat gaan we er voor doen?

01. Kernenestafette (kracht van kernen)

Omschrijving: De gemeente maakt zich sterk voor 'krachtige kernen'. De 'sociale' agenda's van de kernen worden bepaald door thema's rond levendigheid en sociale vitaliteit die de kernen zelf als urgent ervaren. We vragen om meer inzet van de samenleving en bieden dus ook meer ruimte voor initiatieven van bewoners zelf. De gemeente ondersteunt hen daarbij als dat nodig is. De Kernenestafette is de manier waarop dit wordt georganiseerd; de werkwijze om de kernen te ondersteunen bij het bepalen en uitvoeren van hun agenda's.

Beoogd effect

Het versterken van de levendigheid en sociale vitaliteit van de kernen vanuit de urgentie van de kernen zelf, waarbij er meer ruimte komt voor inzet van de samenleving en voor initiatieven van bewoners zelf. Daarnaast het opdoen en delen van ervaring in de 'nieuwe' manier van samenwerken tussen samenleving en gemeente.

Tussenresulta(a)t(en), eindresultaat en planning

Tussenresultaat

Eind 2015 is de kernenestafette van start gegaan. De kernen Oosterhout, Driel, Heteren, Elst-Zuid en Slijk-Ewijk hebben onder begeleiding van Spectrum gewerkt aan het verder ontwikkelen van initiatieven uit de kern waarvoor urgentie werd ervaren en energie en krachten uit de kernen gebundeld om een bijdrage te leveren aan de levendigheid en/of sociale vitaliteit van de kern.

Eindresultaat

In totaal hebben 5 kernen een proces in de Kernenestafette doorlopen.

Planning (opgenomen in actielijst)

- De Kernenestafette heeft in 2017 doorgelopen. Met een evaluatie (en advies) zal de Kernenestafette eind 2017 afgesloten worden. Een informatiememo met de evaluatie wordt in januari 2018 aan de raad verzonden.

Portefeuillehouder: Horsthuis Dimitri

Startdatum: 01-10-2015 Einddatum: 31-12-2017

Saldi programma/ Wat mag het kosten?

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.893.386	2.893.386	2.893.386	2.893.386
Baten	722.584	722.584	722.584	722.584
Resultaat	-2.170.802	-2.170.802	-2.170.802	-2.170.802

Taakveld 0.1 | Bestuur

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	1.614.685	1.614.685	1.614.685	1.614.685
Resultaat	-1.614.685	-1.614.685	-1.614.685	-1.614.685

Taakveld 0.2 | Burgerzaken

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	1.278.701	1.278.701	1.278.701	1.278.701
Baten	722.584	722.584	722.584	722.584
Resultaat	-556.117	-556.117	-556.117	-556.117

PNL-posten 2017-2020 uit bijlage II (met vermelding nummers uit PNL)

Structurele nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Invester. BCF	2017	2018	2019	2020
35.	Extra formatie	2017	(exploitatie)	40.000			
			TOTAAL	40.000	0	0	0
Eenmalige nieuwe lasten:							
Nr.	Omschrijving	Jaar uitv.	Eenmalig BCF	2017	2018	2019	2020
34.	Kernenestafette speerpunt 1 en 7 2017	2017	25.000	25.000			
35.	Extra formatie	2017	90.000	90.000			
			TOTAAL	115.000	0	0	0

PARAGRAFEN

I. Lokale lasten

Inleiding

In deze paragraaf bieden wij inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, de soorten heffingen, de tariefs- en kostenontwikkeling, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

Het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bepaalt dat de overheadkosten verantwoord worden op een nieuw taakveld "ondersteuning organisatie". In het BBV zijn geen voorschriften opgenomen hoe de overhead aan tarieven moet worden toegerekend.

De methodiek voor de (extra comptabele) toerekening van de overhead wordt opgenomen in de nog vast te stellen financiële verordening 2017. Vooruitlopend op de vaststelling hiervan gaan wij nu reeds in op de wijze waarop in deze begroting met de toerekening is omgegaan.

Indeling van deze paragraaf

Het BBV geeft minimum voorschriften voor de inhoud van deze paragraaf. Voor de duidelijkheid volgen wij in deze paragraaf de volgorde van de voorschriften na de toelichting op de uitgangspunten voor de toerekening van de overhead. U vindt daarna de volgende hoofdstukken:

1. Een overzicht van de geraamde inkomsten per heffing
2. Het beleidskader van de lokale heffingen
3. De hoofdlijnen van de beleidsuitgangspunten, de tarieven en de kostendekking van de heffingen die maximaal kostendekkend mogen zijn
4. Een aanduiding van de lokale belastingdruk
5. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Uitgangspunten voor de toerekening van de overhead 2017.

Gekozen is voor een systematiek die eenvoudig toepasbaar is en leidt tot beperkte herverdelingseffecten. De VNG geeft in de "handreiking kostenonderbouwing lokale heffingen" twee voorbeelden die kunnen dienen als basis voor de toerekening van de overhead. De VNG noemt als eerste is: een verdeelsystematiek op basis van de personeelskosten. Deze systematiek sluit goed aan bij de in deze gemeente tot en met 2016 gehanteerde systematiek.

Het BBV bepaalt dat aan taakvelden alleen nog maar de directe loonkosten mogen worden doorbelast. Alle overheadkosten worden verantwoord op het taakveld "ondersteuning organisatie (0.40)". Voor de berekening van de kostendekking van producten en diensten die bij een derde in rekening kunnen worden gebracht moet, buiten de begroting om, een berekening worden gemaakt. De beleidsuitgangspunten voor de wijze van berekening daarvan moet worden opgenomen in de financiële verordening. De concrete uitwerking daarvan in deze paragraaf.

Omdat de financiële verordening 2017 op een later moment wordt vastgesteld stellen wij voor om uitgangspunten voor de berekening van de overhead voor 2017 vast te leggen in deze paragraaf. Voor de berekening van de kostendekking van producten en diensten die bij een derde in rekening worden gebracht worden alle kosten van het taakveld "ondersteuning organisatie" worden aan de overige taakvelden toegerekend op basis van een opslag op het uurtarief.

Voor de bepaling van de opslag worden de totale overheadkosten gedeeld door het aantal aan alle taakvelden toe te rekenen uren. Dit is het uniforme uurtarief.

In verband met de lagere behoefte aan ondersteuning én lagere kosten voor ICT en facilitaire diensten het uurtarief voor de buitendiensten (dit zijn: de Helster en Openbare werken) bepaald op de helft van het tarief van de overige teams.

Het uurtarief voor de overige teams wordt bepaald door het totaal resterende overheadkosten te delen door het totaal van de uren van die teams.

De uitwerking van deze uitgangspunten:

Basis: totale overheadkosten 2017: € 12.637.131

Totaal aantal uren 2017 voor 297,95 fte: 420.760

In de kosten van overhead zijn opgenomen: 152.183 uur

De aan taakvelden toe te rekenen uren zijn dan: 268.577 uur.

Het uniforme tarief bedraagt dan: € 46,06 per uur. Rekening houdende met de verhouding tussen de uurtarieven van de Helster/team openbare werken en de overige teams worden de tarieven: voor de Helster en team openbare werken: € 26,75. Voor de overige teams: € 53,49.

De inkomsten per heffing en de kostendekking

Vanaf 2017 moet de gemeente in deze paragraaf een overzicht opnemen van de baten en lasten voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten.

In het volgende overzicht zijn de geraamde opbrengsten van alle gemeentelijke heffingen opgenomen voor 2016 en 2017. Daarbij is tevens aangegeven of er sprake van een dienstverlening waarvoor de maximale kostendeckering geldt.

Heffing	begroot 2016 Incl. Begr wijze	begroot 2017 incl. Tariefmutatie	tariefsmutatie 2017	Geldt er een maximale kostendeckering?
OZB woningen + niet-woningen	€ 6.782.900	€ 6.826.542	1,50%	neen
Hondenbelasting	€ 278.027	€ 278.080	geen	neen
Rioolheffing	€ 3.202.288	€ 2.414.595	-25,3%/€ 40,-	ja
Reinigingsheffingen	€ 3.723.264	€ 3.767.760	1,20%	ja
Marktgeden/standplaatsen	€ 36.001	€ 36.001	1,50%	ja
Lijkbezorgingsrecht	€ 71.379	€ 71.379	1,50%	ja
Reclamebelasting	€ 75.000	€ 75.000	geen	neen
Precariobelasting	€ 1.091.250	€ 1.091.250	geen	neen
Leges omgevingsvergunningen	€ 768.000	€ 768.000	geen	ja
Overige leges	€ 988.959	€ 945.297	1,50%	ja
<i>sub-totaal bruto inkomsten</i>	<i>€ 17.017.068</i>	<i>€ 16.273.904</i>		
Kwijtschelding	€ 231.000-	€ 179.000-	geen	neen
Totaal netto opbrengst effingen	€ 16.786.068	€ 16.094.904		

Het beleidskader van de lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Beleidskader

Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ), Verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2016.

Algemeen

Jaarlijks worden de WOZ-waarden voor woningen en niet-woningen vastgesteld. Deze WOZ-waarde is de grondslag voor de aanslag OZB. Wij zorgen voor een tijdige en correcte verzending van de waardebeschikkingen (WOZ-waarde) en belastingaanslagen. Beschikkingen worden zoveel mogelijk met dagtekening 28 februari 2017 (wettelijke termijn) verzonden. Ook de afhandeling van bezwaarschriften vindt tijdig plaats. De termijn voor het doen van een uitspraak is het einde van het kalenderjaar, maar wij streven ernaar de bezwaren tegen de WOZ-waarde binnen 5 maanden en de bezwaren tegen de overige belastingen binnen 3 maanden af te handelen.

Tariefontwikkeling

In de kadernota 2017 staat vermeld dat voor de begroting wordt uitgegaan van een beperkte verhoging van 1,5%. Ook voor de meerjarenbegroting gaan we voor een verhoging van 1,5% per jaar.

Herwaardering

Voor het belastingjaar 2017 zal de OZB worden gebaseerd op de nieuwe WOZ-waarden per de waardepeildatum 1 januari 2016. Uitgangspunt is dat schommelingen van WOZ-waardes geen invloed hebben op de hoogte van de gemiddelde aanslag OZB. Niet wanneer waardes dalen, maar ook niet als waardes stijgen. Wel kan het natuurlijk zo zijn dat bepaalde typen onroerende zaken een waardeontwikkeling laten zien die van het gemiddelde afwijkt, hetgeen dan ook tot een hogere of lagere

belastingaanslag zal leiden. De definitieve OZB-tarieven kunnen pas worden vastgesteld nadat de gegevens over de waardeontwikkeling bekend zijn.

Vrijstellingen

Naast de verplichte vrijstelling op grond van artikel 220d van de Gemeentewet zijn in de verordening o.a. vrijstellingen opgenomen voor: onroerende zaken die dienen voor de publieke dienstverlening, straatmeubilair, plantsoenen, begraafplaatsen.

Hondenbelasting

Beleidskader

Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2016.

Algemeen

De hondenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengst in de algemene middelen vloeit en van waaruit gemeenten zelf mogen bepalen waaraan het wordt besteed. Uit onze inkomsten van de hondenbelasting worden onder andere de aanleg, het onderhoud en de schoonmaak van de hondenvoorzieningen (hondenuitlaatplaatsen en hondenlosloopgebieden) betaald.

Tarieven

De tarieven van de hondenbelasting worden in 2017 niet verhoogd.

Vrijstellingen

Honden voor de begeleiding van een gehandicapte of een slechtziende zijn vrijgesteld.

Rioolheffing

Beleidskader

Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2016, Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2013-2017 (GRP).

Algemeen

De rioolheffing wordt geheven voor de bekostiging van beheer en onderhoud van het gemeentelijke rioleringsstelsel. Evenals de afvalstoffenheffing is de rioolheffing kostendekkend: we gaan uit van het principe 'de vervuiler betaalt'. De belasting wordt geheven van de gebruiker van een pand.

De raad heeft een voorziening riolering ingesteld: het verschil tussen de opbrengsten en de kosten van riolering komen ten gunste of ten laste van de voorziening. Als in een jaarrekening verschillen blijken met het vastgestelde GRP, dat wordt dit verschil bij de tariefvaststelling van het eerstvolgende jaar meegenomen.

Kostenontwikkelingen

Om een volledige kostendekking voor 2017 te bereiken is een onttrekking aan de voorziening nodig van afgerond € 1.119.000. Dit is ten opzicht van het vastgestelde GRP € 561.000 meer. De belangrijkste oorzaak hiervan is verlaging van het tarief voor 2017.

Tarieven

In de Kadernota 2017 is bepaald, dat het tarief voor 2017 kan worden verlaagd i.v.m. de verlaging van het rentepercentage en de doorwerking van het voordeel uit de jaarrekening 2015. De verlaging bedraagt afgerond 26% oftewel € 40,- per huishouding. Het belangrijkste tarief 2017 wordt € 118,15 voor een waterverbruik tot 500 kubieke meter.

Vrijstellingen: geen.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten

Beleidskader

Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer, Verordening reinigingsheffingen gemeente Overbetuwe 2016. In 2016 is het Uitvoeringsplan afval 2017 door de raad vastgesteld.

Algemeen

Voor de reinigingsheffingen geldt het beginsel: de vervuiler betaalt. Om die reden is de 100% kostendekking het uitgangspunt.

De heffingssystematiek gaat tot en met 2016 uit van een vast bedrag per huishouden plus een bedrag per lediging van een groene en grijze-container of de ondergrondse aanbidding.

Vanaf 1 januari 2017 is de lediging van een GFT-container gratis, kan er gekozen worden voor een GFT-container van 240 liter en wordt er 2-wekelijks huis-aan-huis (Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen en Drankenkartons) opgehaald.

Kostenontwikkelingen

In de begroting 2017 zijn de gevolgen voor de uitvoering van het afvalplan 2017 opgenomen. Dit leidt tot € 130.000 hogere lasten. Daarnaast is er sprake van een hogere doorbelasting van

overheadkosten door een wijziging van de begrotingsvoorschriften. Voordelen zijn ontstaan door het vervallen van de kosten voor de verbrandingsbelasting en door de vrijval van kapitaallasten. Per saldo is er sprake van € 44.000 hogere lasten. Dit leidt voor de inwoners tot een lastenstijging van 1,2%.

Tarieven

Het vaste tarief blijft ongewijzigd. Om de stijging van de kosten én het wegvallen van de opbrengsten van de GFT-containers op te vangen worden de tarieven voor het aanbieden van de rest container verhoogd. In de tariefmutaties is tevens rekening gehouden met een lager aantal aanbiedingen grijze containers. Voor de gemiddelde huishouding betekent dit:

Omschrijving	aantal aanbied. 2016	te betalen 2016	aantal te betalen aan- biedingen 2017	te betalen 2017	verschil te betalen
Vast bedrag		121,82		121,82	
Rest container 240 liter	12,6	69,05	9,3	89,70	20,65
GFT container 140 liter	7,4	18,13	0,0	0,00	-18,13
Totaal aanslag afvalstoffenheffing		209,00	9,31	211,52	2,52
				Stijgings%	1,2%

Precariobelasting op kabels en leidingen

Beleidskader

Verordening precariobelasting gemeente Overbetuwe 2016 en de Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting ter zake van buizen, kabels, draden of leidingen gemeente Overbetuwe 2016.

Algemeen

Op dit moment is er een wetsvoorstel in voorbereiding die uitgaat van afschaffing van precario of kabel- en leidingnetwerken over uiterlijk 10 jaar. Het wetsvoorstel biedt gemeenten de mogelijkheid om maximaal het tarief te hanteren zoals dat op 1 januari 2016 geldt.

Vrijstellingen: geen.

Marktgelden/standplaatsen

Beleidskader

Verordening marktgelden gemeente Overbetuwe 2016.

Algemeen

Iedereen die een standplaats heeft op de wekelijkse markt betaalt marktgeld. Dat geldt ook voor degene die een standplaats heeft voor bijvoorbeeld een dag. Naast marktgeld betalen ze een bedrag voor de elektriciteitsvoorzieningen als daarvan gebruik wordt gemaakt.

Tarieven

Voor de goederenmarkt in Zetten geldt een lager tarief dan voor Elst. De reden hiervoor is de beperktere omvang van de kern Zetten en de markt. De tarieven zijn afgeleid van de in de Tarieventabel leges, behorende bij de legesverordening, opgenomen tarieven voor overige standplaatsen. De tarieven worden jaarlijks trendmatig geïndexeerd.

Vrijstellingen: geen.

Lijkbezorgingsrechten

Beleidskader

Verordening lijkbezorgingsrechten gemeente Overbetuwe 2016

Algemeen

Voor het gebruik van een algemene begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats worden rechten geheven.

In deze gemeente zijn er drie algemene begraafplaatsen.

Tarieven

De tarieven worden jaarlijks verhoogd met 1,5%.

Vrijstellingen: geen.

Reclamebelasting

Beleidskader

Verordening reclamebelasting gemeente Overbetuwe 2016.

Algemeen

In 2015 is de reclamebelasting ingevoerd ter financiering van de invoering van Centrum Management

Elst (CME). Het CME heeft als doel om samen met de ondernemers uit het centrum van Elst en de gemeente een gezond ondernemersklimaat neer te zetten en Elst te promoten in de regio. De reclamebelasting is ingevoerd voor een periode van 5 jaar. De tarieven voor 2017 blijven hetzelfde als de tarieven van 2015 en 2016.

Vrijstellingen

De belangrijkste vrijstellingen gelden voor openbare aankondigingen die korter dan 13 weken aanwezig zijn alsmede aankondigingen van de (semi)-overheden, culturele en maatschappelijke instellingen met een ideëel doel en winkeliersverenigingen.

Leges

Beleidskader

Legesverordening gemeente Overbetuwe 2016 en de Tarieventabel leges 2016.

Algemeen

We heffen leges om een gedeelte van onze taken te bekostigen. Deze taken worden in de vorm van een dienst individueel afgenomen door bewoners of bedrijven.

Het nieuwe BBV schrijft voor dat in deze paragraaf een overzicht moet worden opgenomen van de baten en lasten per hoofdstuk van de tarieventabel leges. Dit overzicht is mede bedoeld om de raad inzicht te geven in de mate van kruissubsidiëring.

Een dergelijk gedetailleerd overzicht kan thans nog niet worden verstrekt. In de komende periode zullen de kosten en de baten per hoofdstuk van de tarieventabel nader worden geanalyseerd als basis voor de begroting 2018.

Tarieven

In deze begroting is een trendmatige verhoging van de leges met 1,5% verwerkt, met uitzondering van de bouw gerelateerde leges voor omgevingsvergunningen die geheven worden met de bouwkosten als grondslag. Een stijging van de bouwkosten leidt immers al tot een verhoging van de leges.

Voor sommige diensten heeft het Rijk een maximum tarief ingesteld, zoals voor rijbewijzen, paspoorten en identiteitskaarten.

Het uitgangspunt voor de tarieven is gebaseerd op 100% kostendekking.

Vrijstellingen

De belangrijkste vrijstellingen zijn gelden voor: vergunningen op grond van artikel 35 van de Drank- en Horecawet, loterij en terrasvergunningen-, als deze rechtstreeks verband houden met een vergunning voor het organiseren van een evenement. Tevens geldt een vrijstelling voor non-profitinstellingen voor vergunningen tot maximaal € 250.

De kostendekking

Inleiding

De gewijzigde toerekening van de kosten van overhead brengt met zich mee dat er inzicht gegeven moet worden hoe de tarieven berekend worden met de keuzes die daarbij gemaakt worden. Om die reden wordt, voor de heffingen waarvoor een maximale kostendekking van 100% geldt, in deze paragraaf voortaan de berekening van de kostendekking per heffing opgenomen.

Voor de leges volstaan wij met de kostendekking van de leges voor omgevingsvergunningen en (in totaliteit) voor de overige leges. Vanaf 2018 zullen wij ook inzicht geven of en zo ja, de mate waarin er sprake is van een kruissubsidiëring tussen de diverse leges.

Verordening:

Rioolheffing

Omschrijving	taakveld	omschrijving (sub)taakveld	basis	toe te rekenen	toegerekend
Directe lasten	7.2	riolering	2.422.080	100%	2.422.080
Inkomsten	7.2	riolering	-4.100	100%	-4.100
Netto kosten					0
					2.417.980
Toe te rekenen kosten:					
Overhead: opslag uurtarief	7.2	riolering	15.849 uur	100%	649.299
Compensabele BTW	7.2	riolering	339.208	100%	339.208
Kwijtschelding	6.3	inkomensregelingen	88.000	100%	88.000
Kosten waterbeheer	5.7	openbaar groen	134.553		134.553

Kosten straatreiniging	2.1	verkeer en vervoer	99.903		99.903
Totale kosten					3.728.943
Opbrengst heffing	7.2	riolering			-2.414.595
Bespaarde rente voorziening riolering	0.5	treasury			-195.649
Totale baten					-2.610.244
Totale lasten - baten		onttrekking aan voorziening riolering			1.118.699
Dekkingspercentage excl. de onttrekking aan voorziening					70,0%
Dekkingspercentage incl. de onttrekking aan voorziening					-100,0%
Opm.: in deze berekening is de rente over de voorziening meegenomen in de kostendekking					
Dat is een lokale keuze.					

Verordening:

Reinigingsheffingen

Omschrijving	taakveld	omschrijving (sub)taakveld	basis	toe te rekenen	toegerekend
Directe lasten	7.3	afval	3.495.767	100%	3.495.767
Toezicht Boa's	7.4	milieubeheer	15.559	100%	15.559
Inkomsten	7.3	afval	-930.307	100%	-930.307
Netto kosten					2.581.019
Toe te rekenen kosten:					
Overhead: opslag uurtarief (incl Boa's)	7.3	afval	15.548 uur	100%	501.611
Compensabele BTW	7.3	afval	594.130	100%	594.130
Kwijtschelding	6.3	inkomensregelingen	91.000	100%	91.000
Totale kosten					3.767.760
Opbrengst heffing	7.3	afval			-3.767.760
Totale lasten - baten					0
Dekkingspercentage					100,0%

Verordening:

Marktgelden/standplaatsen

Omschrijving	taakveld	omschrijving (sub)taakveld	basis	toe te rekenen	toegerekend
Directe lasten	3.3	markten en standpl.	55.791	100%	55.791
Inkomsten	3.3	markten en standpl.	-2.500	100%	-2.500
Netto kosten					53.291
Toe te rekenen kosten:					
Overhead: opslag uurtarief	3.3	markten en standpl.	100 uur	100%	5.349
Compensabele BTW	3.3	markten en standpl.	55.791	21%	11.716
Kwijtschelding			n.v.t.		
Totale kosten					70.356
Opbrengst heffing	3,3	markten en standpl.	-36.001		-36.001
Totale lasten - baten					34.355
Dekkingspercentage					51,2%

Verordening:**Lijkbezorgingsrecht**

Omschrijving	taakveld	omschrijving (sub)taakveld	basis	toe te rekenen	toegerekend
Directe lasten	7.5	begraafplaatsen	58.661	100%	58.661
Inkomsten			0	100%	0
Netto kosten					58.661
Toe te rekenen kosten:					
Overhead: opslag uurtarief	7.5	begraafplaatsen	421 uur	100%	11.262
Compensabele BTW	7.5	begraafplaatsen	44.793	21%	9.407
Kwijtschelding			n.v.t.		0
Totale kosten					79.329
Opbrengst heffing	7.5	begraafplaatsen			-71.379
Totale lasten - baten					7.950
Dekkingspercentage					90,0%

Verordening:**Legesverordening, titel 1 en 3: burgerzaken en overige**

Omschrijving	taakveld	omschrijving (sub)taakveld	basis	toe te rekenen	toegerekend
Directe lasten	0.20	burgerzaken TPZ	748.950	100%	748.950
Inkomsten			0	100%	0
Netto kosten					748.950
Toe te rekenen kosten:					
Overhead: opslag uurtarief	0.20	burgerzaken TPZ	10.632 uur	100%	568.706
Compensabele BTW	0.20	burgerzaken TPZ	61.228	21%	12.858
Kwijtschelding			n.v.t.		0
Totale kosten					1.330.514
Opbrengst heffing	0.20	burgerzaken TPZ			-945.297
Totale lasten - baten					385.217
Dekkingspercentage					71,0%

Verordening:**Legesverordening, titel 2, omgevingsvergunningen**

Omschrijving	taakveld	omschrijving (sub)taakveld	basis	toe te rekenen	toegerekend
Directe lasten	8.3	Wonen en bouwen	694.106	100%	694.106
Inkomsten			0	100%	0
Netto kosten					694.106

Toe te rekenen kosten:					
Overhead: opslag uurtarief	8.3	Wonen en bouwen	14.020 uur	100%	749.930
Compensabele BTW	8.3	Wonen en bouwen	124.106	21%	26.062
Kwijtschelding			n.v.t.		0
Totale kosten					1.470.098
Opbrengst heffing	8.3	Wonen en bouwen			-768.000
Totale lasten - baten					702.098
Dekkingspercentage					52,2%

Lokale lastendruk in vergelijking met het regionale en landelijke beeld

De lokale lasten worden jaarlijks zowel door de provincie als door het Centrum voor Onderzoek van de economie van de lagere Overheden (COELO) in beeld gebracht.

De cijfers over 2016 leveren een goede vergelijking op van de lastendruk in onze gemeente ten opzichte van het regionale en landelijke beeld. Volgens de COELO (landelijk) staat de gemeente Overbetuwe op nummer 40 van de 396 (van laag naar hoog). De gemeente behoort hiermee tot de 10% van goedkoopste gemeenten van Nederland.

Belastingdruk per object en inwoner op basis van de werkelijke opbrengsten van de afgelopen belastingjaren:

	2011	2012	2013	2014	2015
Opbrengst per object	€ 621,65	€ 623,79	€ 632,00	€ 639,72	€ 639,80
Opbrengst per inwoner	€ 292,27	€ 296,42	€ 296,86	€ 300,70	€ 299,08

De gevolgen voor 2017

De gewijzigde tarieven leiden voor woningen tot een daling van gemiddeld € 32 per woning, dit is ten opzichte van 2016 een daling van het lastenniveau met 5%. Uitgaande van de tariefsdaling van € 40 voor rioolheffing én een gelijke tariefontwikkeling in alle gemeenten voor de overige belastingen in 2017 wordt de rangorde nog gunstiger en wel als volgt:

- voor Gelderland stijgen we waarschijnlijk naar de 4e plaats van goedkoopste gemeenten
- en voor geheel Nederland naar de 15e

De belangrijkste belastingtarieven 2016 en 2017

Soort belasting	Nadere aanduiding	Tarief 2016	Voorstel2017*)	Toename
Onroerende-zaakbelastingen				
Eigenaar woning	Percentage van de waarde	0,1122%	0,1139	1,5%
Eigenaar niet-woning	Percentage van de waarde	0,1419%	0,1440	1,5%
Gebruiker niet-woning	Percentage van de waarde	0,1147%	0,1164	1,5%
Totaal niet-woning	Percentage van de waarde	0,2566%	0,2604%	1,5%
Afvalstoffenheffing en Reinigingsrechten				
Diftar	Vast bedrag	€ 121,82	€ 121,82	geen
GFT container 80 liter	Tarief per lediging	€ 1,69	€ 0,00	-100%
GFT container 140 liter	Tarief per lediging	€ 2,45	€ 0,00	-100%
GFT container 180 liter	Tarief per lediging	€ 2,97	€ 0,00	-100%
GFT container 240 liter	Tarief per lediging	n.v.t.	€ 0,00	-100%
Rest container 140 liter	Tarief per lediging	€ 3,61	€ 6,34	75,7%
Rest container 240 liter	Tarief per lediging	€ 5,48	€ 9,66	76,3%

Soort belasting	Nadere aanduiding	Tarief 2016	Voorstel2017*)	Toename
Ondergrondse container (rest)	Tarief per aanbidding	€ 1,55	€ 2,72	75,7%
Rioolheffing				
Woningen	Waterverbruik tot 500 m3	€ 158,15	€ 118,15	-25,3%
Niet-woningen	Waterverbruik tot 500 m3	€ 158,15	€ 118,15	-25,3%
Hondenbelasting	De eerste hond	€ 54,60	€ 54,60	geen
	De tweede hond	€ 81,90	€ 81,90	geen
	Buitengebied	50%	50%	geen

*) In het voorgestelde OZB- tarief 2017 is uitgegaan van een gelijke WOZ-waarde.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Beleidskader

Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, Kwijtscheldingsregeling gemeente Overbetuwe 2016.

Algemeen

Net als in voorgaande jaren worden de maximale mogelijkheden tot het verlenen van kwijtschelding benut. Kwijtschelding is mogelijk voor de OZB, het vaste bedrag van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Of kwijtschelding wordt verleend hangt af van de betalingscapaciteit van belastingsschuldigen. Bij de bepaling daarvan houden wij rekening met 100% van de kosten van levensonderhoud zoals die normatief zijn opgenomen in de landelijke richtlijnen voor het kwijtscheldingsbeleid.

Sinds 1 januari 2016 wordt ook van de mogelijkheid gebruik gemaakt om natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen en geen personeel in dienst hebben voor kwijtschelding van de privé-aanslag in aanmerking te laten komen.

Kwijtscheldingsaanvragen

Voor degenen die eerder ook al kwijtschelding hebben gekregen maken we, met verleende toestemming van de belastingsschuldigen, gebruik van een procedure voor automatische toetsing voor kwijtschelding door het Inlichtingenbureau. Dit heeft er toe geleid dat in 2016 zo'n 430 belastingsschuldigen geen verzoek om kwijtschelding hoefden in te dienen.

In 2016 zijn er, naast de automatische kwijtschelding, nog ongeveer 385 kwijtscheldingsaanvragen ingediend. Van deze aanvragen zijn er ongeveer 325 geheel of gedeeltelijk gehonoreerd. Wij streven ernaar om de kwijtscheldingsverzoeken binnen 5 maanden af te handelen. In de begroting 2017 is voor de te verlenen kwijtschelding € 179.000 geraamd. Dit bedrag is gebaseerd op ongeveer 755 te honoreren aanvragen.

II. Weerstandsvermogen

Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in:

- enerzijds de financiële risico's die de gemeente loopt en
- anderzijds de financiële buffer die de gemeente achter de hand heeft om deze risico's op te vangen. Dit laatste wordt ook wel de weerstandscapaciteit genoemd.

Weerstandsvermogen = de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit.

Risico's zijn gebeurtenissen:

- waarvan niet zeker is dat deze gaan plaatsvinden en
- waarvan de kosten nagenoeg niet zijn in te schatten.

Deze risico's moeten worden vermeld in deze paragraaf.

Voorbeelden: bodemvervuiling, juridische procedures, financiële gevolgen decentralisaties, etc.

Het is op basis van de begrotingsvoorschriften niet toegestaan om hiervoor een financiële voorzieningen te treffen. Dat mag alleen voor:

- gebeurtenissen die zeker gaan plaatsvinden en waarvan de financiële consequenties redelijk zijn in te schatten.

Voorbeelden: voorziening groot-onderhoud gebouwen, verwachte tekorten grondexploitatie o.b.v. actuele exploitatieberekeningen, e.d.

Weerstandscapaciteit: bestaat uit middelen en mogelijkheden om financiële risico's op te vangen.

Daarbij kan worden gedacht aan reserves, onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.

Voor een gezonde financiële positie van de gemeente is het van belang dat de financiële risico's goed in beeld zijn en er voldoende financiële buffers zijn om die risico's op te vangen.

Voor een zuivere bepaling van het weerstandsvermogen wordt er in deze paragraaf onderscheid gemaakt in:

- **eenmalig weerstandsvermogen**:
de verhouding tussen incidentele financiële risico's en eenmalige weerstandscapaciteit
- **structureel weerstandsvermogen**:
de verhouding tussen risico's met structurele financiële gevolgen en structurele weerstandscapaciteit

Paragraaf in één Oogopslag

Hieronder een zeer beknopte samenvatting van deze paragraaf, zodat u in één oogopslag kennis kunt nemen van de hoofdlijnen en belangrijkste conclusies.

I. Eenmalig weerstandsvermogen

Verhouding tussen:

- eenmalige risico's € 7,4 miljoen
- eenmalige weerstandscapaciteit (voornamelijk AR) € 6,9 miljoen

Uitgedrukt in een percentage: 93%.

Het eenmalige weerstandsvermogen kwalificeren wij als: redelijk goed

II. Structureel weerstandsvermogen

Verhouding tussen:

- structurele risico's pm (niet gekwantificeerd)
- structurele weerstandscapaciteit € 1,4 miljoen

Het structurele weerstandsvermogen ontwikkelt zich positief en kwalificeren wij als: **goed**

III. Overbetuwe scoort voldoende op vier van de vijf financiële kengetallen; alleen het kengetal solvabiliteit scoort matig (maar was vorig jaar nog onvoldoende).

Incidenteel weerstandsvermogen

2.1 Incidentele financiële risico's

A. Grote projecten, niet zijnde specifiek (alleen) grondexploitatie

De gemeente heeft de volgende grote projecten in voorbereiding (niet specifiek / niet alleen grondexploitaties):

- Spoorzone/Ontsluiting Heinz
- Elst Centrum
- Ontsluiting Park 15
- Nieuwe Aamsestraat (voorheen Intratuin)
- Land van Tap
- Schil Zetten Hemmen
- De Danenberg
- MFC Valburg

Uit onderstaande beschrijving blijkt dat voor nagenoeg alle eenmalige risico's van deze projecten voorzieningen zijn gevormd en/of de risico's inmiddels op andere wijze voldoende zijn gedekt.

Spoorzone/Ontsluiting Heinz

Het project Spoorzone omvat de volgende onderdelen:

- de eerste fase van het 3e spoor vanuit Tiel en benodigde perronaanpassingen- en toegangen
- de auto-onderdoorgang voor hulpdiensten, bus- en autoverkeer
- de fietsonderdoorgang en
- nieuwe fietsenstallingen

De realisatie van het spoor en de perronaanpassingen is uitgevoerd in opdracht van de Stadsregio Arnhem Nijmegen en is begin 2015 opgeleverd. De gemeente Overbetuwe is opdrachtgever naar ProRail voor de auto- en fietsonderdoorgang en fietsenstallingen. Als gevolg van de auto-onderdoorgang heeft het bedrijf H.J. Heinz een nieuwe ontsluiting aan de zuidzijde van het perceel gekregen zodat vrachtverkeer niet meer door het centrum rijdt. Deze zuidelijke ontsluiting (TEOstraat) op de Olympiasingel is in april 2015 opgeleverd en is door H.J. Heinz in gebruik genomen. Ook de fietsenstallingen zijn gerealiseerd.

De resultaten van de aanbesteding passen (ruim) binnen de hiervoor beschikbare budgetten (bestemmingsreserve Spoorzone). Voor het vooralsnog positieve prognoseresultaat van het project Spoorzone dient echter wel rekening te worden gehouden met mogelijke bijstellingen van (enkele) subsidies omdat deze procentueel zijn gekoppeld aan de uiteindelijk gerealiseerde kosten. Gelet op het bovenstaande is in deze paragraaf voor dit project geen afzonderlijk financieel risico opgenomen.

Elst Centrum

Voor dit plan is via het PNL in totaal een bedrag van € 4,5 miljoen beschikbaar gesteld. De eerder ontstane overschrijdingen (bodemverontreiniging) worden gecompenseerd door inmiddels gerealiseerde aanbestedingsvoordelen. De verwachting is dat het plan binnen de beschikbare middelen kan worden uitgevoerd. Er is geen afzonderlijk financieel risico meer opgenomen.

Ontsluiting Park 15

Overbetuwe draagt in financiële zin bij aan een goede verkeerskundige ontsluiting van Park 15. Om dit goed te regelen, is een bestemmingsreserve afslag 38 gevormd ter grootte van € 4,5 miljoen. Inmiddels is met de ontwikkelaar een Addendum op de Samenwerkingsovereenkomst gesloten. Hierin zijn afspraken gemaakt over zakelijke zekerheden en over het innen van de plankosten. Hiermee zijn de risico's voor de gemeente sterk verminderd en wordt er geen afzonderlijke risicopost opgenomen in deze paragraaf.

Nieuwe Aamsestraat (voorheen Intratuin)

Intratuin heeft in maart 2012 een nieuw tuincentrum geopend nabij de afslag van de A325, tegenover de huidige locatie. In de vastgestelde exploitatieovereenkomst is afgesproken dat de gemeente zorg draagt voor de aanleg van een rotonde. Die rotonde regelt onder andere de verkeersafwikkeling van en naar het nieuwe tuincentrum. Bij de visieontwikkeling Elst Zuidoost is besloten tot reconstructie van de Nieuwe Aamsestraat tussen de afslag A325 en Pascalweg voor een toekomst vaste inrichting en bereikbaarheid Elst Zuidoost; de aansluiting Intratuin is hierin meegenomen. De kosten hiervan bedragen (na aftrek van subsidies en bijdragen) ca. 500.000 en zijn in 2015 ten laste gebracht van de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen. Met de initiatiefnemer dient de afrekening nog plaats te vinden.

Op basis van de beschikbare informatie is er geen risico voor dit project meer aanwezig.

Land van Tap

In het voorjaar 2015 is door de gemeente het "Land van Tap" aangekocht. Deze grond wordt tot begin 2018 beschikbaar gesteld voor tijdelijke parkeervoorzieningen. Thans wordt de herontwikkeling van deze grond na 2018 opgepakt. Naast gebruik van de gronden voor bouwontwikkeling zal mogelijk een deel gebruikt worden als permanente parkeervoorziening. Op dit moment is er nog geen inzicht in het ontwikkelprogramma en de daarbij behorende grondwaarde. Hierbij is het risico aanwezig dat een deel van de gronden afgewaardeerd moet worden, gelet op mogelijk een deels maatschappelijke bestemming.

Schil Zetten Hemmen

Als onderdeel van een landschappelijke bufferzone met daarbij de realisatie van een algemene begraafplaats in Zetten is in de kadernota en deze begroting voor dit project een taakstellend budget van € 350.000 opgenomen (jaarschijf 2017 PNL). De kosten voor dit project waren geraamd op € 751.000 (B&W-besluit 15bw000541). In de komende periode wordt het project verder uitgewerkt en wordt bezien of het project haalbaar is binnen het beperkte taakstellende budget (bijstellen ambities of indien niet haalbaar, voorstel aan de raad voor aanvullend budget).

De Danenberg

Voor de ontwikkeling van landschapspark de Danenberg wordt een voorlopig ontwerp gemaakt. Daarnaast worden ook de overeengekomen privaatrechtelijke afspraken geactualiseerd. Deze kunnen financiële consequenties hebben.

MFC Valburg

Er is overeenstemming bereikt over de verwerving van de benodigde grond voor het MFC. De voorbereidingen kunnen worden getroffen voor het doorlopen van de bestemmingsplanprocedure. Het risico is aanwezig dat de bestemmingsplanprocedure vertraging oploopt en daardoor extra kosten met zich brengt, maar vooralsnog is uitgangspunt dat in 2017 gestart wordt met de realisatie van het MFC en in 2018 opgeleverd.

B. Grondexploitatie algemeen

Risicoanalyse

Voor de grondcomplexen is opnieuw een gewogen risicoanalyse opgesteld. De gewogen risicobedragen per 1-1-2016 van de actieve en passieve (in exploitatie en nog in exploitatie te nemen) complexen over de periode 2016-2023 bedragen in totaal afgerond **€ 1,9 miljoen**. Tijdens het

boekjaar vindt monitoring plaats van alle gewogen risicoanalyses uit het oogpunt van risicobeheersing en planoptimalisatie. Per 1-1-2017 zal deze risicoanalyse worden geactualiseerd.
Vennootschapsbelasting (VpB)

Per 1 januari 2016 zijn de gemeenten vennootschapsbelastingplichtig over o.a. de grondexploitatie-activiteiten. De financiële consequenties die de invoering van deze wetswijziging met zich zal brengen worden momenteel inzichtelijk gemaakt.

Zie verder de toelichting bij het onderdeel structurele financiële risico's.

Ruimtelijke initiatieven en passieve grondcomplexen

De gemeente faciliteert een aantal ruimtelijke initiatieven en passieve grondcomplexen die voor de door rekening van derden worden uitgevoerd. Het onderscheid hierbij is dat bij passieve grondcomplexen er een overdracht van nieuwe openbare ruimte naar de gemeente plaats vindt en ruimtelijke initiatieven niet.

Het uitgangspunt bij de projecten is dat de gemeentelijke kosten bij de initiatiefnemer worden verhaald. Hiervoor worden zekerheden in de vorm van een bankgarantie of concerngarantie gevraagd. Voor het aandeel in de niet verhaalbare kosten wordt jaarlijks een voorziening gevormd.

C. Overige grote projecten/risicoposten

Bij dit onderdeel hebben wij de nieuwe projecten buiten beschouwing gelaten, waarover de gemeente geheel zelf kan beslissen en waarvoor zo nodig aanvullende dekkingsmiddelen kunnen worden vrijgemaakt via het Programma Nieuwe Lasten.

Huisvesting statushouders

In het bestuursakkoord "Verhoogde Asielinstroom" (november 2015) is een financiële verrekensystematiek afgesproken. Dit systeem houdt in dat gemeenten die niet aan de wettelijke huisvestingstaakstelling voldoen, een nadelig financieel gevolg zullen ondervinden. Het rijk stelt hierbij voor om bij de gemeenten, die niet aan de taakstelling voldoen, de kosten in rekening te brengen die het COA maakt doordat een vergunninghouder langer in een AZC verblijft. In het bestuursakkoord is afgesproken dat dit systeem op 1 juli 2016 in werking zou treden. Dat is echter niet gelukt. Aan de landelijke regietafel is afgesproken dat er vanaf 1 juli gemonitord wordt welke gemeenten achterstanden oplopen. De kans bestaat, dat Overbetuwe de taakstelling 2016 niet haalt.

Het Rijk is bezig met het ontwerpen van een regeling die uitgaat van een financiële prikkel (het bedrag -aan huisvestingskosten dat het verblijf van een vergunninghouder per maand kost in een AZC) . Het kan om een bedrag van ca. € 1.850 euro per maand per statushouder gaan. De financiële prikkel of "boete" gaat onderdeel uitmaken van de interventieladder interbestuurlijk toezicht (niveau 4 die door provincies wordt gehanteerd bij het uitvoeren van hun Interbestuurlijk toezicht). Om gemeenten een "boete" op te leggen dient wel sprake te zijn van verwijtbaar gedrag. Om deze regeling in werking te kunnen laten treden is een wettelijke grondslag nodig. Deze is nog niet beschikbaar.

We melden dit risico omdat op dit moment niet duidelijk is of gemeente Overbetuwe verwijtbaar handelt (dan wel na laat).

Om tijdelijke huisvesting mogelijk te maken kan een incidentele bijdrage van de gemeente in de investeringskosten noodzakelijk zijn om een tekort in de exploitatielasten op te vangen. Het lijkt niet mogelijk om tijdelijke woningen binnen de wettelijke termijn van 10 jaar kostendekkend te exploiteren. Indien dit noodzakelijk is wordt een voorstel aan de raad voorgelegd.

Er is op dit moment echter nog te veel onduidelijk om een financieel risico te kunnen kwantificeren.

Verkabeling hoogspanning (woningen onder hoogspanningsmasten)

Het gemeentelijke aandeel in de kosten van het project "verkabeling hoogspanning" zijn nog steeds onzeker. De diverse partijen zijn daarover nog in onderhandeling.

Het financiële risico dat de gemeente loopt is op dit moment niet goed onderbouwd te kwantificeren.

Garantieverplichtingen

	x € 1 miljoen
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	44,6
Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)	151,5
Stichting Waarborgfonds Sport (SWS)	0,4
Particulieren (voormalige gemeentegaranties)	15,6
Overige garanties en borgstellingen	5,1
Totaal	217,2

Het totaalbedrag aan garanties is ten opzichte van de laatst opgestelde paragraaf (bij de jaarstukken 2015) afgenomen met afgerond € 11 miljoen, voornamelijk door afname van het totaalbedrag van

garanties Waarborgfonds Eigen Woningen (verlaging gemeentelijk garantie-aandeel in openstaande hypotheek die tot 1-1-2011 door banken e.d. zijn verstrekt met Nat. Hypotheek Garantie). Het overgrote deel van de garanties heeft betrekking op garanties voor eigen woningen. Voor garanties vanaf 1-1-2011 loopt de gemeente hiervoor geen concreet risico meer. Dat geldt ook voor de garanties aan particulieren, waarvoor het risico in het verleden is afgekocht. Voor de overige garanties loopt de gemeente een secundair of tertiair risico. Dat betekent dat de gemeente pas in tweede of in derde instantie wordt aangesproken. Het is nog steeds verantwoord er vanuit te gaan dat er in de voor ons liggende jaren geen substantieel beroep zal worden gedaan op de door de gemeente verstrekte garanties of afgegeven achtervang.

Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland/Presikhaaf Bedrijven

In het tweede kwartaal van 2015 hebben alle deelnemende gemeenten in Presikhaaf Bedrijven (PHB) ingestemd met de adviezen uit het onderzoek 'Regionale samenwerking Participatiewet en toekomst PHB' om PHB modulair af te bouwen en gezamenlijk een structuur op te bouwen in het kader van de Participatiewet. De verdere uitwerking hiervan vindt plaats in 2016. De te nemen maatregelen brengen frictiekosten met zich mee als gevolg van personeelsreductie, huisvestingskosten en boekwaardeverlies. Het tijdig doorvoeren van de genoemde maatregelen kan vanaf 2018 een positief effect ten opzichte van de begroting van 2015 hebben van in totaal circa € 7,5 miljoen.

Momenteel is PHB in gesprek met een partij over een alternatieve oplossing, te weten een integrale overdracht van alle bedrijfsactiviteiten en activa van het hele bedrijf per 1 januari 2017. Dit betekent dat de verantwoordelijkheid voor de exploitatie van PHB en het daaraan gekoppelde risico in zijn geheel wordt overgenomen van de gemeenten. De gemeenten blijven in dit scenario binnen de GR werkgever van de SW-ers, en daarmee verantwoordelijk voor het verloningsresultaat. Dit is uitgewerkt in een business case. Besluitvorming zal plaatsvinden tijdens de AB-vergadering van PHB van 5 oktober 2016. Deze transitie zal gepaard gaan met o.a. omvangrijke frictiekosten.

Door het ontbreken van enig weerstandsvermogen bij PHB komen de tekorten voor rekening van de deelnemende gemeenten. In de begroting 2017 is hierop al geanticipeerd door een structurele gemeentelijke bijdrage aan PHB op te nemen van € 420.000 (conform de Kadernota 2016). De gemeente Overbetuwe is verantwoordelijk voor de dekking van ca. 6,9% van het exploitatietekort. Voornoemd bedrag is een gemiddeld bedrag voor de periode 2016 t/m 2019. Jaarlijks zal in de tussentijdse rapportages op basis van actuele gegevens afstemming plaatsvinden met de werkelijke bijdragen aan PHB. We hebben geen afzonderlijk risico opgenomen in deze paragraaf.

Brandbestrijding en hulpverlening bij rampen

In het geval van incidenten op "rampschaal" kan de gemeente worden geconfronteerd met flinke financiële aanspraken. Daarbij moet worden gedacht aan herstelwerkzaamheden, opvang, begeleiding en compensatie van schade.

Eventuele kosten kunnen in eerste instantie worden opgevangen met de algemene post van € 5 miljoen (zie totaaloverzicht).

Juridische procedures ruimtelijke plannen e.d.

De mogelijkheid bestaat dat aan de algemene reserve middelen moeten worden onttrokken om één of meerdere langslpende (ruimtelijke) kwesties voor de gemeente tot een goed eind te kunnen brengen. Hiervoor nemen wij een risicobedrag op van **€ 0,5 miljoen**.

Opvang rekeningstekorten

De gemeente heeft geen afzonderlijke bestemmingsreserve om eventuele rekeningstekorten op te vangen. Ook kan het zijn dat er zich bij de grote projecten in de toekomst toch nog onverwachte aanvullende tekorten voordoen, ondanks de getroffen voorzieningen en ingeschatte risico's in deze paragraaf. In de lijn van voorgaande jaren wordt voor bovenstaande risico's één algemene post opgenomen van **€ 5 miljoen**.

Recapitulatie incidentele financiële risico's

	x € 1 miljoen
A. Grote projecten, niet zijnde specifiek (alleen) grondexploitatie	-, -
B. Grondexploitatie algemeen (gewogen risicoanalyse)	1,9
C. Overige eenmalige risico's	
Juridische procedures	0,5
Algemene stelpost rekeningstekort, e.d.	5,0

Totaal eenmalige financiële risico's	€ 7,4
--------------------------------------	-------

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in eenmalige risico's t.o.v. de vorige paragraaf waarin de risico's al verder waren teruggebracht.

3.2 Omvang incidentele weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de beschikbare weerstandscapaciteit weergegeven in drie in de tijd opeenvolgende P&C-documenten.

Ontwikkeling weerstandscapaciteit september 2015 /september 2016 (x € 1.000)			
	Begroting 2016 (sept. 2015)	Jaarrekening 2015 (mrt. 2016)	Begroting 2017 (sept. 2016)
Incidentele weerstandscapaciteit			
A. Algemene reserve			
- Raming per 1-1-2016 in die begroting	2.122	3.667	6.940
- Werkelijke saldo 1-1-2016 (=31-12-2015)			
- Verwacht saldo per 1-1-2017	pm	pm	pm
B. Stille reserves			
Totale incidentele weerstandscapaciteit	2.122	3.667	6.940

Toelichting op de berekening van de **incidentele weerstandscapaciteit** en de algemene reserve

A. Algemene reserve

Bij de berekening van de omvang van de algemene reserve wordt, zoals ook toegelicht voorgaande begrotingen, geen rekening meer wordt gehouden met toekomstige toevoegingen aan die reserve. Dit is mede op advies van de accountant.

De algemene reserve ontwikkelt zich zeer positief. Dit hebben wij reeds toegelicht in de uiteenzetting van de financiële positie voorin de begroting en wij verwijzen u naar die toelichting.

B. Stille reserves

Door de accountant zijn enkele jaren geleden opmerkingen gemaakt over de stille reserves. Volgens de accountant kan het bedrag aan stille reserves pas worden geëffectueerd bij realisatie van een aantal besluiten c.q. acties die niet direct tot een financieel resultaat leiden (bijv. aandelenverkoop BNG). De directe vrije beschikking van deze posten is dus onzeker. Met ingang de jaarstukken 2014 is geen bedrag meer opgenomen, maar zijn de stille reserves pm geraamd.

3.3 Conclusie incidentele weerstandsvermogen

In de afgelopen tijd zijn er belangrijke stappen gezet op het pad naar een stabiele financiële situatie. Al eerder bleek dat uit de geschetste positieve ontwikkeling van het meerjarenperspectief en ook uit de volgende paragraaf zal dit blijken bij de verbetering van het structurele weerstandsvermogen.

Deze positieve ontwikkeling doet zich ook voor bij het incidentele weerstandsvermogen.

In de begroting 2016 werd het incidentele weerstandsvermogen (percentage toen slechts 28%) nog gekwalificeerd als: nog niet voldoende en reden tot waakzaamheid en terughoudendheid.

Uit de actuele paragraaf bij deze begroting 2017 is op te maken dat de verhouding tussen de gekwantificeerde eenmalige financiële risico's van € 7,4 miljoen en de incidentele weerstandscapaciteit van € 6,9 miljoen aanzienlijk is verbeterd en nu **93%** bedraagt.

Het eenmalige weerstandsvermogen kwalificeren wij dan ook als: **redelijk goed**.

Indien de ingezette positieve ontwikkelingen zich doorzetten (o.a. stand AR begin 2018 naar afgerond € 12 miljoen) kan de kwalificatie in de Kadernota 2008 wellicht naar "zeer goed".

Structureel weerstandsvermogen

Zoals toegelicht in de paragraaf in eerdere P&C-stukken hebben we al een aantal structurele risico's stapsgewijs bewust beperkt. De acties tot het terugbrengen van de structurele risico's zullen wij hier niet opnieuw toelichten. Wel hebben dergelijke acties onze voortdurende aandacht en ondervinden wij hiervan de positieve effecten, hetgeen ook uit deze paragraaf blijkt.

4.2 Structurele risico's

Dit zijn risico's waaruit structurele financiële consequenties kunnen voortvloeien.

Hieronder beschrijven wij de belangrijkste structurele risico's.

De drie grote decentralisaties

In de begroting 2016 hebben wij een toelichting gegeven op de structurele risico's die kunnen

voortvloeien uit de decentralisatie van taken in het sociale domein, te weten: Jeugdzorg, Maatschappelijke Ondersteuning en Participatie. Voor de overgangsjaren 2015 en 2016 hadden we begrotingen opgesteld waarvan de omvang van het financieel risico's niet waren te kwantificeren. Ondanks de onzekerheden krijgen we wel steeds meer grip op het sociaal domein. Met de Monitor Sociaal Domein laten we per kwartaal de uitnutting van het budget voor het sociaal domein zien. Door deze monitoring krijgen we steeds meer mogelijkheden om bij te sturen in de taakuitvoering en de financiën in het sociale domein. De jaren 2015 en 2016 waren inregeljaren en de ervaring uit deze leerjaren gebruiken we om actief te sturen op een snellere aanlevering van facturen, waardoor de uitnutting van de budgetten en eventuele financiële risico's ook beter zijn te volgen. Daarnaast voeren we in het kader van relatiemanagement periodiek contractbesprekingen om de kwaliteit van de zorg te verbeteren, de zorg verder te kantelen en de zorgkosten te reduceren.

Verder zal de overstap naar de objectieve verdeelmodellen voor de bijdragen van het rijk aan gemeenten voor Overbetuwe positief uitpakken. De overgangsregeling voor de verdeelmodellen wordt over meerdere jaren uitgesmeerd, zodat de positieve gevolgen stapsgewijs ook in 2017 zullen doorwerken naar het totale 3D-budget. Deze stapsgewijze verhoging blijkt ook uit de in de meest recente circulaire opgenomen budgetten voor de periode 2017-2020.

Door deze ontwikkelingen is er sprake van meer financiële mogelijkheden om nadelen binnen het totale 3D-budget op te vangen en komt er ook stapsgewijs meer grip op het geheel. Toch blijven er financiële risico's die niet zijn te kwantificeren, zoals de zorgvraag van onze inwoners vooral in de jeugdzorg. De kosten voor deze zorgvraag zijn vooraf niet te goed te kwantificeren, maar we bewaken deze door contractuele afspraken met zorgaanbieders continu te monitoren. In deze financiële paragraaf volstaan wij met deze toelichting en nemen wij geen afzonderlijk structureel risico op voor dit onderdeel.

Samenwerking op diverse taakgebieden

Zuiver vanuit het financiële oogpunt bezien -dus los van inhoudelijke voordelen- heeft de al dan niet vrijwillige samenwerking met andere gemeenten in de afgelopen jaren nogal eens geleid tot financiële nadelen en verhoging van financiële risico's o.a. wegens niet door te belasten overheadkosten. Zoals ook geconcludeerd in voorgaande begrotingen, vloeien uit de diverse nieuwe samenwerkingsvormen eenmalige en structurele financiële consequenties en risico's voort.

Wat betreft de structurele risico's speelt ook nog het volgende. Gemeente Overbetuwe hanteert -in tegenstelling tot veel andere gemeenten- voor de eigen begroting al jaren de nullijn; dus geen verhogingen wegens areaaluitbreiding en prijsstijgingen. Op het moment dat taken uit handen gegeven worden aan samenwerkingsverbanden, e.d., bepaalt Overbetuwe niet meer zelfstandig de begrotingsrichtlijnen voor de betreffende onderdelen, maar worden deze bepaald door "de meerderheid". Min of meer hetzelfde geldt bij structurele uitbesteding van werkzaamheden, waarbij de gemeente gebonden is aan de prijs- en areaalaanpassingen op basis van gesloten contracten. Zoals u regelmatig heeft kunnen lezen, hechten wij zeer aan samenwerking met andere gemeenten en andere partners, maar stellen wij ons ook zeer kritisch op bij het aangaan van nieuwe samenwerkingsvormen en zeker ook wat betreft de financiële risico's die hieruit kunnen voortvloeien.

Invoering vennootschapsbelasting (VpB)

Vanaf 1-1-2016 vallen overheidsondernemingen in beginsel onder de VpB. Om de gevolgen in beeld te brengen, is een impactanalyse uitgevoerd. In de analyse zijn zoveel mogelijk activiteiten geclusterd. Uit deze analyse blijkt een mogelijke VpB-plichtig voor slechts enkele activiteiten, namelijk:

grondexploitatie en verstrekte geldleningen. Een afstemming van de voorlopige bevindingen met de belastingdienst moet nog plaatsvinden. Naar verwachting zal dat eind 2016 plaatsvinden.

Hoewel een aantal zaken is nog onduidelijk verwachten wij dat op basis van scenarioberekeningen de totale fiscale claim voor de grondexploitaties voor de komende jaren tussen de € 0 en € 500.000 (eenmalig) kan bedragen.

Voor de overige activiteiten die mogelijk onder de VpB zullen vallen (bijv. de verstrekte geldleningen) zullen de financiële gevolgen voor de gemeente relatief beperkt zijn en vormen dus geen groot structureel risico.

Structurele toerekening loonkosten en overhead aan grondexploitatie

Op basis van de begroting 2016 is een bedrag van afgerond € 640.000 loonkosten en overhead toegerekend aan grondexploitatie. Er is (vooralsnog) geen aanleiding om deze toerekening bij te stellen. Indien een deel hiervan niet meer structureel kan worden doorbelast in actieve grondexploitatie, zal tot dat niet toe te rekenen deel een structureel gat vallen in de begroting.

Grondexploitatie-activiteiten nemen steeds verder af. Aan de andere kant zijn er toerekeningsmogelijkheden aan overige projecten derden, subsidies e.d. die niet apart zijn begroot in

2017 (en 2016). Indien deze toerekeningsmogelijkheden aan die projecten zich daadwerkelijk voordoen, kan hiermee (een deel van) een eventueel nadeel op het onderdeel grondexploitatie worden opgevangen.

Eind 2016/begin 2017 worden de toerekeningmogelijkheden nader onderzocht en verder gestructureerd. Dan zal er ook meer zicht zijn op de financiële risico's op dit onderdeel.

Recapitulatie gekwantificeerde structurele financiële risico's

Samenvattend zijn er wel structurele financiële risico's, maar deze zijn niet zodanig hard of concreet dat deze ook te kwantificeren structurele risico's zijn. Dit is ook het gevolg van onze acties om financiële risico's zoveel mogelijk te beperken.

4.4 Structurele weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is de verwachte **structurele weerstandscapaciteit** in drie opeenvolgende momenten en P&C-documenten weergegeven.

Ontwikkeling structurele weerstandscapaciteit september 2015/2016 (x € 1.000)

	Begroting 2016 (sept. 2015)	Jaarrekening 2015 (mrt. 2016)	Begroting 2017 (sept. 2016)
a. Structureel overschot		872	872
b. Mogelijke aanvullende voordele heroverwegingen	pm	pm	1.340
c. Onbenutte belastingcapaciteit	pm	pm	pm
d. Post onvoorzien	54	54	54
Totale structurele weerstandscapaciteit	926	926	1.394

De begroting 2017 vertoont een flink structureel overschot. Zoals wij in de Kadernota 2017 hebben aangegeven is het noodzakelijk om dergelijke overschotten niet aan te wenden maar (grotendeels) in stand te houden als buffer voor eventuele structurele tegenvallers en om jaarlijks een flinke toevoeging te doen aan de algemene reserve. In die Kadernota heeft u op ons voorstel ook het uitgangspunt vastgesteld om te streven naar een gemiddeld in stand te houden begrotingsoverschot van € 1 miljoen per jaar, dit o.a. als buffer voor de opvang van structurele financiële risico's. Bij onderdeel "b" hebben wij bewust geen rekening gehouden met mogelijk hogere overschotten in toekomstige jaren en extra structurele ruimte van inkomstenverhogende maatregelen van aanvullende heroverwegingsoperaties, e.d.. In deze begroting en het meerjarenperspectief zijn namelijk al structurele voordelen ingeboekt die nog gerealiseerd moeten worden. Ook zijn de financiële mogelijkheden om verder te heroverwegen/te bezuinigen beperkt, omdat deze gemeente al vele jaren grotendeels de nullijn hanteert bij de samenstelling van de exploitatiebegroting.

Wat betreft de onbenutte belastingcapaciteit (c) nog even de volgende toelichting.

Zuiver theoretisch kunnen wij een bedrag aan onbenutte belastingcapaciteit opnemen van afgerond € 4,5 miljoen. Dit is de ruimte om de OZB-tarieven te verhogen volgens de normen die het rijk hanteert voor gemeenten in financiële problemen (artikel 12 gemeenten). Zoals wij ook al hebben opgemerkt in voorgaande begrotingen vormt de mogelijkheid tot een dergelijke extra belastingverhoging geen reële optie om structurele risico's op te vangen. Het is namelijk niet reëel om te veronderstellen dat deze gemeente de belastingen, e.d. op de korte termijn met tientallen procenten zal verhogen (naast de reguliere verhogingen van gemiddeld 1,5%).

In de kolom van het overzicht hierboven is de onbenutte belastingcapaciteit daarom pm geraamd.

4.5 Het structurele weerstandsvermogen en de eindconclusie

Het structurele weerstandsvermogen is, zoals reeds vermeld in de inleiding: de verhouding tussen structurele risico's en structurele weerstandscapaciteit.

In de jaarstukken 2015 en de Kadernota 2017 hebben wij het structurele weerstandsvermogen nog gekwalificeerd als redelijk goed. Op basis van de toenemende positieve ontwikkelingen in de begroting 2017 en het bijbehorende meerjarenperspectief t.o.v. eerdere P&C-stukken (begroting 2016 en Kadernota 2017) en het feit dat wij steeds meer grip op risico's krijgen, hebben wij het structurele weerstandsvermogen nu gekwalificeerd als: goed.

Dit wil uiteraard niet zeggen dat we nu achterover kunnen leunen; we blijven actief om deze goede positie te handhaven en waar mogelijk te versterken.

De verplichte financiële kengetallen

Op grond van artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), zijn met ingang van de begroting 2016 de volgende kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen:

1. a. Netto schuld quote
b. Netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. Solvabiliteitsratio
3. Structurele exploitatieruimte
4. Grondexploitatie
5. Belastingcapaciteit

De kengetallen maken het gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente. Hieronder wordt allereerst vermeld wat de betekenis is van de diverse kengetallen. Vervolgens zijn uitkomsten van de kengetallen verzameld in een tabel. In deze tabel is niet alleen het betreffende kengetal voor het begrotingsjaar 2017 opgenomen, maar ook die van de twee daaraan vooraf gaande jaren (op basis van begroting 2016 en jaarverslag 2015). Bij de beoordeling van de financiële positie is het immers ook relevant om inzicht te hebben hoe de kengetallen zich ontwikkelen ten opzichte van voorgaande jaren. Tenslotte worden conclusies getrokken.

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

3. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

4. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Begroting 2017	Verloop van de kengetallen		
Kengetallen:	Jaarverslag 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
1.a. Netto schuldquote	57%	75%	70%
1.b. Netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	59%	77%	72%
2. Solvabiliteitsratio	22%	18%	20%
3. Structurele exploitatieruimte	0,99%	1,72%	2,31%
4. Grondexploitatie	0,49%	-3,12%	1,98%
5. Belastingcapaciteit	91%	88%	83%

Conclusies en normen Provincie Gelderland

1a. Netto schuldquote

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Normen Provincie[1]:

Voldoende	Tot 100%
Matig	100% tot 130%
Onvoldoende	Hoger dan 130%

Overbetuwe 2017: **70%** en **72%** dus **voldoende**.

2. Solvabiliteitsratio

Normen Provincie:

Voldoende	50% en hoger
Matig	Tussen 30% en 50%
Onvoldoende	Kleiner dan 30%

Overbetuwe 2017: **20%** dus **onvoldoende**.

3. Structurele exploitatieruimte

Normen Provincie:

Voldoende	Structureel ratio hoger dan 0,6%
Matig	Structureel ratio tussen 0% en 0,6%
Onvoldoende	Structureel ratio kleiner dan 0%

Overbetuwe 2017: **2,31%** dus **voldoende**.

4. Grondexploitatie

Hiervoor heeft de Provincie geen normen. Het geringe positieve kengetal van Overbetuwe geeft aan dat de boekwaarden van grondexploitatie erg klein zijn in relatie tot de totale baten. Dit is dus een gunstige situatie en in de lijn van de overige kengetallen kan de kwalificatie zeker "voldoende" zijn.

5. Belastingcapaciteit

Gelet op de relatief zeer lage belastingdruk in onze gemeente en de ruimte in de belastingcapaciteit (mogelijkheden om OZB nog extra te verhogen) scoort Overbetuwe in de lijn van bovenvermelde kwalificaties ook zeker "voldoende". Zie ook toelichtingen elders in de begroting.

[1] In het door de Provincie Gelderland (en ook landelijk) gehanteerde systeem is "voldoende" dus de hoogst mogelijk score.

De **algemene conclusie** is dat gemiddeld over alle financiële kengetallen onze gemeente voldoende scoort en dat alleen de solvabiliteit een onvoldoende aangeeft. Dit wordt veroorzaakt door de tijdelijke lage stand van de algemene reserve. Zoals ook elders in deze Programmabegroting is vermeld zal de algemene reserve de komende jaren stapsgewijs verbeterde

III. Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de openbare ruimte bevinden zich veel zaken die eigendom van de gemeente zijn. Deze eigendommen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- infrastructuur: wegen, water en riolering
- voorzieningen: groen, verlichting, sportvelden, speelvoorzieningen
- gebouwen: scholen, sport- en welzijnsaccommodaties, huisvesting gemeente en brandweer

Al deze eigendommen, die ook wel kapitaalgoederen worden genoemd, moeten door de gemeente worden onderhouden. De door de gemeenteraad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden in deze paragraaf toegelicht.

Welke afspraken zijn over het onderhoud van de kapitaalgoederen gemaakt?

De gemeenteraad heeft beleids- en beheerplannen vastgesteld die de uitgangspunten bevatten voor dat onderhoud. Het kwaliteitsplan BOR is een goed instrument gebleken om daadwerkelijk de afgesproken kwaliteit in de praktijk te realiseren. Een aantal plannen moet worden herzien. In de plannen die op termijn ter vaststelling worden aangeboden wordt het kwaliteitsniveau concreter geformuleerd. Hierdoor is een betere afweging te maken.

Beleidsdocument	Datum vaststelling	Geplande actualisatie[1]
-----------------	--------------------	--------------------------

Beheerplan wegen 2014 - 2018	17-03-2015	2018
Gemeentelijk Rioleringsplan	20-08-2013	2017[2]
Beleidsplan Openbare Verlichting	30-05-2006	2016
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	onbekend
Nota Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	26-02-2008	nog onbekend
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris)	28-10-2008	nog onbekend

[1] Het jaartal geeft weer in welk jaar de actualisatie leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad.

[2] Zie ook de opmerkingen over de bekostigingssystematiek riolering in de paragraaf lokale lasten.

Kwaliteitsniveaus

In het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte is gewerkt met drie kwaliteitsniveaus te weten laag, basis en goed[3]. Deze kwaliteitsniveaus zijn in het hierna opgenomen overzicht uitgewerkt, zodat duidelijk wordt wat eronder wordt verstaan. (overigens wordt in de CROW –systematiek gewerkt met niveaus A+ tot en met D maar worden vanwege de leesbaarheid van deze paragraaf vertaald in onderstaande kwalificaties Laag, Basis en Hoog).

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet niet of niet-geheel aan de minimaal vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet voldoende aan de vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet ruimschoots aan de vereiste wettelijke voorschriften
Duurzaamheid (Vervangingstermijnen)	Door het lage onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed korter dan gebruikelijk	De levensduur is de gebruikelijke vervangingstermijn van het kapitaalgoed	Door het hoge onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed verlengd
Opbouw achterstallig onderhoud	Achterstallig onderhoud komt periodiek voor	Achterstallig onderhoud komt incidenteel voor	Achterstallig onderhoud komt niet voor
Milieu effecten	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in onvoldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in voldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in ruime mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan
Oordeel inwoners (schaal 1,0-10,0)	Score 1,0 - 5,5	Score 5,5 – 7,0	Score 7,1 – 10,0
Veiligheid (objectief)	Door de wijze van onderhoud bestaat een gerede kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat weinig kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat een zeer geringe kans op ongelukken
Gevoelswaarde inwoners (subjectief)	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als onveilig en onvoldoende leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als voldoende veilig en leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als zeer veilig en leefbaar
Klachten	De gemeente ontvangt veel klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt weinig klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt geen klachten over het kapitaalgoed
Claims	Grote kans op gegronde schadeclaims	Weinig kans op gegronde schadeclaims	Geen kans op gegronde schadeclaims

[3] In de overzichten is het kwaliteitsniveau “goed” gewijzigd in “hoog”.

In plannen vastgelegde kwaliteitsniveaus van het onderhoud

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Beheerplan Openbare Ruimte	14-12-2010	<i>Wegen</i> basisniveau <i>Groen</i> basis/hoog niveau Binnen bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: <i>Straatreiniging</i> Centra en bebouwde kom: hoog niveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau Openbare verlichting: basisniveau <i>Straatmeubilair</i> Binnen bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau
Beheerplan Wegen 2014 - 2018	17-03-2015	<i>Wegen</i> basisniveau
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	20-08-2013	De gemeente moet voldoen aan de gemeentelijke watertaken zoals beschreven in de Wet milieubeheer en de Wet op de waterhuishouding. Deze taken vormen de basis van het GRP 2013-2017. Uitgangspunten bij het opstellen van het GRP waren: · In stand houden van de huidige voorzieningen, waarbij wordt voldaan aan de wettelijke voorschriften. · Geen tariefsverhoging rioolheffing t/m 2016. O.a. door een herziening van de bekostigingssystematiek kan de rioolheffing voor 2016 worden verlaagd met 14 % en wordt voor 2017 geen tariefswijziging voorzien. In het eind 2017 vast te stellen GRP 2018-2022 zullen de tarieven opnieuw worden berekend en vastgesteld. Het na te streven kwaliteitsniveau kan worden bepaald op "basis". In het najaar van 2016 wordt gestart met de voorbereidingen voor de evaluatie van het GRP.
Beleidsplan Openbare verlichting	30-5-2006	Zowel voor de beheerskaders (masten, armaturen, etc.) als voor de beleidskaders (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, etc.) is in het plan vastgelegd dat het na te streven kwaliteitsniveau "basis" is. Er is gezamenlijk met Lingewaard een onderhoudsbestek opgesteld en aanbesteed. De planning voor een nieuw beleidsplan is najaar 2016.
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen gaat uit van wettelijke (veiligheids)voorschriften. Met behulp van inspecties wordt dit geborgd. Er is een grens aan de financiële ruimte voor het onderhoud en beheer. Met behulp van een meerjaren renovatieplan wordt wijk- en kerngericht gewerkt aan renovaties van speelruimte.
Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	26-2-2008	Het gaat hier om de gemeentelijke gebouwen voor welzijn en sport, de schoolgebouwen en de overige gebouwen (huisvesting bestuur en ambtenaren, brandweer, enz.). De basis onder de onderhoudsbegrotingen is gelegen in door derden opgestelde meerjarenonderhouds-planningen. In 2013 zijn er nieuwe meerjarige onderhoudsplannen gemaakt. Deze onderhoudsplannen worden in 2017 weer geactualiseerd. We gaan kritisch om met het onderhoud. Indien op basis van de meerjarenonderhoudsplannen vervanging noodzakelijk is, bekijken we eerst kritisch of vervanging daadwerkelijk nodig is. Incidenteel

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)
Beheerplan Openbare Ruimte	14-12-2010	<i>Wegen</i> basisniveau <i>Groen</i> basis/hoog niveau Binnen bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: <i>Straatreiniging</i> Centra en bebouwde kom: hoog niveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau Openbare verlichting: basisniveau <i>Straatmeubilair</i> Binnen bebouwde kom: basisniveau Buiten bebouwde kom: basisniveau Bedrijventerreinen: basisniveau
		komt achterstallig onderhoud voor. Wij gaan op een afgewogen manier met de financiële middelen om. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (voetbalvelden, veldmeubilair en sportinventaris)	28-10-2008	Bij de voetbalvelden bekijken we jaarlijks kritisch welk onderhoud daadwerkelijk nodig is. We hebben hiervoor geen meerjarenonderhouds-plannen gemaakt omdat in de uitvoeringsagenda als voornemen staat dat de onderhoudsbijdrage aan de voetbalverenigingen wordt geprivatiseerd. Dit zou betekenen dat alle voetbalverenigingen zelf verantwoordelijk worden voor het onderhoud en dat hiervoor geen bijdrage van de gemeente meer tegenover staat. De sportinventaris wordt jaarlijks gekeurd. Aan de hand van deze keuring bekijken we of vervanging nodig is of dat onderhoud voldoende is. Ook controleren we middels jaarlijkse inspecties het veldmeubilair. Aan de hand hiervan bekijken we welk veldmeubilair aan vervanging toe is. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".

Financiële consequenties

Voor klein onderhoud, investeringen en stortingen in voorzieningen voor groot onderhoud van al onze kapitaalgoederen is € 7,5 miljoen in de begroting 2017 opgenomen. Dat is ongeveer 7% van de totale begroting. In de volgende tabel staan de budgetten vermeld die voor het onderhoud beschikbaar zijn om het door de raad opgedragen kwaliteitsniveau waar te maken. Tevens wordt aangegeven of er naast deze budgetten onderhoudsvoorzieningen of bestemmingsreserve (BR) zijn gevormd, waaruit het groot onderhoud op de langere termijn kan worden bekostigd. In het geval dat "nvt" wordt vermeld, wordt daarmee bedoeld dat er geen onderhoudsvoorziening of bestemmingsreserve beschikbaar is. In dat geval zijn de onderhoudskosten geheel opgenomen in de exploitatiebegroting.

Omschrijving	Plan	Jaar vaststelling	Begroot 2017	Voorz. /BR beschikbaar	Voldoende omvang?
Wegbeheer	Beheerplan Wegen	2015	€ 2.855.458	neen	nvt
Straatverlichting	Beleidsplan Openbare Verlichting	2006	€ 326.500	neen	nvt
Straatreiniging	Beheerplan Openbare Ruimte	2010	€ 28.486	neen	nvt

Water	Waterplan gemeente Overbetuwe	nvt	€ 134.553	Maakt deel uit van GRP	Zie GRP
Schoolgebouwen	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties. Basis is het M.O.P. 2013	2008	€ 19.570	ja	ja
Openbaar groen	Beleidsplan Openbare Ruimte	2010	€ 1.408.048	neen	nvt
Speelvoorzieningen	Speelruimteplan	2012	€ 139.089	neen	nvt
Riolering	GRP 2013-2017	2013	€ 2.521.878-[1]	ja	ja
Gebouwen voor welzijn en sport	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2013	2008	€ 177.872	ja	ja
Gebouwen voor huisvesting bestuur en ambtelijk apparaat	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties Basis is het M.O.P. 2013	2008	€ 225.724	ja	ja
Totaal			€ 7.410.775		

[1] Excl. de onttrekking uit de voorziening.

In bovenstaande financiële gegevens zijn de bedragen uit de betreffende taakvelden verwerkt. Voor de gemeentelijke gebouwen zijn de ramingen voor onderhoudslasten uit het meerjarenonderhoudsplan op het overzicht vermeld. Op de taakvelden van de gemeentelijke gebouwen zijn namelijk ook overige niet onderhoudsgerelateerde exploitatielasten verwerkt.

IV. Financiering

Algemene ontwikkelingen

Beleidskader

Het financieerbeleid is vastgelegd in het Treasurystatuut gemeente Overbetuwe 2016.

De financieringsparagraaf is samen met het treasurystatuut voorgeschreven in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido).

1.1 Interne ontwikkelingen

De uitvoering van de treasuryfunctie vindt plaats op grond van de regelgeving zoals vastgelegd in het treasurystatuut. Door middel van het aantrekken van kasgeldleningen wordt optimaal gebruik gemaakt van de lage rente en door spreiding in de looptijden van langlopende geldleningen wordt het renterisico optimaal gespreid.

De geldstromen die voortkomen uit de grote projecten en de grondcomplexen bepalen in grote mate de omvang van de financieringsbehoefte.

1.2 Externe ontwikkelingen

De economische groei in de eurozone daalt naar verwachting in 2017 naar 1,5%. Voor 2016 wordt 1,6% verwacht. De Nederlandse economie groeit in 2017 naar verwachting met 1,6%. De prognose voor 2016 is 1,7%. De inflatie loopt in de eurozone licht op naar 1,3%. De toename van de inflatie in 2017 wordt voornamelijk veroorzaakt door oplopende energieprijzen.

De economische gevolgen van de Brexit zijn aanzienlijk. De Amerikaanse Citibank verwacht dat de Britse economie in 2017 nog maar 0,9% zal groeien in plaats van 2,1%. De gevolgen voor de bedrijvigheid in de eurozone zijn naar verwachting beduidend geringer. Kleine landen als Ierland en Nederland zullen wat sterker worden geraakt dan de grote landen.

De ECB zal een ruim monetair beleid blijven voeren. De centrale bank koopt tot maart 2017 maandelijks voor een bedrag van € 80 mld. aan staatsleningen en andere effecten op. Het depositotarief (waarvan de korte rente wordt afgeleid) wordt naar verwachting nog 0,1% verlaagd naar -0,5%. De overige officiële tarieven blijven onveranderd. Het ruime monetaire beleid ondersteunt de economische groei in het eurogebied. De lange rentetarieven zullen mede onder invloed van een hogere inflatie naar verwachting wat gaan oplopen naar circa 1%.

Leningen

2.1 Langlopende leningen

Op basis van de huidige beschikbare schattingen zal voor het begrotingsjaar 2017 de vaste geldleningenportefeuille groeien met € 6 miljoen tot afgerond € 68 miljoen.

Als de opbrengsten, voornamelijk uit grondverkoop, achterblijven bij de prognose zal er een groter beroep op de kapitaalmarkt gedaan moeten worden.

2.2 Rentekosten

In de kadernota 2017 zijn de nieuwe kaders gedefinieerd voor de berekening en toerekening van rente. Naast betere afstemming op de actuele marktrente zijn ook de onlangs vastgestelde wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording aanleiding geweest het rentebeleid te herzien. Hieronder de tien belangrijkste uitgangspunten die vanaf 2017 gelden:

1. Rente aan te trekken kortlopende leningen 0,5%.
2. Rente aan te trekken lang geld 2,5%.
3. De rekenrente over reserves en voorzieningen verlagen van 4,5 naar 2,5%.
4. Geen rente meer berekenen over de reserves met uitzondering van de bestemmingsreserves kapitaallasten en een drietal soortgelijke reserves.
5. De rentetoerekening over voorzieningen naar de exploitatie handhaven.
6. In de jaarstukken 2016 voor grondexploitatie het nieuw berekende rentepercentage van 2,5% hanteren en tevens in de begroting 2017.
7. a. In de begroting 2017 geen afzonderlijke stelpost meer opnemen (buiten de totale renteberekening) ter correctie van het verschil in rentekosten, veroorzaakt door o.a. verschillen tussen de werkelijke en de geraamde financieringsbehoefte.
b. Het saldo van de positieve correctie in de totale renteberekening verlagen van € 565.000 naar € 300.000.
8. De rente van nieuwe investeringen met ingang van 2017 te verlagen van 4,5 naar 2,5%.
9. Met ingang van 2017 (Kadernota en begroting 2017) de kapitaallasten van PNL-posten een jaarschijf later ramen dan het jaar waarin de investeringen worden geraamd (bijv. investering 2017, kapitaallasten volledig ramen m.i.v. jaarschijf 2018, etc.).
10. Met ingang van de begroting 2017 voor alle oude investeringen het uniforme nieuwe percentage van 2,5 toepassen. (voor nadere informatie over het renteonderzoek zie de kadernota 2017)

In de begroting 2017 wordt rekening gehouden met een totaal bedrag aan rentelasten van afgerond € **3,5 miljoen. De totale boekwaarde van de investeringen bedraagt per 1 januari 2017 € 137 miljoen.**

2.3 Mutaties in portefeuille opgenomen leningen

In onderstaande tabel treft u de verwachte ontwikkeling aan van de financierings- en beleggingspositie in 2017.

Mutaties in de leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming stand per 1-1-2017	62.100	3,14%
Nieuwe langlopende leningen	15.400	2,50%

Reguliere aflossingen	- 9.378	1,58%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.	
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.	
Raming stand per 31-12-2017	68.122	2,64%

Risicobeheer

De belangrijkste algemene financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn koersrisico's, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder wordt weergegeven in hoeverre deze risico's zich bij onze gemeente voordoen en hoe de gemeente deze risico's beheerst.

3.1 Koersrisico

De koersrisico's van de gemeente zijn beperkt omdat uitsluitend middelen kunnen worden uitgezet in *vastrentende waarden*, zoals deposito's en obligaties bij gerenommeerde banken en instellingen (conform treasurystatuut). Door afstemming van de looptijden op de liquiditeitenplanning kunnen deze in principe tot het einde van de looptijd worden aangehouden. Omdat onze gemeente geen overtollige liquiditeiten heeft, zullen uitzettingen niet tot nauwelijks voorkomen in 2017.

3.2 Renterisico

Voor korte en lange financiering gelden de Fido-normen kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide worden hierna toegelicht:

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de hoogte van het bedrag aan waarover renterisico mag worden gelopen. Hieronder vallen alle financieringen met een looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet voor het jaar 2017 bedraagt 8,5% van de exploitatiebegroting van de gemeente, is afgerond € 7,7 miljoen.

Kasgeldlimiet 2017 (bedragen x € 1.000)	
(1): Gemiddelde vlottende schuld	7.000
(2): Gemiddelde vlottende middelen	0
(3): Netto vlottende schuld (+) / Overschot vlottende middelen (-) (1-2)	7.000

	7.700
(5): Ruimte /Overschrijding t.o.v. kasgeldlimiet (4-3)	700
Berekening kasgeldlimiet De kasgeldlimiet moet berekend worden bij aanvang van elk kalenderjaar en bij wijziging van elk percentage (post 7) (6): Begrotingstotaal (7): Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage (8): Kasgeldlimiet (6x7)	
	91.100
	8,50%
	7.700

De Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
Renteherzieningen	0	0	0	1.002
Aflossingen	9.378	9.500	9.500	9.500
Renterisico	9.378	9.500	9.500	10.502
Renterisiconorm	18.220	18.584	18.956	19.335
Ruimte onder renterisiconorm	8.842	9.084	9.456	8.833
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal	91.100	92.922	94.780	96.676
Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	18.220	18.584	18.956	19.335

Uit de tabel blijkt dat de renterisiconorm in de bovenvermelde periode niet zal worden overschreden.

3.3 Kredietrisico's

Onze gemeente zal in het begrotingsjaar 2017 voor een bedrag van afgerond € 6,9 miljoen te maken krijgen met kredietrisico. Dit kredietrisico heeft betrekking op onderstaande leningen (uitzettingen).

- De gemeente heeft een lening doorverstrekkt aan ondernemingscentrum De Schalm van € 1.520.000. De waarde per 1 januari 2017 bedraagt € 1.084.000.
- Hypothecaire geldleningen verstrekt aan personeel met een boekwaarde per 1 januari 2017 van € 731.000 (betreffen restanten van de opgeheven regelingen).

- Achtergestelde geldlening aan Vitens. In 2006 zijn de preferente aandelen Vitens verkocht en omgezet in een lening. De waarde per 1 januari 2017 bedraagt € 776.000.
- Overige leningen aan verenigingen, scholen en personeelsregelingen voor een bedrag van totaal € 332.000 per 1 januari 2017.
- Verstrekte geldlening SVn inzake Startersleningen van afgerond € 4 miljoen per 1 januari 2017. Rente en aflossing zijn afhankelijk van het aantal Startersleningen.

Derivaten

Derivaten worden in de markt onder meer afgesloten ter afdekking van (rente)risico's. De gemeente Overbetuwe maakt geen gebruik van derivaten.

Algemene eindconclusie

Onze gemeente blijft onder de vastgestelde normering voor de kasgeldlimiet en de het renterisico.

V. Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoeringsparagraaf begroting 2017

1.1 Bedrijfsvoering algemeen

In deze paragraaf komen de verschillende onderwerpen op het terrein van de bedrijfsvoering aan de orde. Eerst schetsen wij hoe de gemeentelijke bedrijfsvoering er in 2020 uit zal zien, vervolgens geven wij aan de hand van de Uitvoeringsagenda 2016-2018 waar de focus de komende twee jaar op ligt tenslotte vermelden we per 'PIOFACH' onderwerp de ontwikkelingen voor 2017.

1.2 Toekomstschets & bedrijfsvoering 2020

Als 'eerste overheid' krijgen gemeenten steeds meer (rijks)taken die op lokaal niveau moeten worden vormgegeven en uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn de decentralisaties van de afgelopen jaren en de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied en de omgevingswet die in de nabije toekomst op ons af komen. De gemeente neemt bij het realiseren van deze wettelijke taken en bij het oppakken van maatschappelijke vraagstukken steeds meer de rol van verbinder van partijen op. Bijvoorbeeld door met partijen een gezamenlijke visie te ontwikkelen gericht op meedoen en zelfredzaamheid. Essentieel hierbij is dat de 'verandering' en het 'maatwerk' steeds meer een continue factor in de maatschappij is. Dit vergt een flexibelere, maar ook een resultaatgerichte houding gericht op waardecreatie. Het uitgangspunt daarbij is en blijft dat wij als gemeentelijke overheid de behoefte van de burgers centraal stellen en streven naar een vitale samenleving. De gemeentelijke bedrijfsvoering volgt en anticipeert op de bovenstaande toekomstschets, door de optimale ondersteuning van de teams die gericht zijn op het beleid, de projecten en verdere dienstverlening. Dit komt tot uiting in een vraaggerichte en flexibele bedrijfsvoering ten behoeve van het primaire proces. In 2020 kenmerkt de relatie van bedrijfsvoering met het primaire proces zich als een 'klant-leverancier' relatie. De komende jaren werken we daar als organisatie, samen met externe partners, in juiste stappen naartoe.

1.3 Uitvoeringsagenda 2016-2018

Uitvoeringsagenda 2016 – 2018 is een geactualiseerde versie van de Uitvoeringsagenda 2014-2018, waarin het college zijn speerpunten vanuit het coalitieprogramma 2014-2018 "Durven, Doen en Doorzetten" heeft geactualiseerd en verder heeft uitgewerkt voor de komende jaren.

Rondom de bedrijfsvoering zijn de volgende zes punten uit deze uitvoeringsagenda 2016-2018 van belang:

- Strategisch HR beleid
- Verbeterde P&C cyclus
- Goed rentmeesterschap
- Besparen op inkoop
- Flexibel werken met passende faciliteiten
- Verbeteren informatievoorziening

Organisatie

Om (blijvend) te kunnen anticiperen op ontwikkelingen in de samenleving en de rol die we daarbij als overheid hebben, werken we aan een flexibele en schaalbare organisatie. Hierdoor blijven we van toegevoegde waarde bij de diverse maatschappelijke opgaven die er spelen. We streven daarbij naar een kwalitatieve, efficiënte en effectieve organisatie, waarbij bedrijfsvoering ondersteunend is aan de werkwijzen in het primaire proces. Om dit te kunnen bereiken zetten we in 2017 de lijn voort die we in 2016 zijn ingeslagen op het gebied van P&O. Zo wordt in 2017 ingezet op de effectuering van de HR-visie door o.a. te werken aan een passende formatie en bezetting, duurzame inzetbaarheid, aandacht voor houding en gedrag, continuïteit van het MD-programma voor leidinggevend, aandacht voor werkbeleving van onze medewerkers en diversiteit van ons personeelsbestand.

Personeel

Naast bovenstaande ontwikkelingen zijn in 2017 belangrijke thema's:

- de uitwerking van de uitkomsten van het medewerkersonderzoek 2016;
- de uitwerking van de afspraken die voortvloeien uit het CAO-akkoord, zoals de invoering van het individueel keuzebudget (IKB) met ingang van 1 januari 2017 en
- de verdere doorontwikkeling van E-HRM.

Personeelsbudget / formatieontwikkeling

In de kadernota 2017 is het bedrag opgenomen dat op basis van de systematiek voor het personeelsbudget maximaal beschikbaar is. Dit is voor 2017 € 66.000. Zoals in voorgaande jaren hebben we gekeken welke toename we noodzakelijk vinden. Onze conclusie is dat we voor een aantal voorstellen dekking kunnen vinden binnen het huidige personeelsbudget. Voor het resterende bedrag doen we een beroep op het structurele budget van € 66.000 voor uitbreiding die wij structureel noodzakelijk achten.

Bij het opmaken van de Kadernota 2018 is de verwachting dat wij meer zicht hebben op de effecten van bepaalde speerpunten voor de ontwikkeling van het personeelsbudget en wordt hierover gerapporteerd. Deze speerpunten (bijv. passende formatie / passende bezetting, duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers) vloeien onder andere voort vanuit de HR-visie en ambitie van de organisatie.

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de financiële ontwikkeling van het personeelsbudget vanaf 2012 t/m 2017. De stijging van het personeelsbudget in 2016 en 2017 ten opzichte van 2015 is vooral te verklaren door loonkostenontwikkelingen die voortkomen vanuit cao-afspraken (3% loonsverhoging in 2016 en 0,4% in 2017).

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Totale omvang personeelsbudget obv primaire begroting ^[1]	19.753.000	20.252.533	20.088.307	18.721.895	19.438.999	19.591.817
Totale omvang personeelsbudget obv aangepaste begroting (incl. mutaties)	19.411.351	19.637.385	19.913.809	18.743.723		
Werkelijke uitgaven personeelsbudget ^[2]	18.333.071	18.688.058	19.297.422	18.795.958		

Traineeship

De Vereniging P&O-netwerk Ede-Arnhem-Nijmegen heeft het voornemen op 1 januari 2017 te starten met een regionaal traineeship. Onze gemeente participeert ook in dit netwerk. Het doel van het traineeship is om jonge, getalenteerde professionals aan te trekken. Onze gemeente gaat hieraan deelnemen door plaatsing van één trainee. De kosten die voortvloeien uit het traineeship worden vooralsnog gedekt vanuit het personeelsbudget.

Individueel Keuze Budget (IKB)

In het cao-akkoord zijn afspraken gemaakt over het IKB. Met het IKB krijgen medewerkers meer keuzevrijheid over de inhoud van hun arbeidsvoorwaardenpakket. Medewerkers kunnen hierdoor keuzes maken die gericht aansluiten bij hun werk en privésituatie. Het IKB geeft invulling aan de moderne arbeidsverhoudingen, waarin de eigen verantwoordelijkheid en zeggenschap van de medewerkers centraal staat. Het IKB is met ingang van 1 januari 2017 van kracht. Het IKB heeft in eerste instantie geen financiële effecten omdat de vakantie- en eindejaarsuitkering en levensloopbijdrage grondslag zijn voor het IKB. Deze zijn al opgenomen in de reguliere begroting. In het IKB is de mogelijkheid opgenomen om twee bovenwettelijke verlofdagen te verkopen. Het VNG heeft geadviseerd om 0,8% van de loonkosten hiervoor te reserveren. Dit betekent voor onze organisatie plussm. € 130.000. Conform de uitgangspunten van het personeelsbudget wordt het personeelsbudget verhoogd met de financiële effecten die een cao afspraak heeft voor onze organisatie.

Voorgesteld wordt de aankomende twee jaar de ontwikkeling van het IKB af te wachten en bij de Kadernota 2019 aan te geven welke financiële effecten dit heeft voor het personeelsbudget. De financiële effecten in 2017 en 2018 worden gerapporteerd in de bestuursrapportages van dat kalenderjaar. Het IKB leidt tot een eenmalige administratieve lastenverschuiving i.v.m. de in de

administratie op te nemen vakantiegeldverplichting per 31 december 2016. Hierover wordt gerapporteerd in de najaarsnota 2016.

Verzuim

Het landelijk verzuim laat zowel voor onze gemeenteklasse (20.000 – 50.000 inwoners) als voor alle gemeenten vanaf 2015 een lichte stijging zien. Het verzuim binnen onze organisatie laat ook in 2015 een lichte daling zien. Alhoewel verzuimontwikkeling en het verzuim aandachtspunten zijn blijkt een groot aandeel (ruim 3%) niet beïnvloedbaar en langdurig verzuim te zijn. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het werkelijke ziekteverzuim weergegeven.

Ontwikkeling ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof)

	2012	2013	2014	2015	2016
Norm^[3]	4%	4%	4%	4%	4%
Werkelijk	4,5%	5,7%	5,5%	5,4%	5,4% ^[4]
Gemeenteklasse 20.000 – 50.000 inwoners	4,8%	4,8%	4,8%	4,9%	N.n.b.
Landelijk ^[5] gemeenten	5,3%	5,2%	5,1%	5,3%	N.n.b.

Financiën

In de Uitvoeringsagenda 2016-2018 treft u onder andere speerpunt 48 'Verbeterde P&C cyclus' en speerpunt 70 'Goed rentmeesterschap' aan. Beide speerpunten lichten wij hierbij beknopt toe.

Speerpunt 48

We willen bijdragen aan een meer eigentijdse P&C cyclus, passend bij de sturingsbehoeften van management, raad en college. Met dit speerpunt willen we meer in control komen als bestuur en organisatie. Het budgetbeheer en de processen rond de P&C cyclus moeten zodanig plaatsvinden dat op elk moment relevante informatie beschikbaar is zonder extra inspanning. Adequate informatievoorziening is hierbij van groot belang en is mogelijk indien het budgetbeheer naar behoren wordt ingevuld en het proces van kaderstelling en controle goed functioneert. Op projectbasis werken we dit speerpunt uit.

We stellen ons daarbij ten doel om m.i.v. 2017 over een toegankelijk en hanteerbaar informatiesysteem te beschikken waarmee we de informatievoorziening naar het dagelijks en algemeen bestuur verbeteren.

Onderdeel van het project is het opstellen van een aangepaste gemeentebegroting conform de nieuwe administratieve voorschriften o.g.v. het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Deze nieuwe regels zijn van toepassing met ingang van de begroting 2017. Het belangrijkste doel van deze aanpassing is het doorvoeren van vereenvoudiging en betere vergelijkbaarheid van gemeenten. Daarnaast zorgen we ervoor dat we als onderdeel van dit project m.i.v. 2017 beschikken over een geactualiseerde financiële verordening en budgethoudersregeling.

Speerpunt 70:

Doelstelling van dit speerpunt is het op orde brengen en houden van de gemeentelijke financiële positie waarbij we zorgen voor een goed eenmalig en structureel weerstandsvermogen. M.a.w.: zorgen voor solide en toekomstbestendige financiën. In de Kadernota 2017 hebben we hierin al belangrijke stappen gezet, onder andere door voor de periode 2017-2020 substantiële begrotingsoverschotten te presenteren. In voorliggende begroting treft u een actualisatie van die meerjarencijfers aan. Ook heeft de raad met de kadernota ingestemd met het streven naar een gemiddeld structureel overschot van € 1 miljoen per jaarschijf en het hanteren van een minimum omvang van € 10 miljoen van de algemene reserve. Tevens zijn de voorstellen overgenomen die voortvloeien uit het uitgevoerde renteonderzoek en die ertoe bijdragen dat we de P&C-stukken eenvoudiger en inzichtelijker maken.

Inkoop

Voor de jaren 2016, 2017 en een deel van 2018 concentreren wij ons voor wat betreft de inkoopfunctie op de kerntaken: 'adviesing aan de organisatie', 'wettelijke verplichte taken' en de prioriteiten uit de uitvoeringsagenda.

Concreet worden in 2017 de volgende taken uitgevoerd:

- Inkoopkalender 2017 opstellen;
- Elektronisch aanbesteden implementeren (verplicht vanaf juli 2017);
- Stimuleren lokaal ondernemerschap, waaronder het evenement Koopt Overbetuwsche Waar, een marktdag MKB Midden Nederland, regio Arnhem en Betuwe Onderneemt Beter;
- Actualiseren inkoopbeleid en Algemene inkoopvoorwaarden naar aanleiding van de gewijzigde aanbestedingswet

Huisvesting

De informatie over dit onderwerp is te vinden in de uiteenzetting van de financiële positie.

Communicatie

We willen naar een communicatievere organisatie en richten ons daarbij in 2017 op de volgende speerpunten:

- We halen 'buiten' meer naar binnen en anticiperen pro-actief op berichtgeving van de buitenwereld o.a. door monitoring (sociale) media;
- We rollen een nieuw social-mediabeleid gebaseerd op dialoog uit;
- Met hulp van ons nieuwe intranet (een sociaal intranet) stimuleren we de organisatie in de interne, maar ook externe samenwerking en kennisuitwisseling;
- We ondersteunen (nieuwe) initiatieven op het gebied van inwonersparticipatie en inwonersonderzoek;
- Bij de toepassing van nieuw communicatiebeleid / communicatief handelen op basis van uitgangspunten van effectieve publiekscommunicatie coachen en ondersteunen wij collega's.

Informatievoorziening

Het is een landelijke trend dat er meer zelfredzaamheid van de burger wordt verwacht. Ook binnen onze gemeente wordt dat opgepakt. Het betekent dat bij het aankopen van systemen de burger als (eind)gebruiker een steeds prominentere rol gaat krijgen.

- Een vraag die komend jaar wordt beantwoord, is of we het mogelijk kunnen maken dat de burger direct inzicht krijgt in de eigen gegevens en deze eventueel kan bewerken. Dit betekent voor de burger én voor de ambtenaar een geheel andere manier van denken en werken.
Als eerste worden hiervoor modules voor burgerzaken geïntroduceerd waarmee dit mogelijk is. Bij de introductie van andere dienstverlenende modules houden we hier ook rekening mee;
- Binnen de gemeentelijke organisatie wordt steeds meer in ketens en minder in kolommen gewerkt. Dit betekent dat informatie heel gemakkelijk tussen de verschillende kolommen gedeeld en gebruikt moet kunnen worden. Iedere kolom kijkt met een eigen 'specialisme' naar de informatie. Daarom is er in 2016 een project opgestart om zaakgericht werken in te richten. Dit zal in 2017 verder vorm gaan krijgen. Hierdoor wordt ook de beweging die is ingezet om steeds digitaal te gaan werken optimaal ondersteund. Bij de bepaling van de te implementeren processen wordt nadrukkelijk samengewerkt met het Lean-traject.
- Daarnaast wordt er binnen de organisatie steeds beter gestuurd op informatie. Systemen die deze informatie moeten leveren zijn aangeschaft. Ook sluiten we in 2017 aan bij "vensters voor bedrijfsvoering". Hierdoor kunnen we op een goede manier informatie met andere gemeenten delen en van elkaar leren.
- In navolging van het beter sturen op en met informatie zal in 2017 gestart worden met het combineren van verschillende data- en informatiebronnen. Daardoor wordt de kracht van informatie steeds sterker en kunnen we deze bijvoorbeeld inzetten voor het aanpakken van verschillende complexe (maatschappelijke) vraagstukken.
- Een andere dominante ontwikkeling is de invoering van plaats en tijdonafhankelijk werken. In 2016 is een tweetal projecten afgerond die deze ontwikkeling mogelijk maken namelijk; digitalisering van informatie en implementatie van mobiele devices.
- In september 2015 hebben wij het geactualiseerde informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld. Hiermee willen wij als gemeente aantoonbaar voldoen aan het normenkader "Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten" (kortweg de BIG genoemd). De komende jaren zetten wij in op het bereiken van het noodzakelijke niveau van informatieveiligheid en verdere professionalisering van de informatiebeveiligingsfunctie in de organisatie. In 2017 zal daarbij het accent liggen op uitwerken van het uitvoeringsplan en meer awareness creëren.

Lean

Wij willen voor onze inwoners een klantgerichte organisatie door betere, snellere en efficiëntere processen. Hiervoor is halverwege 2016 Lean omarmt als methode voor organisatie-ontwikkeling om dat te realiseren. Dit krijgt vorm in Lean project VOS – **V**erbeter onze **O**rganisatie **S**amen. Daarbij worden:

- Minimaal 10 processen worden klantgerichter en efficiënter ingericht;
- 3 medewerkers opgeleid tot Lean procesbegeleider, zodat we voor inbedding van Lean niet afhankelijk zijn van externe procesbegeleiders;

- 13 medewerkers opgeleid tot procesbeheerder, zodat processen continu worden gemonitord op verbetering;
- Lean trainingen voor medewerkers aangeboden, ter kennismaking met lean en om quick wins in eigen processen aan te brengen.

In 2017 onderzoeken we hoe Lean de komende jaren verder is in te bedden in onze organisatie. Alleen door continue onze processen te blijven verbeteren kan een klantgerichte organisatie door professionele bedrijfsvoering gerealiseerd worden.

Juridisch

Juridische kwaliteitszorg wordt meer onderdeel van concerncontrol en interne kwaliteit. Jaarlijks wordt aan de hand van kengetallen zoals aantallen en uitkomsten van bezwaren, rechtszaken en aansprakelijkstellingen onderzocht of de organisatie juridisch in control is en of we de juiste dingen goed en klantvriendelijk doen. Er worden gerichte controles uitgevoerd op de juridische kwaliteit van werkprocessen en waar nodig verbeteracties uitgevoerd.

Daarnaast zijn in 2017 de volgende speerpunten van belang:

- *Digitalisering*: naast de toenemende digitalisering van interne (juridische) werkprocessen, groeit het aantal digitale juridische procedures. Steeds meer categorieën van besluiten moeten digitaal bekend en beschikbaar gemaakt worden. In 2017 gaan we vooruitlopend op deze verplichting als service aan de inwoner alle officiële bekendmakingen elektronisch publiceren. Ook zal in de loop van 2017 digitale procesvoering bij rechtszaken verplicht wordt voor overheden. Deze procedures worden geïmplementeerd in de werkprocessen.
- *Wijziging mandaatbesluit*: voor een efficiënte bedrijfsvoering liggen bevoegdheden zo laag mogelijk in de organisatie. Nu zijn alle mandaten specifiek per functie benoemd. Om te voorkomen dat we het mandaatbesluit regelmatig moeten actualiseren als gevolg van wijzigingen in wet- en regelgeving onderzoeken we in 2017 de juridische mogelijkheden van een 'omgekeerd' mandaatbesluit, waarin juist de van mandaat uitgezonderde bevoegdheden worden vastgelegd.
- *Privacy en gegevensbescherming*: de (Europese) Algemene verordening gegevensbescherming is in werking getreden en is rechtstreeks van toepassing op lidstaten. Deze stelt hogere eisen aan gegevensbescherming en privacy dan de huidige Wet bescherming persoonsgegevens. Overheden hebben twee jaar de tijd om hier aan te kunnen voldoen. Het jaar 2017 is voor Overbetuwe een overgangperiode waarin we de gelegenheid hebben om onze processen aan te passen aan deze nieuwe verplichtingen.
- *Ombudscommissie*: voor klachten over de gemeente kan een inwoner nu, als hij niet tevreden is over de klachtafhandeling door de gemeente zelf, naar de Nationale Ombudsman. Dit is vaak een langdurig en wat bureaucratisch traject. Om de ombudsfunctie dichterbij de inwoners te brengen en de procedure meer klantgericht te maken wordt in 2017 onderzocht of de instelling van een onafhankelijke lokale ombudscommissie meerwaarde heeft. Zo ja, dan bereiden wij besluitvorming hierover voor.

[1] De primaire en aangepaste begroting van het personeelsbudget ontwikkelt zich lager dan conform de systematiek. Dit is vanaf 2012 aan de orde en met name vanaf 2015. Dit is in hoofdlijnen te verklaren door bijstellingen van de groei van het inwonersaantal en met name door de taakstellingen op het personeelsbudget. Daarnaast is minder beroep gedaan op het jaarlijkse budget voor formatie-uitbreidingen zoals opgenomen in de Kadernota's. Ook hebben loon- en sociale premieontwikkelingen en correcties i.v.m. organisatieontwikkelingen (bijv. de Odra en VGGM) effect op het personeelsbudget.

[2] Verschillen tussen de begroting (primair en werkelijk) en werkelijke uitgaven zijn gerapporteerd in de bestuursrapportages.

[3] de norm is vastgesteld excl. zwangerschapsverlof

[4] percentage is over de periode januari t/m augustus 2016

[5] bron: personeelsmonitor 2012 t/m 2015 van het VNG

VI. Verbonden partijen

Verbonden partijen

3.6.1 Inleiding

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), titel 2.3., artikel 15, dient de gemeente in de begroting aandacht te besteden aan derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en financiële band heeft. Er zijn immers bestuurlijke,

beleidsmatige en/of financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten kunnen voortvloeien. Om te spreken van een verbonden partij, dient de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang in de betreffende partij te hebben.

De paragraaf verbonden partijen dient tenminste te bevatten:

1. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
2. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
3. de lijst van verbonden partijen.

3.6.2 Bestuurlijk belang

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een bestuurlijke participatie of het hebben van stemrecht. Het uitoefenen van bestuurlijke invloed op het bestuur van een bestuurlijk verbonden organisatie door de gemeente is er op gericht het publieke belang te dienen. In het nastreven van het publieke belang dient de reden gelegen te zijn van het aangaan van een relatie met een derde rechtspersoon.

3.6.3 Financieel belang

Alleen een bestuurlijk belang maakt een partij nog geen zogenaamde verbonden partij, daarvoor is ook een financieel belang vereist. Onder financieel belang worden niet alleen eigendomsrechten, zoals die voortvloeien uit het bezit van aandelen begrepen, maar ook constructies als het verstrekken van leningen, het verlenen van subsidies en het stellen van garanties.

3.6.4 Beleid verbonden partijen

In de "Nota verbonden partijen" is een dwingend kader opgenomen voor de oprichting van en de deelneming in een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie, maar ook voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in deze organisaties. Bovendien geeft deze nota aan op welke wijze de interne controle, verantwoording en toezicht met betrekking tot de verbonden partijen is geregeld. Het doel hiervan is de gemeenteraad zicht te geven op de mate waarin de beoogde doelstellingen binnen de verbonden partijen worden gerealiseerd, op goede borging van het publieke geld dat in de verbonden partijen omgaat en op adequate beheersing van de eventuele risico's. De "Nota verbonden partijen" is in 2012 geactualiseerd.

In de Uitvoeringsagenda 2014-2018 is bij speerpunt 11 'Regionale samenwerking' vermeld dat we interne sturing, beheersing, verantwoording en toezicht m.b.t. verbonden partijen willen verbeteren. En ook de mogelijkheden van de raad vergroten om haar kaderstellende en controlerende rol uit te oefenen. Als uitwerking van genoemd speerpunt werken we aan een (nieuwe) actualisatie van de Nota verbonden partijen. Ook de paragraaf verbonden partijen passen we aan.

In voorliggende versie vermelden we vooraan een beknopt samenvattend overzicht van alle verbonden partijen. In komende versies willen we meer aandacht geven aan het bereiken van doelstellingen van de partijen en het bereiken van de doelstellingen van de gemeente met deelname in de verbonden partij. Waarbij het niet alleen financiële doelen betreft, maar ook inhoudelijke prestatieafspraken.

3.6.5 Overzicht verbonden partijen

Verbonden partij	Bijdrage 2017	Dividend 2017
Bank Nederlandse Gemeenten	-	12.404
Ondernemerscentrum De Schalm	-	40.000
Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem Nijmegen City Region	83.564	-

Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal	11.750	-
GR voor Onderwijszaken in de regio Arnhem (GRO)	5.449	-
Hulpverlening/Veiligheids- en gezondh.regio Geld. Midd. (VGGM)	2.688.653	-
Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)	420.000	-
Westeraam	-	-
Recreatieschap Over-Betuwe	-	-
Vitens	-	101.026
Openbaar Lichaam Park Lingezegen	240.000	-
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	493.622	-
St. Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)	4.500	-
BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	37.866	-
Totaal	3.985.404	153.430

3.6.6 Toelichting verbonden partijen

Bank Nederlandse Gemeenten

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale

overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Mede onder invloed van aanhoudende lage lange rentetarieven en de terughoudende rentepositie van de bank zal het renteresultaat naar verwachting lager uitkomen. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2017.

Ondernemerscentrum De Schalm

Er zijn geen relevante ontwikkelingen te verwachten voor 2017.

GO Arnhem Nijmegen City Region

Het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) Arnhem Nijmegen City Region start in december 2016 met de evaluatie van de samenwerking in het GO, die dan één jaar bestaat. Onze gemeente heeft bij het instemmen met de gemeenschappelijke regeling hiervoor ook onze eigen toetsingscriteria bepaald. Wij evalueren dan ook aan de hand van deze toetsingscriteria.

Voor het portefeuillehoudersoverleg **Economie** staat in 2017 vooral het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) centraal. Overprogrammering van werklocaties is al langer een belangrijk onderwerp voor de regio. In 2013 zijn, na een uitgebreide regionale afstemming, het Regionaal Programma Bedrijventerreinen en het Regionaal Programma Detailhandel door de Stadsregioraad vastgesteld. Daarin is afgesproken om beide programma's eens per twee jaar te herijken. Daarnaast heeft de provincie Gelderland de regio verzocht om de overprogrammering in de regio verder aan te pakken. Daarom hebben de samenwerkende regiogemeenten, vertegenwoordigd in het Portefeuillehoudersoverleg Economie, besloten om de afspraken met betrekking tot de in 2013 vastgestelde programma's te herijken, de overprogrammering zowel kwantitatief als kwalitatief in beeld te brengen en hierover bestuurlijke afspraken te maken. De provincie is nauw betrokken bij de ontwikkeling van het Regionaal Programma Werklocaties en zal deze – na vaststelling – ook als uitgangspunt hanteren bij de beoordeling van bestemmingsplannen met betrekking tot bedrijventerreinen, detailhandelslocaties en kantorenlocaties in de regio. Het Portefeuillehoudersoverleg Economie zal dit herijkingstraject begeleiden.

Het portefeuillehoudersoverleg **Wonen** staat in 2017 vooral in het teken van (sub)regionale afstemming van woningbouwprogramma's. In 2015 kwamen de regiogemeenten tot een subregionale aanpak voor afstemming door middel van een 'stoplichtmodel'. In de woonagenda zijn per subregio afspraken gemaakt met de provincie over de invulling van de programmering. Afgesproken werd ook om deze oefening in 2017 te herhalen op basis van nieuwe woningmarktonderzoeken.

In de regio werken we momenteel gezamenlijk aan een uitwerking van het landelijke WoON2015. Het WoON 2015 krijgt een regionale vertaling en uitwerking dat betaald wordt door de deelnemende gemeenten. Hiermee wordt ondermeer de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte voor de gehele woningmarktregio in beeld gebracht. Deze analyse is naar verwachting eind 2016 gereed en vormt een belangrijke basis voor gesprekken in de subregio's over vraag en aanbod van woningen. In 2017 moet dit leiden tot een nieuwe, regionaal afgestemde, woningbouwprogrammering per subregio tot 2025. Continuering van regionaal woningmarktonderzoek en monitoring zijn belangrijke onderleggers voor een goede kwantitatieve én kwalitatieve afstemming van planningslijsten.

In 2017 blijft het portefeuillehoudersoverleg 2x per jaar themabijeenkomsten organiseren over het thema wonen met als doel kennis delen en netwerken. De regiogemeenten leveren allemaal een bijdrage aan de organisatie van deze bijeenkomsten.

Per 1 januari 2016 is de nieuwe huisvestingsverordening van kracht. De methodiek voor woonruimteverdeling is regionaal afgestemd met een bestuursovereenkomst. Het resultaat van deze gemeentelijke samenwerking biedt woningzoekenden een transparant en laagdrempelige verdeelsysteem met een grote mate van keuzevrijheid én uniformiteit voor de gehele woningmarktregio. Uitvoeringskosten worden door de gemeenten gedragen en naar rato van het inwoneraantal verdeeld.

In 2017 zal in het portefeuilleoverleg Mobiliteit wederom veel aandacht uitgaan naar doelgroepenvervoer en openbaar vervoer. Inmiddels is er een bedrijfsvoeringsorganisatie en is een regiecentrale voor de organisatie van doelgroepenvervoer in de regio. Daarnaast heeft de provincie een openbaar vervoer visie opgesteld en vraagt aan de regio deze samen uit te werken..

Van regionaal belang voor mobiliteit zijn verder de MIRT-afspraken met de minister van Infrastructuur en Milieu, de nieuwe nationale omgevingsvisie, de nieuwe toekomstvisie openbaar vervoer 2040 voor het landsdeel Oost, de snelfietsroutes, Velo-city 2017, de Brengdienstregeling, het doortrekken van de

A15, Beter Benutten-Vervolg, de spoorplannen (actueel is het tweesporig maken van de spoorbrug bij Ravenstein, de ICE, nachttreinen, goederentreinen) en de jaarlijkse verdeling van de BDU-gelden.

Portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid

Voor PO Duurzaamheid zijn voor de periode 2015-2018 een drietal projecten prioritair en opgenomen in de regionale uitvoeringsagenda 'Smart Energy'.

In de vastgestelde 'MIRT-Uitnodigingsagenda stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen' is 'Smart Energy' namelijk één van de drie iconen: [1] versterken van de campusontwikkeling Arnhem-Nijmegen en de cross-overs tussen de verschillende campussen/bedrijfsleven; [2] ontwikkelen van bruisende binnensteden aan de rivier; [3] 'Smart Energy'.

Binnen dit derde icoon, 'Smart Energy', zijn drie thema's ingebracht, namelijk:

1. energietransitie (voorheen De Groene Kracht);
2. biobased / circulaire economie (voorheen De Groene Hub);
3. smart / zero emission mobility.

Binnen de genoemde drie thema's zijn er meerdere regionale projecten relevant.

Er wordt voor het PFO duurzaamheid geen aparte bijdrage gevraagd. Wel betalen de gemeenten een inwonersbijdrage aan de nieuwe regionale samenwerking Arnhem – Nijmegen.

Ook voor 2017 is er een inwonersbijdrage vastgesteld van € 1,50 per inwoner. Hiervan is € 1,00 voor de Stichting Economic Board.

Stichting Economic Board regio Arnhem Nijmegen

De stichting Economic Board zet zich in voor de bevordering van de sectoren Health, Energy en Food en de crossovers daartussen. Voor wat betreft de verbindingen naar de Foodsector is ook de voorzitter van de Triple Helix Foodvalley (dhr. C. van der Knaap) als agendalid in de Board vertegenwoordigd.

In de Economic Board heeft burgemeester Van Asseldonk namens de regiogemeenten zitting. Vanuit zijn rol als vertegenwoordiger namens de regiogemeenten heeft dhr. Van Asseldonk in juni 2016 een eerste nieuwsbrief opgesteld en verzonden naar alle raadsleden van de regiogemeenten om ook hen goed te informeren en aangesloten te houden.

Alle gemeenten dragen vanuit het GO € 1,00 per inwoner af aan de Board (Uw raad besloot daartoe op 22 september 2015). De Board beschikt daarmee over een werkbudget vanuit de overheden van € 750.000 per jaar. Onlangs is dhr. Van Asseldonk benoemd als voorzitter van de auditcommissie: een commissie samengesteld uit enkele leden van de board die toezicht houdt op de financiële bestedingen en verantwoording daarvan door de Board.

Voor de Economic Board is inmiddels (per 1 maart 2016) een directeur aangesteld en zijn zeven mensen in het projectbureau actief. De Radboud Universiteit faciliteert de Board met huisvesting; de Board houdt kantoor naast het Radboud Innovation Center. De Economic Board wordt op 15 september 2016 formeel "gelanceerd" met een brede bijeenkomst in het nieuwe Van de Valkhotel.

Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal

Eind 2014 werd het KLiKER-project afgerond (een initiatief vanuit de Stadt Rheinberg, waarbij een aantal Nederlandse gemeenten, w.o. Overbetuwe is aangehaakt. Het project betrof de vraag hoe gemeenten integraal optimaal de klimaatbescherming kunnen organiseren, aansturen en communiceren. Met het project werd voor alle gemeenten een klimaatroadmap ontwikkeld (inclusief doelen en maatregelen) welke zij allen kunnen implementeren. De afzonderlijke roadmaps vormen de basis voor de ontwikkeling van een euregionale roadmap. Op basis hiervan werden in 2015 pilotprojecten op het gebied van gemeentelijke klimaatbescherming uitgevoerd. In 2016 is hieraan verder een vervolg gegeven door te onderzoeken welke projecten er mogelijk zijn op het gebied van biodiversiteit. (zie onder v.w.b. het project Fruitlint).

In 2013 en in 2014 werden resp. de projecten Activ über die Grenze en Activ über die Grenze 2.0, uitgevoerd. In beide projecten werd samengewerkt met Zevenaar, de Duitse partners als jobcenters, het Theodor Brauerhaus en Kreis Kleve. Het eerste project was gericht op werkzoekenden en het project 2.0 op de jobcoaches. De Nederlandse en Duitse werkzoekenden en jobcoaches kregen gedurende een periode van zes weken een cultuur- en taaltraining aangeboden. Tevens konden de werkzoekenden gedurende een periode van zes weken een stageplaats vervullen in het nabuurland. Hierdoor hebben zij direct kennis kunnen maken met de cultuur, wetgeving en werkomstandigheden in het nabuurland. Kansen op de euregionale arbeidsmarkt zijn hiermee vergroot, ervaringen zijn gedeeld en nieuwe netwerken zijn gebouwd. In sommige gevallen heeft dit voor werkzoekenden zelfs geleid tot een vaste aanstelling in het buurland.

Dit succesvolle project wilden wij in de komende 3 jaar uitrollen in een opgeschaalde regio, zowel aan Duitse als Nederlandse zijde. Dit 3e project is in juni 2015 bij de Euregio aangevraagd onder de naam Grenzen Bewegen. Het project kent nagenoeg dezelfde inhoud als het project Activ über die Grenze

maar kent een ruimere doelstelling: het gaat hier 300 werkzoekenden in een periode van 3 jaar. Bovendien is hierbij een brede regio betrokken. In september 2015 werd het project door de Stuurgroep Interreg formeel toegekend en is een vliegende start met het project gemaakt. Het project loopt nog tot eind 2018. Dan kan worden beoordeeld of de doelstelling is gehaald. Tussentijds wordt het voortgang van het project bewaakt in de stuurgroep Grenzen Bewegen waarvan Overbetuwe als projectpartner ook onderdeel uit maakt.

In het voorjaar van 2015 is door een aantal Nederlandse gemeenten (w.o. Overbetuwe, Wijchen, Druten, Lingewaard, Beuningen, Heumen), het initiatief genomen om ondernemers uit de maakindustrie in contact te brengen met ondernemers uit Duitsland. Het is de bedoeling dat er een bijeenkomst wordt georganiseerd met het oog op innovatiebevordering. Er is een analyse gemaakt van ondernemers die al gewend zijn zaken te doen in Duitsland; zij kunnen hun ervaringen delen met ondernemers die hiernaar nog zoekende zijn. Datzelfde gebeurt ook aan Duitse zijde. Het was de bedoeling om met deze wederzijdse partners een eu-regionale bijeenkomst te beleggen. In verband met te weinig animo bij het bedrijfsleven met name uit de andere gemeenten dan Overbetuwe, is dit initiatief helaas niet van de grond gekomen. Wel wordt het belang van grensoverschrijdende samenwerking voortdurend in het platform Made in Betuwe (een platform van Lingewaardse en Overbetuwse ondernemers uit de maakindustrie) met regelmaat onder de aandacht gebracht.

Half 2016 werd een nieuw pilotproject geïnitieerd door enkele partners onder de naam Fruitlint. Overbetuwe is gevraagd deel te nemen in de kerngroep die hiervoor een projectvoorstel gaat uitwerken. Als leadpartner heeft ECNC (European Centre for Nature Conservation Representation Office Germany uit Kleef) zich opgeworpen. Naast Overbetuwe zijn ook de gemeenten Arnhem en Rheinberg betrokken. Dit project heeft tot doel een "fruitboomlint" in de Euregio Rhein-Waal te ontwikkelen. Een dergelijke ruimtelijk samenhangende structuur heeft positieve gevolgen voor de beleving van het landschap, voor promotie van lokale producten, gebiedsgerichte branding, versterking van toeristische kwaliteit en van een streekeigen karakter, stimulering van bijenvolken en andere bestuivers, versterking van de groene infrastructuur en regionale biodiversiteit. Het project richt zich op gemeenten uit de Euregio, provincies, bedrijven, landschapsbeheerders, wegbeheerders, burgers en andere betrokkenen. Nadruk ligt op doelgroepen in het ruimtelijke fruitboomlintnetwerk en de netwerken waarin zij samenwerken, zoals (biologische) landbouworganisaties, ondernemersverenigingen, volkstuinverenigingen, stadslandbouwverenigingen, natuur(educatie)verenigingen, of erfgoedorganisaties. Voor dit project is een projectaanvraag Interreg VA, in voorbereiding en zal eind 2016 worden ingediend met de bedoeling dit verder uit te rollen in 2017.

Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken in de regio Arnhem (GRO)

Met de invoering van de Participatiewet, is Arnhem per 1-1-2015 centrumgemeente in onze regio voor de uitvoering van de volwasseneneducatie. Door de wettelijke centrumgemeente-constructie per 1-1-2015 zijn er meer uren nodig voor de regionale coördinatie. De deelnemende gemeenten (via het AB van het GRO) hebben daarom in maart 2016 besloten het aantal uren voor de regionale coördinatie uit te breiden van 8 naar 16 uur per week. De vergoeding hiervoor vanuit de gemeente Overbetuwe voor 2017 is begroot op € 5.449.

Een tweede tak van het GRO richt zich op de regionale aanpak van de gemeentelijke taken uit de Leerplichtwet, wettelijke taken op grond van de RMC-functie en het vroegtijdig schoolverlaten (vsv). Ten behoeve hiervan is een Regionaal Bureau Leerplicht ingericht bij de gemeente Arnhem als centrumgemeente. Het jaarlijks financieel belang voor Overbetuwe is per saldo (jaarbijdrage -/- te ontvangen detacheringsvergoeding) ca. € 61.000. De bijdrage van de gemeente Overbetuwe is voor 2017 begroot op € 172.343.

Hulpverlening/Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

De brandweer is in 2014 geregionaliseerd. Voor 2017 staat de evaluatie gepland.

Overige aandachtspunten 2017 voor de veiligheidsregio zijn de verzelfstandiging van de meldkamerorganisatie, de arbeidshygiëne van de brandweer en de doorontwikkeling van repressieve organisatie. Tevens zal VGGM zich voorbereiden op de nieuwe Omgevingswet. De invoering van deze wet zal implicaties hebben voor de adviserende en coördinerende rol van de brandweer op het gebied van bouw, milieu en ruimtelijke ordening.

De JGZ heeft raakvlakken met de Jeugdwet: veel preventieve activiteiten vallen onder de JGZ terwijl (curatieve) zorg vanuit de Jeugdwet geregeld is. De JGZ kan voor preventieve interventies ingezet worden, in aansluiting op de inrichting van het sociaal domein. Omdat dat in iedere gemeente anders is vormgegeven, is er sprake van maatwerk. In een regionale werkgroep maken gemeenten en VGGM de activiteiten inzichtelijk. Ook is een werkgroep bezig de kosten van de JGZ transparanter te maken.

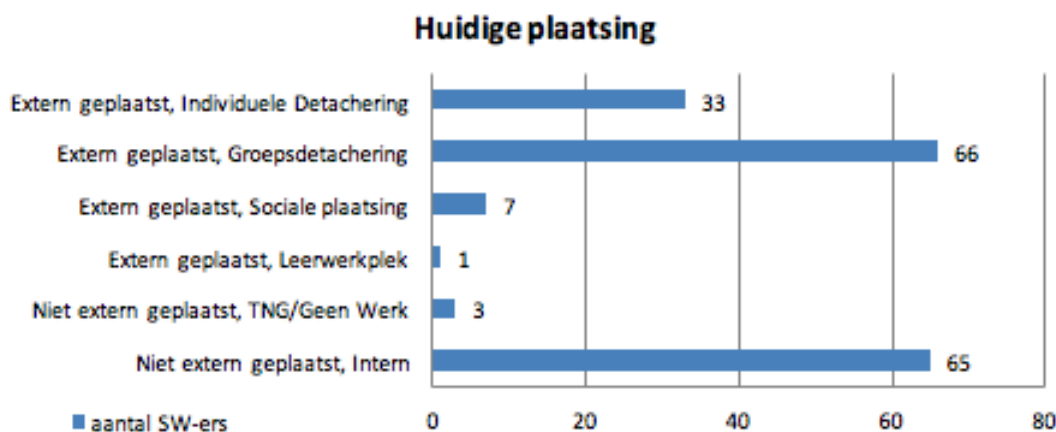
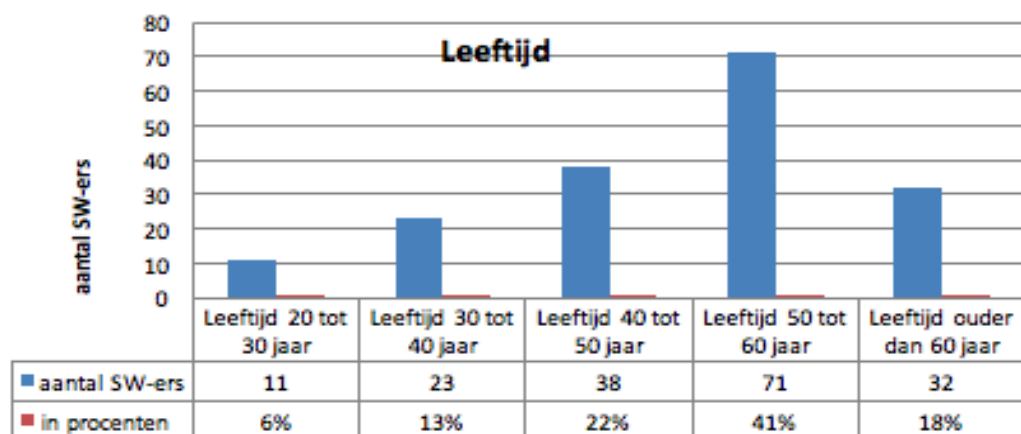
Een onderdeel daarvan is ook een onderzoek naar de bekostigingsmanier van de JGZ. Momenteel is die gebaseerd op het aantal inwoners, terwijl JGZ zich richt op inwoners van 0-18. De inwoners van 0-18 als maatstaf nemen is een mogelijkheid, waarvan de financiële effecten voor alle gemeenten in de regio nu inzichtelijk worden gemaakt.

Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)

Implementeren adviezen 'Regionale samenwerking Participatiewet en toekomst PHB'

In het tweede kwartaal van 2015 hebben alle gemeenten ingestemd met de adviezen uit het onderzoek 'Regionale samenwerking Participatiewet en toekomst PHB': PHB modulair afbouwen en gezamenlijk een structuur opbouwen in het kader van de Participatiewet. In de eerste helft van 2016 zijn door PHB twee businesscases uitgewerkt, gericht op het toekomstbestendig maken van de onderneming. De eerste businesscase volgt zuiver de de adviezen uit het onderzoek, namelijk een verkavelde verkoop en privatisering van bedrijfsonderdelen, waarbij binnen de Gemeenschappelijke Regeling een verloningstak achterblijft en de sector industrie (verpakken, essemblage, etc). De tweede businesscase werkt een integrale verkoop van de ondernemingskant van de GR uit aan een sociale firma, waarbij de GR verantwoordelijk blijft voor de wettelijke taken uit de Wsw, een verloningsGR.

Er is een voorkeur uitgesproken om deze tweede businesscase verder uit te diepen. Een extern expertpanel brengt advies uit aan het Regionaal Portefeuillehoudersoverleg (RPO) over de haalbaarheid. Besluitvorming over de keuze voor businesscase 2, of businesscase 1 en de uitwerking hiervan op de uitvoering van de Participatiewet staat gepland voor het derde en vierde kwartaal van 2016.



Begroting 2017

Op dit moment is er nog geen besluit genomen over het toekomstscenario van Presikhaaf Bedrijven en is de kaderbrief begroting 2017 opgesteld vanuit de huidige situatie bij ongewijzigd beleid. Wel zijn er een aantal verbeteringen doorgevoerd die in alle scenario's gelden. Aan de hand van de kaderbrief zal de begroting 2017 worden opgesteld door Presikhaaf Bedrijven en in de AB-vergadering van 28 september 2016 terugkeren op de agenda. Op het moment dat er een keuze gemaakt is, wordt de begroting van de GR daar op aangepast.

Financiële consequenties

De te nemen maatregelen brengen frictiekosten met zich mee door boventalligheid vanuit het verleden en naar de toekomst en een aantal bijzondere posten voor in totaal € 1,5 miljoen. Daarnaast worden extra frictiekosten verwacht in verband met de overgang naar een Social Firm. De kosten daarvan zijn een punt van bespreking en een veelvoud van het eerder genoemde bedrag (€ 1,5 miljoen). Op dit moment worden alleen de bekende frictiekosten meegenomen. Bij het definitieve besluit zullen dan ook de frictiekosten die ontstaan als gevolg van de overgang naar de Social Firm worden opgenomen. In de Kadernota 2016 van de gemeente Overbetuwe is de geraamde extra bijdrage van € 420.000 vanaf 2016 verwerkt in de meerjarenraming. Overbetuwe is verantwoordelijk voor de dekking van ca. 6,9% van het exploitatietekort.

De begroting 2016 van Presikhaaf Bedrijven heeft een resultaat van € 7.446.000 negatief. Door Presikhaaf Bedrijven is een gewijzigde begroting 2016 opgesteld. Deze begroting sluit op een nihil resultaat doordat aan de voorkant van de gemeenten een bijdrage wordt ontvangen in de diverse resultaten. Presikhaaf Bedrijven wil de gewijzigde begroting in de vergadering van het Algemene Bestuur van 28 september 2016 vaststellen. Voor de gemeente Overbetuwe is het deelnamepercentage 6,9%. Dit betekent een vooraf te betalen bijdrage van 513.774.

Monitoring en evaluatie

- Elk kwartaal stuurt het bestuur van PHB een kwartaalbericht aan de raadsleden van de deelnemende gemeenten. Hierin wordt gerapporteerd over realisatie t.o.v. de begroting en de verwachtingen.
- Gemeenteraden worden actief betrokken bij de besluitvorming over de transitie van PHB en de ontwikkelingen van de Participatiewet.

Westeraam

Momenteel is de verkoop van de woningen in het laatste deelgebied, Vierslag, in volle gang. Er is overeenstemming met de Kerk over de ontwikkeling van de Groenordstrip. Het betreffende bestemmingsplan ligt ter inzage.

Recreatieschap Over-Betuwe

Er zijn geen ontwikkelingen te verwachten met betrekking tot het Recreatieschap.

Vitens

Voor Vitens zijn voor 2017 geen relevante bestuurlijke of financiële ontwikkelingen te verwachten. De verwachte winst en de daarmee verband houdende dividenduitkeringen aan de aandeelhouders zal in lijn liggen met die in voorgaande jaren. Ook de aflossing van de achtergestelde lening zal conform planning zijn.

Openbaar Lichaam Park Lingezen

Het bestemmingsplan Park Lingezen is in februari 2012 door de gemeenteraad vastgesteld. In 2013 heeft de Raad van State uitspraak gedaan in een aantal beroepen. Dit heeft er toe geleid dat er een partiële herziening is vastgesteld en goedgekeurd door de gemeenteraad op 7 april 2015. Ook hier tegen zijn weer een drietal beroep bij de Raad van State ingediend. Twee van deze beroepen zijn ongegrond verklaard en tegen een derde beroep doet de Raad van State uiterlijk augustus 2016 een uitspraak.

In 2014 is een Grondstrategieplan opgesteld. Doel van dit plan is doelmatigheid en uniformiteit bij de verkoop van gronden buiten de basisuitrusting die mee moesten worden verworven om gronden binnen de basisuitrusting te kunnen kopen. Met dit GSP heeft Provincie een bedrag van 15,2 miljoen euro ter beschikking gesteld aan het OL als investeringskrediet. De provincie is hiermee eigenaar geworden en neemt de verkoop van de gronden voor haar rekening. Het OL loopt hier mee geen risico en heeft hiermee voldoende middelen om de uitvoering te continueren. In 2016 zal een Grondstrategieplan worden opgesteld voor de verkoop van grond binnen de basisuitrusting. Het realiseren van de basisuitrusting van Park Lingezen vordert. Eind 2016 is de basisuitrusting in de deelgebieden aangelegd met uitzondering van enkele elementen zoals: spoorkruising Notenlaan De Park, het kasteelterrein in Ressen, en de rietmoerassen in Waterrijk. Eind 2018 zijn deze volledig gerealiseerd. Voor de gebieden die al ingericht wordt invulling geven aan het beheer conform het beheerplan. Alle deelnemers dragen bij aan het beheer van het park (elk 240.000 euro per jaar). Deze bijdragen en middelen zijn voldoende om het park een aantal decennia te kunnen onderhouden. Uit de prognose van de begroting van het OL blijkt dat er na afronding van de werkzaamheden ten behoeve van het aanleggen van de basisuitrusting een overschot verwacht mag worden van € 3,3 mln. Er is een lijst met mogelijke bestedingen (wensenlijst) opgesteld waarin de wensen van de parkorganisatie, de verbonden partijen en de gebruikersraad zijn opgenomen. De wensenlijst bestaat

uit bestedingen die bijdragen aan de werking en het optimale benutting van de basisuitrusting en aan de doelen van Park Lingezegen. Deze bestedingsdoelen zijn: aanleggen missing links en verbeteren infra, grondaankopen basisuitrusting en bevorderen doorontwikkeling. Deze middelen kunnen echter pas worden ingezet wanneer er overeenstemming is over de besteding en het zeker is dat overschot gerealiseerd wordt. Daarnaast is in het rapport van AT Osborne "Park Lingezegen klaar voor de toekomst" een inschatting gemaakt van de ontwikkelingen bij de parkorganisatie. Hierbij is geen rekening gehouden met de besteding van een financieel overschot en de daarmee samenhangende werkzaamheden.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

De wijze waarop en de voorwaarden waaronder de ODRA als opdrachtnemer de aan haar overgedragen taken uitvoert zijn schriftelijk vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst die de gemeente Overbetuwe is aangegaan met de ODRA.

In het Bedrijfsplan ODRA is vastgesteld dat de eerste jaren het principe van inputfinanciering wordt aangehouden. Vanaf 2018 (2017 is een overgangsjaar) zal er op basis van outputfinanciering worden gewerkt.

De ODRA voldoet inmiddels, in samenspraak met alle partners, aan de VTH kwaliteitscriteria 2.0 die door de rijksoverheid zijn opgesteld. Dit mede dankzij veranderingen die een jaar geleden in de organisatie en de werkwijzen doorgevoerd. Inmiddels is gebleken dat de door de ODRA geraamde kosten voor de opgedragen taken, uitgaande van dit vernieuwde kwaliteitsniveau, voldoende gedekt worden door de inkomsten. Wij volgen de stappen die de ODRA daarbij zet, alsmede de keuzes die worden gemaakt, nauwkeurig. Op het moment dat keuzes van de ODRA voor ons (financiële) gevolgen zullen hebben, zal dit aan het gemeentebestuur worden voorgelegd. Ook het werkplan voor 2017 zal wederom, evenals dat van 2016, passend worden gemaakt aan de ruimte die de inputfinanciering biedt.

Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)

Op 5 maart 2013 heeft de raad besloten om toe te treden tot de Stichting SSGA (Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem). De SSGA is een stichting die een glasvezelring aanlegt, uitbreidt en exploiteert voor non-profit organisaties. Deelnemers in de stichting SSGA worden mede-eigenaar van het glasvezel netwerk.

Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen (BVO-DRAN)

De BVO-DRAN is opgericht op 14 april 2016. De volgende 19 gemeenten nemen deel: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar

De deelnemers hebben besloten om samen te gaan werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer. Dit betreft het vervoer voor inwoners die wegens een beperking geen gebruik kunnen maken van regulier openbaar vervoer (zoals vervoer in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015, de Jeugdwet, het leerlingenvervoer, kleinschalig openbaar vervoer (OV), maatwerkvervoer in het kader van de Participatiewet en het dorpsvervoer). Vervoersstromen gaan over gemeentegrenzen heen. In samenwerking met andere gemeenten kan het aanvullend openbaar vervoer en het gemeentelijk maatwerkvervoer slimmer, efficiënter en klantvriendelijker georganiseerd worden. Tevens kan het beter afgestemd worden op de mogelijkheden van de inwoners. Door samen te werken en het delen van kennis en kunde is het mogelijk om een deel van de opgelegde bezuinigingen in het sociale domein en het openbaar vervoer op te vangen zonder kwaliteitsverlies voor de gebruiker.

De deelnemers willen tevens samenwerken ter behartiging van de sturing en beheersing van hun ondersteunende processen en van uitvoeringstaken en hebben besloten om deze samenwerking vorm te geven middels een bedrijfsvoeringsorganisatie.

De structurele kosten voor de regio worden geraamd op € 552.930,- op jaarbasis. De provincie Gelderland draagt financieel bij aan de BVO. Voor de regio is dat een bedrag van € 240.000,-. Hierdoor resteert een bedrag van € 312.930,- dat verdeeld moet worden over de gemeenten. Voor Overbetuwe komt dit neer op een bedrag van €18.930,- per jaar.

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/ Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Doel-namen en partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
1.	Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden door onder andere het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde	Wethouder W.H. Hol vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	21.762 aandelen van de 55.690.720 (0,03%)	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van 11 provincies, 11 hoogste raadschappen en gemeenten	Risico beperkt tot de nominale inleg van € 54.405	Eigen vermogen per 31 december 2015: € 4.163 miljoen	B	Algemene dekkingsmiddelen
2.	Ondernemerscentrum De Schalm B.V. te Andelst/Valburg	Het bevorderen van het ontstaan en de groei van zelfstandige, startende, doorstartende en bestaande bedrijven in Midden-Gelderland waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de economische ontwikkeling in dit gebied	De Burgemeester vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Wethouder W.H. Hol is namens de gemeente commissaris	Het maatschappelijk kapitaal bedraagt 1.134.450 aandelen à € 1 nominaal Hiervan zijn 226.890 aandelen (= € 226.890) geplaatst bij de gemeente Overbetuwe. De overige aandelen zijn niet geplaatst	Gemeente Overbetuwe	Groot, omdat de gemeente Overbetuwe 100% aandeelhouder is	Eigen vermogen per 31 december 2015: € 1,1 miljoen	A	Economische zaken
3.	Gemeenschappelijk	Het gemeenschappelijk	Wethouder W.H.	Bijdrage € 1,50 per	Arnhem,	Indien bij de		A	Algemeen
	Orgaan Arnhem Nijmegen City Region	orgaan richt zich op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de Arnhem Nijmegen City Region , in zowel nationaal als internationaal perspectief. Het gemeenschappelijk orgaan werkt intensief samen met de Stichting Economic Board regio Arnhem-Nijmegen.	Hol is lid van het bestuurlijk overleg van het gemeenschappelijk orgaan. Leden van de portefeuillehouder samenstelling : - Economie: A.S.F. van Asseldonk - Wonen: wethouder J.A.M. van Baal - Mobiliteit: wethouder J.A.M. van Baal - Duurzaamheid: wethouder B.A. Ross	inwoner per jaar	Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Rijnwaarden, Westervoort, Wijchen, Zevenaar	jaarrekening een tekort ontstaat, passen de deelnemende gemeenten het tekort bij. De verdeling van het tekort vindt plaats op overeenkomstige wijze als beschreven bij het bepalen van de inwonerbijdrage.		bestuur	
4.	Gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal te Kieve	Bevordering van de regionale grensoverschrijdende samenwerking	Lid van de Euregiaraad zijn: burgemeester A.S.F. van Asseldonk (plv. wethouder B.A. Ross) en de raadsleden R.W. Mooij en F. van der Linden (plv. de raadsleden J.G.M. van der Heijden en F.C.M. Evers)	Bijdrage € 11.750	50 Duitse en Nederlandse gemeenten en 5 regionale overheden en overige publiekrechtelijke organisaties	De deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten	Eigen vermogen per 31 december 2015: € 1.315.032 Geen vreemd vermogen aanwezig De solvabiliteit is constant en zeer sterk (> 100%)	B	Algemeen bestuur

5.	Gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Orgaan voor Onderwijszaken in de regio Arnhem Volwasseneneducatie (GOV) te Arnhem	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volwasseneneducatie en andere onderwijszaken	Wethouder R. van Hoeven is lid van het Dagelijks Bestuur en lid van het Algemeen Bestuur	Begroote bijdrage 2017 VE is € 5.449. Begroote bijdrage 2017 RBL is € 172.343	10 regio-gemeenten	Risico is in principe beperkt tot de verstrekte bijdrage	Geen vermogen aanwezig	B	Onderwijs
6.	Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden te Arnhem (VGGM)	Draagt zorg voor de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, preventie, epidemiologie, hulpverlening op het gebied van de brandweer, geneeskundige hulpverlening bij rampen, ambulancehulpverlening, GGD en de meldkamerfunctie van brandweer en ambulancedienst	Burgemeester A.S.F. van Asseldonk is lid van het Algemeen Bestuur (plv wethouder J.A.M. van Baal), lid van het Dagelijks Bestuur en lid van de financiële commissie VGGM	Bijdrage 2017: Regionale brandweer € 2.080.345. Volksgezondheid € 608.308.	16 regio-gemeenten	Groot. De algemene bedrijfsreserve (ABR) wordt gebruikt om exploitatieover-schotten en verliezen te compenseren en de risicoparagraaf af te dekken. Aangezien deze partij zelf geen verdere mogelijkheden heeft om nadellige exploitatiesaldi op te vangen komen eventuele hogere tekorten geheel voor rekening van de deelnemende Gemeenten	Algemene bedrijfsreserve Per 31-12-2015: € 1.453.000 Diverse bestemde reserves per 31-12-2015: € 1.458.017	A	Reguliere Werkzaamheden
7.	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) te Arnhem	Het bieden van werk onder aangepaste omstandigheden aan personen die (nog) niet kunnen re-integreren in een reguliere baan	Wethouder H.A. Ross is lid van het Algemeen Bestuur (plv raadslid R. Eeftink).	Doorbetaling Wsw budget € 4.491.549. Structurele bijdrage van € 420.000 ter dekking van de verwachte negatieve exploitatieresultaten vanaf 2017.	11 regio-gemeenten	In principe groot, omdat de deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten. Gemeente Overbetuwe is hierdoor voor circa 7% risicodragend	Eigen vermogen per 31 december 2015: € 0 Het weerstandsv Vermogen bedraagt per 31 december 2015 € 0	A	Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening
8a.	Commandiet Westeraam B.V. te Elst	Als commanditaire vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V. Via de commandiet neemt de gemeente voor 48 % deel in de inbreng van de commanditaire vennoten	Directeur: drs. C.W.W. van den Berg. De directeur van de commandiet tekent de jaarstukken van de GEM	910 aandelen van de 910 (100%)	Gemeente Overbetuwe	In principe groot. Risico bestaat uit mogelijk verlies van de nominale inleg € 217.815. Daarnaast is door de commandiet nog een achtergestelde lening verstrekt van € 1,1 miljoen die kan worden aangesproken bij een mogelijk verlies uit de grond-exploitatie.	Eigen vermogen per 31 december 2015: € 21.709 Vreemd vermogen per 31 december 2015: € 217.815 Solvabiliteits-ratio EV = 10% en daarmee laag	A	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
8b.	GEM Westeraam Beheer B.V. te Elst	Als beherend vennoot deelnemen in de	Wethouder J.A.M. van Baal	2.400 aandelen van de 4.800 (50%)	Gemeente Overbetuwe,	Beperkt	Eigen vermogen per	A	Ruimtelijke ordening en

		commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V.	vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders		Rabo Vastgoed BV, Koodor Wessels Projecten BV en Vos- Projecten BV	Risico beperkt tot de nominale inleg: € 10.891	31 december 2015 € 457.411 Vreemd vermogen per 31 december 2015 € 2.581.129 Solvabiliteits- ratio EV = 18% en daarmee laag		volkshuisvesting
8c.	GEM Westeraam Elst C.V. te Elst	Het verkrijgen en vervreemden van onroerende zaken en het bouwen maken en het exploiteren van onroerende zaken. Alles binnen het exploitatiegebied	Er vindt geen afzonderlijke vennootsvergade- ring van GEM CV plaats De jaarrekening wordt schriftelijk vastgesteld (nadat de stukken van de BV al zijn vastgesteld)	GEM Westeraam Beheer B.V. heeft 4% van de aandelen Commandiet Westeraam B.V. heeft een belang van 48% (inleg € 217.814) De overige commanditees hebben tezamen ook 48%	GEM Westeraam Beheer B.V., Commandiet Westeraam B.V. en overige commandite- ten (drie maatschappijen)	De gemeente heeft via een juridische constructie een belang van 50% in de grondexploitatie van Westeraam	Eigen vermogen per 31 december 2015: € 453.781 Vreemd vermogen per 31 december 2015: € 2.581.129 Solvabiliteits- ratio 18 % en daarmee acceptabel	A	Ruimtelijke ordering en volkshuisvesting
9.	Gemeenschappelijke regeling Openbaar lichaam Recreatieschap Overbetuwe te Arnhem	De belangen van de deelnemende gemeenten ten aanziën van openluchtrecreatie en het toerisme, het landschapsschoon en de natuurbescherming, voor zover het de behartiging van de belangen van de openluchtrecreatie betreft, op bovenlokaal niveau	Wethouder R. van Hoeven (glv) wethouder J.A.M. van Baal) en wethouder W.H. Hol (glv) wethouder B.A. Ros) zijn lid van het Algemeen Bestuur	Geen bijdrage In 2001 is de jaarlijkse bijdrage afgekocht met een eenmalig bedrag	Gemeenten Arnhem, Overbetuwe en Lingewaard	Geen Het Recreatiescha- p Overbetuwe is één van de drie aandeelhouders van de B.V.	Geen eigen of vreemd vermogen aanwezig	B	Cultuur en recreatie
						Recreatie- maatschappij Rivierengebied In het geval deze BV niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, gaat ze (uiteindelijk) zonder verdere verplichtingen van de aandeelhouders, failliet			
10.	Vitens N.V. te Zwolle	Het verzorgen van de drinkwatervoorziening	Wethouder W.H. Hol vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	34.717 aandelen van de 5.022.404 is 0,691%	107 gemeenten en 3 provincies	Risico beperkt tot het belang in aandelen (€ 34.717)	De solvabiliteit per 31 december 2016 is naar verwachting: 28,0%	B	Algemene dekkings- middelen
11.	Gemeenschappelijke Regeling Park Lingezen	De realisatie en coördinatie van het beheer Park Lingezen	Wethouder W.H. Hol vertegenwoordigt de gemeente tijdens de vergaderingen van Algemeen Bestuur en Dagelijks bestuur	Bijdrage beheerskosten € 240.000	Provincie Gelderland, gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe en Waterschap Rivierenland		De begroting 2016 heeft een tekort van € 7,4 miljoen. Dat volledige tekort komt ten laste van het positieve batige saldo dat afgelopen	A	Cultuur en recreatie

							jaren is opgebouwd. Het batige saldo is ontstaan uit de bijdragen van de verschillende deelnemers aan de GR.		
12.	Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ORA), later ODRA geworden Oprichting 14 november 2012.	De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers 1272386 , van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.	Wethouder B.A. Ross (gly J.A.M. van Baal) is lid van het Algemeen Bestuur	Jaarlijkse bijdrage 2017: 484.600	Provincie Gelderland en de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Rijnwaarden Westervoort en Zevenaar.	Risico is in principe beperkt tot de verstrekte bijdrage. Eventuele bedrijfsrisico's worden gedragen naar rato van inbreng van taken en verantwoordelijkheden zoals beschreven in het bedrijfsplan van ODRA.	Eigen vermogen per 31 december 2015: € 966.000 na resultaat bestemming.	A	Volksgezondheid en milieu
13.	Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA)	Een toegang tot SSGA is nodig om een robuuste en toekomstgerichte ICT-beheerorganisatie te verkrijgen door deze centraal te positioneren. Het beoogd effect is een verhoogde continuïteit van de informatievoorziening en (digitale) dienstverlening en mogelijkheid tot innovatie(yg) producten.	Wethouder W.H. Hol	Jaarlijkse bijdrage in de beheerskosten van € 4.500	25 deelnemers zoals gemeenten, scholen en andere non-profit organisaties	Zeer beperkt, naar rato van de inbreng: 2%	Tegenover de kosten (eenmalig € 110.000) voor de aansluiting op het netwerk staan trekkingsrecht en als nieuwe deelnemers aansluiten.	B	Reguliere werkzaamheden
14.	Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen (BVO-DRAN)	De 19 deelnemende gemeenten hebben besloten om samen te gaan werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer. In samenwerking met andere gemeenten kan het aanvullend openbaar vervoer en het gemeentelijk maatwerkvervoer slimmer, efficiënter en klantvriendelijker georganiseerd worden. Tevens kan het beter afgestemd worden op de mogelijkheden van de inwoners.	Wethouder B.A. Ross (gly J.A.M. van Baal) is lid van het Algemeen Bestuur	Jaarlijkse bijdrage in de beheerskosten van € 18.930. Eenmalige bijdrage van € 37.886,- voorbereidingskosten.	De volgende 19 gemeenten nemen deel: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar	In principe groot, omdat de deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten. Gemeente Overbetuwe is hierdoor voor circa 6% risicodragend. De verwachting is dat de efficiency winst de kosten (op termijn) zal drukken.	Geen vermogen aanwezig		Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

VII. Grondbeleid

Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

In deze Paragraaf Grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het te voeren grondbeleid in 2017 en de jaren 2018 t/m 2020.

3.7.2 Het gemeentelijk grondbeleid

In september 2009 is door de raad de Nota Grondbeleid 2009 vastgesteld. In deze nota zijn de (on-)mogelijkheden, risico's en keuzen inzake het gemeentelijk grondbeleid beschreven en is aangegeven hoe dit beleid als sturingsmiddel en instrument bruikbaar is. Naar verwachting wordt deze nota nog voor 1-1-2017 geactualiseerd.

3.7.3 Verlies- en winstneming

Als uit de exploitatieopzet blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen. Deze wordt via de jaarrekening van de gemeente ten laste van de algemene reserve gebracht. Winstneming vindt plaats op het moment dat alle gronden binnen een complex zijn verkocht.

Voor complexen waarvan onzeker is of de gemaakte voorbereidingskosten in de toekomst wel (volledig) kunnen worden gedekt, wordt een voorziening gevormd.

Eventueel in een later stadium gerealiseerde opbrengsten kunnen worden verrekend met de getroffen voorziening.

3.7.4 De te verwachten resultaten van de lopende actieve complexen

In 2017 zijn de volgende actieve grondcomplexen in exploitatie. Hiervoor zijn op 24 mei 2016, door de gemeenteraad de (geactualiseerde) exploitatieopzetten vastgesteld:

Complex	GREX 1-1-2016 3,85%	GREX 1-1-2016 2,50%	eindwaarde per
Woningbouwcomplexen			
14 Elst Zuid	€ 742.920 V	€ 744.091 V	31-12-2017
41 Prinses Irenestraat - Elst	€ 370.575 N	€ 350.210 N	31-12-2017
64 Heteren Centrum	€ 343.374 N	€ 328.935 N	31-12-2018
subtotaal	€ 28.971 V	€ 64.946 V	
Bedrijvencomplexen			
53 De Mem Elst	€ 1.843.423 N	€ 1.463.112 N	31-12-2023
55 De Mem Oost Elst	€ 1.103.991 N	€ 833.939 N	31-12-2021
56 PwMG Zuid Heteren	€ 9.754.501 V	€ 9.293.256 V	31-12-2023
74 Spoorallee	€ 977.202 N	€ 791.797 N	31-12-2022
subtotaal	€ 5.829.665 V	€ 6.204.408 V	
71 Elst Centraal	€ 7.721.134 N	€ 7.426.022 N	31-12-2018
Totaal	€ 1.862.278 N	€ 1.156.668 N	

Deze tabel geeft de eindwaarde weer tegen het rentepercentage van 3,85% en 2,5%. Bij de vaststelling van de grondexploitaties is het percentage van 3,85% gehanteerd. Bij de vaststelling van de kadernota 2017 is dit percentage met terugwerkende kracht verlaagd naar 2,5% (zie ook de paragraaf 3.7.7 Wijzigingen BBV).

In de bovengenoemde tabel wordt er vanuit gegaan dat de grondcomplexen:

- De Breekenhof
- Maartenstraat
- Tobbenhof

in 2016 zullen worden afgesloten conform de uitgangspunten die zijn gehanteerd in de vastgestelde grondexploitaties.

3.7.5 Risico's grondexploitatie

De risico's die de gemeente Overbetuwe loopt met de uitvoering van de grondexploitatie zijn:

- Organisatorische risico's:
 - Nagekomen kosten bij de in het verleden afgesloten complexen
 - Het niet (volledig) toekennen van subsidies
 - Invoering van de vennootschapsbelasting
- Projectrisico's:
 - Archeologie
 - Bodemverontreiniging
 - Onvoldoende ruimte voor de dekking van algemene en rentekosten
- Verhaalrisico's:
 - Het niet volledig kunnen verhalen van kosten bij ontwikkelaars
- Economische risico's:
 - Nadelige economische conjunctuur. Dit heeft vooral consequenties voor het tempo van gronduitgifte (bij zowel woningbouwgronden als bedrijventerreinen)

Om deze risico's te kunnen dekken is gemeentelijke weerstandscapaciteit noodzakelijk. De weerstandscapaciteit is een financiële buffer om tegenvallers op te vangen op een zodanige wijze, dat het voorzieningenniveau ongewijzigd kan worden gehandhaafd. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen risico's en de weerstandscapaciteit. Door aandacht te besteden aan het weerstandsvermogen voor grondcomplexen en ruimtelijke projecten kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller aanleiding zal zijn tot bezuinigingen.

Bij de actieve complexen, die geheel voor rekening en risico van de gemeente worden uitgevoerd, is het risico aanwezig van vertraging in de gronduitgifte. Hierdoor worden de investeringen in gronden en de kosten voor het bouwrijp maken later terugverdiend en ontstaan er renteverliezen. Per 1-1-2016 is de looptijd verlengd van met name de bedrijventerreincomplexen. Deze meer realistische planning

heeft als gevolg dat er enerzijds minder hoge risicovoorziening noodzakelijk is, maar anderzijds wel een grotere verliesvoorziening getroffen moet worden.

Binnen de gemeente Overbetuwe is ervoor gekozen om de risico's ten aanzien van de grondcomplexen te dekken door het treffen van:

- specifieke voorzieningen voor verliescomplexen.
- een voorziening voor de mogelijk niet door te berekenen kosten.
- een voorziening voor de mogelijke afwaardering van complexen.

3.7.6 Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 zijn de gemeenten vennootschapsbelastingplichtig over de resultaten die worden behaald met grondexploitatieactiviteiten, indien aan enkele criteria wordt voldaan (de zogenoemde ondernemerscriteria). Momenteel wordt inzichtelijk gemaakt of de grondexploitatieactiviteiten aan deze criteria voldoen (en daarmee of de grondexploitatieactiviteiten vennootschapsbelastingplichtig worden) en wat de financiële consequenties zijn van deze wetswijziging.

Op basis van scenarioberekeningen kan de totale fiscale claim voor de komende jaren tussen de € 0 en € 500.000 bedragen. Bij het verschijnen van de najaarsnota zal hiervoor al een nadere uitwerking hebben plaatsvonden. Met name de wijze van toetsing aan de ondernemerscriteria, de totstandkoming van de fiscale openingsbalans en de wijze van beoordeling van (grondexploitatie)projecten in combinatie met de status van die projecten – bijvoorbeeld al dan niet voor 90% of meer afgerond – leiden tot een zeer breed scala aan mogelijkheden en uitkomsten. Het exacte bedrag is op dit moment nog niet inzichtelijk en zal worden bepaald aan de hand van de actualisatie van de grondexploitaties per 1-1-2017. Dit bedrag wordt dan verwerkt in de jaarrekening 2016.

3.7.7 Wijzigingen BBV

Door de commissie BBV zijn wijziging in de verslaggevingsregels voor de grondexploitatie met ingang van 1 januari 2016 gewijzigd. Deze wijzigingen zijn:

- De maximale duur voor een grondexploitatie is 10 jaar
- De kostentoerekening aan grondexploitaties dient aan te sluiten op de kostenverhaalsmogelijkheden zoals benoemd in de Wetruimtelijke ordening (WRO) / het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).
- De rente die wordt toegerekend aan grondexploitaties dient te zijn gebaseerd op de werkelijke rente over het vreemd vermogen (als benoemd: in de kadernota vastgesteld op 2,5%).
- De niet in exploitatie genomen gronden, moeten worden opgenomen onder Materiële Vaste Activa (MVA) in plaats van grondexploitatie.
- Passieve grondcomplexen worden niet meer verantwoord als onderhanden werken.

De financiële consequenties van de invoering van deze wijzigingen met zich zal brengen worden meegenomen bij de actualisatie van de grondexploitaties per 1-1-2017 en worden verwerkt in de jaarrekening 2016.

Door de verlaging van het rentepercentage van 3,85% naar 2,5% zal:

- afgerond € 1.170.000 kunnen vrijvallen van de voorziening verliesgevende complexen.
- het voordelig saldo van het winstgevende complexen (Elst Zuid en De Poort van Midden Gelderland Zuid) afgerond € 460.000 lager uitvallen.

3.7.8 Grondcomplexen

In de jaren 2017 t/m 2020 wordt gewerkt aan de realisatie van de volgende grondcomplexen:

Complex	Programma - nog te realiseren	looptijd t/m
Actieve woningbouw complexen in exploitatie		
41 Pr. Irenestraat - Elst	28 woonzorgwoningen	t/m 2017
84 Centrumplan Heteren	Overdracht kavels 71 woningen	t/m 2018
Actieve bedrijven complexen in exploitatie		
53 De Mem - Elst	verkoop 3,1 ha bedrijfskavels	t/m 2023
55 De Mem Oost - Elst	verkoop 2,4 ha bedrijfskavels	t/m 2021
56 PwMS Zuid - Heteren	verkoop 8,1 ha bedrijfskavels	t/m 2023
74 Spoorallee - Elst	verkoop 2,2 ha bedrijfskavels	t/m 2022
71 Elst Centraal actief	nader te bepalen 7.041 m ² + (13 woningen)	t/m 2018
Nog in exploitatie te nemen actieve woningbouw complexen		
7 Steenbeekstraat - Zetten	nader te bepalen	nader te bepalen
130 De Pas	nader te bepalen	nader te bepalen
Nog in exploitatie te nemen actieve bedrijvencomplexen		
100 Aamse Plas - Elst	onderzoek ontwikkelingsmogelijkheden + demping	nader te bepalen
Passieve woningbouw complexen in exploitatie		
2 Hoge Veld - Herveld	10 woningen	t/m 2016
10 Molenzicht - Valburg	76 woningen	nader te bepalen
38 Rijksweg Zuid 1-2-3 - Elst	14 woningen	nader te bepalen
Passieve bedrijven complexen in exploitatie		
72 Park 15	ontwikkeling bedrijventerrein	nader te bepalen
72 Veilingterrein - Zetten	ontwikkeling bedrijventerrein	nader te bepalen
Nog in exploitatie te nemen passieve woningbouw complexen		
6 De Hoge Wei - Oosterhout	nader te bepalen	nader te bepalen
31 Zetten Zuid	nader te bepalen	nader te bepalen
45 Tuyn van de Limes - Herveld	nader te bepalen	nader te bepalen
90 Kastanjehof Zetten	nader te bepalen	nader te bepalen
104 Elst Centraal Passief deel	nader te bepalen	nader te bepalen
121 St. Werenfriedplein - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
122 Europaplein Zuid - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
Nog in exploitatie te nemen passieve bedrijven complexen		
59 Aamse Poort Noord - Elst	ontwikkeling bedrijventerrein	nader te bepalen
72 Veilingterrein - Zetten	ontwikkeling bedrijventerrein	nader te bepalen
GEM Westeraam		
12-23-24 Westeraam	realisatie 346 woningen	t/m 2020

BIJLAGEN

I. Meerjarenraming + toelichting

Meerjarenraming 2018-2020

Algemeen

Deze meerjarenraming geeft de verwachte begrotingssaldi in jaren 2018 t/m 2020. Het merendeel van de uitgangspunten is ongewijzigd overgenomen uit de meerjarenraming bij de Kadernota 2017. Enkele uitgangspunten die zijn aangepast en/of waarbij ontwikkelingen te melden zijn, lichten wij hieronder toe.

A. Aantallen woningen en inwoners

Toename aantal woningen:

In de Kadernota 2017 en deze begroting is een gemiddeld aantal nieuwbouwwoningen van 175 per jaar gehanteerd.

Toename aantal inwoners:

In voorgaande meerjarenramingen is voor de toename van de aantallen woningen en inwoners het verhoudingscijfer 1 : 2 toegepast. Per nieuwe woning neemt het aantal inwoners dus gemiddeld met 2 toe. Dit is per jaar $2 \times 175 = 350$ (was voorheen dus $2 \times 125 = 250$).

Hieronder treft u het cijfermatige deel van deze meerjarenraming aan en daarachter korte toelichtingen op de diverse onderdelen.

Meerjarenperspectief 2018-2020

I. Nadelen (-):

	2018 (€)	2019 (€)	2020 (€)
1. Afval/riolering: 100% kostendekkend	0	0	0
2. Financiële ruimte voor afwijking nullijn	-138.000	-138.000	-138.000
3. Van de nullijn uitgezonderde onderdelen:			
a. Ontwikkeling Personeelsbudget:			
- jaarlijkse verhoging premies e.d. gemiddeld 0,5%.	-86.000	-86.000	-86.000
- verhoging fte's obv aantal inwoners/Berenschot	-174.000	-174.000	-174.000
- verhoging salarisbudget gerelateerde uitgaven na taakst.	-9.000	-11.000	-11.000
- verhoging loonkosten/vergoedingen bestuur	-5.000	-5.000	-5.000
Subtotaal P-budget	-274.000	-276.000	-276.000
Correctie taakstelling personeel	0	0	0
Subtotaal onderdeel 3-a	-274.000	-276.000	-276.000
b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden	-70.000	-71.000	-72.000
c. Netto lasten toename aantal WWB-ers	pm	pm	pm
4. Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen Vitens	-8.000	-8.000	-8.000
5. ICT (ten laste van vrijval kapitaallasten)	-55.000	-149.000	-62.000
Totaal nadelen	-545.000	-642.000	-556.000

II. Voordelen (+):

1. Algemene Uitkering:

a. algemene uitkering	1.054.000	729.000	896.000
b. stelposten doorschuiven kortingen naar doelgroepen	0	0	0
totaal onderdeel II-1 algemene uitkering	1.054.000	729.000	896.000
2. Netto toename OZB-opbrengst door nieuwbouw minus korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering	7.000	7.000	7.000
3. Financiële ruimte door vrijvallende kapitaallasten minus jaarlijkse raming post onvoorzien	181.000	142.000	89.000

4. Nog niet verwerkte voordelen heroverwegingsoperaties:

a. Taskforce for money (uit Kadernota 2016)	50.000	50.000	0
b. uit Kadernota 2015 (voorzover niet elders verwerkt)	415.000	0	0
c. taakstelling ICT / huisvesting	45.000	0	0
Totaal voordelen	1.752.000	928.000	992.000
Subtotalen voor- en nadelen	1.207.000	286.000	436.000

Af: <u>lasten bestaand PNL</u>	-437.000		
Af: <u>lasten aanvullend PNL</u> (2019 en 2020 stelposten)	-450.000	-250.000	-250.000

Bij: consequenties tariefsaanpassingen:

a. OZB 1,5%	103.000	103.000	103.000
b. Diverse leges en overige heffingen 1,5%	16.000	16.000	16.000

<u>Doorwerking begrotingsoverschot/-tekort jaar ervoor</u>	1.340.000	1.779.000	1.934.000
--	-----------	-----------	-----------

Overschot/Tekorten (-)	1.779.000	1.934.000	2.239.000
-------------------------------	------------------	------------------	------------------

I. Toelichting op de verwachte **nadelen** (zie corresponderende nummers in meerjarenraming)

1. Afval/riolering, 100% dekking

Geen nadere toelichting.

2. Voor afwijking nullijn maximaal € 138.000 per jaar beschikbaar

De nullijn houdt kort gezegd in dat er geen verhoging van begrotingsramingen plaatsvindt door prijsstijging en areaaluitbreiding (toename woningen/inwoners, onderhoudsbestanden wegen, plantsoenen, etc.). In deze gemeente wordt al jaren bij het opstellen van de begroting voor een deel van de ramingen de nullijn gehanteerd en is slechts een beperkte afwijking van die nullijn toegestaan. Met ingang van begrotingsjaar 2005 is in het kader van bezuinigingen het totaalbedrag voor de afwijking van de nullijn door de raad al verlaagd van € 550.000 naar € 275.000. Vervolgens is naar aanleiding van de operatie Schatgraven dit resterende bedrag met ingang van 2011 nogmaals gehalveerd en vastgesteld op maximaal € 138.000 per jaar.

Een aantal onderdelen is van de nullijn uitgezonderd (verhogingen van deze onderdelen hoeven dus niet ten laste van de € 138.000), zoals:

1. hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden;
2. hogere netto lasten sociale uitkeringen in brede zin;
3. verhoging van de salariskosten op basis van nieuwe CAO, e.d.

Jaarlijks wordt bij de aanlevering van begrotingsgegevens aan de budgethouders gevraagd om prijsverhogingen en extra kosten van areaaluitbreiding zoveel mogelijk op te vangen binnen eigen budgetten. Op deze wijze vindt er jaarlijks organisatiebreed dus al een heroverwegings-/efficiencyoperatie plaats op de exploitatiebegroting, waardoor prijsstijgingen en extra kosten van areaaluitbreiding over een deel van het gemeentebudget worden opgevangen.

3. Van de nullijn uitgezonderde onderdelen:

a. Ontwikkeling Personeelsbudget

Voor de toelichting op de toename van de salariskosten door verhoging van het aantal fte's en overige verhogingen verwijzen wij naar de afzonderlijke toelichting op het personeelsbudget in paragraaf 3.9.

b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden

Dit betreffen hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden voornamelijk door toename van de aantallen inwoners.

c. WWB en overige sociale uitkeringen

De huidige verwachting is dat het aantal uitkeringsgerechtigden in de jaren 2017 t/m 2020 nog wat zal toenemen. Bij het opstellen van deze meerjarenraming 2017-2020 in deze Kadernota 2017 is er vanuit gegaan dat de stijging van de uitkeringslasten in de komende jaren volledig kan worden opgevangen door een hogere algemene uitkering (door het hogere aantal uitkeringsgerechtigden) en door een stijging van het te ontvangen Rijksbudget.

4. Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen NV Vitens

De preferente aandelen die de gemeente had van Vitens zijn eind 2005 verkocht aan deze NV. De opbrengst zal aan de gemeenten in 15 jaarlijkse termijnen worden uitbetaald (via een leningconstructie). Naast de te ontvangen jaarlijkse aflossing, ontvangt de gemeente een

jaarlijkse rentevergoeding over het nog niet afgeloste deel.

De eerste uitbetaling heeft plaatsgevonden in 2007. Deze jaarlijkse inkomst neemt jaarlijks af met ongeveer € 8.000 (rente over afgeloste deel voorgaand jaar). In 15 jaar zal Vitens de hele lening hebben afgelost en zullen de inkomsten hiervan dus geheel zijn afgebouwd.

5. ICT

Tot en met de Programmabegroting 2016 liepen vervangings- en nieuwe investeringen op het gebied van ICT altijd via het Programma Nieuwe Lasten (PNL). In de meerjarenraming is daarvoor ook financiële ruimte van vrijvallende kapitaallasten beschikbaar. Met ingang van deze Kadernota 2017 zijn de kapitaallasten van alle ICT-investeringen als afzonderlijke post in de meerjarenraming opgenomen. Hierdoor gaan de investeringen op het gebied van ICT voortaan dus niet meer via het PNL.

II. Toelichting op de verwachte voordelen (zie corresponderende nummers in meerjarenramingen)

1. Algemene uitkering gemeentefonds

De ramingen van de algemene uitkering zijn gebaseerd op de meicirculaire 2016.

Zie toelichting in de uiteenzetting van de financiële positie, onder 1.3.2.

2. Toename netto OZB-opbrengsten door nieuwbouw (na aftrek korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering)

De extra inkomsten wegens nieuwbouw zijn wat hoger dan de kortingen die het rijk toepast op de algemene uitkering via de inkomstenmaatstaf. Per saldo ontstaan er dus (relatief geringe) voordelen op deze onderdelen t.g.v. nieuwbouw.

3. Financiële ruimte door vrijval kapitaallasten, na aftrek nieuwe posten onvoorzien

Op dit onderdeel wordt de financiële ruimte geraamd die ontstaat doordat de boekwaarden van investeringen afnemen door jaarlijkse afschrijving (lagere rente en bij geheel wegvallen boekwaarde tevens vrijval afschrijvingsdeel). Aan de andere kant wordt er jaarlijks een bedrag voor “onvoorzien” geraamd in de begroting van ruim € 50.000 om kapitaallasten van nieuwe (onvoorziene) investeringen te dekken. Deze jaarlijkse raming van onvoorzien wordt in mindering gebracht op het voordeel van de vrijvallende kapitaallasten.

4. Nog niet verwerkte voordelen uit heroverwegingsoperaties

Hieronder zijn totaalbedragen opgenomen van toekomstige voordelen van vastgestelde heroverwegingsvoorstellen. Bij de samenstelling van elke nieuwe begroting worden de voorstellen van de betreffende jaarschijf financieel verwerkt en vervolgens gerealiseerd. In de jaarschijven 2018 en 2019 zijn nog de volgende te realiseren structurele voordelen heroverwegingstaakstelling opgenomen:

- a. Uit de Taskforce for money (opgenomen in de Kadernota 2016) in de jaren 2017 t/m 2019 jaarlijks een besparing van € 50.000 (dus totaal € 150.000) vanwege het omvormen van peuterspeelzalen naar peuteropvang.
- b. Uit de Kadernota 2015 in jaarschijf 2018 in totaal € 415.000 (wordt gelet op de omvang van de voorstellen/teksten hier niet gespecificeerd). In de Kadernota 2017 was nog een bedrag opgenomen van € 486.000. Het verschil van € 71.000 komt door het al in 2017 realiseren van een heroverweging op de bijdrage aan de VGGM (€ 52.000) en een heroverweging op het budget onderwijsbegeleiding (€ 19.000).
- c. Uit de Kadernota 2015 in jaarschijf 2018 € 45.000 besparing op ICT / huisvesting ter invulling van het laatste deel van de taakstelling van € 450.000 in verband met achterblijvend overheadkosten n.a.v. onder andere de regionalisering van de brandweer en de ODRA.

Overige mutaties:

Programma Nieuwe Lasten (PNL)

Onder dit onderdeel zijn de geraamde structurele lasten opgenomen uit het PNL bij deze Kadernota. In de jaarschijven 2019 en 2020 zijn stelposten opgenomen van € 250.000.

Extra opbrengsten tariefsverhogingen

In deze meerjarenraming is uitgegaan van tariefsverhogingen van o.a. de OZB en leges van gemiddeld 1,5% per jaar.

Doorwerking begrotingssaldi

Het eindsaldo van een voorgaande jaarschijf is in deze meerjarenraming steeds verwerkt in het saldo van de volgende jaarschijf (structurele doorwerking).

II. PNL 2017-2020

II. PNL 2017-2020

Nr.	Omschrijving	Team	Jaar uitv.	Invest. eenm. BCF	Reserves e.d.	Derden / grondexpl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2017	Lasten 2018	Lasten 2019	Lasten 2020
	Programma 1. Openbare orde en veiligheid												
	-												
	Programma 2. Verkeer, vervoer en Waterstaat												
	1. Openbare verlichting												
a.	2016 investeringen armaturen	TBV	2016	194.986			194.986		20	6.254			
b.	2016 investeringen masten	TBV	2016	245.147			245.147		40	4.883			
	2. Vogelbuurt Driel												
a.	Vogelbuurt Driel 2016	TBR	2016	233.000			233.000		20	7.473			
b.	Vogelbuurt Driel 2017	TBR	2017	233.000			233.000		20		14.946		
	3. Vervanging asfalttribelstroken												
a.	Weteringsewal tussen A50 en Slopestraat	TBV	2016	211.600			211.600		20	6.787			
	4. Fietsviaduct A325												
a.	beheerskosten	TBV	2017					1.600		1.600			
	5. Fietsverbinding zuidelijk tracé De Park - Elst Noord												
	TPR	2016	132.288		15.000	117.288		20	3.762				
	6. Reconstructie Bloemenbuurt Heteren (over 3 jaren)												
a.	Reconstructie Bloemenbuurt Heteren 2018	TBV	2018	380.000	206.667		173.333		20			11.119	
b.	Reconstructie Bloemenbuurt Heteren 2019	TBV	2019	380.000	206.667		173.333		20				11.119
c.	Reconstructie Bloemenbuurt Heteren 2020	TBV	2020	380.000	206.667		173.333		20				
	7. Herinrichting De Griend Elst												
	TBV	2017	90.000			90.000		20		5.773			
	8. Verbreden Kerkepad en aanbr. trottoir en verlichting												
	TBV	2017	130.000			130.000		20		8.339			
	9. Herinr. Mozartstraat vanaf Griegstraat Elst (over 2 jaren)												
a.	Herinr. Mozartstraat vanaf Griegstraat Elst 2019	TBV	2019	300.000	175.000		125.000		20				8.018
b.	Herinr. Mozartstraat vanaf Griegstraat Elst 2020	TBV	2020	300.000	175.000		125.000		20				
	10. Herinrichting Veldse Hofstede Zetten												
	TBV	2017	205.000			205.000		20		13.150			
	11. Reconstructie Marijkestraat en Wouterplasstr. Zetten												
	TBV	2017	270.000	175.000		95.000		20		6.094			
	12. Infrastructuur Elst Noord												
a.	Tunnel Rijksweg Noord	TOW	2017	700.000			700.000		20		44.903		
b1.	Spoorknisingen Weteringsewal en Rijksweg N. (2018)	TOW	2018	2.925.000			2.925.000		20			187.630	
b2.	Spoorknisingen Weteringsewal en Rijksweg N. (2019)	TOW	2019	2.925.000			2.925.000		20				187.630
	Programma 3. Economische zaken												
13.	Verhoging EZ-budget	TOW	2017					33.000		33.000			
	Programma 4. Onderwijs												
	14. Onderwijshuisvesting												
a.	Uitbreiding inrichting basisschool De Vallei - 2016	TBR	2016	26.301			26.301		10	1.503			
b.	Uitbreiding 1e inrichting basisschool De Vallei	TBR	2017	24.423			24.423		10		2.791		
15.	Constructiefout dak Klimboom	TBR	2016	33.959			33.959		25	922			
	16. Huisvesting OBC												
a.	Huisvesting OBC schoolgebouw	TBR	2017	5.344.400			5.344.400		25		290.072		
b.	Uitbreiding 1e inrichting	TBR	2017	96.886			96.886		10		11.070		
c.	Huisvesting OBC gymzaal	TBR	2017	700.000			700.000		25		37.993		
	17. Onderwijshuisvesting												
a.	Huisvesting speciaal onderwijs in De Plataan	TBR	2017	110.000			110.000		25		5.970		
b.	Uitbreiding eerste inrichting basisschool De Vallei	TBR	2018	32.557			32.557		10			3.720	
c.	Bijdrage locatie Elst SBO De Vlinderboom	TBR	2017	16.200	16.200		0						
d.	Terugbetaling voorfinanc. huissv. Lyceum Elst 2017 *	TBR	2017	204.175			204.175		34	8.985			
e.	Terugbetaling voorfinanc. huissv. Lyceum Elst 2018 **	TBR	2018	72.920			72.920		33		3.271		
f.	Terugbetaling voorfinanc. huissv. Lyceum Elst 2019	TBR	2019	pm			pm						
g.	Huisvesting De Vallei in Driel	TBR	2017	600.000			600.000		40		23.902		
	Onderwijsagenda												
a.	Verbetering aansluiting Onderwijs op arbeidsmarkt	TOW	2017					20.000		20.000			
b.	Bestrijding laaggeletterdheid	TOW	2017					50.000		50.000			
c.	Integrale visie Basisonderwijs	TOW	2017	30.000	30.000		0						
	Programma 5. Cultuur en recreatie												
19.	MFC Herveld	TPR	2016	4.000.000			4.000.000		40		79.673		
	20. Landschapspark De Danenberg												
a.	Gemeentelijke bijdrage 2017	TPR	2017	500.000			500.000		20		32.074		
b.	Gemeentelijke bijdrage 2018	TPR	2018	300.000			300.000		20			19.244	
c.	Gemeentelijke bijdrage 2019	TPR	2019	200.000			200.000		20				12.829
21.	Kunstgrasveld SC Valburg	TBR	2017	450.000			450.000		30		21.500		
	22. Nieuw beleid Kunst, Cultuur en Erfgoed												
a.	Eenmalig bedrag	TBR	2017	45.000	45.000		0						
b.	Structureel bedrag	TBR	2017					30.000		30.000			
23.	Uitvoering resterende projecten L.O.P.	TOW	2017	175.000	95.000	80.000	0						
	Programma 6. Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening												
24.	Voorbereidingskosten 3 decentralisaties												
	Terugstorting algemene reserve												
a.	Terugstorting 2017	Div	2017	-456.000	-456.000		0						
b.	Terugstorting 2018	Div	2018	-236.000	-236.000		0						
25.	Doelontwikkeling Werkgeversservicepunt	TBR	2017					pm		pm			
26.	Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI)	TBR	2017					15.000		15.000			
	27. Minimabeleid												
a.	Eenmalig bedrag	TBR	2017	250.000	250.000		0						
b.	Structureel bedrag	TBR	2018					250.000			250.000		
28.	Financiële impuls Kracht van de Kernen	TBR	2017	30.000	30.000		0						
29.	Extra huisvesting statushouders (bijz. bijst inricht kstn)	TPR	2017	86.000	86.000		0						
	Programma 7. Volksgezondheid en milieu												
30.	Deelname ODRA 2017 (netto)	TVG	2017	0	0		0						
31.	Duurzame energie	TBR	2018					13.500			13.500		
	Programma 8. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting												
32.	Schil Zetten-Hemmen	TPR	2017	350.000			350.000		20		22.451		
	Programma 9. Financiën en bedrijfsvoering												
33.	Aanpassing huisvesting												
a.	Fase 1	TAV	2017	1.500.000			1.500.000		25		81.000		
	<i>Dekking ten laste van structurele voordelen bedrijfsvoering ed.</i>										-81.000		
b.	Fase 2	TAV	2018	3.500.000			3.500.000		25			190.000	

Dekking ten laste van structurele voordelen bedrijfsvoering ed.										-190.000	
Programma 10. Algemeen bestuur											
34. Kernenstafette speerpunt 1 en 7 2017	TBR	2017	25.000	25.000	0						
Formatie:											
35. Extra formatie	STAF	2017	90.000	90.000	0	40.000		40.000			
			28.335.842	1.120.200	95.000	27.120.642	453.100	230.169	887.472	221.713	219.596
								Aanvulling tot stelpost		28.287	30.404
								Totale lasten	230.169	887.472	250.000

Algemene reserve 2017:	211.200
Algemene reserve 2018:	-236.000
Algemene reserve 2019:	0
Algemene reserve 2020:	0
Voorziening riolering: diverse jaarschijven	1.145.000
Totale onttrekking:	1.120.200

* Omdat investering al in 2011 is gedaan, is een afschrijvingstermijn van 34 jaar (i.p.v. 40 jaar) gehanteerd. Kapitaallasten zijn niet verdeeld over 2 jaar omdat investering dus al heeft plaats gevonden.
 ** Omdat investering al in 2011 is gedaan, is een afschrijvingstermijn van 33 jaar (i.p.v. 40 jaar) gehanteerd. Kapitaallasten zijn niet verdeeld over 2 jaar omdat investering dus al heeft plaats gevonden.

III. Overzicht reserves en voorzieningen

Toelichting Reserves en Voorzieningen

Bij elke reserve en voorziening treft u op de volgende pagina een korte toelichting aan met een financieel meerjarenperspectief t/m eind 2020.

I. Reserves

A. Algemene reserve

B. Bestemmingsreserves

1. Opvang kapitaallasten investeringen
2. Overige

II. Voorzieningen

A. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

1. Grondexploitatie
2. Dubieuze debiteuren
3. Wethouderspensioenen
4. Overige

B. Egalisatie voorzieningen (riolering/gebouwen)

C. Voorzieningen middelen derden (niet provincie/rijk)

(geen)

I. Reserves

A. Algemene reserve

10001 Algemene Reserve

Bestemming:

- deels buffer voor opvang eenmalige risico's.
- andere deel in principe vrij aanwendbare middelen om eenmalige (grote) uitgaven te dekken.

Achtergrondinformatie: in de paragraaf weerstandsvermogen bij de programmabegroting worden o.a. de risico's, die beslag leggen op eenmalige dekkingsmiddelen zoveel mogelijk uitgedrukt in bedragen en vindt er een confrontatie plaats met de beschikbare eenmalige dekkingsmiddelen, waarvan de algemene reserve de belangrijkste is.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	6.939.947
mutatie in 2017	5.593.214
Saldo 1-1-2018	12.533.161
mutatie in 2018	1.681.400
Saldo 1-1-2019	14.214.561
mutatie in 2019	1.934.000
Saldo 1-1-2020	16.148.561
mutatie in 2020	2.239.000
Saldo 31-12-2020	18.387.561

Toelichting meerjarenraming 2017-2020
 Zie overzicht verderop.

B. Bestemmingsreserves (BR)

1. Bestemmingsreserves opvang kapitaallasten

12206 BR Kapitaallasten Ambtshuis

Bestemming: dekking kapitaallasten investering aankoop Ambtshuis Elst.

Achtergrondinformatie: de aankoopkosten van het ambtshuis worden in 40 jaar afgeschreven en de jaarlijkse kapitaallasten worden gedekt met de jaarlijkse rente over bovenvermelde bestemmingsreserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	988.919
mutatie in 2017	-25.650
Saldo 1-1-2018	963.269
mutatie in 2018	-26.420
Saldo 1-1-2019	936.849
mutatie in 2019	-27.212
Saldo 1-1-2020	909.637
mutatie in 2020	-28.029
Saldo 31-12-2020	881.608

Toelichting mutatie 2017-2020

Zie boven.

12207 BR kapitaallasten Project Brede School

Bestemming: opvang nadeel door vertraagd vrijkomen bijdrage uit Westeraam.

Achtergrondinformatie: deze bestemmingsreserve is destijds ingesteld ter dekking van een deel van de kapitaallasten van het project brede school (PBS). Op basis van voorstel 3 uit het stappenplan Algemene Reserve dat zat opgenomen in de Kadernota 2015 is in 2014 een groot deel van het saldo gebruikt om maatschappelijke investeringen ineens af te schrijven. Het resterende saldo van € 560.000 is bestemd voor de opvang van het nadeel van € 140.000 per jaar in de periode 2014-2017 ten gevolge van het vertraagd vrijkomen van de bijdrage uit Westeraam. Deze bijdrage van € 2,7 miljoen wordt eind 2017 ontvangen. Oorspronkelijk zou dat bedrag in 2012 worden ontvangen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	140.000
mutatie in 2017	-140.000
Saldo 1-1-2018	0

Toelichting mutatie 2017-2020

Zie boven.

12208 BR kapitaallasten Hockeycomplex

Bestemming: dekking van de kapitaallasten van het hockeycomplex.

Achtergrondinformatie: de kapitaallasten van het hockeycomplex worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investeringen in de aanleg van de kunstgrasvelden, was- en kleedaccommodaties en het parkeerterrein worden lineair afgeschreven in resp. 30, 40 en 20 jaar. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 2,5% rente berekend. (Rentepercentage afgestemd op percentage dat gehanteerd wordt voor de investering.)

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	1.292.166
mutatie in 2017	-66.101
Saldo 1-1-2018	1.226.065
mutatie in 2018	-66.101
Saldo 1-1-2019	1.159.964
mutatie in 2019	-66.101
Saldo 1-1-2020	1.093.893
mutatie in 2020	-66.101
Saldo 31-12-2020	1.027.762

Toelichting mutatie 2017-2020

Zie boven.

12209 BR kapitaallasten Heteren-Centrum

Bestemming: dekking van een deel van de kapitaallasten van het project Heteren-Centrum.

Achtergrondinformatie: op 26 augustus 2008 heeft de raad ingestemd met het project Heteren Centrum. De kapitaallasten van dit project zullen gedeeltelijk gedekt worden door jaarlijkse onttrekkingen aan deze nieuw gevormde bestemmingsreserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	4.697.116
mutatie in 2017	-178.441
Saldo 1-1-2018	4.518.675
mutatie in 2018	-178.441
Saldo 1-1-2019	4.340.234
mutatie in 2019	-178.441
Saldo 1-1-2020	4.161.793
mutatie in 2020	-178.441
Saldo 31-12-2020	3.983.352

Toelichting mutatie 2017-2020

Jaarlijks 2,5% rente op de bestemmingsreserve bijgeschreven. De werkelijke kapitaallasten van het vastgoed worden jaarlijks gedekt door een onttrekking uit deze reserve. Als in een jaar de rentebijbeschrijving op deze reserve hoger is dan de rentelast van de investering dan wordt deze hogere rentebijbeschrijving alsnog overgeheveld naar de algemene reserve.

12210 BR kunstgras Spero

Bestemming: dekking van de kapitaallasten van de investering kunstgras bij Spero.

Achtergrondinformatie: de kapitaallasten van één van de kunstgrasvelden van Spero worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 30 jaar. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 2,5% rente berekend.

Indien het 2^e trainingsveld van Spero niet omgezet zou zijn in een kunstgrasveld had de gemeente groot-onderhoud aan dit veld moeten uitvoeren. De middelen voor dit groot-onderhoud zijn gestort in deze bestemmingsreserve. Spero betaalt jaarlijks de extra lasten voor een 2^e kunstgrasveld ten opzichte van de lasten van een natuurgrasveld. Het bedrag van het niet uitgevoerde groot-onderhoud valt in 15 jaar vrij ten gunste van de exploitatie.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	353.549
mutatie in 2017	-24.405
Saldo 1-1-2018	329.144
mutatie in 2018	-24.405
Saldo 1-1-2019	304.739
mutatie in 2019	-24.405
Saldo 1-1-2020	280.334
mutatie in 2020	-24.405
Saldo 31-12-2020	255.929

Toelichting mutatie 2017-2020

Zie boven.

12211 BR kapitaallasten sporthal HPC

Bestemming: dekking van een gedeelte van de kapitaallasten van sporthal HPC.

Achtergrondinformatie: de raad heeft op 26 januari 2010 ingestemd met de bouw van de sporthal bij het Hendrik Pierson College. De extra kapitaallasten van de sporthal worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 15, 20 en 40 jaar tegen 2,5% rente.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	1.486.772
mutatie in 2017	-55.588
Saldo 1-1-2018	1.431.184

mutatie in 2018	-55.588
Saldo 1-1-2019	1.375.596
mutatie in 2019	-55.588
Saldo 1-1-2020	1.320.008
mutatie in 2020	-55.588
Saldo 31-12-2020	1.264.420

Toelichting mutatie 2017-2020

Zie boven.

12212 BR kapitaallasten tijdelijke huisvestingsmaatregelen

Bestemming: dekking van de kapitaallasten tijdelijke huisvestingsmaatregelen.

Achtergrondinformatie: de raad heeft 3 december 2013 ingestemd met het uitvoeren van tijdelijke huisvestingsmaatregelen ter overbrugging van de periode naar een definitieve huisvestingsoplossing. Deze maatregelen betreffen voor het merendeel economische investeringen, welke op grond van de voorschriften dus moeten worden afgeschreven in meerdere jaren. De kapitaallasten van deze investeringen worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 10 jaar tegen 2,5% rente.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	456.767
mutatie in 2017	-61.900
Saldo 1-1-2018	394.867
mutatie in 2018	-61.900
Saldo 1-1-2019	332.967
mutatie in 2019	-61.900
Saldo 1-1-2020	271.067
mutatie in 2020	-61.900
Saldo 31-12-2020	209.167

Toelichting mutatie 2017-2020

Zie boven.

12213 BR kapitaallasten P&R garage Elst

Bestemming: dekking van een deel van de kapitaallasten van de P&R-garage.

Achtergrondinformatie: vanuit het grondcomplex Elst Centraal (complex G071) is in 2014 een bijdrage van € 412.759 betaald aan de investering van de P&R-garage. Deze bijdrage mag op grond van de voorschriften echter niet in mindering worden gebracht op het bruto investeringsbedrag omdat het grondcomplex niet valt onder de definitie van "derden". De bijdrage is daarom gestort in deze nieuw gevormde bestemmingsreserve kapitaallasten P&R-garage. Jaarlijks wordt een deel van deze bestemmingsreserve gebruikt ter dekking van de kapitaallasten (m.i.v. 2015).

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	404.873
mutatie in 2017	-4.211
Saldo 1-1-2017	400.662
mutatie in 2018	-4.401
Saldo 1-1-2018	396.261
mutatie in 2019	-4.599
Saldo 1-1-2019	391.662
mutatie in 2020	-4.806
Saldo 31-12-2019	386.856

Toelichting mutatie 2017-2020

Zie boven.

2. Overige bestemmingsreserves

12106 BR Bovenwijkse voorzieningen

Bestemming: dekking van kosten van voorzieningen, die niet alleen van belang zijn voor één bepaald gebied maar voor meerdere wijken van nut zijn.

Achtergrondinformatie: in deze reserve worden ten laste van grondexploitaties vaste bedragen per woning voor woningbouwprojecten en bedragen per m2 voor bedrijventerreinen gestort ter bekostiging van -zoals de naam al aangeeft- bovenwijkse voorzieningen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	1.818.516
mutatie in 2017	360.798
Saldo 1-1-2018	2.179.314
mutatie in 2018	-1.623.223
Saldo 1-1-2019	556.091
mutatie in 2019	73.000
Saldo 1-1-2020	629.091
mutatie in 2020	97.500
Saldo 31-12-2020	726.591

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

De mutaties betreffen uitsluitend toevoegingen van de bijdragen vanuit grondexploitaties. In 2018 zijn onttrekkingen geraamd voor de aanpassing van de verkeerssituatie bij de stationslocatie Zetten-Andelst (€ 500.000), rotonde Elst-Noord (€ 500.000) en Fietsvoorzieningen (€ 500.000).

12115 BR Vervanging materiaal Openbare Werken

Bestemming: dekking kapitaallasten van investeringen van vervanging van materieel.

Achtergrondinformatie: deze bestemmingsreserve is gebaseerd op het in april 2009 door de raad vastgestelde herziene systeem van "vervanging materieel afdelingen Openbare Ruimte en Veiligheid". Op deze wijze ontstaat er een jaarlijks gelijke belasting van het gemeentebudget, worden grote schommelingen op de afzonderlijke begrotingsposten voorkomen en is er een goede basis voor de jaarlijkse berekening van de uurtarieven van de machines en voertuigen. Bij de Najaarsnota 2014 is het nieuwe vervangingsschema 2012-2028 vastgesteld en is het onderdeel "Veiligheid" eruit gehaald in verband met de overdracht van taken naar de VGGM. In 2017 wordt het vervangingsschema geactualiseerd.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	3.530.833
mutatie in 2017	-173.370
Saldo 1-1-2018	3.357.463
mutatie in 2018	-137.778
Saldo 1-1-2019	3.219.685
mutatie in 2019	-141.099
Saldo 1-1-2020	3.078.586
mutatie in 2020	-143.071
Saldo 31-12-2020	2.935.515

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Bovenstaande mutaties zijn gebaseerd op het vastgestelde vervangingsschema.

12127 BR Vitens

Bestemming: opvang tekort dat is ontstaan door verkoop aandelen Vitens.

Achtergrondinformatie: in 2006 zijn de preferente aandelen Vitens aan dat bedrijf verkocht voor een bedrag van € 2.327.400. Hoewel dit bedrag gedurende vijftien jaar (in 2007 t/m 2021) in gelijke termijnen zal worden ontvangen, diende op grond van de BBV-voorschriften de gehele verkoopopbrengst te worden verantwoord in boekjaar 2006, het jaar waarin de transactie feitelijk plaatsvond. Met ingang van de begroting 2007 was echter rekening gehouden met een structurele jaarlijkse ontvangst van € 155.160 (= 1/15e deel van de verkoopopbrengst). Om te voorkomen dat vanaf 2007 in de begroting een gat zou ontstaan ter grootte van dit bedrag, is via de bestemming van het rekeningsresultaat 2006 de verkoopopbrengst gestort in een nieuw gevormde bestemmingsreserve Vitens. Gedurende vijftien jaar (voor het eerst in 2007) wordt conform de

oorspronkelijke bedoeling jaarlijks een bedrag van € 155.160 aan deze bestemmingsreserve onttrokken om de begroting sluitend te krijgen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	775.800
mutatie in 2017	-155.160
Saldo 1-1-2018	620.640
mutatie in 2018	-155.160
Saldo 1-1-2019	465.480
mutatie in 2019	-155.160
Saldo 1-1-2020	310.320
mutatie in 2020	-155.160
Saldo 31-12-2020	155.160

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Zie bij achtergrondinformatie.

12139 BR Afslag 38 Elst/Oosterhout

Bestemming: dekking kosten verkeerskundige aanpassingen afslag 38.

Achtergrondinformatie: de gemeente Overbetuwe moet financieel bijdragen in een verkeerskundige oplossing die leidt tot een goede ontsluiting van Park 15. Voor een goede ontsluiting zijn aanpassingen aan afslag 38 noodzakelijk.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	2.205.330
mutatie in 2017	-499.800
Saldo 1-1-2018	1.705.530
mutatie in 2018	pm
Saldo 1-1-2019	1.705.530
mutatie in 2019	pm
Saldo 1-1-2020	1.705.530
mutatie in 2020	pm
Saldo 31-12-2020	1.705.530

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Op dit moment is nog niet exact bekend wanneer de middelen van deze reserve zullen worden ingezet.

12141 BR Spoorzone

Bestemming: opvang nadelige saldo project Spoorzone.

Achtergrondinformatie: ter dekking van het te verwachten nadelige saldo is er in 2012 een bestemmingsreserve gevormd van afgerond € 5,5 miljoen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	1.169.136
mutatie in 2017	-1.169.136
Saldo 1-1-2018	0

Toelichting mutatie 2017-2020

Op basis van verwachtingen van ProRail is de verwachting dat het restant van de bestemmingsreserve in 2017 wordt ingezet.

12143 BR Telecommunicatietoepassing

Bestemming: dekking van de kapitaallasten voor de aanschaf van de telecommunicatietoepassing en de smartphones.

Achtergrondinformatie: in het krediet voor de herhuisvestingsmaatregelen van de ambtelijke organisatie was voor de vervanging van de telefooncentrale een budget opgenomen van € 300.000. De aangeschafte integrale telecommunicatietoepassing is veel meer een digitale oplossing en zijn de exploitatielasten hoger. Het oorspronkelijke investeringsbedrag van € 300.000 is omgezet naar de BR telecommunicatietoepassing.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	192.658
mutatie in 2017	-46.139
Saldo 1-1-2018	146.519

mutatie in 2018	-47.292
Saldo 1-1-2019	99.227
mutatie in 2019	-48.474
Saldo 1-1-2020	50.753
mutatie in 2020	-50.753
Saldo 31-12-2020	0

Toelichting mutatie 2017-2020

De rente over het saldo per 1-1 wordt toegevoegd, De onttrekking is gelijk aan de kapitaallasten van de vermelde investeringen.

12144 BR Precario

Bestemming: dekking mogelijke terugbetaling betwist deel precarioheffing.

Achtergrondinformatie: vanaf 1 november 2014 is een precarioheffing ingevoerd. In 2015 zijn aangeslagen opgelegd voor elektriciteitsnetwerken en voor gasleidingen. Een aanslag voor het elektriciteitsnetwerk wordt betwist. In afwachting van de uitkomst hiervan is deze bestemmingsreserve gevormd via de bestemming van het rekeningresultaat 2015.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	2.000.000
mutatie in 2017	pm
Saldo 1-1-2018	2.000.000
mutatie in 2018	pm
Saldo 1-1-2019	2.000.000
mutatie in 2019	pm
Saldo 1-1-2020	2.000.000
mutatie in 2020	pm
Saldo 31-12-2020	2.000.000

Toelichting mutatie 2017-2020

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

A. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

1. Grondexploitatie

23001 Voorziening verliesgevend complexen (bestemd)

Bestemming: opvang verliezen grondcomplexen.

Achtergrondinformatie: jaarlijks worden actuele berekeningen gemaakt van de grondcomplexen en wordt de stand van de voorziening afgestemd op de te verwachten verliezen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	17.112.708
mutatie in 2017	-350.210
Saldo 1-1-2018	16.762.498
mutatie in 2018	-7.754.957
Saldo 1-1-2019	9.007.541
mutatie in 2019	pm
Saldo 1-1-2020	9.007.541
mutatie in 2020	pm
Saldo 31-12-2020	9.007.541

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

De meerjarenraming is vooral gericht op de afwikkeling van bestaande complexen. Hierbij is geen prognose meegenomen van mogelijke nieuwe verliescomplexen in de komende jaren. Voor de complexen Prinses Irenestraat Elst, Heteren-Centrum en Elst Centraal zijn voorzieningen getroffen van achtereenvolgens € 350.210, € 328.935 en € 7.426.022. De planning is dat deze complexen respectievelijk per 31-12-2017, 31-12-2018 en 31-12-2018 kunnen worden afgesloten zodat genoemde bedragen in de betreffende jaren uit de voorziening gehaald zullen worden. Een deel van de voorziening heeft betrekking op passieve complexen. Pas wanneer exploitatieovereenkomsten met

ontwikkelaars zijn gesloten, zal er meer duidelijkheid zijn over de verhaalbaarheid van gemeentelijke kosten en de noodzaak tot handhaving van deze voorziening. Een prognose wanneer dergelijke exploitatieovereenkomsten worden gesloten is moeilijk te geven waardoor vooralsnog van pm-posten is uitgegaan.

23002 Voorziening afgesloten complexen (vrij)

Bestemming: opvang nakomende kosten uit afgesloten grondcomplexen.

Achtergrondinformatie: behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	179.738
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven	

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

23004 Voorziening Bedrijfskavels

Bestemming: opvang mogelijke risico's bedrijvencomplexen.

Achtergrondinformatie: voor de grondcomplexen zijn risicoanalyses opgesteld. Naar aanleiding van deze risicoanalyses is in de jaarrekening 2014 een extra voorziening gevormd voor bedrijvencomplexen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	780.000
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven	

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

23005 Voorziening Woningbouwkavels

Bestemming: opvang mogelijke risico's woningbouwcomplexen.

Achtergrondinformatie: voor de grondcomplexen zijn risicoanalyses opgesteld. Naar aanleiding van deze risicoanalyses is in de jaarrekening 2014 een extra voorziening gevormd voor woningbouwcomplexen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	870.000
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven	

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21006 Voorziening Planschades

Bestemming: opvang kosten van planschades en kosten externe adviezen hierover.

Achtergrondinformatie: Team Beleidsrealisatie maakt jaarlijks een actueel overzicht van de verwachte planschades. Het niveau van de voorziening wordt hierop afgestemd bij het samenstellen van de jaarrekening. Het beleid van de gemeente is erop gericht om met ontwikkelaars overeenkomsten te sluiten zodat eventuele planschadeclaims voor risico zijn van de ontwikkelaar.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	11.713
mutatie in 2017	pm
Saldo 1-1-2018	11.713
mutatie in 2018	pm
Saldo 1-1-2019	11.713
mutatie in 2019	pm
Saldo 1-1-2020	11.713
mutatie in 2020	pm
Saldo 31-12-2020	11.713

Toelichting mutatie 2017-2020

Een goede meerjarenprognose kan niet worden gemaakt. Voorlopig wordt er vanuit gegaan dat in de komende jaren een voorziening van € 11.713 noodzakelijk is om jaarlijks de kosten van de planschades en externe adviezen te kunnen opvangen. Mogelijk dat de ontwikkelingen in Elst Zuid

Oost zullen leiden tot meer planschadeclaims waardoor het bedrag in de voorziening verhoogd zou moeten worden.

2. Dubieuze debiteuren

21008 Voorziening dubieuze debiteuren

Bestemming: opvang verliezen uit dubieuze debiteuren.

Achtergrondinformatie: behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	98.117
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven	

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld.

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21022 Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

Bestemming: opvang verliezen uit dubieuze belastingdebiteuren.

Achtergrondinformatie: behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	152.134
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven	

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld.

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21039 Voorziening dubieuze debiteuren Soza

Bestemming: opvang verliezen uit dubieuze debiteuren Soza.

Achtergrondinformatie: bijstandsvorderingen moeten op grond van de voorschriften zijn opgenomen op de balans. Omdat naar verwachting van de afdeling Sociale Zaken niet alle vorderingen kunnen worden geïncasseerd is tegelijkertijd een voorziening dubieuze debiteuren gevormd.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	2.077.704
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven	

Toelichting meerjarenraming 2017-2020

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld.

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt

3. Wethouderspensioenen

21005 Voorziening Wethouderspensioenen

Bestemming: opvang van toekomstige pensioenverplichtingen van wethouders.

Achtergrondinformatie: elk jaar wordt de noodzakelijke omvang van de voorziening berekend door een extern bureau (Raet).

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	4.816.601
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven	

Toelichting mutatie 2017-2020

Een meerjarenperspectief is -gelet op een aantal onzekere factoren- niet te geven.

21036 Voorziening Nabestaandenpensioen

Bestemming: opvang lasten nabestaandenpensioen wethouders.

Achtergrondinformatie: de stand van deze voorziening is afgestemd op ontwikkelingen van de

ambtenaren CAO. In januari 2010 heeft een herberekening plaatsgevonden als gevolg van de nieuwe ambtenaren CAO. Een extern bureau (Raet) berekent de uitbetalingen aan de nabestaande.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	144.082
mutatie in 2017	- 17.300
Saldo 1-1-2018	126.782
mutatie in 2018	- 17.300
Saldo 1-1-2019	109.482
mutatie in 2019	- 17.300
Saldo 1-1-2020	92.182
mutatie in 2020	- 17.300
Saldo 31-12-2020	74.882

Toelichting mutatie 2017-2020

Op basis van de berekening van Raet is tot en met 2015 jaarlijks een bedrag van € 26.200 uitbetaald. Daarna is de jaarlijkse uitbetaling verlaagd tot € 17.300.

21045 Voorziening wachtgelden voormalige wethouders

Bestemming: verschuldigde wachtgeldbetalingen voormalige wethouders.

Achtergrondinformatie: de nieuwe voorziening is afgestemd op de uit te betalen wachtgelden aan voormalige wethouders tot aan de pensioendatum.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	256.840
mutatie in 2017	- 111.256
Saldo 1-1-2018	145.584
mutatie in 2018	- 63.789
Saldo 1-1-2019	81.795
mutatie in 2019	-81.795
Saldo 1-1-2020	0

Toelichting mutatie 2017-2020

Zie bij achtergrondinformatie.

B. Egalisatie voorzieningen (riolering/gebouwen)

22025 Voorziening groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties

Bestemming: opvang/egalisatie kosten groot-onderhoud van een groot aantal gemeentelijke gebouwen.

Achtergrondinformatie: in het eerste kwartaal van 2014 zijn van de gemeentelijke accommodaties waarvan het groot onderhoud ten laste van deze voorziening gaat, nieuwe Meerjaren Onderhouds Plannings (MOP's) opgesteld. Het saldo van de voorziening per 1-1-2017 en de jaarlijkse structurele storting is gebaseerd op deze nieuwe MOP's. In 2017 zal het MOP geactualiseerd worden.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	3.757.827
mutatie in 2017	178.569
Saldo 1-1-2018	3.936.396
mutatie in 2018	383.017
Saldo 1-1-2019	4.319.413
mutatie in 2019	384.618
Saldo 1-1-2020	4.704.031
mutatie in 2020	-1.303.774
Saldo 31-12-2020	3.400.257

Toelichting mutatie 2017-2020

De gemiddelde jaarlijkse kosten groot-onderhoud zijn € 757.529. De jaarlijkse storting is € 601.735.

22026 Voorziening Riolering

Bestemming: in de voorziening worden de nog niet bestede gelden van derden (c.q. rioolinkomsten) opgenomen ter beperking van noodzakelijke tariefsverhogingen rioolheffing op basis van het Gemeentelijke RioleringsPlan (GRP) en opvang van de kosten van het waterplan in de komende jaren.

Achtergrondinformatie: op 20 augustus 2013 is het GRP 2013-2017 door de raad vastgesteld. In dit GRP zijn de noodzakelijke maatregelen op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater opgenomen en de financiële consequenties die daaruit voortkomen.

De bekostigingssystematiek is in 2014 (omzetting van een BR naar een voorziening) en 2015 (o.a. herijking) herzien. Het in het GRP opgenomen saldo van BR/voorziening riolering is leidend voor de tariefbepaling: gerealiseerde voordelige exploitatieresultaten zullen dus leiden tot een daling van het tarief.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2017	7.825.944
mutatie in 2017	-1.118.699
Saldo 1-1-2018	6.707.245
mutatie in 2018	-1.095.091
Saldo 1-1-2019	5.612.154
mutatie in 2019	-1.280.104
Saldo 1-1-2020	4.332.050
mutatie in 2020	-1.528.712
Saldo 31-12-2020	2.803.338

Toelichting mutatie 2017-2020

De mutaties zijn gebaseerd op de geactualiseerde berekening van de inkomsten en uitgaven voor riolering. Voor 2017 is rekening gehouden met een daling van de tarieven met 26%.

C. Voorzieningen middelen derden (niet van provincie/rijk)

Geen

Prognose verloop Algemene Reserve per 23-08-2016

Gehanteerde uitgangspunten:

- Geen rentebijdrage meer vanaf 1-1-2017 (zie onderdeel renteonderzoek in Kadernota 2017)
- Al rekening gehouden met PNL 2017-2020
- Actuele meerjarensaldi
- Inclusief afkoopsom tunnel Westeraam eind 2017

Werkelijk saldo 31-12-2015 voor resultaatbestemming	1.736.083
Toevoeging via resultaatbestemming 2015	1.930.898
Werkelijk saldo 1-1-2016 na resultaatbestemming	3.666.981
Rentebijdrage AR 2016 (4% over saldo AR 1-1-2016)	146.679
Rentebijdrage BR 2016 (4% over saldo BR 1-1-2016)	344.098
Gecorrigeerd begrotingsoverschot 2016	838.000
Toevoeging resultaat Voorjaarsnota 2016	968.000
Onttrekkingen:	
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2015	-682.428
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2016	-150.716
- restanten van onttrekk. o.b.v. adm. en begr.wijz. van voor 2016 (50% naar 2017)	-329.716
- adm. en begrotingswijz. 2016 t/m augustus 2016	-52.459
Stortingen:	
- tussentijdse winstneming grondcomplex PvMG Zuid (zie Najaarsnota 2016)	1.000.000
- verwacht saldo grondcompl. De Breekenhof Driel -/- risico (735.508 -/- 0)	735.508
- terugstorting 2016 voorbereidingskosten sociaal domein	456.000
Verwacht saldo 1-1-2017	6.939.947
Rentebijdrage AR 2017	0
Rentebijdrage BR 2017	0
Verwacht begrotingsoverschot 2017	1.340.000

Onttrekkingen:

- (eenmalige) begrotingsposten 2017	-43.781
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2016	-150.716
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2017	-333.600
- restanten van onttrekk. o.b.v. adm. en begr.wijz. van voor 2016 (50% naar 2017)	-329.716

Stortingen:

- (eenmalige) begrotingsposten 2017	7.145
- verwacht saldo grondcompl. Elst Zuid -/- risico (744.091 -/- 70.000)	674.091
- afkoopsom Westeraam realisatieverplichting tunnel	3.973.791
- terugstorting 2017 voorbereidingskosten sociaal domein	456.000

Verwacht saldo 1-1-2018**12.533.161**

Rentebijschrijving AR 2018

0

Rentebijschrijving BR 2018

0

Verwacht begrotingsoverschot 2018

1.779.000

Onttrekkingen:

- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2017	-333.600
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2018	pm

Stortingen:

- terugstorting 2018 voorbereidingskosten sociaal domein	236.000
--	---------

Verwacht saldo 1-1-2019**14.214.561**

Rentebijschrijving AR 2019

0

Rentebijschrijving BR 2019

0

Verwacht begrotingsoverschot 2019

1.934.000

Onttrekkingen:

- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2018	pm
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2019	pm

Stortingen:

geen

Verwacht saldo 1-1-2020**16.148.561**

Rentebijschrijving AR 2020

0

Rentebijschrijving BR 2020

0

Verwacht begrotingsoverschot 2020

2.239.000

Onttrekkingen:

- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2019	pm
- 50% van PNL-bedrag jaarschijf 2020	pm

Stortingen:

geen

Verwacht saldo 31-12-2020**18.387.561****IV-a. Overzicht Incidentele baten en lasten****Toelichting***Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting*

42.646 rente startersleningen

Geen programma (mutatie reserves)

726 onttrekking uit algemene reserve voor lasten MTC

43.055 onttrekking uit algemene reserve voor lasten startersleningen

43.781

Incidentele lasten*Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting*

726 MTC
 85.701 startersleningen
 86.427

IV-b. Meerjarig overzicht mutaties reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toevoegingen	2017	2018	2019	2020
Toevoeging aan reserves programma 01	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 02	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 03	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 04	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 05	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 07	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 08	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 09	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 10	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves i.v.m. sociaal deelfonds	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves alg. dekkingsmidd.	7.145	7.145	7.145	7.145
Totaal toevoegingen	7.145	7.145	7.145	7.145
Onttrekkingen	2016	2017	2018	2019
Onttrekkingen aan reserves programma 01	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 02	126.493	126.493	126.493	126.493
Onttrekkingen aan reserves programma 03	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 04	55.588	55.588	55.588	55.588
Onttrekkingen aan reserves programma 05	90.506	90.506	90.506	90.506
Onttrekkingen aan reserves programma 06	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 07	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves programma 08	178.441	178.441	178.441	178.441
Onttrekkingen aan reserves programma 09	138.505	138.505	138.505	138.505
Onttrekkingen aan reserves programma 10	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves i.v.m. sociaal deelfonds	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves alg. dekkingsmid.	155.160	155.160	155.160	155.160
Totaal onttrekkingen	744.693	744.693	744.693	744.693
Opmerkingen:				
- de rentebijschrijvingen zijn als incidenteel aangemerkt				

IV-c. EMU-saldo

Toelichting

Omschrijving	2016	2017	2018
	x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2016, aangevuld met raming resterende periode	x € 1000,- Volgens begroting 2017	x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2017
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel	-274	983	1.443
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4.612	4.276	4.276
3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	602	602	602
4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	5.531	11.058	7.660
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover			
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw- , woonrijp maken e.d. (alleen transacties met	4.982	3.389	2.116
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op	6.290	2.629	1.390
9 Lasten op balanspost Voorzieningen met derden betreffen	1.865	902	300
10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke)			
11 Verkoop van effecten: a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee) b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte	☐ ja ☒ nee 	☐ ja ☒ nee 	☐ ja ☒ nee
Berekend EMU-saldo	-1.148	-6.859	-2.366

V. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lasten	2017
Onvoorzien:	
- werkelijke raming onvoorzien	54.000
- reeds bestemde structurele financiële ruimte	303.925
- stelposten (algemeen)	138.000
Totaal lasten	495.925
Baten	

- dividend deelnemingen	153.430
- onroerende zaakbelastingen gebruikers	854.000
- onroerende zaakbelastingen eigenaren	5.972.542
- hondenbelasting	278.080
- reclamebelasting	75.000
- precariobelastingen	1.091.250
- uitkeringen gemeentefonds	35.128.155
- uitkeringen sociaal deelfonds	20.944.013
- rentetoevoeging aan algemene dienst:	
- rente bestemmingsreserves	354.486
- rente voorzieningen	952.085
- rente overlopende passiva	10.777
- onderuitputting	65.933
Totaal baten	65.879.751
<i>Tegenover de bedragen van de programma's en het bedrag voor onvoorzien staan de algemene dekkingsmiddelen ten bedrage van afgerond € 65,9 miljoen.</i>	

VI. Recapitulatie baten en lasten per programma

VI. Recapitulatie baten en lasten per programma

Recapitulatie Programma's 2017

Nummer	Omschrijving	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
1	Openbare orde en veiligheid	-2.812.336	65.544	-2.746.792
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-3.754.353	66.299	-3.688.054
3	Economische zaken	-786.725	618.194	-168.531
4	Onderwijs	-5.983.733	303.071	-5.680.662
5	Cultuur en recreatie	-6.883.520	1.120.974	-5.762.546
6	Sociale voorzieningen en maatschapp. dienstverlening	-39.246.570	10.132.232	-29.114.338
7	Volksgezondheid en milieu	-8.476.006	8.306.840	-169.166
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-2.145.806	1.379.767	-766.039
9	Financiën en bedrijfsvoering	-12.638.778	1.119	-12.637.659
10	Algemeen bestuur	-2.893.386	722.584	-2.170.802
Totaal programma's 01 t/m 10		-85.621.213	22.716.624	-62.904.589
Totaal excl. alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien en stortingen/onttrekkingen reserves		-85.621.213	22.716.624	-62.904.589
Algemene dekkingsmiddelen			65.879.751	65.879.751
Onvoorzien		-495.925		-495.925
Lasten/baten in verband met alg. dekk.midd. en onvoorz.		-1.976.377	464.694	-1.511.683
Saldo voor toevoegingen en onttrekkingen aan reserves		-88.093.515	89.061.069	967.554

Toevoegingen aan reserves	-556.232	-556.232
Onttrekkingen aan reserves	928.474	928.474
<i>(zie specificatie voor verdeling over de programma's)</i>		

Saldo na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves -88.649.747 89.989.543 **1.339.796**

Recapitulatie programma 1 'Openbare orde en veiligheid'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.812.336	2.812.336	2.812.336	2.812.336
Baten	65.544	65.544	65.544	65.544
Resultaat	-2.746.792	-2.746.792	-2.746.792	-2.746.792

Recapitulatie programma 2 'Verkeer, vervoer en waterstaat'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	3.754.353	3.754.353	3.754.353	3.754.353
Baten	66.299	66.299	66.299	66.299
Resultaat	-3.688.054	-3.688.054	-3.688.054	-3.688.054

Recapitulatie programma 3 'Economische zaken'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	786.725	786.725	786.725	786.725
Baten	618.194	618.194	618.194	618.194
Resultaat	-168.531	-168.531	-168.531	-168.531

Recapitulatie programma 4 'Onderwijs'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	5.983.733	5.983.733	5.983.733	5.983.733
Baten	303.071	303.071	303.071	303.071
Resultaat	-5.680.662	-5.680.662	-5.680.662	-5.680.662

Recapitulatie programma 5 'Cultuur, sport en recreatie'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	6.883.520	6.883.520	6.883.520	6.883.520
Baten	1.120.974	1.120.974	1.120.974	1.120.974
Resultaat	-5.762.546	-5.762.546	-5.762.546	-5.762.546

Recapitulatie programma 6 'Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	39.246.570	39.246.570	39.250.510	39.250.510
Baten	10.132.232	10.132.232	10.132.232	10.132.232
Resultaat	-29.114.338	-29.114.338	-29.118.278	-29.118.278

Recapitulatie programma 7 'Volksgezondheid en milieu'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	8.476.006	8.476.006	8.476.006	8.476.006
Baten	8.306.840	8.306.840	8.306.840	8.306.840
Resultaat	-169.166	-169.166	-169.166	-169.166

Recapitulatie programma 8 'Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.145.806	2.145.806	2.145.806	2.145.806
Baten	1.379.767	1.379.767	1.379.767	1.379.767
Resultaat	-766.039	-766.039	-766.039	-766.039

Recapitulatie programma 9 'Financiën en bedrijfsvoering'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	12.505.887	12.505.617	12.505.617	12.505.617
Baten	1.119	1.119	1.119	1.119
Resultaat	-12.504.768	-12.504.498	-12.504.498	-12.504.498

Recapitulatie programma 10 'Algemeen bestuur'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.893.386	2.893.386	2.893.386	2.893.386
Baten	722.584	722.584	722.584	722.584
Resultaat	-2.170.802	-2.170.802	-2.170.802	-2.170.802

Recapitulatie programma 95 'Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (fictief programma)'

Exploitatie	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Lasten	2.472.302	2.472.302	2.472.302	2.472.302
Baten	66.344.445	66.344.445	66.344.445	66.344.445
Resultaat	63.872.143	63.872.143	63.872.143	63.872.143

Recapitulatie programma 97 'Mutaties reserves (fictief programma)'

Stortingen en onttrekkingen	Primair Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020
Stortingen	556.232	556.232	556.232	556.232
Onttrekkingen	928.474	928.474	928.474	928.474
Mutaties reserves	-372.242	-372.242	-372.242	-372.242

Recapitulatie programma 99 'Saldo na bestemming (fictief programma)'

Recapitulatie baten en lasten per programma

Recapitulatie Programma's 2017				
Nummer	Omschrijving	Lasten 2017	Baten 2017	Saldo 2017
1	Openbare orde en veiligheid	-2.812.336	65.544	-2.746.792
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-3.754.353	66.299	-3.688.054
3	Economische zaken	-786.725	618.194	-168.531
4	Onderwijs	-5.983.733	303.071	-5.680.662
5	Cultuur en recreatie	-6.883.520	1.120.974	-5.762.546
6	Sociale voorzieningen en maatschapp. dienstverlening	-39.246.570	10.132.232	-29.114.338
7	Volksgesondheid en milieu	-8.476.006	8.306.840	-169.166
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-2.145.806	1.379.767	-766.039
9	Financiën en bedrijfsvoering	-12.638.778	1.119	-12.637.659
10	Algemeen bestuur	-2.893.386	722.584	-2.170.802
	Totaal programma's 01 t/m 10	-85.621.213	22.716.624	-62.904.589
	Totaal excl. alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien en stortingen/onttrekkingen reserves	-85.621.213	22.716.624	-62.904.589
	Algemene dekkingsmiddelen		65.879.751	65.879.751
	Onvoorzien	-495.925		-495.925
	Lasten/baten in verband met alg. dekk.midd. en onvoorz.	-1.976.377	464.694	-1.511.683
	Saldo voor toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-88.093.515	89.061.069	967.554

Toevoegingen aan reserves	-556.232			-556.232
Onttrekkingen aan reserves		928.474		928.474
<i>(zie specificatie voor verdeling over de programma's)</i>				
Saldo na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-88.649.747	89.989.543		1.339.796

VII. Specificaties mutaties in reserves per programma

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toevoegingen	2017
-	
Toevoeging aan reserves programma 01	0
Toevoeging aan reserves programma 02	88.271
Toevoeging aan reserves programma 03	0
Toevoeging aan reserves programma 04	0
Toevoeging aan reserves programma 05	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0
Toevoeging aan reserves programma 07	0
Toevoeging aan reserves programma 08	0
Toevoeging aan reserves programma 09	4.816
Toevoeging aan reserves programma 10	0
Toevoeging aan reserves i.v.m. sociaal deelfonds	456.000
Toevoeging aan reserves alg. dekkingsmidd.	7.145
Totaal toevoegingen	556.232

Onttrekkingen	2017
-	
Onttrekkingen aan reserves programma 01	0
Onttrekkingen aan reserves programma 02	126.493
Onttrekkingen aan reserves programma 03	0
Onttrekkingen aan reserves programma 04	195.588
Onttrekkingen aan reserves programma 05	90.506
Onttrekkingen aan reserves programma 06	0
Onttrekkingen aan reserves programma 07	0
Onttrekkingen aan reserves programma 08	178.441
Onttrekkingen aan reserves programma 09	138.505
Onttrekkingen aan reserves programma 10	0
Onttrekkingen aan reserves i.v.m. sociaal deelfonds	0
Onttrekkingen aan reserves alg. dekkingsmid.	198.941
Totaal onttrekkingen	928.474

